

Utgiftsområde 17

Kultur, medier, trossamfund och fritid

Utgiftsområde 17 – Kultur, medier, trossamfund och fritid

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	6
2	Lagförslag	9
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (2018:1893) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst.....	9
3	Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid.....	11
3.1	Utgiftsområdets omfattning.....	11
3.2	Utgiftsutveckling.....	11
3.3	Skatteutgifter	13
3.4	Mål för utgiftsområdet.....	14
3.5	Gemensamma bedömningsgrunder för kulturområdet.....	18
3.6	Sammanfattande resultatbedömning för kulturområdet	18
4	Kulturområdesövergripande verksamhet	21
4.1	Mål för området	21
4.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	21
4.3	Resultatredovisning	21
4.4	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	31
4.5	Politikens inriktning	32
4.6	Budgetförslag.....	32
4.6.1	1:1 Statens kulturråd.....	32
4.6.2	1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete.....	33
4.6.3	1:3 Skapande skola	34
4.6.4	1:4 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet	35
4.6.5	1:5 Stöd till icke-statliga kulturlokaler	36
4.6.6	1:6 Bidrag till regional kulturverksamhet.....	37
4.6.7	1:7 Myndigheten för kulturanalys	39
5	Teater, dans och musik.....	41
5.1	Mål för området	41
5.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	41
5.3	Resultatredovisning	41
5.4	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	45
5.5	Politikens inriktning	46
5.6	Budgetförslag.....	46
5.6.1	2:1 Bidrag till vissa scenkonstinstitutioner	46
5.6.2	2:2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål	48
5.6.3	2:3 Statens musikverk	49
6	Litteraturen, läsandet och språket.....	51
6.1	Mål för området	51
6.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	51
6.3	Resultatredovisning	51
6.4	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	55
6.5	Politikens inriktning	56
6.6	Budgetförslag.....	56
6.6.1	3:1 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter	56
6.6.2	3:2 Myndigheten för tillgängliga medier	58
6.6.3	3:3 Institutet för språk och folkminnen.....	59

7	Bildkonst, arkitektur, form och design	61
7.1	Mål för området	61
7.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	61
7.3	Resultatredovisning	61
7.4	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	63
7.5	Budgetförslag	64
7.5.1	4:1 Statens konstråd	64
7.5.2	4:2 Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön	65
7.5.3	4:3 Nämnden för hemslöjdsfrågor	66
7.5.4	4:4 Bidrag till bild- och formområdet	67
8	Konstnärernas villkor	69
8.1	Mål för området	69
8.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	69
8.3	Resultatredovisning	69
8.4	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	72
8.5	Politikens inriktning	73
8.6	Budgetförslag	73
8.6.1	5:1 Konstnärsnämnden	73
8.6.2	5:2 Ersättningar och bidrag till konstnärer	74
9	Arkiv	77
9.1	Mål för området	77
9.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	77
9.3	Resultatredovisning	77
9.4	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	79
9.5	Den årliga revisionens iakttagelser	80
9.6	Budgetförslag	80
9.6.1	6:1 Riksarkivet	80
10	Kulturmiljö	83
10.1	Mål för området	83
10.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	83
10.3	Resultatredovisning	83
10.4	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	88
10.5	Budgetförslag	89
10.5.1	7:1 Riksantikvarieämbetet	89
10.5.2	7:2 Bidrag till kulturmiljövård	90
10.5.3	7:3 Kyrkoantikvarisk ersättning	91
10.5.4	7:4 Bidrag till arbetslivsmuseer	92
11	Museer och utställningar	93
11.1	Mål för området	93
11.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	93
11.3	Resultatredovisning	93
11.4	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	96
11.5	Den årliga revisionens iakttagelser	96
11.6	Budgetförslag	97
11.6.1	8:1 Centrala museer: Myndigheter	97
11.6.2	8:2 Centrala museer: Stiftelser	100
11.6.3	8:3 Bidrag till vissa museer	102
11.6.4	8:4 Forum för levande historia	104
11.6.5	8:5 Statliga utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål	106
12	Trossamfund	107
12.1	Mål för området	107

12.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	107
12.3	Resultatredovisning.....	107
12.4	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	108
12.5	Politikens inriktning	108
12.6	Budgetförslag.....	109
12.6.1	9:1 Myndigheten för stöd till trossamfund.....	109
12.6.2	9:2 Stöd till trossamfund	110
13	Film.....	111
13.1	Mål för området.....	111
13.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	111
13.3	Resultatredovisning.....	111
13.4	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	115
13.5	Budgetförslag.....	115
13.5.1	10:1 Filmstöd.....	115
14	Medier	117
14.1	Mål för området.....	117
14.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	117
14.3	Resultatredovisning.....	117
14.4	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	126
14.5	Politikens inriktning	126
14.6	Budgetförslag.....	127
14.6.1	11:1 Sändningar av TV Finland.....	127
14.6.2	11:2 Forskning och dokumentation om medieutvecklingen	128
14.6.3	11:3 Avgift till Europeiska audiovisuella observatoriet	129
14.6.4	11:4 Statens medieråd	130
14.6.5	11:5 Stöd till taltidningar	130
14.6.6	Public service.....	131
15	Ungdomspolitik	133
15.1	Mål för området.....	133
15.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	133
15.3	Resultatredovisning.....	133
15.4	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	143
15.5	Politikens inriktning	144
15.6	Budgetförslag.....	145
15.6.1	12:1 Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.....	145
15.6.2	12:2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet	146
15.6.3	12:3 Särskilda insatser inom ungdomspolitik.....	147
16	Politik för det civila samhället	149
16.1	Mål för området.....	149
16.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	149
16.3	Resultatredovisning.....	149
16.4	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	154
16.5	Politikens inriktning	154
16.6	Idrottspolitik.....	155
16.6.1	Mål för området.....	155
16.6.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	155
16.6.3	Resultatredovisning.....	156
16.6.4	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	159
16.6.5	Politikens inriktning.....	160
16.7	Friluftslivspolitik.....	160
16.7.1	Mål för området.....	160
16.7.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	160

16.7.3	Resultatredovisning.....	161
16.7.4	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	163
16.7.5	Politikens inriktning.....	163
16.8	Budgetförslag.....	164
16.8.1	13:1 Stöd till idrotten	164
16.8.2	13:2 Bidrag till allmänna samlingslokaler.....	165
16.8.3	13:3 Stöd till friluftsförbund	167
16.8.4	13:4 Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer.....	167
16.8.5	13:5 Insatser för den ideella sektorn.....	169
17	Folkbildning	171
17.1	Mål för området.....	171
17.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	171
17.3	Resultatredovisning.....	171
17.4	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	177
17.5	Politikens inriktning	179
17.6	Budgetförslag.....	180
17.6.1	14:1 Bidrag till folkbildningen	180
17.6.2	14:2 Bidrag till tolkutbildning	181
17.6.3	14:3 Särskilda insatser inom folkbildningen.....	183
17.6.4	14:4 Särskilt utbildningsstöd	184
18	Spelmarknaden.....	185
18.1	Mål för området.....	185
18.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	185
18.3	Resultatredovisning.....	185
18.4	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	188
18.5	Politikens inriktning	189
18.6	Budgetförslag.....	189
18.6.1	15:1 Spelinspektionen	189

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringens förslag:

1. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i lagen (2018:1893) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst (avsnitt 2.1 och 14.6.6).
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2023 besluta att Kungliga Dramatiska teatern AB får ta upp lån i Riksgäldskontoret för investeringar i ett nytt övermaskineri som inklusive tidigare upplåning uppgår till högst 70 000 000 kronor (avsnitt 5.6.1).
3. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2023 besluta att Stiftelsen Nordiska museet får ta upp lån i Riksgäldskontoret för investeringar i huvudbyggnaden som inklusive tidigare upplåning uppgår till högst 77 300 000 kronor (avsnitt 11.6.2).
4. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2023 besluta att Stiftelsen Skansen får ta upp lån i Riksgäldskontoret för underhåll och utveckling av fastigheter och kulturhistoriska byggnader samt tillgänglighetsanpassning som uppgår till högst 80 000 000 kronor (avsnitt 11.6.2).
5. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2023 besluta att Stiftelsen Tekniska museet får ta upp lån i Riksgäldskontoret för investeringar i byggnationen av en ny visualiseringsdom som inklusive tidigare upplåning uppgår till högst 95 000 000 kronor (avsnitt 11.6.2).
6. Riksdagen godkänner att Forum för levande historias uppdrag ska omfatta frågor som rör demokrati, mänskliga rättigheter och intolerans med utgångspunkt i Förintelsen, kommunistiska regimers och andras brott mot mänskligheten i historien (avsnitt 11.6.4).
7. Riksdagen godkänner medelstillelningen för 2023 från public service-kontot till Sveriges Radio AB med 3 265 400 000 kronor, till Sveriges Television AB med 5 349 800 000 kronor och till Sveriges Utbildningsradio AB med 472 300 000 kronor (avsnitt 14.6.6).
8. Riksdagen anvisar anslagen för budgetåret 2023 inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid enligt tabell 1.1.
9. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2023 besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som anges i tabell 1.2.

Tabell 1.1 Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag

1:1 Statens kulturråd	71 187
1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete	532 082
1:3 Skapande skola	201 464
1:4 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet	45 153
1:5 Stöd till icke-statliga kulturlokaler	9 852
1:6 Bidrag till regional kulturverksamhet	1 700 935
1:7 Myndigheten för kulturanalys	18 659
2:1 Bidrag till vissa scenkonstinstitutioner	1 131 287
2:2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål	251 614
2:3 Statens musikverk	98 521
3:1 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter	205 735
3:2 Myndigheten för tillgängliga medier	133 363

Anslag	
3:3 Institutet för språk och folkminnen	74 001
4:1 Statens konstråd	11 347
4:2 Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön	42 947
4:3 Nämnden för hemslöjdsfrågor	11 844
4:4 Bidrag till bild- och formområdet	46 069
5:1 Konstnärsnämnden	23 702
5:2 Ersättningar och bidrag till konstnärer	568 530
6:1 Riksarkivet	455 002
7:1 Riksantikvarieämbetet	291 835
7:2 Bidrag till kulturmiljövård	276 042
7:3 Kyrkoantikvarisk ersättning	460 000
7:4 Bidrag till arbetslivsmuseer	8 000
8:1 Centrala museer: Myndigheter	1 406 004
8:2 Centrala museer: Stiftelser	273 714
8:3 Bidrag till vissa museer	79 718
8:4 Forum för levande historia	50 757
8:5 Statliga utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål	80
9:1 Myndigheten för stöd till trossamfund	16 600
9:2 Stöd till trossamfund	81 919
10:1 Filmstöd	553 444
11:1 Sändningar av TV Finland	9 671
11:2 Forskning och dokumentation om medieutvecklingen	3 488
11:3 Avgift till Europeiska audiovisuella observatoriet	533
11:4 Statens medieråd	24 401
11:5 Stöd till taltidningar	48 456
12:1 Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor	59 690
12:2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet	290 680
12:3 Särskilda insatser inom ungdomspolitiken	22 000
13:1 Stöd till idrotten	2 091 811
13:2 Bidrag till allmänna samlingslokaler	52 164
13:3 Stöd till friluftorganisationer	97 785
13:4 Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer	15 000
13:5 Insatser för den ideella sektorn	123 758
14:1 Bidrag till folkbildningen	4 337 783
14:2 Bidrag till tolkutbildning	48 831
14:3 Särskilda insatser inom folkbildningen	30 000
14:4 Särskilt utbildningsstöd	202 158
15:1 Spelinspektionen	78 332
Summa anslag inom utgiftsområdet	16 667 948

Tabell 1.2 Beställningsbemyndiganden

Tusental kronor

Anslag	Beställnings- bemyndigande	Tidsperiod
1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete	200 000	2024–2026
1:5 Stöd till icke-statliga kulturlokaler	11 000	2024–2025
1:6 Bidrag till regional kulturverksamhet	45 000	2024–2025
2:2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål	183 000	2024
3:1 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter	45 000	2024–2025
4:4 Bidrag till bild- och formområdet	35 000	2024
5:2 Ersättningar och bidrag till konstnärer	250 000	2024–2033
7:2 Bidrag till kulturmiljövård	90 000	2024–2026
12:2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet	262 000	2024
13:2 Bidrag till allmänna samlingslokaler	40 000	2024–2026
13:4 Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer	15 000	2024
14:2 Bidrag till tolkutbildning	120 000	2024–2028
Summa beställningsbemyndiganden inom utgiftsområdet	1 296 000	

2 Lagförslag

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (2018:1893) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (2018:1893) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §¹

Underlaget för public service-avgiften är den avgiftsskyldiges beskattningsbara förvärvsinkomst enligt 1 kap. 5 § inkomstskattelagen (1999:1229).

Underlaget ska högst uppgå till 1,870 gånger det inkomstbasbelopp enligt 58 kap. 26 och 27 §§ socialförsäkringsbalken som gäller för beskattningsåret.

Underlaget ska högst uppgå till 1,75 gånger det inkomstbasbelopp enligt 58 kap. 26 och 27 §§ socialförsäkringsbalken som gäller för beskattningsåret.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.
 2. Bestämmelsen i den nya lydelsen tillämpas första gången för det beskattningsår som börjar efter den 31 december 2022.

¹ Senaste lydelse 2021:1203.

3 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Efter ett val som inneburit ett regeringsskifte ska budgetpropositionen överlämnas till riksdagen inom tre veckor efter det att en ny regering har tillträtt. Denna budgetproposition omfattar, trots den korta tid som stått till förfogande, många viktiga reformer. Det har dock inte varit möjligt för regeringen att föreslå nya mål för utgiftsområden eller ge den redovisning av resultat som enligt budgetlagen (2011:203) ska ingå i budgetpropositionen ett innehåll som fullt ut återspeglar regeringens politik.

3.1 Utgiftsområdets omfattning

Utgiftsområdet omfattar frågor om kulturområdesövergripande verksamhet, teater, dans och musik, litteraturen, läsandet och språket, bildkonst, arkitektur, form och design, konstnärernas villkor, arkiv, kulturmiljö, museer och utställningar, trossamfund, film, medier, ungdomspolitik, politik för det civila samhället (inklusive idrottspolitik), folkbildning och spelmarknaden. De myndigheter, verksamheter och anslag som utgiftsområdet omfattar behandlas i respektive delavsnitt. I avsnitt 4 Kulturområdesövergripande verksamhet sammanfattas även vissa tvärgående perspektiv för hela kulturområdet avseende allas möjlighet att delta i kulturlivet samt kulturlivets internationalisering och internationellt samarbete.

3.2 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Miljoner kronor

	Utfall 2021	Budget 2022 ¹	Prognos 2022	Förslag 2023	Beräknat 2024	Beräknat 2025
Kulturområdesövergripande verksamhet	5 346	4 169	3 885	2 579	2 414	2 478
1:1 Statens kulturråd	62	74	75	71	72	73
1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete	3 238	2 101	1 835	532	327	322
1:3 Skapande skola	197	200	198	201	176	176
1:4 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet	45	45	44	45	45	45
1:5 Stöd till icke-statliga kulturlokaler	7	10	10	10	10	10
1:6 Bidrag till regional kulturverksamhet	1 781	1 722	1 704	1 701	1 764	1 832
1:7 Myndigheten för kulturanalys	17	18	19	19	19	20
Teater, dans och musik	1 487	1 531	1 529	1 481	1 558	1 615
2:1 Bidrag till vissa scenkonstinstitutioner	1 137	1 132	1 132	1 131	1 205	1 260
2:2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål	227	302	299	252	252	252
2:3 Statens musikverk	123	97	99	99	101	104
Litteraturen, läsandet och språket	390	406	415	413	420	428
3:1 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter	191	206	213	206	206	206
3:2 Myndigheten för tillgängliga medier	128	128	130	133	139	147
3:3 Institutet för språk och folkminnen	71	72	72	74	75	75
Bildkonst, arkitektur, form och design	136	127	128	112	113	114
4:1 Statens konstråd	11	11	12	11	12	12

	Utfall 2021	Budget 2022 ¹	Prognos 2022	Förslag 2023	Beräknat 2024	Beräknat 2025
4:2 Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön	65	43	44	43	43	43
4:3 Nämnden för hemslöjdsfrågor	14	12	12	12	12	12
4:4 Bidrag till bild- och formområdet	46	61	60	46	46	46
Konstnärernas villkor	902	823	822	592	583	583
5:1 Konstnärsnämnden	23	23	24	24	24	25
5:2 Ersättningar och bidrag till konstnärer	879	800	798	569	559	559
Arkiv	429	468	448	455	470	481
6:1 Riksarkivet	429	468	448	455	470	481
Kulturmiljö	1 053	1 030	1 031	1 036	1 044	1 043
7:1 Riksantikvarieämbetet	297	286	288	292	300	307
7:2 Bidrag till kulturmiljövård	288	276	276	276	276	268
7:3 Kyrkoantikvarisk ersättning	460	460	460	460	460	460
7:4 Bidrag till arbetslivsmuseer	8	8	8	8	8	8
Museer och utställningar	1 971	1 890	1 902	1 810	1 859	1 903
8:1 Centrala museer: Myndigheter	1 519	1 451	1 460	1 406	1 453	1 496
8:2 Centrala museer: Stiftelser	297	305	305	274	274	274
8:3 Bidrag till vissa museer	101	84	84	80	80	80
8:4 Forum för levande historia	55	50	54	51	52	54
8:5 Statliga utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål		0	0	0	0	0
Trossamfund	128	107	98	99	99	99
9:1 Myndigheten för stöd till trossamfund	14	16	16	17	17	17
9:2 Stöd till trossamfund	114	90	82	82	82	82
Film	949	628	628	553	553	553
10:1 Filmstöd	949	628	628	553	553	553
Medier	73	86	86	87	91	92
11:1 Sändningar av TV Finland	9	10	10	10	10	11
11:2 Forskning och dokumentation om medieutvecklingen	3	3	3	3	4	4
11:3 Avgift till Europeiska audiovisuella observatoriet	0	0	0	1	1	1
11:4 Statens medieråd	23	24	25	24	25	26
11:5 Stöd till taltidningar	37	48	47	48	52	52
Ungdomspolitik	341	422	417	372	374	355
12:1 Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor	52	59	58	60	61	63
12:2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet	288	341	337	291	291	291
12:3 Särskilda insatser inom ungdomspolitiken	2	22	22	22	22	2
Politik för det civila samhället	4 293	3 241	3 235	2 381	2 406	2 406
13:1 Stöd till idrotten	3 922	2 787	2 787	2 092	2 117	2 117
13:2 Bidrag till allmänna samlingslokaler	101	112	111	52	52	52
13:3 Stöd till friluftorganisationer	48	98	98	98	98	98
13:4 Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer	15	15	15	15	15	15
13:5 Insatser för den ideella sektorn	208	229	224	124	124	124
Folkbildning	5 111	5 202	5 145	4 619	4 595	4 597
14:1 Bidrag till folkbildningen	4 770	4 830	4 830	4 338	4 338	4 338
14:2 Bidrag till tolkutbildning	48	60	55	49	55	57
14:3 Särskilda insatser inom folkbildningen	100	110	60	30		
14:4 Särskilt utbildningsstöd	193	202	200	202	202	202

	Utfall 2021	Budget 2022 ¹	Prognos 2022	Förslag 2023	Beräknat 2024	Beräknat 2025
Tillsyn över spelmarknaden	74	77	77	78	80	82
15:1 Spelinspektionen	74	77	77	78	80	82
Totalt för utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	22 683	20 208	19 847	16 668	16 659	16 830

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Tabell 3.2 Förändringar av utgiftsramen 2023–2025 för utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Miljoner kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	18 500	18 500	18 500
Pris- och löneomräkning ²	96	337	541
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-1 927	-2 178	-2 211
varav BP23 ³	320	309	313
Överföring till/från andra utgiftsområden			
Övrigt			
Ny utgiftsram	16 668	16 659	16 830

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2022. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2024–2025 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Tabell 3.3 Utgiftsram 2023 realekonomiskt fördelad för utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Miljoner kronor

	2023
Transfereringar ¹	12 512
Verksamhetsutgifter ²	4 100
Investeringar ³	56
Summa utgiftsram	16 668

Anm.: Den realekonomiska fördelningen baseras på utfall 2021 samt kända förändringar av anslagens användning.

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

² Med verksamhetsutgifter avses resurser som statliga myndigheter använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

3.3 Skatteutgifter

Vid sidan av stöd till företag och hushåll på budgetens utgiftssida finns det även stöd på budgetens inkomstsida i form av avvikelser från en enhetlig beskattning, s.k. skatteutgifter. Innebörden av en skatteutgift beskrivs i Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnittet om skattefrågor. Den samlade redovisningen finns i regeringens skrivelse Redovisning av skatteutgifter (skr. 2021/22:98). I det följande redovisas de skatteutgifter som är att hänföra till utgiftsområde 17.

Tabell 3.4 Skatteutgifter inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Miljoner kronor

	Prognos 2022	Prognos 2023
Avdrag för bidrag till Tekniska museet	0	0
Ersättning till idrottsutövare, undantag för socialavgifter	-	-
Försäljning av konstverk för mindre än 300 000 kr/år, undantag från mervärdesskatt	-	-
Tidningar och tidskrifter, mervärdesskattesats 6 %	2 590	2 740
Böcker och broschyrer m.m., mervärdesskattesats 6 %	1 700	1 800
Entréavgiftsbelagda kulturella föreställningar, mervärdesskattesats 6 %	1 710	1 820
Förevisning av naturområden, mervärdesskattesats 6 %	50	50
Vissa rekreations- och idrottstjänster, mervärdesskattesats 6 %	3 510	3 610
Upphovsrätter, mervärdesskattesats 6 %	-	-
Försäljning av konstverk för minst 300 000 kr/år, mervärdesskattesats 12 %	20	20
Omsättning i ideella föreningar, undantag från mervärdesskatt	530	550
Skattereduktion för gåvor till ideell verksamhet	370	370
Totalt för utgiftsområde 17	10 480	10 960

¹ Ett "-" innebär att skatteutgiften inte kan beräknas.

3.4 Mål för utgiftsområdet

Kultur

Riksdagen har antagit följande nationella kulturpolitiska mål (prop. 2009/10:3, bet. 2009/10:KrU5, rskr. 2009/10:145):

Målen är att kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund, att alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet och att kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska präglade samhällets utveckling. För att uppnå målen ska kulturpolitiken

- främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor,
- främja kvalitet och konstnärlig förnyelse,
- främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas,
- främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan,
- särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.

De nationella kulturpolitiska målen tillämpas på resultatredovisningen för följande avsnitt: Kulturområdesövergripande verksamhet, Teater, dans och musik, Litteraturen, läsandet och språket, Bildkonst, arkitektur, form och design, Konstnärernas villkor, Arkiv, Kulturmiljö, Museer och utställningar samt Film.

De statliga insatserna till stöd för den kommunala kulturskolan

Riksdagen har antagit att det övergripande målet ska vara att främja kulturskolans möjligheter att erbjuda barn och unga undervisning av hög kvalitet i kulturella och konstnärliga uttryckssätt, liksom möjligheterna till såväl fördjupning som bredd i undervisningen med utgångspunkt i vars och ens särskilda förutsättningar (prop. 2017/18:164, bet. 2017/18:KrU9, rskr. 2017/18:312).

Litteratur och läsfrämjande

Riksdagen har antagit följande nationella mål för politiken för litteratur- och läsfrämjande (prop. 2013/14:3, bet. 2013/14:KrU4, rskr. 2013/14:117): Alla i Sverige ska, oavsett bakgrund och med utgångspunkt i vars och ens särskilda förutsättningar, ges möjlighet att utveckla en god läsförmåga och ha tillgång till litteratur av hög kvalitet.

Nationell språkpolitik

Riksdagen har antagit följande mål för en nationell språkpolitik (prop. 2005/06:2, bet. 2005/06:KrU4, rskr. 2005/06:89):

- Svenska språket ska vara huvudspråk i Sverige.
- Svenskan ska vara ett komplett och samhällsbärande språk.
- Den offentliga svenskan ska vara vårdad, enkel och begriplig.
- Alla ska ha rätt till språk: att utveckla och tillägna sig svenska språket, att utveckla och bruka det egna modersmålet och nationella minoritetsspråket och att få möjlighet att lära sig främmande språk.

Bildkonst, arkitektur, form och design

Riksdagen har antagit följande nationella mål för arkitektur-, form- och designpolitiken (prop. 2017/18:110, bet. 2017/18:CKrU1, rskr. 2017/18:316):

Arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön.

Målet ska uppnås genom att

- hållbarhet och kvalitet inte underställs kortsiktiga ekonomiska överväganden,
- kunskap om arkitektur, form och design utvecklas och sprids,
- det offentliga agerar förebildligt,
- estetiska, konstnärliga och kulturhistoriska värden tas tillvara och utvecklas,
- miljöer gestaltas för att vara tillgängliga för alla, och
- samarbete och samverkan utvecklas, inom landet och internationellt.

Arkiv

Riksdagen har antagit mål för den statliga arkivverksamheten (prop. 1989/90:72, bet. 1989/90:KrU29, rskr. 1989/90:307). Målet är att myndigheternas arkiv ska bevaras, hållas ordnade och vårdas så att de tillgodoser:

- rätten att ta del av allmänna handlingar,
- behovet av information för rättskipningen och förvaltningen, och
- forskningens behov.

Kulturmiljö

Riksdagen har antagit mål för det statliga kulturmiljöarbetet (prop. 2012/13:96, bet. 2012/13:KrU9, rskr. 2012/13:273). Målet är att främja:

- ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas,
- människors delaktighet i kulturmiljöarbetet och möjlighet att förstå och ta ansvar för kulturmiljön,
- ett inkluderande samhälle med kulturmiljön som gemensam källa till kunskap, bildning och upplevelser, och

- en helhetssyn på förvaltningen av landskapet som innebär att kulturmiljön tas till vara i samhällsutvecklingen.

Film

Riksdagen har antagit följande mål för filmpolitiken (prop. 2015/16:132, bet. 2015/16:KrU11, rskr. 2015/16:289):

- utveckling och produktion av värdefull svensk film sker kontinuerligt och i olika delar av landet,
- allt fler ser värdefull film som sprids och visas i olika visningsformer i hela landet,
- filmarvet bevaras, används och utvecklas,
- svensk film sprids alltmer utomlands och kvalificerat internationellt utbyte och samverkan sker på filmområdet,
- barn och unga har goda kunskaper om film och rörlig bild och ges möjligheter till eget skapande,
- jämställdhet och mångfald präglar filmområdet, och
- filmen bidrar till att stärka yttrandefriheten och det offentliga samtalet.

Medier

Målen för mediepolitiken är att stödja yttrandefrihet, mångfald, massmediernas oberoende och tillgänglighet samt att motverka skadlig mediepåverkan (prop. 2014/15:1 utg.omr. 17, bet. 2014/15: KrU6, rskr. 2014/15:96).

Trossamfund

Riksdagen har antagit mål för statens stöd till trossamfund (prop. 1998/99:124, bet. 1999/2000:KU5, rskr. 1999/2000:45). Stödet ska bidra till att skapa förutsättningar för trossamfunden att bedriva en aktiv och långsiktigt inriktad religiös verksamhet i form av gudstjänst, själavård, undervisning och omsorg.

Ungdomspolitik

Målet för alla statliga beslut och insatser som berör ungdomar mellan 13 och 25 år är att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen (prop. 2013/14:191, bet. 2013/14:KrU9, rskr. 2013/14:354).

Politik för det civila samhället

Målet för politiken för det civila samhället (prop. 2009/10:55, bet. 2009/10:KrU7, rskr. 2009/10:195) är att villkoren för det civila samhället som en central del av demokratin ska förbättras. Detta ska ske i dialog med det civila samhällets organisationer genom att

- utveckla det civila samhällets möjligheter att göra människor delaktiga utifrån engagemanget och viljan att påverka den egna livssituationen eller samhället i stort,
- stärka förutsättningarna för det civila samhället att bidra till samhällsutvecklingen och välfärden både som röstbärare och opinionsbildare och med en mångfald verksamheter, och
- fördjupa och sprida kunskapen om det civila samhället.

Idrott

Riksdagen har beslutat om målen för den statliga idrottspolitiken (prop. 2008/09:126, bet. 2008/09: KrU8, rskr. 2008/09:243). Mål och syfte med statsbidraget till idrotten är att ge möjligheter för alla i Sverige att motionera och idrotta, att främja en god folkhälsa, att stödja en fri och självständig idrottsrörelse samt att ge alla i Sverige positiva upplevelser av idrott som underhållning. Stöd till barn och ungdomar ska lämnas till verksamhet som bedrivs ur ett barnrättsperspektiv. Stöd kan även lämnas till sådan verksamhet som stärker idrottsutövares internationella konkurrenskraft.

Friluftslivspolitik

Målet för friluftspolitikerna är att stödja människors möjligheter att vistas ute i naturen och utöva friluftsliv där allemansrätten är en grund för friluftslivet. Alla människor ska ha möjlighet till naturupplevelser, välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om natur och miljö (prop. 2009/10:238, bet. 2010/11:KrU3, rskr. 2010/11:37 och 2010/11:38).

Tio mätbara mål har redovisats till riksdagen (skr. 2012/13:51, bet. 2012/13:KrU4, rskr. 2012/13:278).

Målen är följande:

- tillgänglig natur för alla
- starkt engagemang och samverkan
- allemansrätten
- tillgång till natur för friluftsliv
- attraktiv tätortsnära natur
- hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling
- skyddade områden som resurs för friluftslivet
- ett rikt friluftsliv i skolan
- friluftsliv för god folkhälsa
- god kunskap om friluftslivet.

De tio målen har preciseringar som förtydligar innebörden av målen. Preciseringarna utgör ett stöd för att genomföra åtgärder. De är också underlag för att mäta och följa upp målen och för att fortsätta utveckla friluftslivspolitikerna.

Friluftsliv är ett allmänt intresse som spänner över flera politikområden och friluftslivsmålen berör flera olika myndigheter. Naturvårdsverket ansvarar för att utveckla förutsättningarna för friluftslivet och samordnar arbetet på nationell nivå. Länsstyrelserna samordnar och leder det regionala arbetet. Flera miljökvalitetsmål som riksdagen har beslutat (prop. 2009/10:155, bet. 2009/10:MJU25, rskr. 2009/10:377) har även preciseringar och etappmål som rör friluftslivet. Dessa redovisas i utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Folkbildning

Målet för folkbildningspolitiken fastställdes genom riksdagens beslut i fråga om regeringens proposition Allas kunskap – allas bildning (prop. 2013/14:172, bet. 2013/14:KrU8, rskr. 2013/14:379). Målet är att folkbildningen ska ge alla möjlighet att tillsammans med andra öka sin kunskap och bildning för personlig utveckling och delaktighet i samhället. Målet avspeglar folkbildningens idémässiga grund, särskilda pedagogik och självständighet.

Spelmarknaden

Målet för området är en sund och säker spelmarknad under offentlig kontroll som värnar intäkterna till det allmänna och som ger goda förutsättningar för allmännyttig ideell verksamhet att erhålla finansiering genom intäkter från spel. De negativa konsekvenserna av spelande ska minskas och det ska råda hög säkerhet i spelen. Spel om pengar ska omfattas av ett starkt konsumentskydd och inte kunna missbrukas för kriminell verksamhet (prop. 2018/19:1, bet. 2018/19:KrU1, rskr. 2018/19:94).

3.5 Gemensamma bedömningsgrunder för kulturområdet

Gemensamma bedömningsgrunder för kulturområdet är:

- barns och ungas tillgång till kultur
- jämställdhet
- tillgänglighet
- konstnärlig förnyelse och utveckling av verksamheten.

De gemensamma bedömningsgrunderna tillämpas för den sammanfattande resultatbedömningen för kulturområdet. Tillämpningen för respektive delavsnitt för kulturområdet framgår under rubrikerna Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.

3.6 Sammanfattande resultatbedömning för kulturområdet

Kultur

Covid-19-pandemin och de restriktioner som vidtogs till följd av den har fortsatt påverkat kultursektorn hårt och därmed även måluppfyllelsen inom området. Det är i dag svårt att överblicka omfattningen av effekterna i sin helhet. Regeringen har fördelat krisstöd till kulturområdet för att lindra de negativa konsekvenserna och bedömer att stöden har varit betydelsefulla för att upprätthålla kulturlivets infrastruktur.

Möjligheterna för barn och unga att ta del av kultur i skolan begränsades av covid-19-pandemin. Skolan är en viktig del i att nå ut med kultur till barn och unga i hela landet, oavsett socioekonomisk bakgrund och andra förutsättningar utanför skolan. Barns och ungas deltagande när det gäller kulturen är en prioriterad fråga för regeringen. Barn och unga har varit en av prioriteringarna i fördelningen av återstartsmedlen under 2022. Regeringen bedömer att den utökade digitala tillgängligheten till museernas verksamhet och samlingar har bidragit till att målet om att särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur i viss utsträckning uppfyllts.

Regionala och lokala kulturverksamheter utgör viktiga delar av hela kulturlivets infrastruktur genom att bl.a. främja ett kulturliv som kommer fler till del. Regeringens bedömning är att de satsningar på digitalisering som genomförts inom scenkonsten och det statliga museiområdet utgör en bra grund och möjlighet för omställning. Det är viktigt att fortsätta utveckla digitala lösningar inom kultursektorn inte minst i biblioteksverksamheten där det finns utmaningar gällande en likvärdig tillgång till biblioteksverksamhet runt om i landet.

Insatserna inom kulturmiljöområdet har lett till att en mångfald kulturmiljöer har bevarats för framtiden samtidigt som människors tillgång till kulturarvet och delaktighet i arbetet ökat. Kunskapsfrämjande insatser har bidragit till att förstärkelsen för kulturmiljöns betydelse i samhällsutvecklingen har ökat hos många samhälls-

byggnadsaktörer. Tillgängligheten till kulturarvet har också ökat genom åtgärder för fysiskt tillgängliggörande, anpassade kommunikationsinsatser och digital tillgång till museernas samlingar.

De statliga bidragen och ersättningarna till de enskilda konstnärerna och kulturskaparna bidrar till att främja konstnärlig kvalitet, mångfald och utveckling i enlighet med de nationella kulturpolitiska målen. De krismedel som Konstnärsnämnden och Sveriges Författarfond fördelat har varit avgörande för upprätthållandet av en yrkesverksam konstnärskår under pandemin samtidigt som de bedöms öka konstnärers möjligheter att utveckla sitt konstnärskap. Statens kulturråds program för konstnärlig utveckling bidrar till arbetet med att stärka förutsättningarna för ökad konstnärlig frihet i världen även om verksamheterna påverkats av pandemin, t.ex. genom minskad medfinansiering från andra aktörer och inställda långvariga internationella projekt.

4 Kulturområdesövergripande verksamhet

4.1 Mål för området

I avsnitt 3.4 anges de mål som riksdagen beslutat för den nationella kulturpolitiken och för de statliga insatserna för stöd till den kommunala kulturskolan.

4.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Resultatredovisningen för kulturområdets övergripande verksamheter omfattar följande bedömningsgrunder:

- kultur i hela landet, bl.a. hur bidrag inom kultursamverkansmodellen fördelas per län respektive konst- och kulturområde och regional fördelning av vissa andra statliga kulturutgifter,
- kultur av och för fler, bl.a. insatser för att stärka kulturskolan och insatser för bättre möjligheter till kulturupplevelser och eget skapande för alla, och
- kulturlivets internationalisering, bl.a. insatser för att främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan, inklusive de utsända kulturrådens arbete, samt svensk medverkan i EU-programmet Kreativa Europa.

Av de gemensamma bedömningsgrunderna för kulturområdet (se avsnitt 3.5) är samtliga relevanta och ingår i resultatredovisningen för området.

4.3 Resultatredovisning

Kultur i hela landet

Krisstöd för att motverka covid-19-pandemins effekter på kulturlivet

Kulturområdets hela bredd från enskilda konstnärer och ideella arrangörer till stora kommersiella aktörer och offentliga institutioner har drabbats hårt ekonomiskt av de restriktioner som följt av covid-19-pandemin. Effekterna är långtgående och ännu svåra att överblicka i sin helhet. Myndigheten för kulturanalys konstaterar i rapporten Ett år med pandemin: Konsekvenser och offentliga insatser inom kulturområdet (2021:2) att utbudet och deltagandet har minskat, att kulturverksamheter och kulturskapare drabbats av intäktsbortfall och att kulturarbetsmarknaden försämrats.

Myndigheten konstaterar vidare att pandemin inte bara bidragit till kortsiktiga konsekvenser utan även synliggjort strukturella utmaningar som förstärkts och förtydligats under den akuta krisen. Regeringen har under krisen kunnat lindra de negativa konsekvenserna med hjälp av krisstöd till kulturlivet. Företag och aktörer inom kultursektorn har även kunnat ta del av näringspolitiska stöd som redovisas under utgiftsområde 24. Riksrevisionen konstaterar i rapporten Operation Rädda branschen – statens krisstöd till idrott och kultur under coronapandemin (RiR 2022:7) att regeringen och de bidragsgivande organisationerna har utformat och fördelat de granskade krisstöden på ett i huvudsak ändamålsenligt och effektivt sätt.

Granskningen visar samtidigt att det finns brister i bidragsgivningens transparens och att ansvariga aktörers fokus på att nå ut med stöden till kulturen så snabbt som möjligt i viss utsträckning har skett på bekostnad av stödets träffsäkerhet.

Under 2021 har Statens kulturråd sammantaget fördelat ca 2,1 miljarder kronor i krisstöd till det fria kulturlivet inom ramen för stöd för inställda och uppskjutna evenemang samt för särskilda behov i kulturlivet. Krisstöden har haft ett samlat syfte att lindra den ekonomiska krisen, stimulera till återhämtning, säkerställa en fortsatt bredd av kulturuttryck i hela landet och understödja verksamhet vars överlevnad är väsentlig för kulturens återhämtning. Totalt har 3 646 (av 5 443) ansökningar beviljats krisstöd, vilket motsvarar en beviljandegrad på 65 procent. Nära 30 procent av de beviljade ansökningarna 2021 om krisstöd avsåg ansökningar från det civila samhället. Flest ansökningar till Statens kulturråd kom från musik- och scenkonstområdet som haft omfattande intäktsbortfall. Krisstöd har även lämnats till regional kultur, där de statliga medlen fördelas av regionerna och Gotlands kommun inom kultur-samverkansmodellen. Alla konstområden har drabbats av pandemin men i olika utsträckning och på olika sätt. Tidigare analyser har också lyft fram att kvinnor i kultursektorn drabbats i högre grad av den nedgång av arbetstillfällen som skett under pandemin. Anledningen till det är att kvinnor utgör en större andel av de yngre åldersgrupperna i kultursektorn. Myndigheten för kulturanalys konstaterar i Statistik: Kulturens återhämtning (Faktablad 2022:1) att det i slutet av 2021 skett en återhämtning vad gäller anställningar inom kultursektorn för såväl kvinnor som män.

Nationell strategi för företag i kulturella och kreativa branscher

Pandemin har synliggjort företagandet inom kulturens olika områden. I betänkandet Från kris till kraft: återstart för kulturen (SOU 2021:77) konstateras att kunskapen om företag inom kulturella och kreativa näringar behöver utvecklas. Utredningen pekar även på behovet av att ta fram en nationell strategi för kulturella och kreativa näringar. Regeringen beslutade mot bakgrund av detta i november 2021 att ge en utredare i uppdrag att lämna förslag till en samlad nationell strategi med syfte att främja långsiktig och hållbar utveckling av de kulturella och kreativa näringarna i hela landet under den kommande tioårsperioden (dir. 2021:100). Den 5 augusti 2022 överlämnades betänkandet Kreativa Sverige! Nationell strategi för främjande av hållbar utveckling för företag i kulturella och kreativa branscher (SOU 2022:44).

Statens kulturråds bidragsgivning når hela landet

Av rapporten Kulturrådets bidragsgivning i regionerna (Ku2022/01170) framgår att Statens kulturråds totala bidragsfördelning, inklusive krisstöden år 2021, uppgick till 5,2 miljarder kronor. Dryga 90 procent av dessa medel har kunnat härledas till enskilda regioner.

Storstadslänen Stockholm, Västra Götaland och Skåne har tilldelats mest medel mätt i antal kronor, motsvarande 57 procent av de totala medlen. Mätt i antal kronor per invånare framgår dock att Gotland, Västerbotten och Värmland är de län som tilldelats högst stöd, medan Jönköping, Halland och Södermanland tilldelats lägst stöd per invånare. Gotland och Västerbotten har tilldelats högst belopp per invånare sedan 2013.

Av rapporten framgår även regionala utfall av åtta enskilda bidragsformer, däribland bl.a. bidrag till regional kulturverksamhet, musik- och kulturskolor samt skapande skola. De regionala utfallen varierar för samtliga bidragsformer.

Stärkt regional och lokal kultur genom kultursamverkansmodellen

Regionala och lokala kulturverksamheter utgör viktiga delar i den svenska kulturella infrastrukturen och är viktiga för att uppnå det nationella kulturpolitiska målet om att alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Det statliga stödet till regional kultur uppgick 2021 till ca 1,67 miljarder kronor och merparten fördelas till regionerna och

Gotlands kommun genom kultursamverkansmodellen. Endast Region Stockholm har valt att inte ingå i modellen. Totalt uppgick den offentliga finansieringen till ca 4,7 miljarder kronor år 2020. Den länsvisa fördelningen 2021 av verksamhetsbidrag och fördelningen per konst- och kulturområden framgår av tabell 4.1. Förutom verksamhetsbidrag fördelades även statliga medel i form av utvecklingsbidrag och krisstöd. Fördelningen mellan de olika konst- och kulturområdena har inte förändrats nämnvärt sedan 2011.

Tabell 4.1 Beviljade verksamhetsbidrag 2021 per region och konst- och kulturområde

Region	Bibliotek och läs- och litteraturfrämjande	Filmkulturell verksamhet	Främjande av hemslojd	Konst- och kulturområdes övergripande	Museer och kulturmiljö	Bild och form	Teater, dans och musik	Enskilda arkiv	Total summa (tkr)
Blekinge	9 %	2 %	3%	0 %	21 %	2 %	61 %	2 %	25 026
Dalarna	7 %	3 %	2%	0 %	15 %	3 %	69 %	1 %	40 164
Gotland	6 %	4 %	0%	3 %	36 %	E	51 %	A	25 880
Gävleborg	C	C	C	26 %	21 %	E	49 %	4 %	46 380
Halland	7 %	C	C	11 %	23 %	C	57 %	2 %	32 176
Jämtland	6 %	3 %	2 %	0 %	29 %	1 %	57 %	2 %	35 072
Jönköping	6 %	C	2 %	5 %	20 %	5 %	60 %	2 %	40 129
Kalmar	6 %	1 %	2 %	2 %	30 %	4 %	53 %	1 %	33 830
Kronoberg	9 %	1%	2 %	0 %	21 %	1 %	66 %	B	35 417
Norrbottnen	8 %	3 %	1 %	1 %	13 %	2 %	72 %	1 %	50 363
Skåne	2 %	2 %	1 %	0 %	18 %	3 %	73 %	1 %	220 618
Södermanland	9 %	2 %	2 %	1 %	20 %	1 %	62 %	2 %	32 200
Uppsala	2 %	C	B	5 %	14 %	C	77 %	1 %	43 836
Värmland	C	C	C	10 %	12 %	C	76 %	1 %	58 645
Västerbotten	3 %	1%	1 %	1 %	9 %	1 %	84 %	1 %	90 197
Västernorrland	5 %	D	2 %	0 %	11 %	1 %	79 %	3 %	49 146
Västmanland	6 %	2 %	2 %	1 %	14 %	1 %	73 %	1 %	34 079
Västra Götaland	C %	0 %	B	10 %	13 %	1 %	75 %	0 %	351 046
Örebro	C %	C %	C	15 %	13 %	C	71 %	1 %	44 348
Östergötland	4 %	1 %	1 %	0 %	10 %	1 %	82 %	1 %	78 856
Stockholm	4 %				6 %		90 %		102 018
Totalt	3 %	1 %	1 %	5 %	15 %	1 %	73 %	1%	1 469 426

Anm.: A: Finansieras/redovisas inte inom kultursamverkansmodellen, B: Redovisas inom museiverksamhet, C: Redovisas inom konst- och kulturområdesövergripande, D: Redovisas inom professionell teater, dans och musik, E: Bild och form redovisas tillsammans med annan verksamhet.

Inom ramen för regional kultur fördelar Statens kulturråd även tidsbegränsade utvecklingsbidrag till projekt av nationellt kulturpolitiskt intresse. År 2021 tilldelades 84 projekt totalt ca 32 miljoner kronor. Prioriterade områden var bl.a. digitalisering, dans, arrangörsledet och samarbeten mellan regioner.

Under 2021 tilldelades regional kultur även krismedel. Statens kulturråd fördelade totalt ca 217 miljoner kronor i krismedel till regionerna.

Under 2021 har Statens kulturråd redovisat rapporten Kulturlivets fundament (Ku2021/02534), en rapport om hur regionerna och Gotlands kommun arbetar med frågan om konstnärers villkor och de konstnärspolitiska perspektiven. Statens kulturråd konstaterar att regionerna och Gotlands kommun driver en aktiv konstnärspolitik som följd av att kultursamverkansmodellen infördes, och att de har en betydande roll i förverkligandet av konstnärspolitiken. Myndigheten konstaterar även

bl.a. att arbetet med konstnärspolitiska frågor är behäftat med stora utmaningar i glesbygdsområden.

I betänkandet Från kris till kraft: återstart för kulturen (SOU 2021:77) föreslås att en utredning bör tillsättas för att se över modellen som varit i kraft sedan 2011.

Remissinstanserna har i hög grad välkomnat detta förslag. Regeringen beslutade i juli 2022 att ge en särskild utredare i uppdrag att genomföra en översyn av kultursamverkansmodellen (dir. 2022:103).

Stöd till icke-statliga kulturlokaler

Boverkets samlingslokalsdelegation fördelar årligen stöd till icke-statliga kulturlokaler. Stödet har gått till ombyggnader, tillgänglighetsskapande insatser för personer med funktionsnedsättning och till standardhöjande reparationer. År 2021 uppgick söktrycket till ca 48,4 miljoner kronor och Boverket betalade ut 6,3 miljoner kronor i stöd, enligt tabell 4.2 nedan. Fyra av de tio stödmottagarna var läns museer.

Tabell 4.2 Stöd till icke-statliga kulturlokaler

	2019	2020	2021
Antal ansökningar	43	39	38
Antal utbetalda stöd	10	11	10
Utbetalat belopp (tkr)	8 700	9 500	6 300

Källa: Boverket.

Kultur av och för fler

Barn och unga

I betänkandet Från kris till kraft: återstart för kulturen (SOU 2021:77) betonas att skolan är viktig som plattform för att nå ut med kultur till barn och unga oavsett deras socioekonomiska bakgrund och förutsättningar utanför skolan. Det konstateras därtill att möjligheterna för barn och unga att ta del av kultur i skolan begränsats på grund av covid-19-pandemin.

Under 2021 fick Statens kulturråd i uppdrag att delta i regeringens kunskapslyft för barnets rättigheter och analysera eventuella behov att utveckla den praktiska tillämpningen av FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) inom myndighetens verksamhetsområde. Myndigheten konstaterar i rapporten Barnrätt i praktiken – Barnkonventionens praktiska tillämpning i Kulturrådets verksamhetsområde (Ku2022/00749), att det som krävs för att kulturlivet ska gå från barnperspektiv till barnrättsperspektiv är ett stärkt arbete för att öka barns rätt till delaktighet inom kulturlivet och samverkan både lokalt, regionalt och nationellt. I rapporten framkommer samtidigt att det pågår ett barnrättsstrategiskt utvecklingsarbete både inom kulturförvaltningar och kulturverksamheter runtom i landet.

Skapande skola

Statens kulturråd fördelar bidraget till Skapande skola och har arbetat med att utveckla bidraget så att fler barn och unga ska kunna ta del av kultur och prova nya uttryckssätt. Arbetet har skett mot bakgrund av den översyn som myndigheten tidigare genomfört på uppdrag av regeringen (Ku2019/01974). Arbetet har i sin tur resulterat i att Statens kulturråd bl.a. tagit fram ett nytt och förenklat ansökningsförfarande i enlighet med rapporten Ett nytt Skapande skola – utvecklingsvägar för bidraget Skapande skola (Ku2021/02502). De förändringar som identifierats under utvecklingsarbetet och som avses att genomföras under 2022 bedöms skapa incitament för fler skolhuvudmän att söka bidraget.

Under 2021 minskade antalet beviljade ansökningar, se tabell 4.3. Denna utveckling kan delvis förklaras med att förskolan tagits bort som målgrupp för bidraget. Covid-19-pandemin har därtill haft en inverkan på huvudmännens kapacitet att söka men också på befintliga projekt.

Skapande skola har trots de utmaningar som aktualiserats under pandemin varit ett viktigt komplement i skolan. Genom möten med professionella kulturaktörer har elever fått ta del av kulturella upplevelser och fått prova nya uttryckssätt. Därutöver har bidraget medverkat till nya pedagogiska diskussioner om estetiska uttrycksformer i undervisningen.

Tabell 4.3 Skapande skola

	2017	2018	2019	2020	2021
Antal beviljade ansökningar	551	463	411	397	354
<i>varav till Skapande förskola</i>	<i>75</i>	<i>96</i>	<i>167</i>	<i>175</i>	<i>-</i>
Antal kommunala huvudmän som beviljats bidrag	272	261	267	258	252
Antal enskilda/statliga huvudmän som beviljats bidrag	124/2	125/2	162/3	139/0	100/2
Andel beviljade kommuner i procent	94	90	92	89	87
Belopp beviljat i tusental kronor	187 208	187 643	174 839	182 504	196 597
<i>varav beviljat belopp till förskola i tusental kronor</i>	<i>10 086</i>	<i>10 428</i>	<i>20 914</i>	<i>23 505</i>	<i>-</i>
Antal elever och förskolebarn som planeras att ta del av aktiviteterna	885 758	868 502	891 419	829 194	726 813

Anm.: Fr.o.m. 2021 är förskolan inte längre målgrupp för bidraget.

Källa: Statens kulturråd.

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om att vidareutveckla Skapande skola (bet. 2017/18: KrU6 punkt 8, rskr. 2017/18:214). I betänkandet anför utskottet att det finns saker som behöver utvecklas inom ramen för Skapande skola, som att vissa mindre kommuner inte söker medel i samma utsträckning som större och att friskolor i mindre utsträckning söker stöd än kommunala skolor. Enligt tillkännagivandet behöver orsakerna till detta systematiskt analyseras för att reformen långsiktigt ska kunna nå ännu fler barn och ungdomar och därför uppmanas regeringen att vidta lämpliga åtgärder (bet. 2017/18: KrU6 s. 21).

Statens kulturråd fick mot bakgrund av tillkännagivandet i uppdrag av regeringen att genomföra en översyn av hur bidraget till Skapande skola kan utvecklas i syfte att nå fler och nya grupper av barn och unga (Ku2019/00624). I uppdraget ingick även att analysera orsakerna till att mindre kommuner och friskolor inte söker medel i samma utsträckning som större kommuner respektive kommunala skolor.

Resultatet av uppdraget redovisades till regeringen i slutet av 2019 (Ku2019/01974). I översynen framgår bl.a. att skolhuvudmän inte känner till bidragets syfte samt att mindre skolhuvudmän, såväl kommunala som fristående, tar del av bidraget i lägre utsträckning för att de i regel saknar personell kapacitet liksom de administrativa resurser som krävs för att söka bidraget. I enlighet med Statens kulturråds översyn gjorde regeringen bedömningen att målgruppen för bidraget bör begränsas till att enbart omfatta förskoleklass, grundskola och motsvarande skolformer. Den 10 december 2020 beslutade regeringen därför om en ändring i förordningen (2007:1436) om statsbidrag till kulturell verksamhet i skolan. Regeringen föreslog därefter i budget-

propositionen 2021 en förstärkning av anslaget till Skapande skola med 25 miljoner kronor årligen t.o.m. 2023 (prop. 2020/21:1 utg. omr. 17 avsnitt 4.6 s. 38).

Utöver det utvecklingsarbete som Statens kulturråd bedrivit mot bakgrund av översynen har myndigheten bl.a. genomfört riktade informationsinsatser samt gjort det möjligt för skolhuvudmän att söka bidraget i samverkan. Statens kulturråd lyfter därtill fram i budgetunderlaget 2023–2025 (Ku2022/00500) behov av att förenkla och tydliggöra bidragets syfte och villkor. Det poängteras exempelvis att syftet upplevs som svårtolkat och att det i sin tur kan vara en orsak till att skolhuvudmän inte söker bidraget. Myndigheten framhåller också att villkoren bör förenklas för att minska den administrativa bördan för skolhuvudmän. Regeringen beslutade den 25 augusti 2022 om ändringar i förordningen (2007:1436) om statsbidrag till kulturell verksamhet i skolan. Ändringarna innebär främst att ändamålet samt villkoren för bidraget tydliggjorts samt förenklats för skolhuvudmän genom att bl.a. ta bort kravet på en handlingsplan.

Förutsättningarna och möjligheterna för fler skolhuvudmän att ta del av bidraget har därmed stärkts och därigenom kan fler liksom nya grupper av barn och unga nås av bidraget. Regeringen bedömer mot denna bakgrund att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

Den kommunala kulturskolan

I budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1 utg. omr. 17 avsnitt 4.6) ökades det statliga bidraget till den kommunala kulturskolan med 100 miljoner kronor för 2021 och 2022, och uppgår därmed till 200 miljoner kronor 2022.

Av landets kommuner sökte 256 det statliga utvecklingsbidraget 2021, vilket är en ökning jämfört med föregående år där 253 kommuner sökte utvecklingsbidraget för kulturskoleverksamhet. Ansökningarna har främst fokuserat på att nå nya målgrupper i exempelvis socioekonomiskt utsatta områden. Statens kulturråds rapport Redovisning av utvecklingsbidraget till kulturskolor 2020–2021 visar att kulturskolorna har nått målgrupper som kulturskolan vanligtvis har svårt att nå, samt att ny verksamhet har utvecklats på nya platser. Ytterligare 33 000 nya barn och unga har hittat till kulturskolan tack vare utvecklingsbidraget. Bidraget har bl.a. också använts för att öka tillgängligheten i ny verksamhet, öppen verksamhet, distansundervisning samt för lov- och helgkurser.

Regeringen har i regleringsbrevet för 2022 möjliggjort för Statens kulturråd att genomföra en utlysning av statsbidrag till aktörer som bedriver undervisning med nationell spetskompetens under 2022. Bidraget syftar till att barn och unga med kapacitet och intresse får möjligheten att fördjupa sig inom ett visst konstnärligt uttryck och utveckla sina förmågor.

De nationella minoriteternas kultur

Statens kulturråd fördelar riktade bidrag till de nationella minoriteternas språk och kultur. Även övriga statliga bidrag som fördelas av Statens kulturråd och andra kulturmyndigheter kan sökas av aktörer och organisationer inom de nationella minoriteterna.

Under 2021 fördelade Statens kulturråd totalt ca 15,9 miljoner kronor till de nationella minoriteterna, enligt tabell 4.4 nedan. Sametinget fördelade 2021 totalt ca 17,4 miljoner kronor till samisk kultur, se utgiftsområde 1 avsnitt 7.3.

Tabell 4.4 Statens kulturråds bidragsgivning till nationella minoriteter

Tusental kronor

	2019	2020	2021
Projektbidrag	4 075	4 050	4 584
Verksamhetsbidrag	8 800	7 800	8 800
Litteraturbidrag	1 905	2 002	1 515
Kulturtidskrifter	1 590	850	1 022
Totalt	16 370	14 702	15 921

Anm.: Könsuppdelad statistik finns inte tillgänglig.

Källa: Statens kulturråd.

Statens kulturråd bedömer att stöden bidragit till allas möjlighet att delta i kulturlivet under 2021.

Jämställdhet inom kulturområdet

Statens kulturråd deltar i regeringens utvecklingsprogram för jämställdhetsintegrering i myndigheter (JiM). I rapporten JiM på Kulturrådet (Ku2021/01906) som presenterades under hösten 2021 redovisas de jämställdhetsproblem inom kultursektorn som myndigheten tar sikte på under den fortsatta programperioden (2022–2025). I rapporten framgår att myndigheten har som övergripande målsättning att medverka till förbättrade möjligheter för alla, oavsett kön, att delta i, ha inflytande över och vara delaktiga i kulturlivet. Myndigheten lyfter också fram exempel på åtgärder och belyser hur jämställdhetsperspektivet integreras i verksamheten.

Ett mer tillgängligt kulturliv för personer med funktionsnedsättning

Statens kulturråd är en av flera statliga myndigheter som sedan hösten 2021 har ett särskilt ansvar enligt regeringens strategi för systematisk uppföljning av funktionshinderspolitiken. Ansvaret innebär att myndigheten ska redovisa hur genomförandet av funktionshinderspolitiken har beaktats i myndighetens arbete. I årsredovisningen för 2021 uppger Statens kulturråd att tiden varit för kort för att rekvirera medel för utvecklingsinsatser och utbildning samt för att initiera nya arbetssätt inom ramen för uppdraget.

Utöver arbetet med det särskilda uppdraget har Statens kulturråd också ett utpekat sektorsansvar enligt sin instruktion. Inom ramen för ansvaret har myndigheten under 2021 genomfört samråd med funktionshindersrörelsen om bl.a. tillgänglighetsarbete inom kultursamverkansmodellen och Läsrådet.

Främjande av lika rättigheter och möjligheter inom kulturområdet

Statens kulturråd är sedan 2014 strategisk myndighet för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter. I återslagrapporteringen av uppdraget för 2021 (A2022/00361) uppges att myndigheten under 2021 deltagit i nätverksträffar med andra strategiska myndigheter och organisationer som verkar för hbtqi-personers rättigheter samt genomfört en rad andra insatser. Statens kulturråd poängterar dock att covid-19-pandemin medfört utmaningar och att det inom ramen för uppdraget som strategisk myndighet fortsatt finns ett behov av utvecklingsarbete.

Det civila samhällets betydelse för kultur i hela landet

Statens kulturråd fördelade 2021 totalt cirka 518,5 miljoner kronor, inklusive krisstöd till aktörer inom det civila samhället, se tabell 4.5 nedan. Civilsamhällets aktörer tilldelas bidrag från samtliga stödformer förutom de som riktar sig till offentliga institutioner. En stor andel fördelades till den fria scenkonsten och till utställnings-

arrangörer, medan en mindre del fördelas inom litteraturstödet och inom utgivning av musik. Myndigheten anger att ca 12 procent av den totala bidragsgivningen gick till aktörer inom det civila samhället under 2021, samma andel som 2020. Det civila samhällets aktörer är en del av den kulturella infrastrukturen och bidrar bl.a. till kultur i hela landet och till ett breddat deltagandet i kulturlivet

Tabell 4.5 Statens kulturråds bidragsgivning till det civila samhället

	2019	2020	2021
Verksamhetsbidrag (mnkr)	242,6	229,1	230,2
Antal beviljade ansökningar	551	485	446
Andra bidrag (mnkr)	71,3	84,6	95,5
Antal beviljade ansökningar	571	601	553
Krisstöd (mnkr)	-	155,8	282,7
Antal beviljade ansökningar	-	1 408	1 076

Anm.: Könsuppdelad statistik finns inte tillgänglig.

Källa: Statens kulturråd.

Scenkonstallianserna och centrumbildningarnas stödjande och främjande arbete för kulturskapare

Statens kulturråd har under 2021 fördelat ca 119,3 miljoner kronor till de så kallade scenkonstallianserna inom musik-, teater- och dansområdet. Stödet har innefattat dels det årliga verksamhetsbidraget, dels ett krisstöd för att mildra de ekonomiska konsekvenserna av covid-19-pandemin. Krisstödet har möjliggjort för allianserna att anställa nya musik- och scenkonstnärer samt behålla sina konstnärligt verkssamma anställda.

Under 2021 har Statens kulturråd också fördelat totalt 47,3 miljoner kronor, varav 21 miljoner kronor i krisstöd, till de 13 centrumbildningarna inom de olika konstområdena, som tillsammans samlar drygt 10 000 professionella kulturskapare. Centrumbildningarnas stödjande och främjande arbete har haft en särskilt viktig roll under pandemin för att förmedla uppdrag och skapa arbetstillfällen. Det har bl.a. handlat om att upprätthålla kontakter och att skapa nya samarbeten genom att förmedla konst och kultur i hela landet.

Främjandet av fristadsförfattare och konstnärer

Det finns i dag 24 fristäder i Sverige, dvs. kommuner eller regioner som är anslutna till det internationella nätverket ICORN (International Cities of Refuge Network). Det innebär att Sverige är det land i världen med flest antal fristäder. Under 2021 fanns det 15 fristadsförfattare och konstnärer på plats i landet. Statens kulturråd har under 2021 inom ramen för sitt främjandeuppdrag för fristadssystemet dels finansierat en nationell samordning av systemet, dels fördelat ca 1,9 miljoner i projektbidrag till insatser som syftar till att främja fristadskonstnärers publika arbete. Detta har inte bara inneburit en fristad för den enskilda konstnären utan också ett främjande av internationellt utbyte och konstnärlig frihet.

Kulturlivets internationalisering och internationellt samarbete

Även under 2021 har möjligheten till internationella kultursamarbeten påverkats kraftigt av covid-19-pandemin och de restriktioner som följt av denna och därmed

möjligheten till mobilitet. Statens kulturråds bidragsgivning till internationella och interkulturella kulturverksamheter samt internationella nätverk har under året syftat till att stärka internationella samarbeten och att bidra till konstnärlig utveckling inom alla konstområden. Under 2022 har Statens kulturråd fortsatt arbetet inom ramen för programmet för konstnärlig frihet. Beslut har fattats om att stödja elva internationellt verksamma organisationer och nätverk med syftet att främja förutsättningarna för ökad konstnärlig frihet i världen. Programmet finansieras genom Sida. Synergier finns mellan programmet för konstnärlig frihet och Statens kulturråds uppdrag som kontaktpunkt för Unescos konvention om skydd för och främjande av mångfalden av kulturyttringar, genom att fokusera på att stärka kunskapen om kulturens roll i det internationella utvecklingssamarbetet och stärkandet av konstnärlig frihet globalt.

Statens kulturråd fördelar även bidrag till de utsända kulturrådens verksamhet. Bidraget syftar till att stärka kulturlivets internationalisering. De utsända kulturrådens verksamhet fortsatte att präglas av covid-19-pandemin, men genom digitala verktyg och delvis återgång till normal verksamhet har man kunnat fortsätta främja både den konstnärliga friheten och svenska kulturaktörers möjligheter att verka i utlandet. Detta genom projekt och samarbeten inom alla konstområden som bl.a. fokuserat på kulturutbyte, demokrati- och värderingsfrämjande samt barn och unga.

Även flera av de regionala och lokala kulturverksamheter som staten stödjer genom kultursamverkansmodellen är betydelsefulla för internationaliseringen.

Europeiska unionen

Statens kulturråd och Stiftelsen Svenska Filminstitutet följer årligen upp och redovisar utfallet av svenska ansökningar inom EU:s program Kreativa Europa, som bidrar till stärkt internationalisering av de kulturella och kreativa sektorerna. Den nya programperioden inleddes 2021 och sträcker sig fram t.o.m. 2027. Beviljade medel till projekt med svensk medverkan framgår av tabell 4.6. Totalt tilldelades 110 svenska aktörer stöd år 2021. Statens kulturråd har tagit fram ett nytt stöd som aktörer som beviljats medel från Kreativa Europa kan söka.

Tabell 4.6 Medel från EU:s program Kreativa Europa till projekt med svensk medverkan

	Antal svenska aktörer 2021	Beviljat belopp i euro
Delprogrammet MEDIA	81	4 049 946
Delprogrammet Kultur	28	2 378 120
Sektorsövergripande programområdet	1	42 115
Totalt Kreativa Europa	110	6 470 221

Anm: Fr.o.m. 2021 redovisas enbart de medel som går till de svenska parter i projekten. Beloppen kan därmed inte längre jämföras direkt med den tidigare programperioden.

Källa: Statens kulturråd.

Under 2021 har 157 projekt med kulturanknytning i Sverige tilldelats totalt nära 81 miljoner kronor från EU:s struktur och investeringsfonder, se tabell 4.7 nedan. Flest projekt med kulturanknytning finns inom landsbygdsprogrammet och lokalt ledd utveckling. Tabellen nedan innehåller inga utbetalningar från den nya programperioden 2021–2027, på grund av förseningar gjordes inga utbetalningar från den nya perioden under 2021. Under 2015–2021 har 200 projekt med kulturanknytning beviljats mer än 1 miljard kronor i EU-stöd (exklusive landsbygdsprogrammet och lokalt ledd utveckling). EU:s finansiering är därmed betydelsefull för kultur runt om i landet.

Tabell 4.7 Medel från EU:s struktur och investeringsfonder till svenska projekt med kulturanknytning

Tusental kronor

	2019	2020	2021
Regionalfondsprogram	71 178	17 953	2 498
Nationellt regionalfondsprogram	0	16 358	25 949
Interreg	47 203	42 069	8 984
Socialfondsprogram	23 119	35 453	18 119
Delsumma	141 500	111 833	55 550
Landsbygdsprogram	-	-	14 150
Lokalt ledd utveckling	-	-	11 074
Totalt	141 500	111 833	80 774

Anm.: Myndigheten för kulturanalys har förändrat uppföljningen jämfört med tidigare redovisningar, därför finns inga jämförelsesiffror för landsbygdsprogrammet och lokalt ledd utveckling 2019–2020.

Källa: Myndigheten för Kulturanalys.

Nordiska ministerrådet

Covid-19-pandemins effekter på det nordiska kultursamarbetet blev under 2021 allt tydligare. Utbyten över gränserna är kännetecknande för kultursektorn och de nordiska ländernas reserestriktioner påverkade aktörerna negativt. Nordicom och Kulturanalys Norden, nordiska kunskapscentrum för medie- och kommunikationsområdet respektive kulturpolitik, redovisade under våren resultatet av uppdrag om pandemins konsekvenser. Nordicoms rapport visade bl.a. att intresset för mediernas innehåll ökade bland de nordiska medborgarna under pandemin och att digitaliseringen av nyhetsmedierna stärktes ytterligare. Samtidigt ökade ägar-koncentrationen av nyhetsmedierna, vilket riskerar att begränsa mångfalden i medieutbudet och det demokratiska samtalet. Kulturanalys Norden bekräftade bilden av att kultursektorn i alla länderna drabbades hårt av pandemin, i synnerhet de publiknära verksamheterna som rör musik och scenkonst. Trots omfattande nationella stöd under pandemin konstaterades en stor osäkerhet inför framtida arbetsmöjligheter och inkomstkällor i sektorn. Då den planerade samnordiska kultursatsningen i Kanada, Nordic Bridges, flyttades fram till 2022 genomförde det finländska ordförandeskapet i stället tre digitala dialoger mellan Norden och Kanada. Tema för diskussionerna var bl.a. kultur och hållbar utveckling, mångfald i digitalt innehåll samt kulturella och kreativa näringar/kulturexport.

Europarådet

Europarådets styrkommitté för kultur, kulturarv och landskap (CDCPP) har under året primärt arbetat med att ta fram en ny strategisk plan för arbetet 2022–2025. För samma period har styrkommittén även tagit emot nya direktiv från ministerkommittén. Styrkommitténs byrå har även arbetat med att ta fram ett antal rekommendationer som är planerade att antas under 2022. Dessa rör bl.a. rekommendationer för hur medlemsstaterna ska trygga sina medborgares tillgång till arkiv och hur kultur och kulturarv kan vara en katalysator för social och hållbar utveckling.

Unesco

År 2021 gav Sverige genom Svenska Unescorådet drygt 2 miljoner kronor i bidrag till arbetet med två av Unescos kulturarvskonventioner: 1970-års konvention om åtgärder för att förbjuda och förhindra olovlig import, export och överförande av äganderätt av

kulturregendom och 1954-års konvention om skydd av kulturföremål i händelse av väpnad konflikt. Motsvarande siffra för 2020 var knappt 1 miljon kronor.

Under perioden 2020–2024 är Sverige medlem i den mellanstatliga kommittén för Unescos konvention om trygghet av det immateriella kulturarvet. Vid det sextonde kommittémötet i december 2021 antogs bl.a. en samnordisk nominering av nordiska klinkbåtstraditioner till Unescos representativa lista över mänsklighetens immateriella kulturarv. Sveriges nominering av Nyckelharpanas nätverk till Unescos register över goda metoder för trygghet av immateriellt kulturarv lämnades in i mars 2022. I januari 2022 lämnade Sverige även in sin andra periodiska rapport till Unesco över åtgärder som vidtagits för tillämpningen av konventionen nationellt (Ku2021/02290). I bidrag till konventionens arbete gav Sverige 846 900 kronor. Bidragen fördelas från Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning, anslag 4:2 *Avgift till Unesco och ICCROM*.

Inom ramen för uppföljningen av Unescos konvention om skydd för och främjande av mångfalden av kulturyttringar presenterades i början av 2022 rapporten *ReShaping policies for creativity, Addressing culture as a global public good*. Rapporten är finansierad av Sverige genom Sida och fokus i den tredje upplagan är hur pandemin påverkat kulturskapares mänskliga rättigheter

4.4 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

Covid-19-pandemin och restriktionerna som vidtog till följd av den har i hög grad påverkat både verksamheter och utövare inom kultursektorn negativt. Regeringen bedömer att de krisstöd som fördelats till kulturområdet har varit betydelsefulla för att upprätthålla kulturlivets infrastruktur och därmed till kultur i hela landet. Krisens verkningar är omfattande och återhämtningen kommer att ta tid, vilket konstateras i betänkandet *Från kris till kraft: återstart för kulturen* (SOU 2021:77).

Regeringen bedömer att det är viktigt att staten, regionerna och kommunerna tar ansvar och samtidigt samverkar när det gäller allas möjlighet att ta del av kultur och att delta i kulturlivet. De verksamheter som finansieras genom kultursamverkansmodellen bidrar till en stark kulturell infrastruktur i hela landet. Detta gagnar såväl konstens som kulturens utveckling och därigenom både konstnärer och publik.

När det gäller kultur för och av fler bedömer regeringen att de statliga stöden för såväl Skapande skola som en stärkt kulturskola är viktiga åtgärder som bidragit till att öka barns och ungas kulturdeltagande. Statens kulturråds arbete med bl.a. tillgänglighet har bidragit till ytterligare steg närmare målsättningen om ett kulturliv för och av fler. Regeringen bedömer i övrigt att Statens kulturråds bidragsgivning når såväl de nationella minoriteterna som det civila samhället och därigenom främjar ett kulturliv som kommer fler till del. Statens bidrag till scenkonstallianserna och centrubildningarna medverkar också till målsättningen om kultur för och av fler genom att stärka konstnärernas arbetsmarknad och trygghetssystem. Regeringen ser även att satsningar på fristadssystemet är värdefulla för att stärka den konstnärliga friheten och därmed riva hinder för utövare.

Regeringen bedömer att Statens kulturråds bidragsgivning och främjande verksamhet bidragit till att främja internationella samarbeten samt konstnärlig utveckling inom alla konstområden. Myndighetens program för konstnärlig utveckling bidrar till att arbetet med att stärka förutsättningarna för ökad konstnärlig frihet i världen. Regeringen bedömer därtill att de rapporter som publicerats genom finansiering av Sverige, inom ramen för uppföljningen av Unescos konvention om skydd för och främjande av

mångfalden av kulturyttringar, som ett värdefullt verktyg i fråga om genomförandet av konventionen.

4.5 Politikens inriktning

Ett levande kulturliv är en omistlig beståndsdel i det öppna samhället. Kulturen och dess utövare håller det demokratiska samtalet levande. Regeringens kulturpolitik vägleds av principen om armlängds avstånd, som fredar kultursektorn från politisering och detaljstyrning. Både kvalitet och tillgänglighet ska premieras och kulturskapares villkor ska förbättras. Fristående expertkommittéer ska ta fram förslag på svensk kulturkanon.

4.6 Budgetförslag

4.6.1 1:1 Statens kulturråd

Tabell 4.8 Anslagsutveckling 1:1 Statens kulturråd

Tusental kronor

2021	Utfall	62 076	Anslagssparande	6 623
2022	Anslag	73 714 ¹	Utgiftsprognos	74 998
2023	Förslag	71 187		
2024	Beräknat	72 097 ²		
2025	Beräknat	73 015 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 71 187 tkr i 2023 års prisnivå.

³ Motsvarar 71 187 tkr i 2023 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Statens kulturråds förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 4.9 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 1:1 Statens kulturråd

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	73 714	73 714	73 714
Pris- och löneomräkning ²	493	1 442	2 399
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-3 020	-3 059	-3 098
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	71 187	72 097	73 015

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2022. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2024–2025 är preliminär.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskar med ca 3 000 000 kronor fr.o.m. 2023 till följd av att tidsbegränsade medel för genomförande av det globala kulturpolitiska mötet inom ramen för International Federation of Arts Councils and Cultural Agencies (IFACCA) år 2022 upphör.

Regeringen föreslår att 71 187 000 kronor anvisas under anslaget 1:1 *Statens kulturråd* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 72 097 000 kronor respektive 73 015 000 kronor.

4.6.2 1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete

Tabell 4.10 Anslagsutveckling 1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete

Tusental kronor

2021	Utfall	3 237 850	Anslagssparande	51 265
2022	Anslag	2 100 582 ¹	Utgiftsprognos	1 834 756
2023	Förslag	532 082		
2024	Beräknat	327 082		
2025	Beräknat	322 082		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete. Anslaget får användas för utgifter för administration, uppföljning och genomförande av verksamheten.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 4.11 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	1 450 582	1 450 582	1 450 582
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-918 500	-1 123 500	-1 128 500
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	532 082	327 082	322 082

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med ca 918 500 000 kronor fr.o.m. 2023 till följd av att tidsbegränsade medel för bl.a. bidrag till kulturskolan, till folkbiblioteken genom tillskottet till stärkta bibliotek och stöd för särskilda behov inom kulturområdet upphör.

Regeringen föreslår att 532 082 000 kronor anvisas under anslaget 1:2 *Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 327 082 000 kronor respektive 322 082 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2023 för anslaget 1:2 *Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 200 000 000 kronor 2024–2026.

Skälen för regeringens förslag: För att möjliggöra fleråriga projekt och långsiktig planering inom ramen för bidrag till allmän kulturverksamhet och stöd för audio-visuella verk bör regeringen bemyndigas att under 2023 för anslaget 1:2 *Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 200 000 000 kronor 2024–2026.

Tabell 4.12 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete

Tusental kronor

	Utfall År 2021	Prognos År 2022	Förslag År 2023	Beräknat År 2024	Beräknat År 2025	Beräknat År 2026
Ingående åtaganden	8 275	8 600	108 000			
Nya åtaganden	8 300	108 000	200 000			
Infriade åtaganden	-8 275	-8 600	-108 000	-140 000	-40 000	-20 000
Utestående åtaganden	8 600	108 000	200 000			
Erhållet/förslaget bemyndigande	25 000	125 000	200 000			

4.6.3 1:3 Skapande skola

Tabell 4.13 Anslagsutveckling 1:3 Skapande skola

Tusental kronor

2021	Utfall	196 615	Anslagssparande	4 850
2022	Anslag	199 964 ¹	Utgiftsprognos	198 040
2023	Förslag	201 464		
2024	Beräknat	176 464		
2025	Beräknat	176 464		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till Skapande skola för elever i förskoleklass, grundskola och motsvarande skolformer. Anslaget får även användas för statsbidrag till andra verksamheter som syftar till att stärka kultur i skolan. Anslaget får även användas för utgifter för administration, främjande, uppföljning och genomförande av verksamheten.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 4.14 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 1:3 Skapande skola

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	199 964	199 964	199 964
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	1 500	-23 500	-23 500
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	201 464	176 464	176 464

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 1 500 000 kronor fr.o.m. 2023 till följd av att en tidsbegränsad neddragning upphör.

Regeringen föreslår att 201 464 000 kronor anvisas under anslaget 1:3 *Skapande skola* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 176 464 000 kronor respektive 176 464 000 kronor.

4.6.4 1:4 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet

Tabell 4.15 Anslagsutveckling 1:4 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet

Tusental kronor

2021	Utfall	45 491	Anslagssparande	-357
2022	Anslag	45 153 ¹	Utgiftsprognos	44 448
2023	Förslag	45 153		
2024	Beräknat	45 153		
2025	Beräknat	45 153		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet. Anslaget får även användas för utgifter för administration och genomförande av verksamheten.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 4.16 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 1:4 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	45 153	45 153	45 153
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	45 153	45 153	45 153

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 45 153 000 kronor anvisas under anslaget 1:4 *Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 45 153 000 kronor respektive 45 153 000 kronor.

4.6.5 1:5 Stöd till icke-statliga kulturlokaler

Tabell 4.17 Anslagsutveckling 1:5 Stöd till icke-statliga kulturlokaler

Tusental kronor

2021	Utfall	6 641	Anslagssparande	3 211
2022	Anslag	9 852 ¹	Utgiftsprognos	9 757
2023	Förslag	9 852		
2024	Beräknat	9 852		
2025	Beräknat	9 852		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till icke-statliga kulturlokaler för ändring, tillbyggnad och handikappanpassning av sådana lokaler.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 4.18 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 1:5 Stöd till icke-statliga kulturlokaler

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	9 852	9 852	9 852
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	9 852	9 852	9 852

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 9 852 000 kronor anvisas under anslaget 1:5 *Stöd till icke-statliga kulturlokaler* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 9 852 000 kronor respektive 9 852 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2023 för anslaget 1:5 *Stöd till icke-statliga kulturlokaler* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 11 000 000 kronor 2024 och 2025.

Skälen för regeringens förslag: Projekt inom stödet till icke-statliga kulturlokaler kan sträcka sig över flera år. Stöd betalas ut när projekten är avslutade. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2023 för anslaget 1:5 *Stöd till icke-statliga kulturlokaler* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 11 000 000 kronor 2024 och 2025.

Tabell 4.19 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:5 Stöd till icke-statliga kulturlokaler

Tusental kronor

	Utfall År 2021	Prognos År 2022	Förslag År 2023	Beräknat År 2024	Beräknat År 2025
Ingående åtaganden	8 720	8 991	11 000		
Nya åtaganden	8 491	6 009	9 552		
Infriade åtaganden	-8 220	-4 000	-9 552	-7 456	-3 544
Utestående åtaganden	8 991	11 000	11 000		
Erhållet/föreslaget bemyndigande	9 000	11 000	11 000		

4.6.6 1:6 Bidrag till regional kulturverksamhet

Tabell 4.20 Anslagsutveckling 1:6 Bidrag till regional kulturverksamhet

Tusental kronor

2021	Utfall	1 781 014	Anslagssparande	1 035
2022	Anslag	1 721 723 ¹	Utgiftsprognos	1 703 804
2023	Förslag	1 700 935		
2024	Beräknat	1 763 740 ²		
2025	Beräknat	1 831 840 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.² Motsvarar 1 700 935 tkr i 2023 års prisnivå.³ Motsvarar 1 700 934 tkr i 2023 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till regionala och lokala kulturverksamheter inom följande områden:

- professionell teater-, dans- och musikverksamhet,
- museiverksamhet och museernas kulturmiljöarbete,
- bibliotek-, läs- och litteraturfrämjande verksamhet,
- professionell bild- och formverksamhet,
- regional enskild arkivverksamhet,
- filmkulturell verksamhet, och
- främjande av hemslojd.

Anslaget får användas för utgifter för tidsbegränsade utvecklingsinsatser samt för bidrag till det civila samhället och de professionella kulturskaparnas medverkan i arbetet med att ta fram och genomföra regionala kulturplaner. Anslaget får även användas för Kungl. bibliotekets genomförande av det samlade ansvaret för statens stöd och samordning inom biblioteksväsendet. Anslaget får även användas för kvalitetsstärkande insatser inom scenkonstområdet samt för Statens kulturråds arbete med bedömning, uppföljning och främjande inom ramen för kultursamverkansmodellen.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 4.21 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 1:6 Bidrag till regional kulturverksamhet

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	1 681 723	1 681 723	1 681 723
Pris- och löneomräkning ²	19 212	82 017	150 117
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 700 935	1 763 740	1 831 840

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2022. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2024–2025 är preliminär.

Regeringen föreslår att 1 700 935 000 kronor anvisas under anslaget 1:6 *Bidrag till regional kulturverksamhet* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 1 763 740 000 kronor respektive 1 831 840 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2023 för anslaget 1:6 *Bidrag till regional kulturverksamhet* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 45 000 000 kronor 2024 och 2025.

Skälen för regeringens förslag: För att möjliggöra långsiktig planering inom ramen för stöd till regional kulturverksamhet bör regeringen bemyndigas att under 2023 för anslaget 1:6 *Bidrag till regional kulturverksamhet* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 45 000 000 kronor 2024 och 2025.

Tabell 4.22 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:6 Bidrag till regional kulturverksamhet

Tusental kronor

	Utfall År 2021	Prognos År 2022	Förslag År 2023	Beräknat År 2024	Beräknat År 2025
Ingående åtaganden	0	0	30 000		
Nya åtaganden	0	30 000	30 000		
Infriade åtaganden	0	0	-15 000	-30 000	-15 000
Utestående åtaganden	0	30 000	45 000		
Erhållet/föreslaget bemyndigande	30 000	30 000	45 000		

4.6.7 1:7 Myndigheten för kulturanalys

Tabell 4.23 Anslagsutveckling 1:7 Myndigheten för kulturanalys

Tusental kronor

2021	Utfall	16 716	Anslagssparande	1 080
2022	Anslag	18 436 ¹	Utgiftsprognos	18 773
2023	Förslag	18 659		
2024	Beräknat	19 221 ²		
2025	Beräknat	19 679 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 18 659 tkr i 2023 års prisnivå.

³ Motsvarar 18 659 tkr i 2023 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Myndigheten för kulturanalys förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för forsknings- och utvecklingsinsatser.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 4.24 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 1:7 Myndigheten för kulturanalys

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	18 436	18 436	18 436
Pris- och löneomräkning ²	223	785	1 243
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	18 659	19 221	19 679

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2022. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2024–2025 är preliminär.

Regeringen föreslår att 18 659 000 kronor anvisas under anslaget 1:7 *Myndigheten för kulturanalys* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 19 221 000 kronor respektive 19 679 000 kronor.

5 Teater, dans och musik

5.1 Mål för området

I avsnitt 3.4 anges de mål som riksdagen beslutat för den nationella kulturpolitiken.

5.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Resultatredovisningen inom teater, dans och musik utgår från följande bedömningsgrunder:

- besöksutveckling
- insatser för att nå bredare målgrupper samt tillgänglighetsarbete i publik verksamhet
- fördelning av bidrag
- insatser för jämställdhet
- internationellt utbyte och samverkan.

Av de gemensamma bedömningsgrunderna för kulturområdet (se avsnitt 3.5) är samtliga relevanta och ingår i resultatredovisningen.

5.3 Resultatredovisning

Fortsatta restriktioner har lett till förändrat och minskat kulturutbud och deltagande

Även under större delen av 2021 gällde deltagarbegränsningar för allmänna sammankomster och offentliga tillställningar enligt förordningen (2021:8) om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19 (begränsningsförordningen). Genom en förordningsändring som trädde i kraft den 29 september 2021 togs deltagartaket bort (2021:863). Den 1 december 2021 trädde en ändring i begränsningsförordningen i kraft som möjliggjorde användning av vaccinationsbevis vid allmänna sammankomster och offentliga tillställningar (2021:1084). Dessa omständigheter har i hög utsträckning påverkat scenkonstinstitutionernas möjlighet att bedriva verksamhet. Detta då just scenkonstområdet har långa ledtider, ibland på flera år, vilket inneburit svårigheter för institutionerna att planera och ställa om. Andra effekter har varit att verksamheter som har kunnat flyttas fram konkurrerar ut redan planerade föreställningar. Av tabell 5.1 framgår att covid-19-pandemin inneburit kraftigt sjunkande antal besök på de statligt stödda scenkonstinstitutionerna. Anledningen till Unga Klaras ökning i antal besök är bl.a. deras satsning som innebär att tre produktioner spelades parallellt med turné i skolorna under hösten 2021.

Tabell 5.1 Antal besök (föreställningar)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Kungliga Dramatiska teatern AB	266 625	272 200	280 555	236 770	59 532	74 877
Kungliga Operan AB	286 0647	297 103	290 500	301 400	74 021	68 409
Dansens Hus	68 851	72 773	47 558	50 957	24 649	18 300
Drottningholms Slottsteater (inkl. fysiska visningar av teatern)	36 372	37 050	33 659	34 248	1 991	1 221
Riksteatern	528 721	486 063	471 515	436 255	117 741	154 344
Unga Klara ¹	-	-	17 836	27 950	7 048	16 143

¹ Unga Klara finns med i redovisningen fr.o.m. 2018.

Anm.: Könsuppdelad statistik saknas.

Intäktsminskningar men även utrymme för utvecklingsarbete

Liksom för många teatrar i landet så har de statliga scenkonstinstitutionerna under två år drabbats av kraftiga intäktsbortfall. För nationalscenerna Operan och Dramaten liksom för Riksteatern var försäljningsintäkterna betydligt lägre än för åren innan pandemin, se tabell 5.2.

Pandemin har visat på sårbarheten hos aktörer inom den fria scenkonsten som på grund av restriktionerna har mött sin publik i mindre utsträckning. Däremot har aktörerna kunnat fördjupa sitt interna konstnärliga utvecklingsarbete och utvecklat ytterligare metoder för att nå ut till en publik. Statens kulturråd framhåller i sin årsredovisning för 2021 att dessa erfarenheter kan ha bidragit till att det fria kulturlivet på sikt kan bidra till en ökad kvalitet, både kopplat till utvecklade konstnärliga processer och olika arbetssätt för hur konst och kultur kan möta en publik. Men många branschorganisationer uttrycker en oro för att stora delar av det fria kulturlivet kommer att ha stora svårigheter att återhämta sig när pandemin är över.

Riksteatern utgör med sitt arrangörsnätverk av ideella föreningar en infrastruktur för hela scenkonstområdet. Inställda turnéer och föreställningar har framför allt drabbat de lokala arrangörsföreningarna som förutom stora intäktsbortfall konstaterat medlemstapp och svårigheter att bibehålla kompetens och engagemang.

Voksenåsen AS har haft kraftigt minskad publik verksamhet även under 2021 och hotellet har i princip varit stängt under totalt sex månader. Men Voksenåsen AS klarade, trots minskad personalstyrka, av att växla upp arbetet under sommar och höst och utveckla sina samarbeten för att långsiktigt bygga verksamheten.

Tabell 5.2 Nationella scenkonstinstitutioner försäljningsintäkter (inkl. gager)

Tusental kronor

	2018	2019	2020	2021
Kungliga Operan AB	73 813	86 364	27 527	27 415
Kungliga Dramatiska teatern AB	56 240	44 292	13 528	17 106
Riksteatern	21 936	18 999	5 309	9 929
Dansens hus	13 378	14 595	11 664	6 732
Drottningholms Slottsteater	5 107	5 856	168	1 021
Unga Klara	397	3 474	538	1 498

Källa: Kulturinstitutionernas årsredovisningar.

Tabell 5.3 Bidragsgivning till scenkonstområdet

Miljoner kronor

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Kungliga Operan AB	452,3	465,5	495	499,5	550,5	503,8
Kungliga Dramatiska teatern AB	229,4	230,9	241,9	244,3	276,1	265,8
Riksteatern	261,7	263,4	270,5	276,5	286,3	289
Dansens hus	23,6	23,8	24,1	24,4	26,7	25,2
Drottningholms Slottsteater	11,9	12,4	12,6	12,8	15,7	18,4
Voksenåsen AS	10,5	10,6	10,7	10,9	22,6	21,7
Unga Klara ¹	-	-	16,2	16,3	16,8	16,6
Fria aktörer inom teater, dans, musik och övrig scenkonst (Statens kulturråd)	173,0	174,0	201,7	195,5	200,1	205,7
Statens musikverk (samverkansprojekt)	25	25	25	25	25	24,7
Total bidragsgivning	1 187,4	1 205,6	1 297,7	1 305,1	1 419,8	1 370,9

¹ Unga Klara är medräknad i bidragsgivningen fr.o.m. 2018.

Anm.: Siffror för scenkonstinstitutionerna för 2020 och 2021 inkluderar krismedel.

För att kompensera intäktsförlusterna och mildra konsekvenserna av pandemin har regeringen tilldelat vissa statliga kulturinstitutioner och det fria kulturlivet inom teater-, dans- och musikområdet extra krismedel även under 2021. Scenkonstinstitutionerna tilldelades sammanlagt 20,6 miljoner kronor i krisstöd under 2021.

Statens musikverk har under 2021 fördelat medel till 124 samverkansprojekt, inom ramen för Musikplattformens bidragsgivning. Cirka 70 procent av bidragen gick till projekt i storstadslänen. Pandemin har fortsatt påverkat genomförandet av projekten. Bland de beviljade projekten återfinns en mångfald av konstnärliga och musikaliska uttryck samt olika typer av aktörer. Den 1 januari 2022 överfördes uppgiften att fördela bidrag till musiklivet till Statens kulturråd.

Det fysiska scenkonstutbudet för barn och unga fortsätter att vara påverkat av pandemin

Pandemin har även under 2021 påverkat scenkonstutbudet för barn och unga negativt då många av institutionerna har tvingats ställa in sina föreställningar. Detta gäller även skolbesök som i stor utsträckning fortsatt uteblivit. Detta är en utmaning då skolan utgör en viktig plattform för att nå ut med konst och kultur till barn och unga oavsett deras socioekonomiska bakgrund och förutsättningar utanför skolan. Unga Klara, som arbetar aktivt med att nå skolor inte minst i olika socioekonomiskt utsatta områden, konstaterar att skolornas begränsade möjligheter att ta emot besökare under pandemin inneburit flera hinder för målgruppen att ta del av scenkonsten och det egna konstutövandet.

Ett ökat digitalt scenkonstutbud

Pandemin har tvingat scenkonstinstitutionerna att snabbt och flexibelt ställa om sina produktioner till digitala format. Av Operan, Dramaten och Riksteaterns riktlinjer framgår att institutionerna ska främja tillgång till scenkonst av hög kvalitet i hela landet genom utveckling av digitala lösningar. Den skrivningen och tidigare regeringsuppdrag med tillhörande medel har möjliggjort för Operan, Dramaten och Riksteatern att utveckla digitala lösningar och i hög grad digitalisera sitt utbud under pandemiåren. Operan framhåller att omställningen till att producera digitala föreställningar och annat digitalt material under 2020 banat väg för att under 2021 redan ha en etablerad organisation för digitala produktioner internt och att det även underlättat arbetet med

att producera scenkonst i huset. Unga Klaras verksamhet bygger till stor del på samverkan med skolor i hela landet. Trots skolornas begränsade möjligheter att ta emot publik så har Unga Klaras satsningar med den digitala scenen ”Unga Klara on Demand” möjliggjort att nå ut till en stor publik i hela landet. Både Operan, Dramaten och Unga Klara har tagit fram produktioner som tillgängliggjorts via public service-bolagen. Drottningholms slottsteater har låtit filma årets huvudproduktion ”Agrippina” för att kunna sända den i teaterns park och digitala kanaler.

Av Myndigheten för kulturanalys rapport Ett år med pandemin (2021:12) framgår att digitaliseringen har medfört ändrade former för utbudet vilket dels har genererat fler deltagare, dels uteslutit andra grupper, inte minst äldre som har haft sämre möjligheter att delta digitalt. En avgörande faktor för teatrarna att kunna tillgängliggöra produktioner digitalt har varit de tillfälliga avtal avseende digitala nyttjanden av upphovsrättsligt skyddade verk som träffats med medverkande, centralt med facken och med upphovspersoner vilka delvis har förlängts under 2021.

Tabell 5.4 Arkiv- och biblioteksverksamhet vid Statens musikverk

	2017	2018	2019	2020	2021
Antal utlån	33 866	37 247	40 596	37 103	16 514
Antal besök	9 292	8 439	11 066	6 465	3 677
Antal förfrågningar	15 200	14 538	14 544	10 891	9 302
Antal nedladdningar och spelningar av utgiven musik	9 309 824	9 945 084	7 309 357	10 475 114	25 561 773

Källa: Statens musikverk.

Statens musikverks arkiv- och biblioteksverksamhet har påverkats av pandemin men även av flytt till nya lokaler under året. Antalet nedladdningar av musiken från Caprice Records har mer än fördubblats jämfört med rekordåret 2020. Detta har främst skett i form av strömningar i onlinetjänster.

Jämställdhet

Operan, Dramaten och Riksteatern har fortsatt sitt förebyggande arbete för att motverka sexuella trakasserier och andra former av diskriminering under året. Detta bl.a. genom ett systematiskt och medvetet jämställdhetsarbete på alla nivåer inom organisationen där uppföljningar och löpande rutiner finns på plats. Regeringen har fortsatt att följa upp frågan, bl.a. inom ramen för de årliga dialogerna.

Statens kulturråds totala bidragsgivning inom teater-, dans- och musikområdet är relativt jämnt fördelad mellan könen, men det finns vissa könsmönster. Inom t.ex. scenkonstområdet är det vanligare att kvinnor utgör en högre andel bland bidragsmottagarna än männen. Musikbidragen utgör dock undantag där männen är i övervikt.

Statens musikverk har under en längre period haft en jämn fördelning mellan kvinnor och män i sin bidragsgivning. Andelen kvinnor har dock minskat något under 2021.

Internationellt utbyte och samverkan har minskat men också hittat nya former

Möjligheten till internationellt kulturutbyte har kraftigt minskat under pandemiåren, även om digitala möten och digital kultur har kunnat kompensera i viss mån. Många aktörer, inte minst inom det fria kulturlivet, verkar till stor del internationellt. Det gäller särskilt inom musik, dans och cirkus. Internationella gästspel och turnéer som ställdes in i början av pandemin har varit fortsatt inställda. Statens kulturråd framhåller

att risken finns att internationella nätverk som byggts upp under flera år inte kan återuppbyggas.

Många institutioner har hittat nya sätt att upprätthålla internationella nätverk under pandemin. Operan och Dramatens ställningar som nationalscener för med sig ett internationellt perspektiv och en aktiv samverkan med motsvarande teatrar i andra länder är en strategiskt viktig del i uppdraget. Dramaten har haft flera utbyten och samproduktioner – både digitalt och fysiskt – med internationella konstnärer och teatrar. Det gäller även Operan som även har befast sin position som internationell operainstitution genom att under 2021 rekrytera dirigenten Alan Gilbert som musikchef samt regissören Michael Cavanagh som operachef. Unga Klara har under 2021 verkat på fyra kontinenter med sina föreställningar och sin metodworkshop där den digitala världsturnén innebar strömmade föreställningar, digitala livesändningar, samarbetsproduktioner, workshops och mentorsprojekt i en rad länder.

Av Statens musikverks bidragsgivning har 1,6 procent gått till internationella projekt, vilket är en minskning jämfört med föregående år. Däremot har många aktörer en verksamhet som omfattar såväl en nationell som internationell spridning av projektens publika möten. Lägre efterfrågan kan bero på en svagare arbetsmarknad inom konstområdet till följd av pandemin. Studios verksamhet har fortsatt påverkats negativt av pandemin och var även delvis stängd under 2021 liksom föregående år.

Under 2021 har Dansens Hus undertecknat ett samarbetsavtal med Dramaten. Innebörden är att Dansens Hus fram till 2026 kommer att ha Elverket som sin hemmascen för gästspel, residens och andra aktiviteter. Stockholms stad har lämnat ett etableringsstöd för denna samverkan.

5.4 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

Regeringen bedömer att pandemin fortfarande påverkar både de statligt stödda scenkonstinstitutionerna och den fria scenkonsten på flera plan, bl.a. vad gäller nya beteendemönster hos publiken där risken finns att publiken dröjer med att återkomma. Scenkonstinstitutionerna är viktiga för teaterkonstens utveckling men är också betydande arbetsgivare för konstnärer och frilansare. Institutionernas möjlighet att planera sin konstnärliga verksamhet har påverkats under pandemin vilket innebär en risk för att yrkesverksamma permanent lämnar branschen och att det sker ett kompetenstapp inom vissa viktiga yrkesgrupper som t.ex. ljus och ljud. De krisstöd som regeringen fördelat, se mer under avsnitt 4, har haft betydelse för att lindra de negativa konsekvenserna av krisen för de fria aktörerna inom scenkonsten.

Regeringens bedömning är att tidigare tillskott för digitalisering utgjort en bra grund och möjlighet för teatrarnas omställning och inneburit att publiken till viss del kunnat kompenseras digitalt för uteblivna fysiska besök. Samtidigt är bedömningen att det är viktigt att upprätthålla och fortsätta utveckla digitala lösningar inom sektorn.

Ett till stora delar nedstängt kulturliv och minskat antal scenkonstbesök påverkar delaktighetsmålet om allas rätt till kultur. Regeringen konstaterar att det digitala utbudet inte nått alla grupper och att särskilt barns och ungas tillgång till kultur och möjlighet till deltagande i kulturaktiviteter har blivit eftersatt under pandemin. Barns och ungas deltagande är därför en av prioriteringarna i fördelning av återstartsmedlen under 2022. Regeringen avser att följa frågan om att nå nya publikgrupper framöver. Regeringen bedömer vidare att de insatser för kulturens återstart som beslutats om i budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 17) är nödvändiga för att skapa goda, långsiktiga och hållbara förutsättningar för en vital scenkonst framöver, både för institutionerna och den fria sektorn.

En stor andel av kultursamverkansmodellens statliga medel går till scenkonstområdet runt om i landet, se avsnitt 4.

Regeringen bedömer att reformen på musikområdet kommer skapa goda förutsättningar för bidragsgivningen. Effekterna av genomförandet kommer utvärderas.

5.5 Politikens inriktning

Ombyggnation och renovering av Kungliga Operan

SFV redovisade i maj 2021 ett underlag för en investering i operabyggnaden i Stockholm, i form av rapporten Nollalternativ 2021 (Fi2021/01970). Underlaget kompletterar tidigare framställningar om renovering och ombyggnad av operabyggnaden, bl.a. förstudien om Ny Opera i Operan från 2015 (Ku2014/01209). Frågan bereds i Regeringskansliet (se även utg.omr. 2).

5.6 Budgetförslag

5.6.1 2:1 Bidrag till vissa scenkonstinstitutioner

Tabell 5.5 Anslagsutveckling 2:1 Bidrag till vissa scenkonstinstitutioner

Tusental kronor

2021	Utfall	1 136 933	Anslagssparande	
2022	Anslag	1 131 630 ¹	Utgiftsprognos	1 131 630
2023	Förslag	1 131 287		
2024	Beräknat	1 205 414 ²		
2025	Beräknat	1 259 677 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 1 131 288 tkr i 2023 års prisnivå.

³ Motsvarar 1 131 287 tkr i 2023 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till Kungliga Operan AB, Kungliga Dramatiska teatern AB, Riksteatern (ideell förening), Stiftelsen Dansens hus, Stiftelsen Drottningholms Slottsteater, Unga Klara och Voksenåsen AS. Anslaget får även användas för kvalitetsstärkande insatser inom scenkonstområdet.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 5.6 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 2:1 Bidrag till vissa scenkonstinstitutioner

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	1 122 130	1 122 130	1 122 130
Pris- och löneomräkning ²	12 857	87 226	141 667
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-3 700	-3 942	-4 120
<i>varav BP23³</i>	<i>-3 700</i>	<i>-3 700</i>	<i>-3 700</i>
– Finansiering	-3 700	-3 700	-3 700
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 131 287	1 205 414	1 259 677

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2022. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2024–2025 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 3 700 000 kronor fr.o.m. 2023 för omprioriteringar inom utgiftsområdet.

Regeringen föreslår att 1 131 287 000 kronor anvisas under anslaget 2:1 *Bidrag till vissa scenkonstinstitutioner* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 1 205 414 000 kronor respektive 1 259 677 000 kronor.

Tabell 5.7 Sammanställning av medelstillelningen 2022 och 2023 till Operan, Dramaten, Riksteatern, Dansens hus, Drottningholms slottsteater, Unga Klara och Voksenåsen

Tusental kronor

	2022 ¹	2023 ²
Operan	507 922	512 067
Dramaten	255 804	257 892
Riksteatern	294 338	293 715
Dansen hus	26 297	25 503
Drottningholms slottsteater	15 837	14 958
Unga Klara	17 203	15 831
Voksenåsen	14 229	11 321
Totalt	1 131 630	1 131 287

¹ Inklusive beslut om förändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Medelstillelningen för 2023 är preliminär.

Lån till Kungliga Dramatiska teatern AB

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att för 2023 besluta att Kungliga Dramatiska teatern AB får ta upp lån i Riksgäldskontoret för investeringar i ett nytt övermaskineri som inklusive tidigare upplåning uppgår till högst 70 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Kungliga Dramatiska teatern AB (Dramaten) har investerat i ett nytt övermaskineri på Stora scenen vilket var nödvändigt med hänsyn till arbetsmiljö, driftsäkerhet och ekonomi. För lån som hänger samman med byte av övermaskineri bör Dramaten få möjlighet att ta upp lån på högst 70 000 000 kronor i Riksgäldskontoret. Regeringen bör mot denna bakgrund bemyndigas att för 2023 besluta att Dramaten får ta upp lån i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare

upplåning uppgår till högst 70 000 000 kronor för investeringar i ett nytt övermaskineri.

5.6.2 2:2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål

Tabell 5.8 Anslagsutveckling 2:2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål

Tusental kronor

2021	Utfall	227 228	Anslagssparande	386
2022	Anslag	301 614 ¹	Utgiftsprognos	298 712
2023	Förslag	251 614		
2024	Beräknat	251 614		
2025	Beräknat	251 614		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till det fria kulturlivet, arrangörer, fonogramverksamhet och vissa andra aktörer av kulturpolitiskt intresse inom teater, dans och musik. Anslaget får även användas för utgifter för administration och genomförande av verksamheten.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 5.9 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 2:2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	301 614	301 614	301 614
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-50 000	-50 000	-50 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	251 614	251 614	251 614

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 50 000 000 kronor fr.o.m. 2023 till följd av att tidsbegränsade medel till fria aktörer inom scenkonst och musik upphör.

Regeringen föreslår att 251 614 000 kronor anvisas under anslaget 2:2 *Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 251 614 000 kronor respektive 251 614 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2023 för anslaget 2:2 *Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 183 000 000 kronor 2024.

Skälen för regeringens förslag: Inom anslaget beviljas bidrag till den fria scenkonsten samt fonogramstöd. För att skapa goda planeringsförutsättningar för de fria grupperna bör beslut om bidrag kunna fattas som medför utgifter för kommande år. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2023 för anslaget 2:2 *Bidrag till vissa*

teater-, dans- och musikändamål besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 183 000 000 kronor 2024.

Tabell 5.10 Beställningsbemyndigande för anslaget 2:2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål

Tusental kronor

	Utfall År 2021	Prognos År 2022	Förslag År 2023	Beräknat År 2024
Ingående åtaganden	118 879	110 780	156 780	
Nya åtaganden	110 780	156 780	183 000	
Infriade åtaganden	-118 879	-110 780	-156 780	-183 000
Utestående åtaganden	110 780	156 780	183 000	
Erhållet/förslaget bemyndigande	167 000	183 000	183 000	

5.6.3 2:3 Statens musikverk

Tabell 5.11 Anslagsutveckling 2:3 Statens musikverk

Tusental kronor

2021	Utfall	122 683	Anslagssparande	3 513
2022	Anslag	97 355 ¹	Utgiftsprognos	98 586
2023	Förslag	98 521		
2024	Beräknat	101 032 ²		
2025	Beräknat	103 762 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 97 508 tkr i 2023 års prisnivå.

³ Motsvarar 97 509 tkr i 2023 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Statens musikverks förvaltningsutgifter och för utgifter för statsbidrag till musiklivet. Anslaget får även användas för utgifter som uppkommer till följd av att Stiftelsen Svenska rikskonserter avvecklas, så som pensionskostnader som regleras retroaktivt.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 5.12 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 2:3 Statens musikverk

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	97 355	97 355	97 355
Pris- och löneomräkning ²	1 166	4 726	7 484
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer		-1 049	-1 077
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	98 521	101 032	103 762

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2022. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2024–2025 är preliminär.

Regeringen föreslår att 98 521 000 kronor anvisas under anslaget 2:3 *Statens musikverk* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 101 032 000 kronor respektive 103 762 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet**Tabell 5.13 Sammanställning över avgiftsintäkter till Statens musikverk**

Tusentals kronor

	2021	2022	2023
	Utfall	Prognos	Beräkning
Totala intäkter avgiftsbelagd verksamhet	2 713	3 052	3 330

Källa: Statens musikverk.

6 Litteraturen, läsandet och språket

6.1 Mål för området

I avsnitt 3.4 anges de mål som riksdagen beslutat för den nationella kulturpolitiken, politiken för litteratur- och läsfrämjande och den nationella språkpolitiken.

6.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Resultatredovisningen inom Litteraturen, läsandet och språket utgår från följande bedömningsgrunder:

- utbud och tillgänglighet till biblioteksverksamhet i hela landet med utgångspunkt i bl.a. bibliotekslagen (2013:801)
- fördelning av statsbidrag till litteratur, kulturtidskrifter, bibliotek och läsfrämjande
- insatser för att främja mångfald, kvalitet och fördjupning i utgivningen av litteratur och kulturtidskrifter
- utveckling av läsvanor hos befolkningen
- insatser för att främja ett ökat läsande genom främjandeinsatser, bidragsgivning, produktion, utlåning och distribution av litteratur och medier för alla oavsett bakgrund och förutsättningar
- insatser för att främja klarspråksarbete och terminologiarbete inom den offentliga förvaltningen och insatser för att främja den enskildes tillgång till språk med utgångspunkt i språklagen (2009:600).

I de delar av avsnittet som rör språkfrämjande verksamhet, biblioteksverksamhet och läsfrämjande görs bedömningen utifrån resultat relaterade till den, för kulturområdet, gemensamma bedömningsgrunden tillgänglighet. När det gäller de övriga gemensamma bedömningsgrunderna för kulturområdet (se avsnitt 3.5) redovisas uppgifter om jämställdhet och insatser kopplade till barn och unga.

6.3 Resultatredovisning

Utbud och tillgänglighet till bibliotek, litteratur och läsning

Ett starkare biblioteksväsende

Covid-19-pandemin har fortsatt påverkat biblioteksverksamheten i hela landet. Statistik som Kungl. biblioteket samlat in visar dock att i de flesta kommuner har folkbiblioteken erbjudit tillgång till bibliotekets fysiska och digitala tjänster och medier under hela pandemin. För att skapa en nationell infrastruktur för tillgängliggörande av det svenska digitaliserade materialet har Librisystemen utvecklats med nya funktioner och kvalitetsförbättringar under 2021. En ny deldatabas har lanserats i Libris webbsök för att skapa en samlad och fri tillgång till digitaliserat svenskt tryck. Även läsappen ”Bläddra” som fritt tillgängliggör e-böcker på de nationella minoritetsspråken romani chib och samiska har utvecklats under perioden 2019–2021. Fler minoritetsspråk planeras att inkluderas på sikt. Det pågår även ett arbete för att koppla Myndigheten för tillgängliga mediers digitala bibliotek Legimus direkt mot Libris.

Under 2021 har 42 kommuner antagit en ny biblioteksplan. Av landets kommuner har cirka 99 procent en biblioteksplan med aktuell planperiod, vilket innebär en ökning med 2 procentenheter jämfört med föregående år. Under året genomförde Kungl. biblioteket en kvantitativ analys av kommunalt antagna biblioteksplaner 2020 (Trender i planerna 2020) som bl.a. visade att bibliotekslagen, digital delaktighet och FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) lyfts i de flesta av dessa planer.

I april 2022 beslutade regeringen om en strategi för ett starkt biblioteksväsende 2022–2025. I strategin tar regeringen ett samlat grepp om biblioteksområdet för att stödja och stärka bibliotekens verksamhet och därigenom verka för ett starkt och utvecklat biblioteksväsende i hela Sverige.

Stärkta bibliotek innebär ökad tillgänglighet och utbud av biblioteksverksamhet

Det totala bidraget som Statens kulturråd fördelar inom Stärkta bibliotek har minskat från 220 miljoner kronor per år för perioden 2018–2020 till 145 miljoner kronor per år för 2021–2022. En nyhet 2021 var att endast en ansökan per kommun togs emot, vilket förklarar det minskade antalet ansökningar jämfört med 2020, se tabell 6.2. Enligt Statens kulturråd används bidraget fortsatt för att öka tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning, för att nå de prioriterade målgrupperna i bibliotekslagen och för utveckling av digitala verksamheter för att nå barn och unga. En uppföljning av Stärkta bibliotek för 2018–2020 som Högskolan i Borås genomfört presenterades 2021. Uppföljningen visar bl.a. att utbud av och tillgänglighet till biblioteksverksamhet har ökat i hela landet.

Fler i behov av tillgänglighetsanpassad litteratur

Under de senaste fem åren har det skett en kraftig tillströmning av läsare som tar del av tillgänglighetsanpassad litteratur i Legimus och antalet digitala lån har ökat.

På grund av produktionsstörningar i samband med införandet av ett nytt produktions-system hos Myndigheten för tillgängliga medier har färre titlar kunnat produceras under 2021. Lättlästförlaget har dock fortsatt att öka utgivningen av lättläst litteratur.

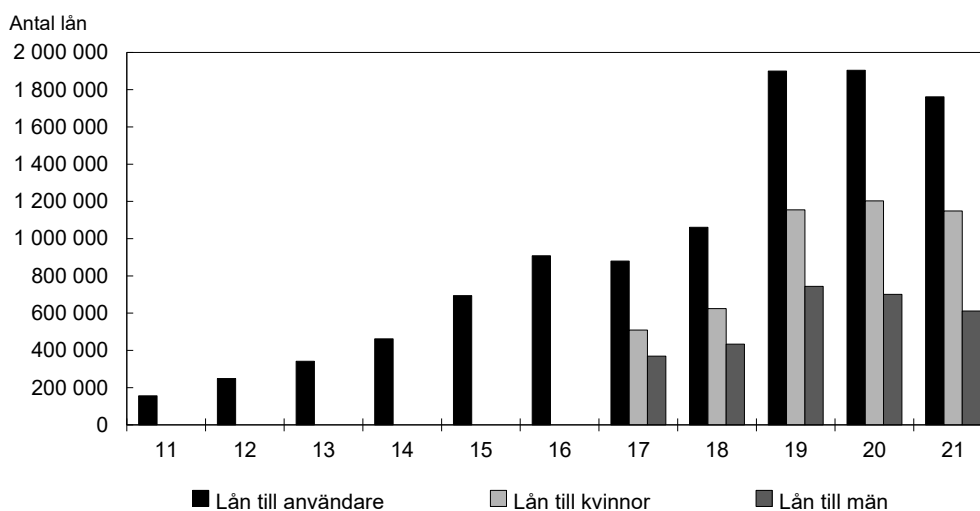
Tabell 6.1 Utbudet av tillgänglighetsanpassad litteratur

Antal titlar

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Samlat utbud i Legimus	135 200	139 100	139 700	138 642	142 452	145 733
Produktion av punktskriftsböcker	1154	520	842	871	728	690
Förvärv av punktskriftsböcker	0	4	0	1	0	0
Produktion av talböcker	2311	2222	2254	2039	2114	1985
Förvärv av talböcker	868	1017	618	303	150	139
Utgivning lättläst	26	20	25	8	11	15

Källa: Myndigheten för tillgängliga medier.

Diagram 6.1 **Antal digitala lån av talböcker, e-textböcker och teckenspråkig litteratur 2011–2021**

Källa: Myndigheten för tillgängliga mediers årsredovisning.

Bidragsgivning till litteratur, kulturtidskrifter, bibliotek och läsfrämjande

Under 2021 beviljade Statens kulturråd ca 316 miljoner kronor i bidrag till litteratur, kulturtidskrifter, bibliotek och läsfrämjande. Av tabell 6.2 framgår fördelning av stöd inom området.

Tabell 6.2 Bidrag till litteratur, kulturtidskrifter, bibliotek och läsfrämjande (beviljade medel)

	2017	2018	2019	2020	2021
ALMA, Litteraturpriset till Astrid Lindgrens minne (tkr)	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Bokstart (tkr)	8 700	8 485	9 257	10 069	11 304
Litteraturstöd (efterhandsstöd till litteratur) (tkr)	37 317	35 048	36 655	47 893	52 292
Antal inkomna ansökningar	2 169	2 041	2 110	2 024	1978
varav beviljade ansökningar	790	728	771	791	840
Inköpsstöd till folk- och skolbibliotek (tkr)	23 690	23 580	24 310	24 000	34 000
Antal inkomna ansökningar	237	246	237	242	271
varav beviljade ansökningar	236	241	236	237	256
Internationellt litteratursamarbete (projektbidrag och översättningsstöd) (tkr)	7 386	7 605	8 798	8 700	10 032
Kulturtidskrifter (stöd till produktion och spridning) (tkr)	24 810	2 000	50 580	27 752	28 567
Läs- och litteraturfrämjandebidrag (tkr)	15 138	15 188	16 187	22 699	22 002
Antal inkomna ansökningar	225	206	215	237	192
varav beviljade ansökningar	125	120	119	154	126
Stärkta bibliotek (tkr)	-	220 553	220 000	220 400	149 037
Antal inkomna ansökningar	-	427	367	407	258
varav beviljade ansökningar	-	339	331	363	252
Planerad utgivning (tkr)	861	555	1 260	1 540	1 919
Fristadsprogrammet (tkr)	1 685	1 792	1 886	1 920	1 901
TOTALT (tkr)	124 587	319 806	373 933	369 973	316 052

Källa: Statens kulturråd.

Läs- och litteraturfrämjande insatser och utveckling av läsvanor

Bidragssumman för inköpsstöd till folk- och skolbiblioteken höjdes med 10 miljoner kronor 2021, bl.a. för att utöka möjligheten för kommuner att inkludera skolbibliotek i sina ansökningar. Tillgången till medier för barn och unga har ökat i jämförelse med tidigare år.

Vad gäller bidrag till läsfrämjande insatser har färre ansökningar inkommit för litterära evenemang jämfört med tidigare år, vilket troligtvis är en effekt av pandemin. De beviljade ansökningarna för läsfrämjande insatser rör exempelvis små barns språk-utveckling samt läsning på förskola och fritidshem.

Under 2021 har Statens kulturråd arbetat för att etablera Bokstart som en långsiktig satsning på små barns språkutveckling utifrån rekommendationer i rapporterna Bokstart i Sverige och Bokstart i världen. Arbetet syftar till att nå fler barn och familjer på ett effektivt och verkningsfullt sätt genom att förtydliga samverkan mellan och inom de statliga nivåerna.

Under 2021 inrättade regeringen ett läsråd som rådgivande organ inom Statens kulturråd med uppgiften att vara drivande och samordnande i det läsfrämjande arbetet i Sverige. Läsrådet ska också bidra till samverkan mellan aktörer inom kultur, skola, civilsamhälle, folkbildning, bokhandel, förlag och andra delar av näringslivet.

Även inom ramen för kultursamverkansmodellen ska statligt stöd lämnas till litteratur- och läsfrämjande insatser (se avsnitt 4.3).

Höjt stöd till utgivning av litteratur och kulturtidskrifter

Litteraturstödet har under 2021 höjts med 10 procent, i syfte att stödja utgivningen av kvalitetslitteratur i Sverige och verka litteraturfrämjande. Ökningen medför möjligheter till en ökad kvalitet, mångfald och spridning av litteraturutgivningen. Även ersättningen för distributionsstödet har höjts från 50 till 75 procent av förlagspriset, vilket har möjliggjort spridning av kvalitetslitteratur till folkbiblioteken i hela landet och för invånare i alla åldrar att ta del av.

År 2021 beslutade Statens kulturråd om stöd till 89 kulturtidskrifter varav sju tidskrifter riktar sig till nationella minoriteter. Fler kulturtidskrifter fick produktionsstöd 2021 jämfört med föregående år (se tabell 6.2). En mindre höjning av bidraget med totalt ca 800 000 kronor genomfördes även under året. Stödet syftar till att en mångfald av kulturtidskrifter av hög kvalitet ska ges ut och läsas i Sverige och har betydelse för en fördjupad bevakning och diskussion inom olika konstområden. Kulturtidskrifter påverkas, liksom andra medier, av en snabbt föränderlig mediekonsumtion med stora teknikförändringar, och en omställning från t.ex. tryckt till digital tidskrift kräver ekonomiska resurser och utveckling av nya betalningsmodeller.

I bidragsgivningen inom litteratur- och biblioteksområdet utgör kvinnor sedan flera år tillbaka en högre andel bland bidragsmottagarna än män. Så är fallet beträffande till exempel Stärkta bibliotek, Bokstart samt upphovspersoner som medverkat i böcker som har fått stöd för barn- och ungdomslitteratur. Män utgör en högre andel av bidragsmottagarna inom exempelvis facklitteratur, bildverk och serier.

Inom ramen för Swedish Literature Exchange främjas svensk litteratur internationellt. Bidragsgivningen 2021 har fokuserat på kunskapsinsatser gentemot hela värdekedjan inom internationella litteraturutbyten i syfte att skapa kontaktytor och sprida svensk litteratur internationellt. Fokus under året har även varit på barn- och ungdomslitteratur. Med anledning av pandemin har verksamheten delvis begränsats under året, liksom föregående år.

Språkfrämjande verksamhet

Under 2021 har efterfrågan från myndigheter, organisationer och allmänhet på Institutet för språk och folkminns expertkunskap inom bl.a. språkvård och språkrådgivning varit fortsatt hög. Institutet för språk och folkminnen har under året vidareutvecklat digitala arbetssätt och förmedlingsverktyg som bidragit till att digitalt tillgängliggöra institutets samlingar och språkliga resurser för allt fler. Under året har språkforskningen vid institutet koncentrerats kring frågor som på olika sätt rör flerspråkighet, vilket bl.a. resulterat i publikationen Flerspråkighet i arbete. Insatser för att bevara och revitalisera de nationella minoritetsspråken redovisas under utgiftsområde 1 Rikets styrelse.

6.4 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

Regeringens samlade bedömning är att insatser inom området har främjat allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor. Pandemin har fortsatt inneburit omställning av biblioteksverksamheten i hela landet. Biblioteksverksamhetens digitala arbete fortsätter att utvecklas och tillgängliggöras för att nå fler, vilket bedöms som positivt. Det finns dock fortsatta utmaningar för biblioteksverksamheten, som bl.a. innebär att tillgången till biblioteksverksamhet inte är likvärdig runt om i landet.

Barns och ungas läsning är en fråga för hela samhället. Regeringen bedömer att inrättandet av läsrådet bidrar till främjande av litteratur i hela landet.

Regeringen konstaterar att det finns ett fortsatt stort behov av tillgänglighetsanpassad litteratur och bedömer att Myndigheten för tillgängliga mediers verksamhet i hög grad bidrar till att uppfylla det nationella målet om att var och en med utgångspunkt i sina särskilda förutsättningar ska ges möjlighet att utveckla en god läsförmåga och ha tillgång till litteratur av hög kvalitet.

Regeringen bedömer att det höjda litteraturstödet har bidragit till att främja mångfald, kvalitet och fördjupning i utgivningen. Vidare bedömer regeringen fortsatt att synligheten för och spridningen av svensk litteratur internationellt har minskat under 2021 till följd av pandemin.

Regeringens samlade bedömning är att insatserna inom språkvården och språkpolitiken sammantaget har bidragit till att uppfylla de riksdagsbundna målen om allas rätt till språk, och att den offentliga svenskan ska vara vårdad, enkel och begriplig. Dessa insatser är ytterst en fråga om jämlikhet och allas rätt till demokratisk delaktighet.

6.5 Politikens inriktning

Myndigheten för tillgängliga medier stärks för att kunna arbeta mer främjande med tillgänglighet mot den svenska bok- och förlagsbranschen, som behöver ställa om för att möta kraven i tillgänglighetsdirektivet om sådan universell utformning av e-böcker och ändamålsenlig programvara för e-böcker som möjliggör för personer med funktionsnedsättning att ta del av litteratur på lika villkor som andra.

6.6 Budgetförslag

6.6.1 3:1 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter

Tabell 6.3 Anslagsutveckling 3:1 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter

Tusental kronor

2021	Utfall	190 931	Anslagssparande	9 804
2022	Anslag	205 735 ¹	Utgiftsprognos	213 465
2023	Förslag	205 735		
2024	Beräknat	205 735		
2025	Beräknat	205 735		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till litteratur, kulturtidskrifter, läsfrämjande och ett litteraturpris till Astrid Lindgrens minne. Anslaget får användas för utgifter för administration, uppföljning, främjande och genomförande av verksamheten.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 6.4 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 3:1 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	205 735	205 735	205 735
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	205 735	205 735	205 735

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 205 735 000 kronor anvisas under anslaget 3:1 *Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 205 735 000 kronor respektive 205 735 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2023 för anslaget 3:1 *Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 45 000 000 kronor 2024 och 2025.

Skälen för regeringens förslag: Inom anslaget fördelas stöd till utgivning och spridning av litteratur och kulturtidskrifter. För att skapa goda planeringsförutsättningar för aktörerna inom området bör beslut om bidrag kunna fattas som medför utgifter för kommande år. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2023 för anslaget 3:1 *Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 45 000 000 kronor 2024 och 2025.

Tabell 6.5 Beställningsbemyndigande för anslaget 3:1 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter

Tusental kronor

	Utfall År 2021	Prognos År 2022	Förslag År 2023	Beräknat År 2024	Beräknat År 2025
Ingående åtaganden	27 752	34 460	40 000		
Nya åtaganden	34 460	40 000	40 000		
Infriade åtaganden	-27 752	-34 460	-35 000	-40 000	-5 000
Utestående åtaganden	34 460	40 000	45 000		
Erhållet/förslaget bemyndigande	40 000	40 000	45 000		

6.6.2 3:2 Myndigheten för tillgängliga medier

Tabell 6.6 Anslagsutveckling 3:2 Myndigheten för tillgängliga medier

Tusental kronor

2021	Utfall	128 242	Anslagssparande	2 886
2022	Anslag	128 474 ¹	Utgiftsprognos	130 096
2023	Förslag	133 363		
2024	Beräknat	138 794 ²		
2025	Beräknat	147 306 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 133 363 tkr i 2023 års prisnivå.

³ Motsvarar 137 373 tkr i 2023 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Myndigheten för tillgängliga mediers förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 6.7 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 3:2 Myndigheten för tillgängliga medier

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	128 474	128 474	128 474
Pris- och löneomräkning ²	1 889	7 198	11 315
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	3 000	3 122	7 517
<i>varav BP23³</i>	<i>3 000</i>	<i>3 000</i>	<i>7 300</i>
– Tillgänglighetsdirektivet	3 000	3 000	7 300
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	133 363	138 794	147 306

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2022. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2024–2025 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 3 000 000 kronor för 2023 och 2024 för myndighetens ökade kostnader till följd av genomförande av Europaparlamentet och rådets direktiv (EU) 2019/882 av den 17 april 2019 om tillgänglighetskrav för produkter och tjänster. För 2025 beräknas anslaget ökas med 7 300 000 kronor och fr.o.m. 2026 med 4 300 000 kronor för samma ändamål.

Regeringen föreslår att 133 363 000 kronor anvisas under anslaget 3:2 *Myndigheten för tillgängliga medier* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 138 794 000 kronor respektive 147 306 000 kronor.

6.6.3 3:3 Institutet för språk och folkminnen

Tabell 6.8 Anslagsutveckling 3:3 Institutet för språk och folkminnen

Tusental kronor

2021	Utfall	70 972	Anslagssparande	2 210
2022	Anslag	72 251 ¹	Utgiftsprognos	71 689
2023	Förslag	74 001		
2024	Beräknat	75 438 ²		
2025	Beräknat	75 144 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 74 001 tkr i 2023 års prisnivå.

³ Motsvarar 72 464 tkr i 2023 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Institutet för språk och folkminnens förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till terminologiskt arbete.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 6.9 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 3:3 Institutet för språk och folkminnen

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	72 251	72 251	72 251
Pris- och löneomräkning ²	1 750	3 187	4 486
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			-1 593
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	74 001	75 438	75 144

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2022. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2024–2025 är preliminär.

Regeringen föreslår att 74 001 000 kronor anvisas under anslaget 3:3 *Institutet för språk och folkminnen* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 75 438 000 kronor respektive 75 144 000 kronor.

7 Bildkonst, arkitektur, form och design

7.1 Mål för området

I avsnitt 3.4 anges de mål som riksdagen har beslutat för den nationella kulturpolitiken och mål för arkitektur-, form- och designpolitiken.

7.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Resultatredovisningen inom bildkonst, arkitektur, form och design utgår från följande bedömningsgrunder:

- fördelning av statliga medel till bild- och formområdet
- insatser för att främja kunskap, kvalitet, förebildlighet och samverkan avseende arkitektur, form och design
- insatser för att främja utvecklingen av omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer.

För bedömning av måluppfyllelse inom bildkonst och form tillämpas utöver dessa bedömningsgrunder de gemensamma bedömningsgrunderna för kulturområdet (se avsnitt 3.5). När det gäller arkitektur och design tillämpas de gemensamma bedömningsgrunderna barns och ungas tillgång till kultur, respektive tillgänglighet.

7.3 Resultatredovisning

Bidragsgivning inom bild och form

Statens kulturråds beviljade bidrag inom bild- och formområdet

Tabell 7.1 Beviljade bidrag inom bild- och formområdet

Tusental kronor

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Bild- och form/projektbidrag	2 975	3 157	3 648	10 184	9 825	9 470	11 801
Kollektivverkstäder	800	800	900	1 000	1 000	1 300	1 890
Konsthantverkskooperativ	2 000	2 825	1 060	2 300	2 300	2 273	2 773
Organisationer inom bild- och formområdet	13 480	12 845	13 445	13 645	13 745	13 745	14 500
Verksamhetsbidrag till utställningsarrangörer	9 420	9 160	9 450	12 175	12 500	14 800	920
Totalt	28 675	28 787	28 503	39 304	39 370	41 588	31 884

Anm. Statens kulturråd ger inte bidrag till individer. Därför redovisas inte statistiken könsuppdelat.

Källa: Statens kulturråd.

I syfte att stärka stödet till fria aktörer inom bild- och formområdet ökades anslaget med 6 miljoner kronor årligen till följd av förslag i budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1 utg.omr. 17 avsnitt 7.6). Bidragen till bild- och formprojekt, kollektivverkstäder, konsthantverkskooperativ och till organisationer inom bild- och formområdet ökade därför jämfört med tidigare år. Ett förstärkt anslag har bidragit till att utbudet av konst av hög kvalitet har ökat i hela landet. Enligt Statens kulturråd har

många av de aktörer som beviljades bidrag haft en verksamhet som i någon del riktar sig till barn och unga. Verksamheterna har emellertid i hög grad påverkats av covid-19-pandemin och förutsättningarna att nå ut till publiken har varit sämre jämfört med tiden före pandemin.

Verksamhetsbidrag till utställningsarrangörer minskade jämfört med tidigare år. Skälet till minskningen är att Statens kulturråd beslutar om verksamhetsbidrag till utställningsarrangörer inom bild och form genom ett s.k. beställningsbemyndigande. Under 2021 utnyttjades inte beställningsbemyndigandet eftersom Statens kulturråd inväntade en tilldelning av de i budgetpropositionen aviserade förstärkningarna, så att dessa skulle kunna inkluderas i ordinarie bidragsomgång i stället för att göra en särskild utlysning. Vissa bidragsbeslut fattades därför senare än under ett normalår.

Utöver dessa stöd till bild- och formområdet redovisas Konstnärsnämndens stöd till de enskilda konstnärerna och kulturskaparna i avsnitt 8. Statligt stöd till professionell bild och form fördelas även via kultursamverkansmodellen, se avsnitt 4.

Krisstöd till slöjden resulterade i en mångfald av nya aktörer och projekt

Nämnden för hemslöjdsfrågor fördelade under 2021 ca 9 miljoner kronor i bidrag till slöjd- och hantverksområdet. För att mildra de ekonomiska konsekvenserna av spridningen av covid-19 för slöjdare och kulturhantverkare beslutade regeringen att tillföra området 2 miljoner kronor ytterligare i propositionen Vårändringsbudget för 2021 (prop. 2020/21:99). Krisstödet möjliggjorde en extra utlysning av medel under våren, som främst riktade sig till professionella utövare. Utlysningen resulterade i viss utveckling och förnyelse av området då den utökade bidragsgivningen, förutom att ge stöd till yrkesverksamma utövare och företagare, syftade till att vidga arrangörskap och utveckla nya platser och sammanhang för slöjd- och kulturhantverk.

Kunskap om arkitektur, form och design har utvecklats och spridits

Ny kunskap om arkitektur, form och design har utvecklats, spridits och tillgängliggjorts under året genom praktikbaserad forskning, utvecklingsinsatser och konferenser bl.a. när det gäller gemensamma rum och lösningar för framtidens gator. Insatserna har genomförts av Statens centrum för arkitektur och design (ArkDes) i bred samverkan med olika aktörer. Med digitala lösningar har flertalet målgrupper nåtts med en spridning över hela landet. Barns och ungas kunskap om och tillgång till arkitektur, form och design har främjats bl.a. med designmetodik, workshops och skolbesök vid ArkDes, Röhsska museet och Form/Design centrum i Malmö.

Regeringen beviljade 2021 Föreningen Svensk Form medel för att genomföra en studie om design med fokus på samhällets hållbara utveckling. Studien (Ku2022/00755) framhåller bl.a. behov av att kunskapen om design vid universitet och högskolor i högre grad tas tillvara, att potentialen hos designer och designprocesser tillvaratas i offentlig upphandling samt att designperspektivet och kunskapen om design utvecklas inom politiken för gestaltad livsmiljö och de myndigheter som har uppdrag inom politiken.

Intresset för arbetet med gestaltade livsmiljöer ökar

År 2021 gjordes en uppföljning av politiken för gestaltad livsmiljö (Livskvalitet i tid och rum, ArkDes 2021, Ku2021/01708). Där konstateras bl.a. att intresset för gestaltungsfrågorna fortsätter att öka och att pandemin synliggjort den fysiska miljöns utformning och dess konsekvenser för den sociala hållbarheten och livskvaliteten. I rapporten lyfts bl.a. behov av ökad kunskap kring gestaltningens effekter på den sociala hållbarheten, tydligare ansvar och visioner för bostadsbyggandet, ett mer

unisont agerande från staten gällande hållbarhet och kvalitet samt ökade incitament för att arbeta med god gestaltning i kommunerna.

Regeringen beslutade i regleringsbrevet för 2021 att ge sex statliga fastighetsförvaltande myndigheter i uppdrag att redogöra för arbetet med att verka förebildligt för att bidra till hållbara gestaltade livsmiljöer och till det nationella målet för arkitektur, form och design. I Boverkets sammanställning anges bl.a. att uppdraget bidragit till att utveckla frågorna inom myndigheterna men att det finns vissa förutsättningar som behöver beaktas, som bl.a. kontinuitet, styrning, tydliga mål, samverkan samt kunskap och kompetens (Boverket, Ku2021/02343). Uppdraget till Statens konstråd, Hur bild- eller formkonstnärlig gestaltning kan integreras när staten bygger, har vidare slutredovisats 2021 (Ku2018/01350). Resultat är bl.a. en handbok som metodstöd för statliga beställare, fler samarbetsavtal, utvecklade samarbetsmetoder och kunskap om en stor variation av olika möjliga tillämpningar av den s.k. enprocentregeln inom staten.

Den fortlöpande samverkan som Boverket, ArkDes, Riksantikvarieämbetet och Statens konstråd bedriver har bl.a. resulterat i konferenser, utbildningar och vägledningar. Enligt en kartläggning uppgår antalet kommuner som har eller är på gång att ta fram en arkitekturpolicy till 146 kommuner, en ökning från 112 år 2019 (Sveriges Arkitekter 2022). Regeringen beslutade den 10 juni 2021 (Fi2021/02330) att ge Boverket uppdrag att koordinera Sveriges deltagande i Europeiska kommissionens initiativ Ett nytt europeiskt Bauhaus. Uppdraget förlängdes för 2022 genom regeringsbeslut den 25 maj 2022 (Fi2022/01726). Ett resultat av det nationella arbetet är utlysningen Visioner i Norr, för framtidens vackra, hållbara och inkluderande livsmiljöer.

7.4 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

Regeringens bedömning är att de statliga insatserna har bidragit till de nationella kulturpolitiska målen, bl.a. mot bakgrund av att förutsättningarna att stödja konstnärlig förnyelse inom området har ökat. Verksamheterna har emellertid i hög grad påverkats av covid-19-pandemin, t.ex. genom minskad medfinansiering från andra aktörer och inställda långvariga internationella projekt. Detta bedöms påverka områdets verksamhet en tid framöver, inte minst kopplat till att pandemin har påverkat arbetet med kommande utställningsproduktioner.

Regeringens sammantagna bedömning är att redovisade resultat när det gäller bl.a. bidragsgivning, spridande av kunskap och vägledningar, utvecklat arbete med förebildlighet och samverkan har bidragit till måluppfyllelsen för arkitektur, form och design och arbetet med gestaltad livsmiljö. Samtidigt konstaterar regeringen att målet både är omfattande och komplext och att dess uppfyllelse påverkas av i vilken grad olika aktörer tillvaratar de statliga insatserna på området. Effekterna av åtgärderna handlar många gånger om att få genomslag i processer med långa tidshorisonter. Regeringen bedömer dock att resultaten har givit bättre förutsättningar för att medvetet arbeta med arkitektur, form och design. Regeringen kan också konstatera att arkitektur, form och design är viktiga perspektiv i arbetet för den gröna omställningen.

7.5 Budgetförslag

7.5.1 4:1 Statens konstråd

Tabell 7.2 Anslagsutveckling 4:1 Statens konstråd

Tusental kronor

2021	Utfall	10 907	Anslagssparande	1 053
2022	Anslag	11 078 ¹	Utgiftsprognos	11 536
2023	Förslag	11 347		
2024	Beräknat	11 879 ²		
2025	Beräknat	12 286 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 11 346 tkr i 2023 års prisnivå.

³ Motsvarar 11 348 tkr i 2023 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Statens konstråds förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 7.3 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 4:1 Statens konstråd

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	11 078	11 078	11 078
Pris- och löneomräkning ²	269	801	1 208
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	11 347	11 879	12 286

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2022. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2024–2025 är preliminär.

Regeringen föreslår att 11 347 000 kronor anvisas under anslaget 4:1 *Statens konstråd* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 11 879 000 kronor respektive 12 286 000 kronor.

7.5.2 4:2 Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön

Tabell 7.4 Anslagsutveckling 4:2 Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön

Tusental kronor

2021	Utfall	65 239	Anslagssparande	3 996
2022	Anslag	42 947 ¹	Utgiftsprognos	44 476
2023	Förslag	42 947		
2024	Beräknat	42 947		
2025	Beräknat	42 947		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för Statens konstråds utgifter för konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön. Anslaget får även användas för utgifter för administration och genomförande av verksamheten.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 7.5 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 4:2 Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	42 947	42 947	42 947
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	42 947	42 947	42 947

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 42 947 000 kronor anvisas under anslaget 4:2 *Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 42 947 000 kronor respektive 42 947 000 kronor.

7.5.3 4:3 Nämnden för hemslöjdsfrågor

Tabell 7.6 Anslagsutveckling 4:3 Nämnden för hemslöjdsfrågor

Tusental kronor

2021	Utfall	13 732	Anslagssparande	49
2022	Anslag	11 805 ¹	Utgiftsprognos	11 738
2023	Förslag	11 844		
2024	Beräknat	12 176 ²		
2025	Beräknat	12 434 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 11 844 tkr i 2023 års prisnivå.

³ Motsvarar 11 844 tkr i 2023 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Nämnden för hemslöjdsfrågors förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till Svenska Hemslöjdsföreningars Riksförbund, rikshemslöjdskonsulenternas verksamhet och för projekt inom hemslöjdsområdet.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 7.7 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 4:3 Nämnden för hemslöjdsfrågor

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	11 805	11 805	11 805
Pris- och löneomräkning ²	39	371	629
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	11 844	12 176	12 434

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2022. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2024–2025 är preliminär.

Regeringen föreslår att 11 844 000 kronor anvisas under anslaget 4:3 *Nämnden för hemslöjdsfrågor* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 12 176 000 kronor respektive 12 434 000 kronor.

7.5.4 4:4 Bidrag till bild- och formområdet

Tabell 7.8 Anslagsutveckling 4:4 Bidrag till bild- och formområdet

Tusental kronor

2021	Utfall	45 980	Anslagssparande	89
2022	Anslag	61 069 ¹	Utgiftsprognos	60 481
2023	Förslag	46 069		
2024	Beräknat	46 069		
2025	Beräknat	46 069		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till organisationer inom bild- och formområdet, utställare, konsthantverkskooperativ samt utrustningsbidrag till kollektivverkstäder. Anslaget får även användas för statsbidrag till folkparkerna och vissa samlingslokalhållande organisationer för konstförvärv.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 7.9 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 4:4 Bidrag till bild- och formområdet

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	61 069	61 069	61 069
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-15 000	-15 000	-15 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	46 069	46 069	46 069

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 15 000 000 kronor fr.o.m. 2023 till följd av att tidsbegränsade medel till fria aktörer inom bild och form upphör.

Regeringen föreslår att 46 069 000 kronor anvisas under anslaget 4:4 *Bidrag till bild- och formområdet* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 46 069 000 kronor respektive 46 069 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2023 för anslaget 4:4 *Bidrag till bild- och formområdet* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 35 000 000 kronor 2024.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget används till bidrag som fördelas till fria aktörer inom bild- och formområdet. Ett bemyndigande skapar bättre planeringsförutsättningar för aktörerna. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2023 för anslaget 4:4 *Bidrag till bild- och formområdet* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 35 000 000 kronor 2024.

Tabell 7.10 Beställningsbemyndigande för anslaget 4:4 Bidrag till bild- och formområdet

Tusental kronor

	Utfall År 2021	Prognos År 2022	Förslag År 2023	Beräknat År 2024
Ingående åtaganden	14 000	0	20 000	
Nya åtaganden	0	20 000	35 000	
Infriade åtaganden	-14 000	0	-20 000	-35 000
Utestående åtaganden	0	20 000	35 000	
Erhållet/föreslaget bemyndigande	14 000	20 000	35 000	

8 Konstnärernas villkor

8.1 Mål för området

I avsnitt 3.4 anges de mål som riksdagen har beslutat för den nationella kulturpolitiken.

8.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Resultatredovisningen inom konstnärernas villkor utgår från följande bedömningsgrunder:

- hur fördelningen av statliga bidrag och ersättningar till konstnärer nationellt och internationellt har främjat konstnärlig kvalitet, mångfald och utveckling
- hur bibliotek ersättningen och den individuella visningsersättningen har utvecklats över tid
- hur fördelningen av statliga bidrag och ersättningar till konstnärer har skett med avseende på bl.a. geografi
- ytterligare insatser för att främja konstnärers möjligheter att utveckla sitt konstnärskap
- ytterligare insatser för att stärka konstnärernas arbetsmarknad.

Av de gemensamma bedömningsgrunderna för kulturområdet (se avsnitt 3.5) redovisas främst jämställdhet samt konstnärlig förnyelse och utveckling av verksamheten. Barns och ungas rätt till kultur redovisas inte särskilt eftersom bidragsgivningen på området normalt inte specifikt riktas till verksamhet för barn och unga.

8.3 Resultatredovisning

Bidrag och ersättningar till konstnärer främjar konstnärers möjligheter att utveckla sitt konstnärskap

Konstnärsnämndens stipendier och bidrag

Konstnärsnämnden fördelade inom ramen för sin ordinarie bidragsgivning totalt cirka 262 miljoner kronor i stipendier och andra bidrag till enskilda konstnärer och kulturskapare inom områden som bild och form, teater, dans, musik och film under 2021.

Tabell 8.1 Konstnärsnämndens ordinarie bidragsgivning

	Bild och form	Musik	Teater	Dans och cirkus	Film	Total
Behandlade ansökningar	3 849	1 709	486	637	731	7 412
Beviljade ansökningar	885	735	233	248	249	2 382
Beviljat belopp (tkr)	121 200	53 723	15 950	18 328	17 681	262 080

Det inkom totalt 7 412 ansökningar, varav 3 178 från män och 4 234 från kvinnor, till den ordinarie bidragsgivningen från 5 566 individer under året. Det är en ökning av antalet ansökningar med 21 procent jämfört med 2020. Av dessa ansökningar

beviljades totalt 2 382 till 2 087 individer, vilket ger en bifallsgrad på 32 procent. Av de beviljade ansökningarna var 1 324 från kvinnor och 1 058 från män. Det är högre jämfört med föregående två år, vilket kan förklaras av det ökade antalet arbetsstipendier. Antalet ansökningar till internationellt utbyte och resor minskade med 43 procent jämfört med 2019, men låg på samma nivå som under 2020. Detta kan förklaras av pandemins effekter på resandet. Konstnärsnämndens internationella program påverkades också av pandemin under 2021 och fick till stora delar anpassa verksamheten till rådande förutsättningar. Av det totala antalet ansökningar till den ordinarie bidragsgivningen kom 83 procent från konstnärer bosatta i någon av de tre storstadsregionerna. Andelen ansökningar från kvinnor låg på 57 procent och från män på 43 procent.

Under 2021 ökade, liksom föregående år, antalet ansökningar till arbetsstipendier. Det kan delvis förklaras av att fler yrkesverksamma konstnärer, i och med krisstipendierna, fick upp ögonen för den ordinarie bidragsgivningen samt att behovet på grund av pandemin var stort. Myndigheten beslutade att under 2021 omfördela en del av sina internationella medel till ettåriga arbetsstipendier inom samtliga konstområden. Omfördelningen resulterade i att drygt 160 extra arbetsstipendier kunde fördelas i slutet av året. Utöver dessa fördelades även cirka 600 extra arbetsstipendier finansierade av regeringens krisstöd.

Krisstöd till konstnärer med anledning av pandemin

Utöver den ordinarie bidragsgivningen fördelade Konstnärsnämnden cirka 400 miljoner kronor i krisstöd till enskilda konstnärer och kulturskapare under 2021.

Tabell 8.2 Konstnärsnämndens beviljade krisstöd 2021 fördelat på konstområden

Tusental kronor

	Bild och form	Musik	Teater	Dans och cirkus	Film	Total
Belopp	163 535	152 953	37 180	25 397	21 736	400 800

Totalt ansökte cirka 7 400 konstnärer och drygt 1 000 konstnärer fick avslag under våren 2021 då 360 miljoner kronor fördelades i första krisstödsomgången för 2021. I juni samma år fick Konstnärsnämnden i uppdrag att fördela ytterligare 92 miljoner kronor i krisstöd. I september fördelades ca 41 miljoner kronor av dessa i krisstipendium till ytterligare cirka 700 konstnärer av de som fått avslag under våren. Av de beviljade krisstöden tilldelades 3 363 till kvinnor och 3 644 till män. De drygt 50 miljoner kronor som återstod fördelades som extra arbetsstipendier. Totalt fördelades cirka 600 extra ettåriga arbetsstipendier inom de olika konstområdena. De extra arbetsstipendierna var tänkta både som stöd för yrkesverksamma konstnärer under själva krisen och som en insats för att stimulera kulturlivet och möjliggöra en återstart.

Författarfonden fördelade totalt 78 miljoner kronor i krisstöd under 2021 till författare, översättare, dramatiker och andra litterära upphovsmän. Medlen fördelades i huvudsak genom att ordinarie utlysningar av stipendier kompletterades med utlysning av extrastipendier till ett något lägre belopp.

Bibliotekersättningen stärker de litterära upphovsmännens ställning

Bibliotekersättningen betalas ut till upphovsmän till litterära verk för användningen av deras verk vid de svenska folk- och skolbiblioteken. Ersättningen delas ut av Sveriges författarfond och baseras på en överenskommelse mellan regeringen och företrädare för de litterära upphovsmännen. För 2021 har den totala ersättningen höjts med 3,8 miljoner kronor jämfört med året innan och 2022 höjdes ersättningen med

ytterligare 3,7 miljoner kronor. Höjningen av ersättningen möjliggör förbättrade villkor för författare, översättare, tecknare, illustratörer och fotografer.

Den individuella visningsersättningen säkerställer att bild- och formkonstnärer ersätts för verk som visas offentligt

Den individuella visningsersättningen fördelas av Bildupphovsrätt i Sverige till bild- och formkonstnärer som ersättning för att deras verk som ägs av offentliga institutioner visas för allmänheten. Under 2021 fördelades totalt 64 miljoner kronor i individuell visningsersättning som möjliggjorde att 4 733 bild- och formkonstnärer (2 780 kvinnor och 1 781 män) fick sådan ersättning under året. Det innebär en ökning med 160 (43 män och 117 kvinnor) konstnärer jämfört med 2020.

Kulturbryggan främjar nyskapande kultur

Kulturbryggan, som är ett särskilt organ inom Konstnärsnämnden med uppdrag att främja förnyelse och utveckling inom kulturområdet, har under 2021 fördelat cirka 27 miljoner kronor till 27 projekt. Under 2021 har Kulturbryggan infört tre nya program: Konstnärlig förnyelse, Kreativ infrastruktur och Nya finansieringsmodeller. Av de fördelade medlen har ca 20 miljoner kronor gått till 20 projekt inom programmet Konstnärlig förnyelse, c 4,1 miljoner kronor till 3 projekt inom programmet Kreativ infrastruktur och ca 2,8 miljoner kronor till 4 projekt inom programmet Nya finansieringsmodeller. Under året inkom totalt 169 ansökningar till Kulturbryggans tre program. I jämförelse med 2020 var det en minskning med nästan 60 procent. För att åtgärda det låga söktrycket har Kulturbryggan under 2021 arbetat med att bygga upp en strategisk kommunikationsplattform. Kulturbryggan har också aktivt under året arbetat med bedömningsgrunder och att möjliggöra mätning av hur pass ändamålsenlig bidragsgivningen är.

Ytterligare insatser för konstnärer

Analys och bevakning av konstnärernas villkor bidrar till underlag för både sektorn och regeringen

Konstnärsnämndens uppdrag att analysera och sprida kunskap om konstnärernas ekonomiska och sociala villkor samt löpande bevaka trygghetssystemets utformning och tillämpning i förhållande till konstnärlig verksamhet har under 2021 resulterat i ett antal underlag till regeringen, men också stödjande skrifter till konstnärer. På regeringens uppdrag lämnade Konstnärsnämnden in rapporten Digitaliseringens konsekvenser för konstnärers villkor i maj 2021. Kartläggningen visar att den digitala teknikutvecklingen medfört en rad förändringar som får konsekvenser för konstnärers upphovsrättsliga villkor. Konstnärsnämnden har också under året följt upp och rapporterat om pandemins konsekvenser för konstnärer samt resultat av fördelade krisstipendier. Till detta har myndigheten sett till att genom Konstnärsguiden informera om företagande och hur skatte- och trygghetssystem förhåller sig till konstnärers yrkesutövning.

Medverkans- och utställningsersättningen säkerställer att bild- och formkonstnärer får betalt för utfört arbete

Avtalet om upphovsmäns rätt till ersättning vid visning av verk samt medverkan vid utställning m.m. (MU-avtalet) är ett ramavtal som har tecknats mellan staten genom företrädare från Statens kulturråd och Konstnärernas riksorganisation, Föreningen Sveriges Konsthantverkare och Industriformgivare, Svenska fotografers förbund och Föreningen svenska tecknare. Avtalets syfte är att skapa bättre förutsättningar för

konstnärer inom bildkonst-, form- och konsthantverksområdet att få betalt för utfört arbete.

I regleringsbrevet för 2021 fick Statens kulturråd i uppdrag att göra en uppföljning av efterlevnaden och tillämpningen av avtalet. Uppdraget redovisades till regeringen i rapporten MU-avtalet – Uppföljning av avtalet om medverkans- och utställningsersättning (Ku2021/02065) den 1 oktober 2021. Av rapporten framgår att tillämpningen av MU-avtalet har ökat jämfört med resultatet från 2013 års undersökning. Drygt 70 procent av de svarande följer avtalet, varav de flesta är statliga utställningsarrangörer. Privata aktörer och ideella föreningar är överrepresenterade bland dem som inte tillämpar avtalet. Enligt rapporten är ett vanligt skäl till att avtalet inte följs begränsade ekonomiska resurser. Vidare framgår att det finns ett behov av mer kunskap och information om avtalet. I syfte att öka tillämpningen av MU-avtalet har Statens kulturråd i rapporten identifierat ett antal utvecklingsområden för det fortsatta arbetet.

En stärkt upphovsrätt stärker konstnärernas villkor

Propositionen Upphovsrätten på den digitala inre marknaden (prop. 2021/22:278) är lämnad till riksdagen för behandling. Den har sin utgångspunkt i EU-direktivet om upphovsrätt på den digitala inre marknaden (direktiv (EU) 2019/790) som syftar till att bl.a. anpassa upphovsrätten till den digitala utvecklingen.

8.4 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

De statliga bidragen och ersättningarna till de enskilda konstnärerna och kulturskaparna bedöms på ett avgörande sätt ha bidragit till att främja konstnärlig kvalitet, mångfald och utveckling i enlighet med de nationella kulturpolitiska målen. Stöden ökar förutsättningarna för konstnärer att verka professionellt och bidrar till att skapa en ekonomisk trygghet. De krisstöd som har fördelats av Konstnärsnämnden och Sveriges Författarfond under pandemin har i många fall bedömts vara avgörande för upprätthållandet av en yrkesverksam konstnärskår under pandemin samtidigt som de bedöms ha främjat konstnärers möjligheter att utveckla sitt konstnärskap. Pandemin har tydliggjort att många konstnärer arbetar under dåliga sociala och ekonomiska villkor. De analysunderlag som tagits fram har bidragit till en fördjupad förståelse för konstnärers ekonomiska och sociala situation och regeringen ser att Konstnärsnämndens arbete med bl.a. Konstnärsguiden har fått än större betydelse. Bibliotekersättningen har bidragit till att stärka arbetsmarknaden för författare och litterära upphovsmän samtidigt som möjlighet getts att utveckla sitt konstnärskap och den litterära verksamheten. Den individuella visningsersättningen bedöms på motsvarande sätt ha bidragit till att stärka den ekonomiska tryggheten för bild- och formkonstnärer. Statens kulturråds arbete med att göra det statliga MU-avtalet allmänt känt och tillämpat bedöms, likt föregående år, ha bidragit till den positiva utvecklingen inom tillämpningen.

I skrivelsen till riksdagen Politik för konstnärers villkor (Skr. 2020/21:109, bet. 2020/21KrU9, rskr. 2020/21:306) bedömde regeringen att Myndigheten för kulturanalys borde ges i uppdrag att följa upp efterlevnaden av MU-avtalet och analysera om det har utvecklats en branschpraxis. Som skäl för bedömningen anförde regeringen att det är en angelägen fråga för staten att följa huruvida MU-avtalet används av icke-statliga aktörer då en stor del av utställningsarrangörerna hör till denna kategori. Vidare anfördes att uppdraget borde ges efter att Statens kulturråds uppföljning av avtalet genomförts för att kunna använda den kunskap som uppföljningen ger i det bredare uppdraget. Regeringen instämmer i bedömningen att det är angeläget att följa huruvida MU-avtalet används av icke-statliga aktörer och om

det finns en branschpraxis. Regeringen bedömer dock att den uppföljning som Statens kulturråd har utfört i rapporten MU-avtalet – Uppföljning av avtalet om medverkans- och utställningsersättning (Ku2021/02065) omfattar de efterfrågade analyserna och att det därför inte längre finns behov av ett uppdrag till Myndigheten för kulturanalys.

8.5 Politikens inriktning

Förbättrade villkor för konstnärer och kulturskapare

Regeringen föreslår en förstärkning av bidrag och ersättningar till konstnärer, inom samtliga konstarter, i syfte att möjliggöra fler stipendier, inte minst långa sådana. De professionella konstnärerna har en avgörande betydelse för ett levande kulturliv.

Konstnärerna har varit särskilt hårt drabbade av pandemins ekonomiska konsekvenser, framför allt i form av uteblivna uppdrag och intäkter. Pandemin har också blottlagt konstnärers ekonomiska sårbarhet och svaga situation kopplat till de sociala trygghetssystemen.

Höjd bibliotekszersättning

I syfte att stärka de litterära upphovsmännens ställning höjs bibliotekszersättningen i enlighet med det avtal som träffats med företrädare för de litterära upphovsmännen för 2022–2023. För 2023 uppgår ersättningens grundbelopp till 2 kronor och 4 öre, vilket är en höjning med 4 öre jämfört med 2022, och den totala ersättningen uppgår till 188 488 000 kronor.

8.6 Budgetförslag

8.6.1 5:1 Konstnärsnämnden

Tabell 8.3 Anslagsutveckling 5:1 Konstnärsnämnden

Tusental kronor

2021	Utfall	22 565	Anslagssparande	677
2022	Anslag	23 444 ¹	Utgiftsprognos	23 889
2023	Förslag	23 702		
2024	Beräknat	24 349 ²		
2025	Beräknat	24 881 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 23 702 tkr i 2023 års prisnivå.

³ Motsvarar 23 702 tkr i 2023 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Konstnärsnämndens förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 8.4 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 5:1 Konstnärsnämnden

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	23 444	23 444	23 444
Pris- och löneomräkning ²	258	905	1 437
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	23 702	24 349	24 881

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2022. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2024–2025 är preliminär.

Regeringen föreslår att 23 702 000 kronor anvisas under anslaget 5:1 *Konstnärsnämnden* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 24 349 000 kronor respektive 24 881 000 kronor.

8.6.2 5:2 Ersättningar och bidrag till konstnärer

Tabell 8.5 Anslagsutveckling 5:2 Ersättningar och bidrag till konstnärer

Tusental kronor

2021	Utfall	879 363	Anslagssparande	6 398
2022	Anslag	799 830 ¹	Utgiftsprognos	798 175
2023	Förslag	568 530²		
2024	Beräknat	558 530		
2025	Beräknat	558 530		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² 7 120 tkr avser beräknad statlig ålderspensionsavgift för 2023 sedan hänsyn tagits till regleringsbeloppet för 2020 på 263 tkr.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag och ersättningar till konstnärer och upphovsmän inom bild-, form-, musik-, teater-, dans-, ord- och filmområdet. Anslaget får även användas för utgifter för administration och genomförande av verksamheten, inklusive för det särskilda beslutsorganet Kulturbryggan.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 8.6 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 5:2 Ersättningar och bidrag till konstnärer

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	599 830	599 830	599 830
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-31 300	-41 300	-41 300
varav BP23	43 700	33 700	33 700
– Höjd bibliotek ersättning	3 700	3 700	3 700
– Återstart - Ersättningar och bidrag till konstnärer	40 000	30 000	30 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	568 530	558 530	558 530

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 3 700 000 kronor fr.o.m. 2023 för en höjning av bibliotek ersättningen i enlighet med det avtal som träffats med företrädare för de litterära upphovsmännen och som innebär att grundbeloppet höjs för 2023. Vidare ökas anslaget med 40 000 000 kronor för 2023 för höjda ersättningar och bidrag till konstnärer. För 2024 respektive 2025 beräknas ökningen till 30 000 000 kronor per år.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 75 000 000 kronor fr.o.m. 2023 till följd av att tidsbegränsade medel upphör.

Regeringen föreslår att 568 530 000 kronor anvisas under anslaget 5:2 *Ersättningar och bidrag till konstnärer* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 558 530 000 kronor respektive 558 530 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2023 för anslaget 5:2 *Ersättningar och bidrag till konstnärer* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 250 000 000 kronor 2024–2033.

Skälen för regeringens förslag: Inom anslaget fördelar Konstnärsnämnden stipendier och andra bidrag som sträcker sig upp till tio år. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2023 för anslaget 5:2 *Ersättningar och bidrag till konstnärer* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 250 000 000 kronor 2024–2033.

Tabell 8.7 Beställningsbemyndigande för anslaget 5:2 Ersättningar och bidrag till konstnärer

Tusental kronor

	Utfall År 2021	Prognos År 2022	Förslag År 2023	Beräknat År 2024	Beräknat År 2025	Beräknat År 2026– 2033
Ingående åtaganden	121 380	131 106	160 000			
Nya åtaganden	57 865	80 000	110 000			
Infriade åtaganden	-48 139	-51 106	-20 000	-60 000	-50 000	-140 000
Utestående åtaganden	131 106	160 000	250 000			
Erhållet/förslaget bemyndigande	196 000	196 000	250 000			

9 Arkiv

9.1 Mål för området

I avsnitt 3.4 anges de mål som riksdagen beslutat för den nationella kulturpolitiken och den statliga arkivverksamheten.

9.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Resultatredovisningen inom arkiv utgår från följande bedömningsgrunder:

- förelägganden efter tillsyn
- antal hyllmil bevarade arkiv
- antal digitiserade bilder och digitala bilder i arkivsystemet
- antal besök, framtagna volymer och besvarade förfrågningar
- nya metoder och ny kunskap
- statsbidrag till enskild arkivverksamhet.

Av de gemensamma bedömningsgrunderna för kulturområdet (se avsnitt 3.5) ingår tillgänglighet i bedömningsgrunderna: antal digitiserade bilder och digitala bilder i arkivsystemet och antal besök, framtagna volymer och besvarade förfrågningar.

9.3 Resultatredovisning

Förelägganden rör fortsatt främst arkivredovisningen

Under 2021 har Riksarkivet inspekterat arkivverksamheten vid 38 myndigheter. Tillsyn över arkivverksamheten görs områdesindelad och resultaten är inte jämförbara mellan olika år. År 2021 stod myndigheter under Justitiedepartementet i fokus. Tillsynen har visat att föreskrifterna i väsentliga delar uppfylls. Liksom 2020 har förelägganden särskilt gällt brister i den verksamhetsbaserade arkivredovisningen. En sammanställning som Riksarkivet har gjort visar att även under åren 2013–2019 rörde största delen (42 procent) av givna förelägganden arkivredovisning.

Förutsättningarna för bevarande i arkivdepåerna har förbättrats

Liksom föregående år är de statliga arkivdepåerna av god eller mycket god kvalitet, med undantag för enstaka lokaler. Det lediga utrymmet vid depåerna är begränsat och det finns ett stort förväntat leveransbehov från statsförvaltningen. Riksarkivet arbetar strategiskt för att hitta kostnadseffektiva, hållbara och samhällsekonomiska lösningar på statsförvaltningens långsiktiga behov av arkivdepåer, bl.a. genom det pågående samarbetet med Skatteverket som avser att leda till nya lokaler i Härnösand. Flytten av Krigsarkivet till utbyggda lokaler i Täby slutfördes 2021 vilket lett till bättre förvaring av samlingarna och effektivisering av verksamheten. Flytten och även pandemin har dock inneburit att inflödet av nya överlämnanden av arkiv till Riksarkivet från myndigheterna, liksom föregående år, varit ojämnare än normalt, men med en viss återhämtning.

Den digitala tillgängligheten till arkivmaterialet har ökat

Antalet arkiv tillgängliga via den nationella arkivdatabasen (NAD) uppgick vid utgången av 2021 till 240 820 stycken. Av de arkiv som förvaras i Riksarkivet var totalt 85 procent sökbara på volymnivå i Arkis, vilket är en förbättring jämfört med 2020 då 80 procent var sökbara på volymnivå. Antalet digitala bilder i Arkis ökade med drygt 2 miljoner under 2021. Ökningen är mindre än tidigare år, vilket bl.a. beror på att digitiseringen koncentrerats till lagfarts- och fastighetsböcker, vilka är mer resurskrävande att digitisera än andra handlingar eftersom de är inbundna och sköra. Av de totalt 218 miljoner digitala bilderna i Arkis var ca 70 miljoner (32 procent) tillgängliga i Riksarkivets digitala forskarsal. Andelen är densamma som året innan. Övriga bilder är, med anledning av bestämmelserna i EU:s dataskyddsförordning eller offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), endast tillgängliga på plats i någon av forskarsalarna, i förekommande fall efter en sekretessprövning.

Tabell 9.1 Resultat av insatser för att öka möjligheterna att ta del av arkivmaterial

Antal miljoner

Resultatindikatorer	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Hyllmil pappersarkiv (totalt)	70,4	71,7	72,5	73,1	73,7	73,8	73,9 ¹	73,9 ¹	73,8	75,4 ²
Digitala bilder i arkivsystemet (totalt)	130	143	154	169	180	191	206	212	216	218
Digitiserade bilder (per år)	20,2	29,6	37,6	32,1	27,9	19,4	20,7	38,8	20,5 ³	12,3

¹ För de kommunala arkiven (Malmö, Stockholm och Värmland) har enskilt material exkluderats vilket förklarar skillnaden mot rapporterade siffror tidigare år.

² Från och med 2021 tillämpas en förändrad mätmetod som bygger på en schablonberäkning av antal registrerade enheter i Arkis.

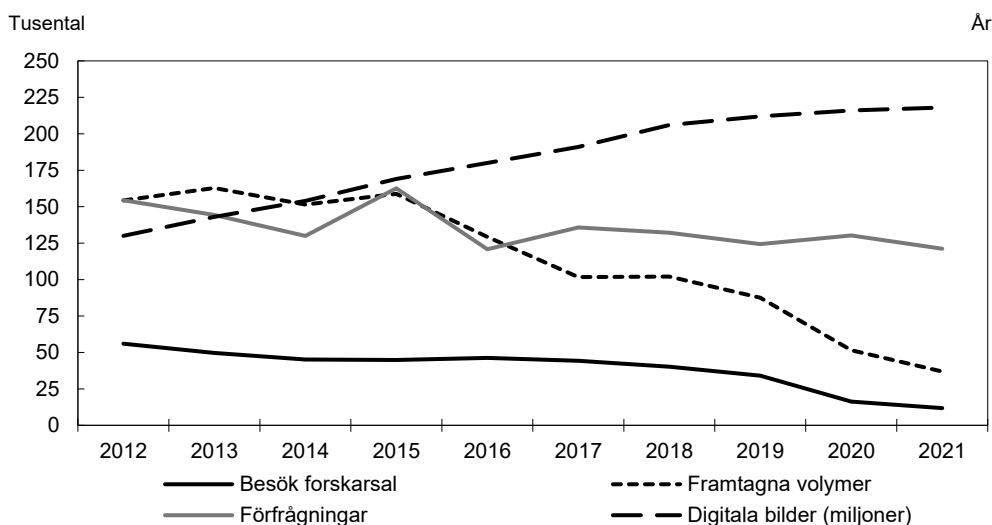
³ Rättelse: I budgetpropositionen 2021 angavs felaktigt siffran 4,1 för år 2020. Korrekt siffra är 20,5 i överensstämmelse med Riksarkivets årsredovisningar.

Källa: Riksarkivet.

Allt färre besök i läsesalar och delvis långa svarstider

Pandemin har fortsatt inneburit begränsade öppettider i Riksarkivets läsesalar under en stor del av året, med följderna att antalet besökare minskat med 65 procent mellan 2019 och 2021. Redan före pandemin fanns dock en nedåtgående trend med allt färre besök i läsesalarna. Servicen i läsesalarna är fortsatt bra då huvuddelen av framtagningen av volymer till läsesalarna har kunnat ske inom 30 minuter. Pandemin har även inneburit att det digitala utbudet av programverksamhet har breddats.

Antalet förfrågningar handlagda av Riksarkivet 2021 minskade jämfört med 2020, då antalet förfrågningar i stället ökade jämfört med året innan. Över två tredjedelar av förfrågningarna besvarades inom tio dagar, vilket är en förbättring jämfört med föregående år då endast lite mer än hälften av förfrågningarna besvarades inom tio dagar. En femtedel av förfrågningarna 2021 besvarades dock efter mer än 15 arbetsdagar. En stor andel av dessa förfrågningar avser fastighetsinskrivningshandlingar som består av ca två hyllmil pappershandlingar. Handlingarna behövs vid överlåtelser av fastigheter. Handläggningen av dessa ärenden är helt manuell och handläggningstiden har under perioder varit upp till tio veckor. De långa handläggningstiderna beror bl.a. på svårigheter att omfördela resurser inom myndigheten då informationen till största delen är pappersbaserad och därmed platsbunden.

Diagram 9.1 Efterfrågan på fysisk tillgång till arkivmaterial, antal besvarade förfrågningar och tillgång till digitala bilder över tid

Anm.: Uppgifter om kön registreras inte vid besök eller förfrågningar.

Källa: Riksarkivet.

Nya metoder för tillgängliggörande av arkivmaterial

Forsknings- och utvecklingsinsatser som finansieras och drivs av Riksarkivet har fortsatt haft fokus på projekt som utforskar och utvecklar det digitala tillgängliggörandet av arkivmaterial. Under 2021 har projektet AIRA II och det av Vinnova delfinansierade projektet Maskintolkning av handskrivna källmaterial avslutats. Projekten har utforskat möjligheterna att använda artificiell intelligens (AI) för att öka sökbarheten i digitiserade handlingar och resulterat i bl.a. en generell metodik och data som kan användas för träning av AI-system även i andra datadrivna projekt. Resultaten öppnar upp för bl.a. kortare handläggningstider och nya resurser för forskning.

Statsbidrag till enskild arkivverksamhet

Åtta centrala eller rikstäckande institutioner har fått verksamhets- eller utvecklingsbidrag inom Riksarkivets bidragsgivning. Totalt fördelades ca 9,3 miljoner kronor från Riksarkivets ramanslag. Vidare har Statens kulturråd beviljat 540 000 kronor i bidrag till två regionala institutioner i Stockholms län enligt förordningen (1996:1598) om statsbidrag till regional kulturverksamhet.

I rapporten Arkiv och film i kultursamverkansmodellen – Ett mischmasch av myggor och elefanter (Statens kulturråd 2022) konstaterar Statens kulturråd att de regionala enskilda arkiven har vunnit på att ingå i kultursamverkansmodellen. De statliga medlen till arkiv har ökat kraftigt åren 2010–2020, 52 procent, men från en låg ingångsnivå. Brist på resurser, ekonomiska och kompetensmässiga, är fortsatt ett stort problem. Utmaningar är behov av ändamålsenliga lokaler, finansiering av ägarlösa arkiv samt finansiering av digitalisering och digitalt bevarande.

9.4 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

Regeringen bedömer att tillståndet i arkiven hos myndigheterna är tillfredsställande eftersom Riksarkivets tillsyn visar att föreskrifterna i väsentliga delar uppfylls. Regeringen noterar dock att största delen av givna förelägganden under det senaste decenniet rör myndigheternas arkivredovisning. Utvecklingen bör följas vidare eftersom brister i arkivredovisningen kan riskera att leda till minskade möjligheter att

ta del av allmänna handlingar. Regeringen bedömer vidare att förutsättningarna för bevarandet av mottagna arkivhandlingar i Riksarkivets depåer är goda och har förbättrats under året i och med flytten av Krigsarkivet och pågående arbete för ny hållbar lokallösning i Härnösand.

Regeringen bedömer att tillgängligheten till arkivmaterialet i Riksarkivet är god. Antalet besök i läsesal minskar visserligen stadigt och minskningen har skett i snabbare takt under pandemin men i stället ökar den digitala tillgängligheten genom allt fler digitala bilder och digitiserade bilder. För de handlingar som kräver besök i läsesal har framtagningen skett inom rimlig tid. För vissa handlingstyper är svarstiderna dock långa och regeringen bedömer, liksom föregående år, att Riksarkivet i ökad omfattning behöver digitisera ofta efterfrågade handlingstyper. Regeringen ser även positivt på att Riksarkivets digitala programverksamhet ökat och breddats under pandemin vilket inneburit en ökad tillgång till det kulturarv som arkiven utgör. Regeringen bedömer vidare att en god och relevant metodutveckling genomförts för att öka den digitala tillgängligheten till arkivmaterial på nya sätt.

9.5 Den årliga revisionens iakttagelser

Riksrevisionen har avgivit en revisionsberättelse med reservation för Riksarkivet. Grunden för Riksrevisionens uttalande med reservation är att Riksarkivet under ett stort antal dagar under året överskridit av regeringen beslutad räntekontokredit. Överskridandet har som mest uppgått till 43,6 miljoner kronor. Överskridandet framgår av årsredovisningen.

Regeringen har en dialog med Riksarkivet om den finansiella styrningen vid myndigheten.

9.6 Budgetförslag

9.6.1 6:1 Riksarkivet

Tabell 9.2 Anslagsutveckling 6:1 Riksarkivet

Tusental kronor

2021	Utfall	428 848	Anslagssparande	-28 803
2022	Anslag	467 946 ¹	Utgiftsprognos	448 245
2023	Förslag	455 002		
2024	Beräknat	469 501 ²		
2025	Beräknat	481 200 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 455 076 tkr i 2023 års prisnivå.

³ Motsvarar 455 077 tkr i 2023 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Riksarkivets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till restaurering, arkivering och arkivförvaltning av kulturhistorisk, försvarsanknuten film samt för statsbidrag till enskilda arkiv.

Skälen för regeringens förslag**Tabell 9.3 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 6:1 Riksarkivet**

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	467 946	467 946	467 946
Pris- och löneomräkning ²	10 558	25 725	38 026
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-23 502	-24 170	-24 772
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	455 002	469 501	481 200

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2022. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2024–2025 är preliminär.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 23 502 000 kronor fr.o.m. 2023 till följd av att tidsbegränsade medel för att i första hand täcka underskott i verksamhet inom myndigheten som helt finansieras med avgiftsintäkter upphör.

Regeringen föreslår att 455 002 000 kronor anvisas under anslaget 6:1 *Riksarkivet* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 469 501 000 kronor respektive 481 200 000 kronor.

10 Kulturmiljö

10.1 Mål för området

I avsnitt 3.4 anges de mål som riksdagen har beslutat för den nationella kulturpolitiken och för det statliga kulturmiljöarbetet.

Målen för kulturmiljöarbetet kompletterar de nationella kulturpolitiska målen och de preciseringar som rör kulturmiljön som finns i flera av miljökvalitetsmålen samt generationsmålet för miljöarbetet (för mer information om de nationella miljömålen se utg.omr. 20).

10.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Resultatredovisningen inom kulturmiljö utgår från följande bedömningsgrunder:

- bidragsgivningens och den kyrkoantikvariska ersättningens bidrag till måluppfyllelsen för kulturmiljöområdet
- en utvecklad tillämpning av lagstiftningen
- insatser för ökad kunskap, forskning och utveckling för kulturmiljöarbetet
- insatser för ökad delaktighet och tillgänglighet till kulturarvet
- samverkan och samarbete för ett brett ansvarstagande för kulturmiljön.

Av de gemensamma bedömningsgrunderna för kulturområdet (se avsnitt 3.5) är tillgängligheten av störst relevans för kulturmiljöområdet och omfattas av bedömningsgrunden Insatser för ökad delaktighet och tillgänglighet till kulturarvet. Barns och ungas tillgång till kultur omfattas av samma bedömningsgrund.

10.3 Resultatredovisning

Att främja en mångfald av kulturmiljöer

Bidragsgivningen ökar mångfalden och delaktigheten i kulturmiljöarbetet

Kulturmiljövårdsanslaget har använts för insatser i form av vård och tillgängliggörande av värdefulla kulturmiljöer, kulturlandskap och fornlämningar över hela landet. Under 2021 utbetalades totalt ca 293 miljoner kronor till kulturmiljövård, vilket är något mer än 2020. Av detta är 29 miljoner kronor bidrag till kulturarvsarbete.

Tabell 10.1 Beslutade medel anslaget 7:2 Bidrag till kulturmiljövård

Miljoner kronor utbetalade per aktör och kategori

	2017	2018	2019	2020	2021
Länsstyrelserna	215,1	244,2	255,9	260,2	254,8
Kunskapsunderlag	32,5	30,7	36,1	33,5	19,5
Vårdinsatser	156,1	181,4	176,4	182,4	153,7
Information och tillgängliggörande	17,1	20,8	23	24,6	11,6
Arkeologi	7,1	8,2	10,3	3,9	5,4
Ersättning enligt 2 kap 14 § kulturmiljölagen (1998:950)	2,3	3,2	6,6	7,2	9,5
Eget ianspråktagande av medel ¹	-	-	-	-	55,1
Riksantikvarieämbetet	37,7	25,7	12,7	13,6	38,3
Varav Kulturmiljövård ap.1	21,7	17,7	4,7	4,6	9,3
Inkl. Laponia förvaltning	2	2	2	2	2
Varav Kulturarvsverksamhet ²	16	8	8	9	29
Summa bidrag till kulturmiljövård	252,8	269,9	268,6	273,7	293,1

¹ Ärendekategorin har tillkommit 2021 i länsstyrelsernas ärendehanteringssystem. Inom denna kategori finns åtgärder inom olika kategorier vilket förklarar de kraftigt lägre summorna inom kategorierna Kunskapsunderlag, Vårdinsatser samt Information och tillgängliggörande jämfört med föregående år.

² 2017 ingår medel till arbetslivsmuseer i summan. Dessa medel återfinns fr.o.m. 2018 inom anslaget 7:4 Bidrag till arbetslivsmuseer. Den avsevärt högre siffran 2021 jämfört med föregående år beror på det krisstöd om 20 miljoner kronor som betalades ut till ideella kulturarvsaktörer under året.

Källa: Riksantikvarieämbetet.

Den största delen av kulturmiljövårdsanslaget har beslutats för åtgärder i skyddade miljöer. Under 2021 fördelades totalt ca 193 miljoner kronor till olika kulturmiljövårdsinsatser i enligt lag skyddade miljöer, i jämförelse med 153 miljoner kronor under 2020. Till insatser i kulturmiljöer som saknar skydd enligt lag eller förordning har bidrag beviljats om ca 25 miljoner kronor, en liten ökning jämfört med året innan.

Kulturmiljövårdsanslaget har under 2021 använts till insatser som främjat ett levande kulturarv, t.ex. genom byggnadsvårdsläger där yngre generationer utbildats i traditionell byggnadsvård, vilket tillvaratar såväl materiella som immateriella kulturarvsvärden. Vidare har bidragsgivningen lett till ökad delaktighet och tillgång till kulturarv för allmänheten, bl.a. genom tillgänglighetsåtgärder för personer med funktionsnedsättning. Mångfalden har fortsatt att stärkas genom att olika slags kulturmiljöer bevarats, använts och utvecklats. Till exempel har bidrag lämnats för att främja och utveckla samiska kulturmiljöer, samt skogsfinska och romska kulturmiljöer.

Ökad andel av ersättningen går till vårdinsatser på kyrkobyggnader

Under 2021 förbrukade Svenska kyrkan 430 miljoner kronor av den kyrkoantikvariska ersättningen. Det är en procent lägre än förbrukningen under 2020 och fem procent lägre än 2019, vilket enligt Svenska kyrkan kan ha en förklaring i att pandemin inneburit att vissa åtgärder förskjutits i tid eller senarelagts. Ansökningstrycket från församlingar och stift är dock fortsatt högt. Den största andelen av ersättningen har liksom tidigare gått till åtgärds-kategorin vårdinsatser, och andelen har ökat jämfört med föregående år, från 85 till 90 procent. Vidare har 95 procent av ersättningen gått till kyrkobyggnader, vilket innebär att andelen till denna objektstyp ökat ytterligare.

Tabell 10.2 Förbrukade medel kyrkoantikvarisk ersättning

Miljoner kronor, förbrukade per objektstyp

	2017	2018	2019	2020	2021
Kyrkobyggnad	466,7	343,5	412,5	399,7	409,4
Kyrkotomt	7,6	7,1	2,8	2,2	1,0
Kyrkliga inventarier	30,1	28,7	25,7	24,2	16,5
Begravningsplats ¹	45,3	27,8	4,3	3,1	1,1
Övergripande planering eller flera objekt	7,3	9,7	8,3	5,3	2,6
Summa förbrukad kyrkoantikvarisk ersättning	557,0²	416,8	453,6	434,5	430,6

¹ Ett förtydligande om vilka åtgärder som bör bekostas av begravningsavgiften ligger bakom den kraftiga minskningen 2019 av hur mycket kyrkoantikvarisk ersättning som förbrukats för åtgärder på begravningsplatser.

² För 2017 har mer kyrkoantikvarisk ersättning förbrukats än de av staten tilldelade medlen för året (460 miljoner kronor). Skälet är ett tidigare överskott som möjliggjorde en ramfördelning som översteg statsanslaget under en period.

Källa: Svenska kyrkan.

Utvecklad regeltillämpning ger stöd i kulturmiljöarbetet

Riksantikvarieämbetet och länsstyrelserna har i olika former och i varierande omfattning bedrivit tillsyn enligt kulturmiljölagen (1998:950) och enligt miljöbalken (1998:808). Även 2021 har tillsynen i fält begränsats på grund av pandemin. Av Riksantikvarieämbetets tillsyn har framkommit att efterlevnaden är låg vad gäller villkoren om dokumentation i förvaltningen av statliga byggnadsminnen. Nya och aktualiserade vägledningar för tillämpningen av fornlämningsbegreppet som Riksantikvarieämbetet tagit fram har bidragit till att stärka förutsättningarna att ta tillvara kulturmiljövärden, bl.a. i genomförandet av EU:s vattendirektiv.

Antalet skyddade byggnader och kulturmiljöer ökar långsamt

Under 2021 har ca 3 000 nya registrerade fornlämningar tillkommit, vilket är en liten ökning i förhållande till det totala antalet om ca 300 000. I april 2022 fanns det 2 270 byggnadsminnen, varav 279 statliga, registrerade i Riksantikvarieämbetets bebyggelseregister. Av dessa har 10 byggnadsminnen, varav 3 statliga, tillkommit det senaste året. Under 2021 har regeringen fattat beslut om 3 statliga byggnadsminnen, varav 2 är utökningar av befintliga beslut medan Skinnskattebergs herrgård i Västmanlands län är nytillkommet.

Antalet kyrkobyggnader som Svenska kyrkan äger och som omfattas av 4 kap. kulturmiljölagen uppgick i mars 2022 till 3 325, varav 2 950 var skyddade av tillståndsplikt enligt 4 kap. 3 och 4 §§ kulturmiljölagen. Sedan relationsändringen kyrka–stat 2000 har antalet skyddade kyrkobyggnader ökat med 36 genom särskilt beslut enligt 4 kap. 4 § samma lag. Antalet skyddade kyrkor som avyttrats under samma period uppgår till 35. Skyddet kvarstår efter avyttring.

Det finns 1 501 (april 2022) riksintressen för kulturmiljövård i hela landet. Under 2021 har Riksantikvarieämbetet fattat beslut avseende totalt 54 riksintressen i Stockholms och Kronobergs län. Av dessa avser 52 revideringar i form av förtydligade riksintressebeskrivningar och justerade avgränsningar. Under 2021 har två nya kulturresevat tillkommit, Dikarbackens odlingslandskap i Dalarna och Kulturens Östarp i Skåne. Det finns därmed 47 kulturresevat i landet.

Att öka delaktigheten i kulturmiljöarbetet

Ett mer tillgängligt kulturarv

Av kulturmiljövårdsanslaget har länsstyrelserna under 2021 beviljat bidrag om 11,6 miljoner kronor till informationsinsatser och tillgängliggörande. Genom fysiska tillgänglighetsåtgärder och anpassad kommunikation har tillgängligheten till landets kulturmiljöer ökat.

Den pågående digitaliseringen inom kulturarvsområdet har fortsatt att öka allmänhetens tillgång till museernas arkiv och samlingar. Det statliga bidraget kulturarvs-it möjliggör årligen ett viktigt arbete med digitalisering och publicering av samlingar i databaser och på webbplatser. Totalt har 22 arbetsledare och 98 personer med lönebidrag varit anställda under året. Det sammanlagda sökta beloppet översteg tillgängliga medel med ca 2,8 miljoner kronor, en ökning med 1,2 miljoner kronor från föregående år.

Statligt stöd till ideellt kulturarvsarbete över hela landet

Under 2021 fördelade Riksantikvarieämbetet, Statens försvarshistoriska museer och Statens maritima och transporthistoriska museer totalt 68,75 miljoner kronor till det ideella kulturarvsarbete som bedrivs vid t.ex. arbetslivsmuseer och hembygdsmuseer. De statliga bidragen har möjliggjort en mängd insatser för lokalt kulturarv över hela landet. För att mildra de ekonomiska konsekvenserna av spridningen av covid-19 för ideella kulturarvsaktörer beslutade regeringen att tillföra området 20 miljoner kronor ytterligare i propositionen Vårändringsbudget för 2021 (prop. 2020/21:99). Förutom att kompensera för intäktsbortfall under pandemin har krisstödet också stärkt förutsättningarna för framtida verksamhet.

En ökad källa till kunskap, bildning och upplevelser

Tillgängliga kunskaper om kulturarvet

Arbetet med digitalisering och tillgängliggörande av kulturarvet har fortsatt att utvecklas. För 2021 redovisar Riksantikvarieämbetet, genom Vitterhetsakademiens bibliotek och Antikvarisk-topografiska arkivet, stora framsteg i det digitala arbetet med att tillgängliggöra samlingarna. I biblioteket har de digitala ämnesguiderna byggts ut vilket gjort det lättare för användare att hitta de digitala resurserna. Inom arkivområdet har myndigheten höjt takten i digitiseringen av arkivmaterial vilket ökat den digitala tillgängligheten. Under 2021 har även den publika söktjänsten Arkivsök lanserats, vilket förenklat sökning och visning av innehåll i e-arkivet.

Det finns ett brett intresse för den digitala kulturmiljöinformationen i bl.a. Riksantikvarieämbetets söktjänster Fornsök och Bebyggelseregistret, där användarna stadigt ökat under de tre senaste åren. Riksantikvarieämbetet har gett stöd för en intensifierad samverkan och kunskapsuppbyggnad inom kulturarvssektorn i fråga om digital utveckling vilket har stärkt förutsättningarna för en ökad tillgänglighet till kulturarv i hela landet. Genom myndighetens insatser för att främja tillgång till kulturarv i skolan har kulturarvsaktörernas förutsättningar för att nå ut till skolorna ökat. Vid Riksantikvarieämbetets besöksmål Gamla Uppsala museum och Glimmingehus har de digitala visningarna möjliggjort för skolelever från hela landet att ta del av skolverksamheten, istället för som tidigare främst elever från Uppland och Mälardalen respektive Skåne.

Det ökade intresset för att besöka kulturmiljöer och besöksmål som uppstod med anledning av pandemin samt det slitage som det ökade besöksantalet medförde kvarstår. Detta har krävt ett ökat fokus på informationsinsatser och synliggjort behovet av vårdinsatser i dessa kulturmiljöer.

Bidragsfördelning till kulturarvsforskning och utvecklingsarbete

I utlysningen för 2021 beviljades medel till 29 projekt. Utöver det fördelades medel till tre fortsättningsprojekt och sex nya projekt för centrala museers forskning. De beviljade projekten leddes av 11 kvinnor respektive 18 män. Forskningsresultaten av anslaget ska publiceras med öppen tillgång (se utg.omr. 16 avsnitt 6.3) och har liksom tidigare år spridits brett vid seminarier och genom olika informationskanaler.

Arkeologi och arkeologisk uppdragsverksamhet

Uppdragsarkeologi bedrivs av många aktörer, bl.a. vid Statens historiska museer och landets läns museer, och resulterar årligen i en mängd utgrävningar med fynd som ger nya kunskaper om historien. Under 2021 publicerade Riksantikvarieämbetet rapporten Uppdragsarkeologi 2020 över uppdragsarkeologin i Sverige. Rapporten visar att antalet beslut om uppdragsarkeologi varit relativt konstant över åren, om än något färre under 2020 i jämförelse med föregående år. De beslutade kostnaderna fluktuerar dock över åren, där kostnaderna för 2020 var ca 263 miljoner kronor, en minskning med ca 50 miljoner jämfört med året innan. Genom Riksantikvarieämbetets nya söktjänst Arkivsök har tillgängligheten till de skriftliga produkter som tas fram inom uppdragsarkeologin ökat.

Ökad helhetssyn för att tillvarata kulturmiljön i samhällsutvecklingen

Det tvärsektoriella kulturmiljöarbetet utvecklas

Under 2021 har Riksantikvarieämbetet slutredovisat uppdraget att stödja regional implementering av strategier för kulturmiljöfrågor (Ku2019/01600/KL, Ku2019/01636/KL, Ku2019/02020/LS (delvis)). Riksantikvarieämbetets bedömning är att länsstyrelsernas uppdrag med att implementera strategierna på regional nivå är omfattande men att det krävs ytterligare insatser för att kulturmiljöarbetet ska kunna integreras i länsstyrelsernas hela verksamhet.

Det sker en omfattande tvärsektoriell samverkan regionalt. Regeringen konstaterar att implementeringen av kulturmiljöstrategierna kräver långsiktighet och uthållighet, samt att det finns utvecklingsbehov i samarbetet mellan den regionala och nationella nivån.

Riksantikvarieämbetet har fördjupat samverkan med drygt hälften av de myndigheter som på uppdrag av regeringen utarbetat vägledande strategier för kulturmiljöfrågor (Ku2020/00120). Dialog och samverkan med andra myndigheter och aktörer i samhällsbyggnadsprocessen har stärkt såväl förståelsen som de kunskaper som behövs för att kulturmiljövärden ska hanteras tidigt i processerna. Medverkan i andra myndigheters vägledningsarbete har bidragit till att kulturmiljöaspekter tydliggjorts och stärkts inom andra områden, t.ex. i vattenmiljöer och vid planering av vindkraft, vilket förväntas leda till att fler kulturmiljöer bevaras. Regeringen noterar att den negativa trenden för antal skador på kulturlämningar i skogen har vänt och åter är på samma nivå som 2019 (se utg.omr. 20 avsnitt 3.17).

I rapporten Kulturmiljööversikt II har Riksantikvarieämbetet tillsammans med andra miljömålsmyndigheter analyserat förutsättningarna för en bättre uppföljning av kulturmiljövärden i miljömålssystemet. Regeringen kan konstatera att utvecklingen är negativ för flera av de miljökvalitetsmål som har preciseringar för kulturmiljön, vilket var fallet även under föregående år (se vidare utg.omr. 20 avsnitt 3.5).

Regionalt och lokalt arbete för kulturmiljön

Såväl Riksantikvarieämbetet som flertalet länsstyrelser redovisar fortsatt framgång i det tvärsektoriella arbetet för kulturmiljön. Det finns en ökad efterfrågan på

kulturmiljökompetens, bl.a. i kommunerna. Många länsstyrelser redovisar insatser för att stödja kommunerna och för att aktualisera kunskapsunderlagen för kulturmiljö. En omfattande kunskapsuppbyggnad om kulturmiljön och stöd till kommuner sker också genom de regionala museernas kulturmiljöarbete inom ramen för kultursamverkansmodellen. (Museernas arbete redovisas under avsnitt 11.) Genom kunskapsfrämjande och kommunikativa insatser har kulturmiljöer synliggjorts för en bred allmänhet och förbättrade kunskapsunderlag för olika samhällsprocesser har tillkommit inom flera områden, bl.a. när det gäller vattenanknutna kulturmiljöer, riksintressen för kulturmiljövården och den nationella havsplaneringen. Från anslaget 7:2 *Bidrag till kulturmiljövård* har totalt 19,5 miljoner kronor utbetalats till framttagande av regionala och kommunala kunskapsunderlag, vilket motsvarar ungefär samma nivå som tidigare.

Under 2021 har världsarvsarbetet utvecklats och världsarvssamordningen har fått förbättrade förutsättningar med stöd av bidrag från Riksantikvarieämbetet till arbetet med världsarv och föreningen Världsarv i Sverige. Genom bidraget och andra insatser har världsarvssamordnarnas roll och möjligheter att bedriva ett kvalitativt världsarvsarbete stärkts samt skapat mervärden med utgångspunkt i världsarvens utveckling på lokal och regional nivå.

10.4 Regeringens bedömning av måloppfyllelsen

Regeringens bedömning är att kulturmiljöområdet under året utvecklats i positiv riktning i enlighet med de nationella kulturmiljömålen. Kulturarvets mångfald har stärkts, inte minst genom de många insatser som utförts av ideella krafter. Delaktigheten bedöms ha ökat genom kunskapsfrämjande insatser och förståelsen för kulturmiljöns betydelse i samhällsutvecklingen har ökat hos många samhällsbyggnadsaktörer. Många olika kulturmiljöer har kunnat bevaras för framtiden över hela landet med stöd av kulturmiljöbidraget och den kyrkoantikvariska ersättningen. Tillgängligheten till kulturarvet har också ökat genom åtgärder för fysiskt tillgängliggörande, anpassade kommunikationsinsatser samt ett omfattande digitaliseringsarbete som gett ökad tillgång till museernas samlingar. Regeringen ser att en ökad takt i det digitala utvecklingsarbetet kan göra ytterligare skillnad i riktning mot en större måloppfyllelse. Kulturmiljöbidraget har även möjliggjort utveckling av kulturmiljöarbetet som har betydelse för ökad delaktighet och ett breddat urval av kulturarv.

Regeringen kan konstatera att myndighetsutövningen inom området liksom ett utvecklat samarbete mellan myndigheter och andra aktörer har lett till en större integrering av kulturmiljövården i samhällsutvecklingen. Kunskaperna om kulturmiljön i länen har ökat. En positiv utveckling har skett främst i arbetet med kulturmiljöer i anknytning till vatten och i skogen. Dock kvarstår utmaningar för att kulturmiljövårderna ska tas till vara i större utsträckning. Tillgången till kulturmiljökompetens i samhällsbyggnadsprocesserna och aktuella kunskapsunderlag i samhällsplaneringen är inte tillräcklig för att möta behoven. Behoven relaterar till bostadsbyggande och infrastruktursatsningar, men även till skogsbruket och klimatomställningen med bl.a. utbyggnad av vindkraft. För få åtgärder för skydd och skötsel av områden med höga natur- och kulturvärden, t.ex. i fjällmiljön, utgör ett hinder för att miljömålen ska kunna nås. Regeringen bedömer att utvecklingsarbetet som rör uppföljningen av kulturmiljön inom ramen för miljömålssystemet är ett viktigt steg mot större måloppfyllelse.

10.5 Budgetförslag

10.5.1 7:1 Riksantikvarieämbetet

Tabell 10.3 Anslagsutveckling 7:1 Riksantikvarieämbetet

Tusental kronor

2021	Utfall	297 179	Anslagssparande	-1 337
2022	Anslag	286 384 ¹	Utgiftsprognos	287 669
2023	Förslag	291 835		
2024	Beräknat	300 268 ²		
2025	Beräknat	307 125 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 291 835 tkr i 2023 års prisnivå.

³ Motsvarar 291 835 tkr i 2023 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Riksantikvarieämbetets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till organisationer inom kulturmiljöområdet, till utgifter för statsbidrag till löner för arbetsledare inom ramen för kulturarvs-it samt för det svenska bidraget till Europeana.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 10.4 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 7:1 Riksantikvarieämbetet

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	286 384	286 384	286 384
Pris- och löneomräkning ²	5 451	13 884	20 741
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	291 835	300 268	307 125

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2022. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2024–2025 är preliminär.

Regeringen föreslår att 291 835 000 kronor anvisas under anslaget 7:1 *Riksantikvarieämbetet* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 300 268 000 kronor respektive 307 125 000 kronor.

10.5.2 7:2 Bidrag till kulturmiljövård

Tabell 10.5 Anslagsutveckling 7:2 Bidrag till kulturmiljövård

Tusental kronor

2021	Utfall	287 514	Anslagssparande	-2 776
2022	Anslag	276 042 ¹	Utgiftsprognos	275 560
2023	Förslag	276 042		
2024	Beräknat	276 042		
2025	Beräknat	267 542		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till kulturmiljövård. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till hembygds museer och ideella kulturarvsverksamheter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 10.6 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 7:2 Bidrag till kulturmiljövård

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	276 042	276 042	276 042
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			-8 500
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	276 042	276 042	267 542

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 276 042 000 kronor anvisas under anslaget 7:2 *Bidrag till kulturmiljövård* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 276 042 000 kronor respektive 267 542 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2023 för anslaget 7:2 *Bidrag till kulturmiljövård* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 90 000 000 kronor 2024–2026.

Skälen för regeringens förslag: Projekt inom kulturmiljövårdsområdet sträcker sig ofta över flera kalenderår. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2023 för anslaget 7:2 *Bidrag till kulturmiljövård* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 90 000 000 kronor 2024–2026.

Tabell 10.7 Beställningsbemyndigande för anslaget 7:2 Bidrag till kulturmiljövård

Tusental kronor

	Utfall År 2021	Prognos År 2022	Förslag År 2023	Beräknat År 2024	Beräknat År 2025	Beräknat År 2026
Ingående åtaganden	67 553	79 255	88 847			
Nya åtaganden	71 487	76 200	75 153			
Infriade åtaganden	-59 785	-66 608	-74 000	-69 654	-10 716	-9 630
Utestående åtaganden	79 255	88 847	90 000			
Erhållet/förslaget bemyndigande	90 000	90 000	90 000			

10.5.3 7:3 Kyrkoantikvarisk ersättning

Tabell 10.8 Anslagsutveckling 7:3 Kyrkoantikvarisk ersättning

Tusental kronor

2021	Utfall	460 000	Anslagssparande	
2022	Anslag	460 000 ¹	Utgiftsprognos	460 000
2023	Förslag	460 000		
2024	Beräknat	460 000		
2025	Beräknat	460 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för kyrkoantikvarisk ersättning enligt kulturmiljölagen (1988:950) i samband med vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena. Den kyrkoantikvariska ersättningen får användas till kyrkobyggnader, kyrkotomter, kyrkliga inventarier och begravningsplatser, och ska fördelas av Svenska kyrkan efter samråd med myndigheter inom kulturmiljöområdet.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 10.9 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 7:3 Kyrkoantikvarisk ersättning

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	460 000	460 000	460 000
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	460 000	460 000	460 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 460 000 000 kronor anvisas under anslaget 7:3 *Kyrkoantikvarisk ersättning* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 460 000 000 kronor respektive 460 000 000 kronor.

10.5.4 7:4 Bidrag till arbetslivsmuseer

Tabell 10.10 Anslagsutveckling 7:4 Bidrag till arbetslivsmuseer

Tusental kronor

2021	Utfall	8 000	Anslagssparande	
2022	Anslag	8 000 ¹	Utgiftsprognos	7 923
2023	Förslag	8 000		
2024	Beräknat	8 000		
2025	Beräknat	8 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till arbetslivsmuseer.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 10.11 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 7:4 Bidrag till arbetslivsmuseer

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	8 000	8 000	8 000
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	8 000	8 000	8 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 8 000 000 kronor anvisas under anslaget 7:4 *Bidrag till arbetslivsmuseer* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 8 000 000 kronor respektive 8 000 000 kronor.

11 Museer och utställningar

11.1 Mål för området

I avsnitt 3.4 anges de mål som riksdagen har beslutat för den nationella kulturpolitiken.

11.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Resultatredovisningen inom museer och utställningar utgår från följande bedömningsgrunder:

- besöksutveckling
- tillgänglighetsarbete i publik verksamhet
- samlingarnas tillstånd och insatser för bevarande
- insatser som främjar ny kunskap och förmedling av forskning
- internationellt utbyte och samverkan.

Av de gemensamma bedömningsgrunderna för kulturområdet (se avsnitt 3.5) är samtliga relevanta och ingår i resultatredovisningen. Konstnärlig förnyelse och utveckling av verksamheten redovisas genom bl.a. den forskning och kunskapsuppbyggnad som bedrivs.

11.3 Resultatredovisning

Intäktsbortfall på grund av pandemin och jämförelsevis få fysiska besök

Antalet registrerade besök 2021 till de centrala museerna, Forum för levande historia och Riksantikvarieämbetets besöksmål uppgick till 3 895 632 besök, en ökning med 17 procent jämfört med 2020 men en minskning med 52 procent jämfört med det genomsnittliga besöksantalet under de tre år som föregick pandemin. Nedgången har varit ungefär lika stor inom gruppen vuxna besökare som inom gruppen barn och unga. Könsfördelningen bland besökarna var under 2021, liksom föregående år, till övervägande del kvinnor. Hos det museum som hade högst andel män bland besökarna var fördelningen 60 procent män respektive 40 procent kvinnor, hos det museum med högst andel kvinnor bland besökarna var fördelningen 71 procent kvinnor och 29 procent män.

Tabell 11.1 Besöksutveckling 2011–2021, avrundat närmaste tusental

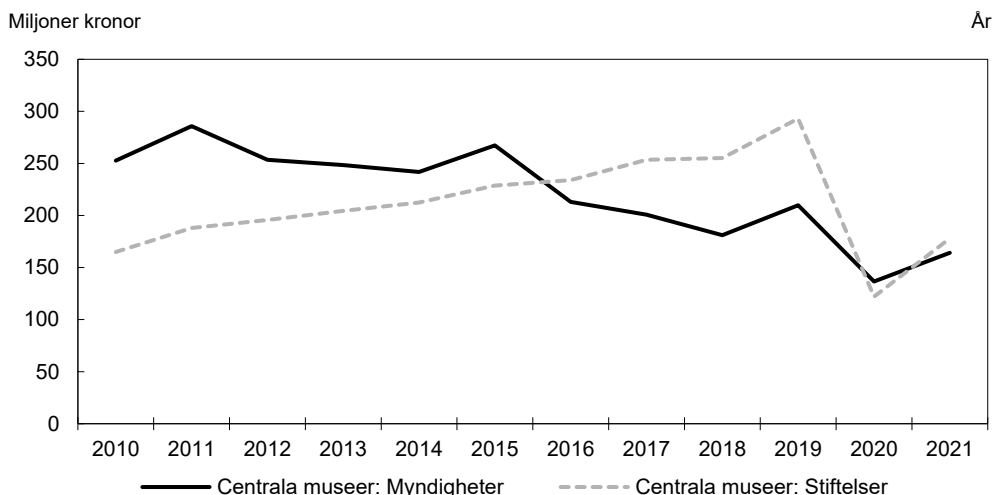
Antal fysiska besök till de centrala museerna, Forum för levande historia och Riksantikvarieämbetets besöksmål.

Tusental

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Totalt ¹	7 444	6 453	6 404	7 047	8 127	8 127	7 987	7 437	8 796	2 951	3 742

¹ Beräkningarna av totalt antal fysiska besök utgörs av antalet anläggningsbesök och om anläggningsbesök inte rapporterats används verksamhetsbesök. Siffrorna är uppdaterade efter Myndigheten för kulturanalys statistikredovisning Museer 2021.

Källa: Myndigheten för kulturanalys

Diagram 11.1 Diagram över avgiftsintäkter till 8:1 Centrala museer: Myndigheter och 8:2 Centrala museer: Stiftelser

Anm.: I avgiftsintäkterna ingår bl.a. entré- och visningsavgifter samt intäkter av försäljning, ev. sponsring och lokaluthyrning mm. Avgiftsintäkter för Arkeologisk uppdragsverksamhet, Cosmonovas verksamhet och Vasamuseets verksamhet redovisas separat i detta avsnitt, se tabell 11.6, 11.7 och 11.8.

Det förhållandevis låga antalet besökare visar sig också på museernas avgiftsintäkter. På grund av restriktionerna har visningar och andra evenemang i hög grad uteblivit. Uthyrningsverksamhet till konferenser och dylikt har inte kunnat genomföras. Detta gällde under de perioder museerna kunde ha öppett, men restriktionerna medförde även att museerna höll helt stängt under en del av året. Inför öppnandet gjordes riskanalyser för att kunna erbjuda smittsäkra besök och lokaler och verksamheter anpassades därefter. Regeringen har under 2021 tillfört ett flertal statliga och statligt finansierade musei- och kulturverksamheter krisstöd om totalt ca 200 miljoner kronor. Stödet har varit avgörande för att vissa institutioner ska kunna täcka fasta kostnader och behålla en god likviditet.

Stora insatser för att digitalt tillgängliggöra den publika verksamheten

Under 2021 har de statligt finansierade museerna inte kunnat visa planerade utställningar, ha skolvisningar eller arrangera föreläsningar för publik i lokalerna på grund av pandemin. Däremot har museerna under året gjort fortsatt stora insatser för att öka den digitala förmedlingsverksamheten genom bl.a. inspelade eller livesända visningar i digitala kanaler samt utveckling och tillämpning av nya digitala verktyg. Genom registreringar i Europeana och Digitalt museum har de centrala museerna stärkt tillgängligheten till samlingarna och de publika verksamheterna för allas möjlighet att ta del av kulturen.

Museerna arbetar för att bevara och digitalt tillgängliggöra våra gemensamma samlingar

Resultaten inom samlingsvården är mycket olika från museum till museum, mycket beroende på samlingarnas karaktär. För museer med stort och kontinuerligt inflöde av föremål och museer som emellanåt ställs inför övertag av större samlingar finns stora utmaningar både vad gäller vård, registrering och förvaring. Andra museer har utmaningar kopplade till nuvarande magasinslösningar. Samtliga centrala museer arbetar målinriktat utifrån sina specifika förutsättningar med samlingsvård, konservering, säkerhetsåtgärder, ändamålsenliga lokaler och skadedjursbekämpning. Digital registrering av samlingarna, digitisering, pågår som en del i detta arbete på samtliga centrala museer.

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om att regeringen bör utreda förutsättningarna för statliga museer att kunna donera föremål genom gåvor även utanför det allmänna museiväsendet (bet. 2016/17:KrU9 punkt 3, rskr. 2016/17:281). Regeringen beslutade under 2017 förordningen (2017:564) om statliga museers förfogande över museiföremål. Enligt förordningen får de statliga museerna genom gåva överlåta museiföremål som har ett begränsat kulturhistoriskt och vetenskapligt värde till annan offentlig verksamhet, till museer utanför det allmänna museiväsendet och till ideell kulturarvsverksamhet. Förordningen trädde i kraft den 1 augusti 2017. Riksdagen informerades om detta i budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 17 avsnitt 3.6.1). Regeringen bedömde att riksdagens tillkännagivande därmed var slutbehandlat. Riksdagen delade inte denna bedömning och har beslutat om ett nytt tillkännagivande med samma lydelse (bet. 2017/18:KrU1 punkt 9, rskr. 2017/18:91).

Regeringen gav den 11 november 2021 i uppdrag till Riksantikvarieämbetet att utreda behov och konsekvenser av utökade möjligheter för statliga museer att donera föremål med mer än ett begränsat kulturhistoriskt och vetenskapligt värde genom gåvor till mottagare utanför det allmänna museiväsendet, respektive föremål med ett begränsat sådant värde till en större mångfald av mottagare än vad lagen i dag gör gällande. Riksantikvarieämbetet lämnade en redovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Kulturdepartementet) den 31 mars 2022 (Ku2022/00744).

Av Riksantikvarieämbetets rapport framgår att frågeställningen inte speglar ett omedelbart behov i de statliga museernas verksamheter. Om ett statligt museum vill överföra ett värdefullt föremål, eller en samling, som gåva till en mottagare utanför det allmänna museiväsendet finns i dag möjligheten att göra detta genom en framställan till regeringen. Avseende en utökning av mottagare för föremål med ett begränsat värde ser endast ett statligt museum ett eventuellt behov av en sådan ökad handlingsfrihet. Riksantikvarieämbetets slutsats är att det därmed inte finns behov av en generell utökning av de statliga museernas möjligheter att donera föremål utanför det allmänna museiväsendet. Myndighetens bedömning är att de positiva konsekvenserna som en sådan ändring kan ge i praktiken bedöms bli små, men att det däremot finns ett antal reella risker kopplade till bevarandet av kulturarvet. Regeringen avser inte att vidta några ytterligare åtgärder med anledning av tillkännagivandena och anser därmed att de är slutbehandlade.

Fortsatt framväxt av ny kunskap och förmedlad forskning

Museernas forskning har bedrivits i samverkan med andra nationella och internationella institutioner och i hög grad med stöd av extern finansiering. Trots pandemin har forskning och kunskapsuppbyggnad vid museerna, ofta i nära koppling till samlingsarbete, utgjort ett led i att främja möjlighet till kulturupplevelser och bildning samt ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas. Forskning

som fått stöd genom anslaget 1:4 *Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet* har publicerats i vetenskapliga tidskrifter under året. Forskningsresultat av anslaget ska publiceras med öppen tillgång (se prop. 2021/22:01 utg.omr. 16 avsnitt 7). Samlingar och arkiv har nyttjats av forskare och studenter.

Under 2021 och 2022 har Statens historiska museer haft regeringens uppdrag att förbereda och genomföra inrättandet av Sveriges museum om Förintelsen inom myndigheten (Ku2021/02054). Museet inrättades den 1 juli 2022. Regeringskansliet har under 2021 utrett konsekvenserna för Forum för levande historia av inrättandet av Sveriges museum om Förintelsen (Ku 2021:A). Uppdraget har inneburit att se över hur Forum för levande historias uppgifter påverkas av inrättandet av Sveriges museum om Förintelsen och med vilken inriktning Forum för levande historias arbete ska bedrivas framöver. Utredningen har i enlighet med sitt uppdrag föreslagit förändringar avseende myndighetens uppgifter och redovisat dessa i promemorian Forum för levande historias framtida inriktning (Ku2022/00436).

Digitalt internationellt utbyte och samverkan

Pandemin har påskyndat etablerandet av internationellt samarbete och kommunikation utan resor i bl.a. internationella nätverk, besök och delegationer av forskare och museirepresentanter samt samarbeten inom utställningsverksamheterna. För att underlätta för svenska museer att låna in kulturföremål från utlandet tillsatte regeringen i september 2019 en utredning för att analysera och föreslå hur ett skydd mot processuella åtgärder för inlånade utländska kulturföremål ska utformas. Utredningen presenterade sitt betänkande Immunitet för utställningsföremål (SOU 2021:28) i april 2021. Betänkandet har skickats på remiss, remissvar har kommit in och förslagen bereds nu inom Regeringskansliet.

11.4 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

Regeringen konstaterar att pandemin har haft fortsatt stor påverkan på museernas verksamheter även under 2021. Utifrån de förutsättningar museiverksamheterna haft under pandemin är dock regeringens sammantagna bedömning att museerna har bidragit till måluppfyllelsen.

Besöksutvecklingen visar på en viss återhämtning från såväl 2020 som 2021 års historiska minskning. Den ekonomiska återhämtningen kommer dock att dröja för många museer. Den utökade digitala tillgängligheten till verksamhet och samlingar, samt fortsatt prioriterat arbete för barns och ungas tillgång till kultur, har bidragit till att målen om allas möjlighet att delta i kulturlivet, allas möjlighet till kulturupplevelser och bildning samt att särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur i viss utsträckning uppfyllts.

Regeringen bedömer dock att när det gäller samlingarnas tillstånd och förutsättningar för bevarande, utgör eftersläpningen i digitisering av samlingarna en kritisk faktor. Detta påverkar dels spårbarheten och därmed möjligheterna att minska riskerna för stöld och förlust, dels förutsättningarna för samlingarna att bidra till forskning och kunskapsupbyggnad.

11.5 Den årliga revisionens iakttagelser

Riksrevisionen gör i revisionsberättelsen för Moderna museets årsredovisning för 2021 en reservation. Moderna museet har lämnat årsredovisningen till regeringen den 23 februari 2022. Enligt 2 kap. 1 § förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag ska myndigheten senast den 22 februari lämna årsredovisningen till

regeringen. Moderna museet har lämnat årsredovisningen för sent och har därför inte följt förordningens krav. Moderna museet har också redovisat felaktiga intäkter och kostnader i en tabell i resultatredovisningen. Moderna museet har i en skrivelse till regeringen redovisat vilka åtgärder myndigheten har vidtagit eller avser att vidta med anledning av reservationen (Ku2022/00801). Regeringen har följt upp frågan vid den årliga myndighetsdialogen.

11.6 Budgetförslag

11.6.1 8:1 Centrala museer: Myndigheter

Tabell 11.2 Anslagsutveckling 8:1 Centrala museer: Myndigheter

Tusental kronor

2021	Utfall	1 518 590	Anslagssparande	39 210
2022	Anslag	1 451 114 ¹	Utgiftsprognos	1 459 801
2023	Förslag	1 406 004		
2024	Beräknat	1 453 065 ²		
2025	Beräknat	1 496 183 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 1 396 109 tkr i 2023 års prisnivå.

³ Motsvarar 1 396 107 tkr i 2023 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för förvaltningsutgifter för följande centrala museer som är myndigheter: Statens historiska museer, Nationalmuseum, Naturhistoriska riksmuseet, Statens museer för världskultur, Statens maritima och transporthistoriska museer, Statens centrum för arkitektur och design, Statens försvarshistoriska museer och Moderna museet. Anslaget får även användas av nämnda myndigheter för utgifter för statsbidrag till ändamål inom museiområdet.

Tabell 11.3 Sammanställning över medelstilldelning till Centrala museer: Myndigheter

Tusental kronor

Myndighet	2022 ¹	2023 ²
Statens historiska museer	205 057	204 726
Nationalmuseum	251 494	239 557
Naturhistoriska riksmuseet	214 233	203 172
Statens museer för världskultur	202 894	196 675
Statens maritima och transporthistoriska museer	200 345	194 202
Statens centrum för arkitektur och design	64 944	65 376
Statens försvarshistoriska museer	138 915	135 507
Moderna museet	173 232	166 789
Summa	1 451 114	1 406 004

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.² Fördelningen av medel 2023 är preliminär.**Skälen för regeringens förslag****Tabell 11.4 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 8:1 Centrala museer: Myndigheter**

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	1 451 114	1 451 114	1 451 114
Pris- och löneomräkning ²	38 616	99 391	145 402
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-83 726	-97 443	-100 334
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 406 004	1 453 065	1 496 183

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2022. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2024–2025 är preliminär.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med ca 99 000 000 kronor fr.o.m. 2023 till följd av att tidsbegränsade medel för fri entré vid de centrala museer som är myndigheter samt medel för renoveringen av Botanhuset vid Naturhistoriska riksmuseet upphör. Vidare beräknas anslaget öka med 15 000 000 kronor fr.o.m. 2024 för att bygga upp verksamheten Sveriges museum om Förintelsen vid Statens historiska museer.

Regeringen föreslår att 1 406 004 000 kronor anvisas under anslaget 8:1 *Centrala museer: Myndigheter* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 1 453 065 000 kronor respektive 1 496 183 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 11.5 Sammanställning över avgiftsintäkter till 8:1 Centrala museer: Myndigheter

Tusental kronor

Myndighet	2020	2021
Statens historiska museer ¹	9 853	13 385
Nationalmuseum	18 731	26 860
Naturhistoriska riksmuseet ²	36 508	45 668
Statens museer för världskultur	7 279	14 393
Statens maritima och transporthistoriska museer ³	17 827	22 620
Statens centrum för arkitektur och design	1 472	1 258
Statens försvarshistoriska museer	8 620	11 782
Moderna museet	29 341	28 317
Summa	129 631	164 283

Anm.: I myndigheternas avgiftsintäkter ingår bl.a. entré- och visningsintäkter samt intäkter av försäljning, eventuell sponsring och lokaluthyrning m.m.

¹ Intäkterna för Arkeologisk uppdragsverksamhet redovisas i tabell 11.6.

² Intäkterna för Cosmonovas verksamhet redovisas separat i tabell 11.7.

³ Intäkterna för Vasamuseets verksamhet redovisas separat i tabell 11.8.

Källa: De centrala museer som är myndigheter.

Tabell 11.6 Arkeologisk uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat	Ackumulerat resultat
Utfall 2021	123 427	122 013	1 414	-36 340
Prognos 2022	116 977	114 635	2 342	-33 998
Budget 2023	119 322	117 100	2 222	-31 776

Källa: Statens historiska museer.

Inom den arkeologiska uppdragsverksamheten vid Statens historiska museer pågår sedan flera år ett strategiskt utvecklingsarbete för att uppnå en ekonomi som på längre sikt är i balans. Under sex av de sju år som verksamheten har bedrivits inom myndigheten har verksamheten uppvisat ett positivt resultat. Regeringen noterar det ackumulerade underskottet i den arkeologiska uppdragsverksamheten och följer myndighetens arbete med detta.

Tabell 11.7 Uppdragsverksamhet Cosmonova

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat	Ackumulerat resultat
Utfall 2021 ²	7 553	10 877	-3 324	0
Prognos 2022	19 719	17 822	1 897	1 897
Budget 2023	12 000	16 000	-4 000	-2 103

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget för 2021 för uppdragsverksamhet genom anslag.

Källa: Naturhistoriska riksmuseet.

Tabell 11.8 Uppdragsverksamhet Vasamuseet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat	Akkumulerat resultat
Utfall 2021 ¹	53 257	34 715	18 542	21 705
Prognos 2022	152 569	174 203	-21 634	71
Budget 2023 ²	213 319	197 246	16 073	16 144

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget för 2021 för uppdragsverksamhet genom anslag.² Fr.o.m. 2023 finns budgeterade avgiftsintäkter för Järnvägmuseet med.

Källa: Statens maritima och transporthistoriska museer.

11.6.2 8:2 Centrala museer: Stiftelser

Tabell 11.9 Anslagsutveckling 8:2 Centrala museer: Stiftelser

Tusental kronor

2021	Utfall	296 714	Anslagssparande	
2022	Anslag	305 214 ¹	Utgiftsprognos	305 214
2023	Förslag	273 714		
2024	Beräknat	273 714		
2025	Beräknat	273 714		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för statsbidrag till följande centrala museer som är stiftelser: Nordiska museet, Skansen, Tekniska museet och Arbetets museum.

Tabell 11.10 Sammanställning över medelstilldelning till Centrala museer: Stiftelser

Tusental kronor

Stiftelse	2022 ¹	2023 ²
Stiftelsen Nordiska museet	128 854	124 854
Stiftelsen Skansen	99 211	78 011
Stiftelsen Tekniska museet	56 817	51 317
Stiftelsen Arbetets museum	20 332	19 532
Summa	305 214	273 714

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.² Fördelningen av medel är preliminär.**Tabell 11.11 Sammanställning över avgiftsintäkter till Centrala museer: Stiftelser**

Tusental kronor

Stiftelse	2020	2021
Stiftelsen Nordiska museet	26 031	33 272
Stiftelsen Skansen	69 642	109 653
Stiftelsen Tekniska museet	26 521	32 654
Stiftelsen Arbetets museum	2 024	2 123
Summa	124 218	177 702

Anm.: I stiftelsernas avgiftsintäkter ingår bl.a. entré- och visningsintäkter samt intäkter av försäljning och lokaluthyrning.

Källa: Stiftelsernas årsredovisningar.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 11.12 Förändringar i anslagsnivån 2023–2025 för 8:2 Centrala museer: Stiftelser

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	288 714	288 714	288 714
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-15 000	-15 000	-15 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	273 714	273 714	273 714

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 15 000 000 kronor fr.o.m. 2023 till följd av att tidsbegränsade medel till Stiftelsen Skansen upphör.

Regeringen föreslår att 273 714 000 kronor anvisas under anslaget 8:2 *Centrala museer: Stiftelser* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 273 714 000 kronor respektive 273 714 000 kronor.

Lån till Stiftelsen Nordiska museet

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att för 2023 besluta att Stiftelsen Nordiska museet får ta upp lån i Riksgäldskontoret för investeringar i huvudbyggnaden som inklusive tidigare upplåning uppgår till högst 77 300 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Stiftelsen Nordiska museet bedriver ett arbete för ökad tillgänglighetsanpassning genom att åtgärda problem i museets basutställningar. Museet har även behov av ett förbättrat indraget skalskydd för att säkra samlingarnas säkerhet. På grund av kraftigt ökade byggkostnader behöver stiftelsens låneram utökas. Regeringen bör därför bemyndigas att för 2023 besluta att Stiftelsen Nordiska museet får ta upp lån i Riksgälden som inklusive tidigare upplåning uppgår till högst 77 300 000 kronor.

Lån till Stiftelsen Skansen

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att för 2023 besluta att Stiftelsen Skansen får ta upp lån i Riksgäldskontoret för underhåll och utveckling av fastigheter och kulturhistoriska byggnader samt tillgänglighetsanpassning som uppgår till högst 80 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Stiftelsen Skansen har ett eftersatt underhållsbehov i befintliga fastigheter och kulturhistoriska byggnader. Stiftelsen har även behov av att tillgänglighetsanpassa Skansen samt utföra övrigt nödvändigt underhållsarbete. De åtgärder som behöver genomföras för att Skansen fortsatt ska vara ett attraktivt besöksmål behöver delvis finansieras med lån. Regeringen bör därför bemyndigas att för 2023 besluta att Stiftelsen Skansen får ta upp lån i Riksgälden som uppgår till högst 80 000 000 kronor.

Lån till Stiftelsen Tekniska museet

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att för 2023 besluta att Stiftelsen Tekniska museet får ta upp lån i Riksgäldskontoret för investeringar i byggnationen av en ny visualiseringsdom som inklusive tidigare upplåning uppgår till högst 95 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Stiftelsen Tekniska museet har påbörjat byggnationen av en ny sfärisk byggnad i form av en visualiseringsdom med mål att bl.a. öka barns och ungas intresse för teknik och naturvetenskap. Under covid-19-pandemin minskade stiftelsens intäkter varför bl.a. delar av byggnationen nu behöver finansieras med lån. Regeringen bör därför bemyndigas att för 2023 besluta att Stiftelsen Tekniska museet får ta upp lån i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare upplåning uppgår till högst 95 000 000 kronor.

11.6.3 8:3 Bidrag till vissa museer

Tabell 11.13 Anslagsutveckling 8:3 Bidrag till vissa museer

Tusental kronor

2021	Utfall	100 619	Anslagssparande	
2022	Anslag	83 718 ¹	Utgiftsprognos	83 718
2023	Förslag	79 718		
2024	Beräknat	79 718		
2025	Beräknat	79 718		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till museer och liknande institutioner.

Tabell 11.14 Sammanställning över medelstilldelning för Bidrag till vissa museer

Tusental kronor

Institution	2022 ¹	2023 ²
Stiftelsen Dansmuseifonden för Dansmuseet	10 779	10 454
Sveriges Fängelsemuseum	1 600	1 500
Stiftelsen Carl och Olga Milles Lidingöhem	4 689	4 189
Stiftelsen Thielska galleriet	6 469	6 144
Stiftelsen Föremålsvård i Kiruna	19 025	19 025
Nobelprismuseet	5 672	4 952
Föreningen Svensk form	4 713	4 713
Röhsska museet	802	502
Riksförbundet Sveriges museer	1 500	1 500
Stiftelsen Strindbergsmuseet	731	581
Stiftelsen Judiska museet i Stockholm	3 751	3 601
Bildmuseet	843	743
Zornsamlingarna	304	204
Stiftelsen Prins Eugens Waldemarsudde	13 110	12 410
Åtte, Svenskt fjäll- och samemuseum	1 825	1 500
Form/Design Center	3 150	3 000
Gamla Uppsala museum	4 800	4 700
Summa	83 718	79 718

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.² Medelstilldelningen för 2023 är preliminär.**Skälen för regeringens förslag****Tabell 11.15 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 8:3 Bidrag till vissa museer**

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	79 718	79 718	79 718
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	79 718	79 718	79 718

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 79 718 000 kronor anvisas under anslaget 8:3 *Bidrag till vissa museer* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 79 718 000 kronor respektive 79 718 000 kronor.

11.6.4 8:4 Forum för levande historia

Tabell 11.16 Anslagsutveckling 8:4 Forum för levande historia

Tusental kronor

2021	Utfall	54 612	Anslagssparande	5 329
2022	Anslag	50 175 ¹	Utgiftsprognos	53 532
2023	Förslag	50 757		
2024	Beräknat	52 396 ²		
2025	Beräknat	53 714 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 50 757 tkr i 2023 års prisnivå.

³ Motsvarar 50 757 tkr i 2023 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Forum för levande historias förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för såväl prissumma som omkostnader för prisutdelning, avseende ett pris för humanitära och demokratifrämjande insatser. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till den fond som inrättats av Task Force for International Cooperation on Holocaust Education, Research and Remembrance, fr.o.m. 2013 benämnt International Holocaust Remembrance Alliance.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 11.17 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 8:4 Forum för levande historia

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	50 175	50 175	50 175
Pris- och löneomräkning ²	582	2 221	3 539
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	50 757	52 396	53 714

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2022. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2024–2025 är preliminär.

Regeringen föreslår att 50 757 000 kronor anvisas under anslaget 8:4 *Forum för levande historia* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 52 396 000 kronor respektive 53 714 000 kronor.

Justerad inriktning för Forum för levande historia

Regeringens förslag: Forum för levande historias uppdrag ska omfatta frågor som rör demokrati, mänskliga rättigheter och intolerans med utgångspunkt i Förintelsen, kommunistiska regimers och andras brott mot mänskligheten i historien.

Skälen för regeringens förslag: Riksdagen har tidigare fastslagit att Forum för levande historia (FLH) ska arbeta med frågor som rör demokrati, tolerans och mänskliga rättigheter med utgångspunkt i Förintelsen (prop. 2001/02:01 utg.omr. 17, bet. 2001/02:KrU1, rskr. 2001/02:72) samt att myndighetens uppdrag innefattar upplysning om kommunismens brott mot mänskligheten (prop. 2008/09:01 utg.omr.

17, bet. 2008/09:KrU1, rskr. 2008/09:93). Regeringskansliet har gett en utredare i uppdrag att utreda konsekvenserna för FLH av inrättandet av Sveriges museum om Förintelsen. Utredningen (Ku 2021:A) har föreslagit vissa förändringar och preciseringar av myndighetens uppgifter. Utredningen har remitterats. En majoritet av remissinstanserna som har yttrat sig delar utredningens bedömning att det finns ett stort behov av FLH:s demokratifrämjande verksamhet, i synnerhet inom skola och utbildningsväsende, och att FLH och Sveriges museum om Förintelsen kommer att komplettera varandra på ett värdefullt sätt, samt ställer sig positiva till utredningens huvudsakliga förslag om FLH:s framtida inriktning.

Regeringen delar utredningens bedömning att FLH:s uppdrag bör förtydligas i relation till den verksamhet som bedrivs inom Sveriges museum om Förintelsen. Som utredningen konstaterar bör FLH ha ett uppdrag som tydligare betonar myndighetens demokratifrämjande verksamhet snarare än att informera om Förintelsen, en uppgift som riskerar att överlappa med verksamhet hos museet. Myndighetens uppdrag tar i dag sin utgångspunkt i Förintelsen. Förintelsen saknar motstycke i historien och kommer för alltid att ha en universell betydelse. Uppdraget omfattar även kommunismens, dvs. kommunistiska regimers, brott mot mänskligheten. Dessa utgångspunkter bör kvarstå. Uppdraget bör dock justeras och, i linje med utredningens förslag, även ta sin utgångspunkt i andra brott mot mänskligheten i historien. Detta i syfte att stärka myndighetens möjligheter att främja grundläggande demokratiska värden utifrån historiska kunskaper.

Myndighetens uppdrag omfattar i dag frågor som rör demokrati, tolerans och mänskliga rättigheter. Regeringen delar utredningens bedömning att begreppet ”tolerans” utgör ett omtvistat begrepp inom samhällsvetenskaplig forskning, som betonar risken att toleransperspektivet kan inbegripa att bland annat icke-demokratiska handlingar och idéer tolereras. FLH:s uppdrag bör därför i stället avse frågor om ”intolerans” vilket anses mer ändamålsenligt. I sammanhanget föreslår utredningen att myndigheten inom ramen för sitt uppdrag särskilt bör öka och fördjupa kunskaper om antisemitism, antiziganism, rasism och intolerans. Att utredningen särskilt lyfter fram antisemitism och antiziganism motiveras av att de är fenomen som har koppling till Förintelsen. Regeringen konstaterar att FLH redan i dag genomför verksamhet på området och delar bedömningen att myndigheten även framöver bör arbeta med dessa frågor, med fokus på kopplingen mellan historien och i dag.

11.6.5 8:5 Statliga utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål

Tabell 11.18 Anslagsutveckling 8:5 Statliga utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål

Tusental kronor

2021	Utfall	Anslagssparande	80
2022	Anslag	80 ¹ Utgiftsprognos	79
2023	Förslag	80	
2024	Beräknat	80	
2025	Beräknat	80	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för utställningsgarantier. Anslaget får även användas för utgifter för inköp av kulturföremål som har sådant konstnärligt, historiskt eller vetenskapligt värde att det är av synnerlig vikt att de införlivas med offentliga samlingar.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 11.19 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 8:5 Statliga utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	80	80	80
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	80	80	80

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 80 000 kronor anvisas under anslaget 8:5 *Statliga utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 80 000 kronor respektive 80 000 kronor.

12 Trossamfund

12.1 Mål för området

I avsnitt 3.4 anges de mål som riksdagen beslutat för statens stöd till trossamfund.

12.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Resultatredovisningen inom Trossamfund utgår från följande bedömningsgrunder:

- antalet församlingar och antalet medlemmar som får statligt stöd
- insatser för att skapa förutsättningar för trossamfunden att bedriva en aktiv långsiktig religiös verksamhet.

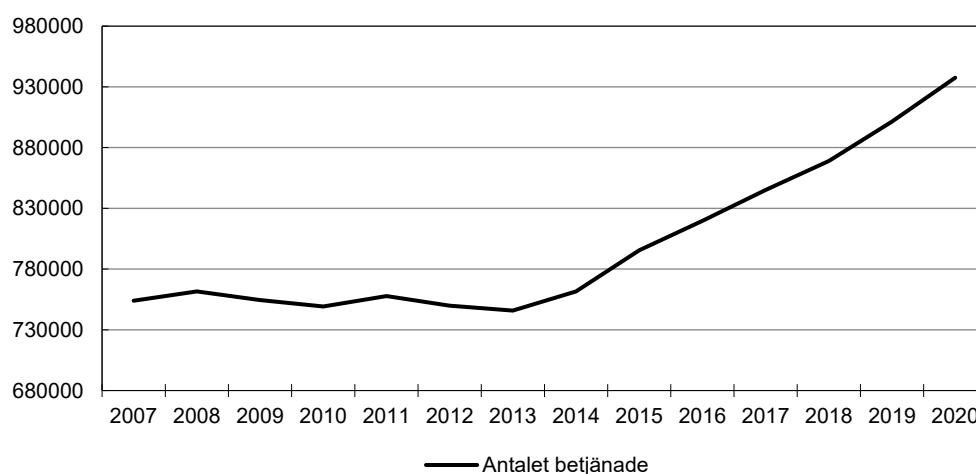
12.3 Resultatredovisning

Det statliga stödet fortsätter att nå fler församlingar och medlemmar

Den 1 januari 2022 var 24 trossamfund och samverkansorgan statsbidragsberättigade enligt lagen (1999:932) om stöd till trossamfund och förordningen (1999:974) om statsbidrag till trossamfund. Under 2021 tillkom inga nya trossamfund.

Enligt statistik från Myndigheten för stöd till trossamfund (förkortad SST) fanns den 31 december 2020 totalt 937 532 betjänade personer inom de statsbidragsberättigade trossamfunden, en ökning med drygt 36 000 jämfört med 2019. Som visas i diagram 12.1 har antalet betjänade ökat kraftigt sedan 2014, vilket delvis förklaras av att fler trossamfund blivit berättigade till statsbidrag. De fem största statsbidragsberättigade trossamfunden var Romersk-katolska kyrkan, Pingströrelsen, Equmeniakyrkan, Evangeliska Frikyrkan och Sveriges muslimska förbund.

Diagram 12.1 Antalet betjänade hos de statsberättigade trossamfunden

Källa: SST:s budgetunderlag.

Från anslaget 9:2 *Stöd till trossamfund* utgick 2021 drygt 105 miljoner kronor som statligt bidrag till trossamfunden, vilket var drygt 2 miljoner mer än året innan. Precis som

året innan påverkades trossamfunden av spridningen av covid-19 och regeringen valde att, liksom året innan, tillföra anslaget 25 miljoner kronor.

Huvuddelen av stödet för 2021, drygt 82 miljoner kronor, fördelades i enlighet med tidigare år till trossamfunden i form av organisationsbidrag. Stödet motsvarar ett bidrag på drygt 91 kronor per betjänad person, vilket är en minskning med drygt 7 kronor jämfört med föregående år. Resterande del av stödet fördelades i form av verksamhetsbidrag respektive projektbidrag till trossamfunden.

Insatser för att skapa förutsättningar för trossamfunden att bedriva en aktiv och långsiktig religiös verksamhet

En grundläggande förutsättning för att trossamfunden ska kunna bedriva en religiös verksamhet är att de som deltar i samfundens verksamhet känner sig trygga. Nivån på det stöd som fördelas enligt förordningen (2018:1533) om statsbidrag för säkerhetshöjande åtgärder till organisationer inom det civila samhället var liksom tidigare år 22 miljoner kronor på anslag 6:1 *Allmänna val och demokrati* inom utgiftsområde 1 Rikets styrelse. Stödet riktar sig till både trossamfund och andra organisationer som uppfyller förordningens krav. Kammarkollegiet beviljade 2021 ansökningar för 20 215 761 kronor. Huvuddelen av medlen gick till olika trossamfund och judiska organisationer (Ku2022/00750). Stödet går dels till skydd av byggnader, dels till bevakning av byggnader.

12.4 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

Regeringen bedömer att de statliga insatserna i form av stöd till trossamfund bidrar till att uppfylla målet för statens stöd till trossamfund genom att skapa förutsättningar för trossamfunden att bedriva en aktiv och långsiktig religiös verksamhet.

Regeringen bedömer vidare att de extra medel som har tillförts trossamfunden under covid-19-pandemin har bidragit till att stärka trossamfundens möjlighet att bedriva en aktiv och långsiktig religiös verksamhet. Effekten har blivit störst för de trossamfund som inte har statlig avgiftshjälp eftersom dessa fick minskade intäkter i särskilt stor uträkning när antalet fysiska besök begränsades och därmed har haft störst nytta av det extra stödet. Det ökade tillskottet har inneburit en viss kompensation för trossamfunden under det gångna året.

12.5 Politikens inriktning

Insatser inom politikområdet ska bidra till att skapa förutsättningar för trossamfunden att bedriva en aktiv och långsiktig verksamhet i form av gudstjänst, själavård, undervisning och omsorg.

Trossamfunden och dess utövare är en omistlig del av det civila samhället och bidrar till att hålla det demokratiska samtalet levande och ger med sin omfattande verksamhet stöd och hjälp i olika avseenden till såväl sina medlemmar och betjänade som till samhället i stort. Religionsfriheten och föreningsfriheten är centrala för den svenska demokratin och ska värnas.

Arbetet mot antisemitism ska prioriteras, och en utredning ska se över förbud mot utländsk finansiering av trossamfund med kopplingar till islamism och extremism. Offentliga medel ska inte betalas till sådana samfund

12.6 Budgetförslag

12.6.1 9:1 Myndigheten för stöd till trossamfund

Tabell 12.1 Anslagsutveckling 9:1 Myndigheten för stöd till trossamfund

Tusental kronor

2021	Utfall	13 882	Anslagssparande	-278
2022	Anslag	16 327 ¹	Utgiftsprognos	15 895
2023	Förslag	16 600		
2024	Beräknat	17 060 ²		
2025	Beräknat	17 442 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 16 600 tkr i 2023 års prisnivå.

³ Motsvarar 16 600 tkr i 2023 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Myndigheten för stöd till trossamfunds förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 12.2 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 9:1 Myndigheten för stöd till trossamfund

Tusentals kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	16 327	16 327	16 327
Pris- och löneomräkning ²	273	733	1 115
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	16 600	17 060	17 442

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2022. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2024–2025 är preliminär.

Regeringen föreslår att 16 600 000 kronor anvisas under anslaget 9:1 *Myndigheten för stöd till trossamfund* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 17 060 000 kronor respektive 17 442 000 kronor.

12.6.2 9:2 Stöd till trossamfund

Tabell 12.3 Anslagsutveckling 9:2 Stöd till trossamfund

Tusental kronor

2021	Utfall	114 173	Anslagssparande	-7 254
2022	Anslag	90 429 ¹	Utgiftsprognos	82 374
2023	Förslag	81 919		
2024	Beräknat	81 919		
2025	Beräknat	81 919		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till trossamfund. Anslaget får användas för utgifter för Skatteverkets avgiftshjälp.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 12.4 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 9:2 Stöd till trossamfund

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	81 919	81 919	81 919
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	81 919	81 919	81 919

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 81 919 000 kronor anvisas under anslaget 9:2 *Stöd till trossamfund* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 81 919 000 kronor respektive 81 919 000 kronor.

13 Film

13.1 Mål för området

I avsnitt 3.4 anges de mål som riksdagen har beslutat för den nationella kulturpolitiken och för filmpolitiken.

13.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Resultatredovisningen inom film utgår från följande bedömningsgrunder:

- hur bidrag har fördelats med avseende på stöd till utveckling och produktion av svensk film
- insatser för att sprida och visa svensk film i hela Sverige och internationellt
- storleken på utbudet av svensk och utländsk film i olika visningsfönster
- publiksiffror för film i olika visningsfönster
- antalet filmer ur det svenska filmarvet som har digitaliserats och gjorts tillgängliga genom t.ex. visningar i Sverige och utomlands.

Bedömningen görs vidare utifrån de fyra gemensamma bedömningsgrunderna för kulturområdet: barns och ungas tillgång till kultur, jämställdhet, tillgänglighet samt konstnärlig förnyelse och utveckling av verksamheten (se avsnitt 3.5).

13.3 Resultatredovisning

Covid-19-pandemin och filmområdet

Osäkerheten kring pandemins utveckling präglade 2021, även om upparbetade rutiner kring stödgivning samt vaccinationsmöjligheterna i viss mån underlättade för aktörerna på filmområdet. Hårdast drabbades även fortsättningsvis de filmaktörer som direkt omfattades av publikrestriktionerna (främst biografer och festivaler), men följdverkningar påverkade hela området. Strömningstjänsternas betydelse som visningsfönster och som finansiär fortsatte att öka kraftigt.

Utöver fortsatta krisåtgärder för att bibehålla infrastruktur och verksamhet var planering för återstart och omställning på längre sikt en viktig del i det filmpolitiska arbetet. Regeringen tillförde för 2021 totalt 646 miljoner kronor i extra stöd till filmområdet genom fördelning av Stiftelsen Svenska Filminstitutet (Filminstitutet). Nästan 80 procent av de beslutade medlen gick till visnings- och spridningsområdet. I viss omfattning har aktörer på filmområdet också kunnat ta del av andra statliga krisstöd.

Under 2020 och 2021 fördubblades Filminstitutets medel till stödgivning jämfört med budget för 2019. Trots detta konstaterade Riksrevisionen i rapporten Operation Rädda branschen – statens krisstöd till idrott och kultur under coronapandemin (RiR 2022:7) att god branschkunskap, flexibilitet kring ordinarie stödgivning och transparens i beslutsfattandet gjorde att stöden på filmområdet kunde fördelas ändamålsenligt och effektivt.

Utveckling och produktion

Filminstitutets fördelning av krisstöd till film- och dramaserieproduktion har fyllt en viktig funktion för att upprätthålla verksamheter trots ökade kostnader. Även om filminspelningar inte omfattades av publikrestriktionerna, försenades och fördröjades arbetet av smittsäkerhetskrav. Osäkerheten kring om och när en film kunde visas på biograf, och därmed kring intäkterna, skapade problem även för finansiering och utveckling av kommande projekt.

Pandemin förstärkte redan pågående förändringar när det gäller finansieringsmodeller för svensk film, där digitala strömningstjänster tagit en allt större plats. Kraftigt ökade produktionskostnader, minskad tillgång på privat kapital, ökat tempo i produktion och brist på personal med relevant kompetens är några av utmaningarna.

För att stimulera talanger och nya röster på filmområdet runt om i landet inleddes med hjälp av regeringens krisstöd ett samarbete mellan Filminstitutet och regionerna och Gotlands kommun. Cirka 6 miljoner kronor fördelades till 21 projekt.

Regeringen föreslog hösten 2021 att 100 miljoner kronor per år fr.o.m. 2022 avsätts för utveckling och införande av produktionsincitament för filminspelningar för att öka antalet produktioner som spelas in i Sverige. En promemoria med förslag till förordning för det nya stödet remitterades och i augusti 2022 beslutade regeringen om förordning (2022:1386) om statligt stöd till produktion av audiovisuella verk. Stödet fördelas av Tillväxtverket.

Inom ramen för Konstnärsnämndens stödgivning fördelades under 2021 ca 17,7 miljoner kronor (13 miljoner kronor under 2020) till personer verksamma inom filmområdet i form av bl.a. arbetsstipendier, resebidrag och projektbidrag, se även avsnitt 8.3.)

Statens kulturråd konstaterar i rapporten Arkiv och film i kultursamverkansmodellen – Ett mischmasch av myggor och elefanter (Statens kulturråd 2022) att de statliga medlen till filmkulturell verksamhet inom ramen för kultursamverkansmodellen har ökat med i genomsnitt 7,8 procent åren 2010–2020. Men nivån skiljer sig mellan regionerna vilket dels kan bero på organisatoriska förändringar, dels på vad regionerna klassat som filmkulturell verksamhet i fördelningen av stöd. Det finns behov av att skapa mer tydlighet kring vad som ingår i det filmkulturella begreppet, t.ex. i vilken omfattning produktion omfattas.

Tabell 13.1 Nyckeltal för stöd till svensk filmproduktion (lång spelfilm)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Beviljade ansökningar (totalt antal) ¹	17 (325)	17 (385)	22 (370)	18 (473)	15 (405)	18 (418)
Andel, procent	5	4	6	4	4	4
Andel stöd av total budget (procent)	31,8	28,7	32,4	26,6	31,1	33,4
Genomsnitt budget (mnkr)	30,1	25,7	25,6	29,2	27,5	23,3

¹ Könsuppdelad statistik saknas på denna nivå, då det krävs en mer detaljerad genomgång av varje enskilt projekt för jämförbarhet.

Källa: Filminstitutet.

Spridning och visning av film i hela landet och internationellt

Biografsektorn var en av de hårdast drabbade av restriktionerna under pandemin. Under perioder av lättnader i restriktionerna kunde fler biografer öppna igen och publiken återvände delvis, men både bristen på filmer att visa och viss tvekan från publiken att återvända till biograferna skapade problem. En stor andel av de krismedel

som Filminstitutet fördelade gick till biograferna. Övriga medel fördelades till distributörer, filmfestivaler och visningsorganisationer, som också påverkades negativt av restriktionerna.

Under andra halvåret förändrades krisstöden delvis för att stötta biograferna med återstart. Som en anpassning till nya rådande omständigheter kring bl.a. publik och visningsfönster samarbetade Filminstitutet med berörda aktörer för att förändra ordinarie stöd till spridning och visning, samt modellen för att mäta svensk films framgång.

De förändringar av publikens tittarvanor som inletts redan före pandemin fortsatte att förstärkas genom strömningstjänsters snabbt ökande dominans. Under en genomsnittlig dag 2021 använde 58 procent av befolkningen (9 till 85 år) någon strömningstjänst för rörlig bild, en ökning med 3 procentenheter jämfört med 2020. Åldersgrupperna upp till 45 år ser mer på strömmad rörlig bild än de äldre grupperna (Mediebarometern 2021. Nordicom, Göteborgs universitet). Filmfestivalernas arbete med att ställa om till helt digitala eller hybrida lösningar ledde till att en betydligt större publik kunde nås av utbudet. Göteborg Filmfestival ökade exempelvis antalet besök mellan 2020 och 2021, från ca 160 000 till över 400 000, och blev därmed världens största filmfestival 2021.

Tabell 13.2 Visning av svensk film på biograf och i andra visningsfönster

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Antal biografpremiärer svensk film	42	49	47	46	45	50	51	51	41 ¹	36 ²
Antal premiärer totalt	219	249	248	273	307	286	284	293	217	224 ³
Antal biografbesök svensk film (miljoner)	3,9	4,1	4,1	3,4	2,7	2,9	3,1	2,1	1,5	0,76
Antal biografbesök totalt (miljoner)	17,9	16,8	16,3	17	17,8	16,9	16,4	15,9	5,7	6
Svensk marknadsandel på biograf (procent)	21,9	24,8	25,1	20	15,1	17,2	18,7	13,2	26,8	12,6

¹ Därutöver hade en lång spelfilm sin premiär på en digital strömningstjänst.

² Därutöver hade 13 filmer digitala premiärer.

³ Därutöver hade 40 filmer digitala premiärer.

Källa: Filminstitutet. Könsuppladad statistik saknas.

Det totala antalet biobesök ökade något, men den svenska marknadsandelen på biograf minskade återigen. Efter ett år utan internationella storfilmer blev konkurrensen extra hård genom att flera uppskjutna internationella filmer hade premiär. Allt fler filmer hade digital premiär i stället för (eller simultant) på biograf.

Det är tydligt att marknadsandelen för svensk film på biograf inte visar hela bilden av befolkningens intresse för att se svensk film. Enligt Filminstitutets årliga publikundersökning angav 45 procent av befolkningen mellan 15 och 74 år att de sett svensk film den senaste månaden (oavsett plattform), jämfört med 35 procent 2020. Drygt 60 procent såg svensk film via olika digitala strömningstjänster. Motsvarande andel för tv var drygt 30 procent och för biograf 5 procent.

Trots pandemin och en ökad konkurrens när festivalerna begränsade sina program var svensk film väl representerad vid de stora festivalerna. Försäljningen av lång spelfilm internationellt sjönk dock rejält, även detta en effekt av att pandemin stoppat upp lansering av filmer och minskat intresset för nya inköp.

Filmarvet

Efter ett år av starkt begränsade arbetsmöjligheter i och med arbetsplatsrestriktionerna återgick det digitala restaureringsarbetet av filmer till nivåer liknande dem före pandemin. Visningsverksamheten både i Sverige och internationellt fortsatte dock att vara svår att genomföra, trots digitala lösningar.

Användningen av digitalt material fortsatte att öka liksom tillgängligheten till filmarvet via strömningstjänster eller tv. Gratistjänsten filmarkivet.se vidareutvecklade sin verksamhet för att nå ut bredare. Tematiska satsningar gjordes bl.a. med filmer från olika geografiska delar av landet och aktuella nyhetshändelser som Demokratin 100 år. Genom ett samarbete med Svenskt Demenscentrum skapades ett samtalsmaterial kring filmhistorien anpassat för personer med demenssjukdom.

Tabell 13.3 Digitalisering och tillgängliggörande av filmarvet

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Digitaliserade filmer	79	106	88	94	88	48	81
Biografvisningar (Filminstitutets distribution)	65	116	269	1 473	310	138	152
Tillgänglighet vod/bluray/dvd (procent) ¹			56	67	71	76	77

¹ Siffror är inte tillgängliga för åren 2015–2016.

Källa: Filminstitutet.

Filmpedagogik

Pandemin begränsade kraftigt möjligheterna till skolbio, men i Filminstitutets skolbioenkät uttryckte många av kommunerna som tidigare haft skolbio att de avsåg att återuppta verksamheten. Samtidigt växte antalet nedladdningar av de pedagogiska handledningarna till filmer med 33 procent. Intresset för andra digitala kunskapskällor, som den särskilda sektionen För klassrummet på filmarkivet.se och Film i skolan-seminarier, ökade också. Det nystartade nationella nätverket för film i kulturskolan (samarbete mellan Filminstitutet och föreningen Filmregionerna, som samlar de regionala filmverksamheterna) erbjöd fortbildning och erfarenhetsutbyte för att bredda intresset och kunskapen om filmpedagogik.

För att tillgängliggöra film för barn och unga på de nationella minoritetsspråken fördelade Filminstitutet stöd till tio projekt inom filmverksamhet, visning och spridning av film, t.ex. inom kulturskolan.

Jämställdhet

Jämfört med föregående år minskade andelen kvinnor bland regissörer som fått stöd till långfilm stort, från 64 till 23 procent, medan minskningen var något mindre bland manusförfattare, från 57 till 44 procent. Bland producenter var det i stället en dominans av kvinnor genom en ökning från 64 till 73 procent. Liksom under tidigare år varierar könsfördelningen inom kategorin lång spelfilm mer mellan åren än inom kategorierna dokumentärer och kortfilm. Fördelningen bland alla kategorierna sammanslaget var jämnare.

Under 2021 har 731 ansökningar inkommit till Konstnärsnämndens ordinarie stöd till filmområdet. Av dessa var 366 från kvinnor och 365 från män. Totalt 17 681 200 kronor har fördelats till 249 individer och även beviljandegraden är jämställd. Konstnärsnämnden ger framför allt stöd till kort- och dokumentärfilmsområdet, där förhållandevis fler kvinnor än män är verksamma.

Enligt Jämställdhetsmyndighetens rapport om genomförande av krisstöden till kultur har stöden till film- och dramaserieprojekt (23 procent eller 216 miljoner kronor) varit möjliga att analysera ur ett jämställdhetsperspektiv. Enligt analysen har fördelningen i kategorin producenter varit jämställd.

Trots ett stort fokus på pandemirelaterade frågor genomfördes både nationella och internationella evenemang om olika aspekter av jämställdhet, breddad representation och förbättrad arbetsmiljö på filmområdet. En allt större vana vid att ta del av digitala evenemang märktes tydligt genom ett markant ökat publikintresse för Filminstitutets forum för samtal och debatt om film.

13.4 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

Trots att pandemin slagit hårt mot filmområdet och försvårat genomförandet av filmpolitiken bedöms den totala måluppfyllelsen som relativt god. Liksom under 2020 har de extra statliga medel som fördelades av Filminstitutet med anledning av pandemin haft en avgörande betydelse för aktörer inom filmområdet. Krisstöden bidrog till att rädda biografer, festivaler och produktionsbolag m.fl. från nedläggning och konkurs, samt möjliggjorde anpassning och omställning av verksamheter. Det goda samarbetet mellan filmområdets olika aktörer bidrog ytterligare till måluppfyllelsen.

Uppfyllelsen av respektive filmpolitiskt mål varierade dock, precis som under föregående år, beroende på hur publikrestriktionerna påverkade olika verksamheter. Utveckling och produktion av svensk film och dramaserier kunde fortgå kontinuerligt. När det gäller visning och spridning drabbades å ena sidan biograferna hårt, och även delar av det filmfrämjande arbetet med exempelvis filmpedagogik, spridning av filmarvet och internationell verksamhet begränsades. Å andra sidan ökade publikens tillgång till film genom de digitala spridningstjänsterna och den omställning till digital verksamhet som t.ex. festivalerna gjorde. Möjligheterna och vanan att ta del av och medverka i olika digitala evenemang och seminarier om filmpolitiska frågor ökade. Därigenom stärktes tillgängligheten ur ett geografiskt perspektiv för personer som av andra skäl, t.ex. funktionsnedsättning, har svårt att vara på plats eller inte hör till den närmast berörda kretsen på filmområdet.

13.5 Budgetförslag

13.5.1 10:1 Filmstöd

13.4 Anslagsutveckling 10:1 Filmstöd

Tusental kronor

2021	Utfall	949 444	Anslagssparande	
2022	Anslag	628 444 ¹	Utgiftsprognos	628 444
2023	Förslag	553 444		
2024	Beräknat	553 444		
2025	Beräknat	553 444		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för statsbidrag till utveckling, produktion, visning och spridning av film, samt till filmkulturell verksamhet.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 13.5 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 10:1 Filmstöd

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	608 444	608 444	608 444
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-55 000	-55 000	-55 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	553 444	553 444	553 444

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 55 000 000 kronor fr.o.m. 2023 till följd av att tidsbegränsad förstärkning av filmstödet upphör.

Regeringen föreslår att 553 444 000 kronor anvisas under anslaget 10:1 *Filmstöd* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 553 444 000 kronor respektive 553 444 000 kronor.

14 Medier

14.1 Mål för området

I avsnitt 3.4 anges de mål som riksdagen har beslutat för medieområdet.

14.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Resultatredovisningen inom medier utgår från följande bedömningsgrunder:

- spridningen av press- och mediestöd över landet fördelat på antal nyhetsmedier eller insatser
- dagspressens ekonomiska resultat och övergripande utveckling
- granskningsnämnden för radio och tv:s bedömning av om programföretagen i allmänhetens tjänst har uppfyllt sina public service-uppdrag
- antalet taltidningar och prenumeranter samt kostnadsutveckling
- antalet tillstånd respektive registreringar av icke tillståndspliktig sändningsverksamhet gällande radio och tv
- antalet ärenden i granskningsnämnden för radio och tv samt andelen fällande beslut
- insatser för att stärka barn och unga som medvetna medieanvändare och skydda dem mot skadlig mediepåverkan.

I resultatredovisningen redovisas även vissa resultat avseende verksamheten vid public service-företagen. Public service-verksamheten fyller en central funktion för att de mediepolitiska målen ska uppfyllas. Det är dock inte regeringen utan granskningsnämnden för radio och tv vid Myndigheten för press, radio och tv (MPRT) som har i uppdrag att bedöma i vilken utsträckning som företagen uppfyllt villkoren för sändningarna.

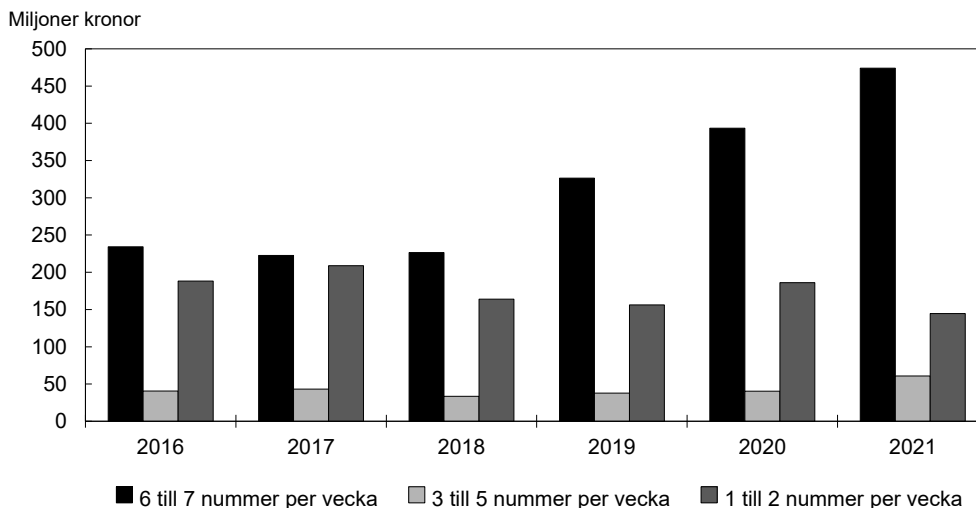
14.3 Resultatredovisning

Stöd till nyhetsmedier

Under 2021 betalades sammanlagt ca 994 miljoner kronor ut i press- och mediestöd, vilket innebar en markant minskning mot året innan (1 468 miljoner kronor) då stöden höjdes engångsvis med anledning av covid-19-pandemin. Det är fortsatt en betydligt högre nivå än före 2020.

Presstöd

Presstöd ges till abonnerade dagstidningar och består av driftsstöd och distributionsstöd. Under 2021 betalades ca 679 miljoner kronor ut i driftsstöd till 78 av totalt 147 dagstidningar, jämfört med ca 620 miljoner kronor till 77 tidningar året innan. Den långsiktiga trenden är att en allt större del av anslaget för mediestöd betalas ut som driftsstöd till följd av att fler traditionella förstatidningar har tappat i upplaga och blivit berättigade till stödet. Denna utveckling beräknas fortsätta och villkoret om täckningsgrad blir därför allt mindre relevant för stödet. I diagram 14.1 tydliggörs denna utveckling bland de tidningar som kommer ut med 6 till 7 nummer per vecka.

Diagram 14.1 Utbetalat driftsstöd per tidningskategori

Källa: Myndigheten för press, radio och tv:s årsredovisningar.

Distributionsstöd ges till tidningar som samdistribueras. För 2021 beviljades 123 tidningar distributionsstöd på totalt drygt 64 miljoner kronor, vilket var en ökning med ca 14 miljoner kronor i jämförelse med föregående år. Stöd ges per distribuerat tidningsexemplar och ökningen beror i huvudsak på att stödnivåerna höjdes under 2021.

MPRT lämnade i mars 2021 ett förslag på ett nytt riktat stöd för att upprätthålla fortsatt distribution varje vardag i områden som påverkas av Postnords införande av varannandagsutdelning av post. Regeringen fattade beslut om förordningen (2021:1205) om stöd för tidningsdistribution med anledning av övergången till varannandagsutdelning av post, som trädde i kraft den 10 januari 2022 och medel finns avsatta för 2021–2025. En väl fungerande distribution av nyhetstidningar i hela landet är angeläget ur ett demokratiskt perspektiv. Förordningen har därför justerats för att bli mer träffsäker. Ändringen innebär att stöd kan utgå för upp till fem dagar per vecka.

Mediestöd till nyhetsmedier

Det mediestöd som kan fördelas till allmänna nyhetsmedier oberoende av spridningsform består av ett stöd för lokal journalistik i områden med svag bevakning, ett innovations- och utvecklingsstöd och sedan 2020 ett stöd för redaktionell verksamhet.

Stödet till lokal journalistik ökade och nådde fler områden

Under 2021 fördelades ca 141 miljoner kronor till 245 mottagare genom stöd för lokal journalistik. Föregående år var motsvarande belopp ca 121 miljoner kronor till 192 mottagare. År 2021 var första året som stöd kunde beviljas för en treårsperiod i stället för endast ett år. Bland dem som beviljades stöd för 2021 fick 92 mottagare stöd för tre år.

Stödet fördelas för att journalistik ska nå svagt bevakade områden och nådde under 2021 mottagare i 225 områden i 20 län. Stödet fick därmed en något större geografisk spridning än föregående år.

Innovations- och utvecklingsstöd

Innovations- och utvecklingsstöd kan gå till allmänna nyhetsmedier för utveckling av redaktionellt innehåll i digitala kanaler eller utveckling av digitala affärsmodeller.

Under 2021 har 35 ansökningar från 26 tidningar beviljats ett totalt belopp på nästan 17,2 miljoner kronor. Inom ramen för stödet har 15,2 miljoner kronor betalats ut under 2021 inklusive redan beslutade belopp från tidigare år, vilket är 5,5 miljoner kronor mindre än utbetalat stöd för 2020.

Redaktionsstöd

Under 2021 betalades 91,1 miljoner kronor ut i redaktionsstöd till 106 nyhetsmedier, vilket är en kraftig minskning jämfört med 2020 då 500 miljoner kronor avsattes i tillfälliga krismedel för redaktionsstödet till följd av pandemin. Även under 2021 fanns till följd av pandemin vissa tillfälliga lättnader i kraven för stöd, bl.a. för tidskrifter med nyhetsinriktning, gratistidningar och kommersiell radio för nyhetsverksamhet. Däremot kunde inte längre nyhetsmedier med driftsstöd söka redaktionsstöd under 2021.

Dagspressens ekonomiska utveckling

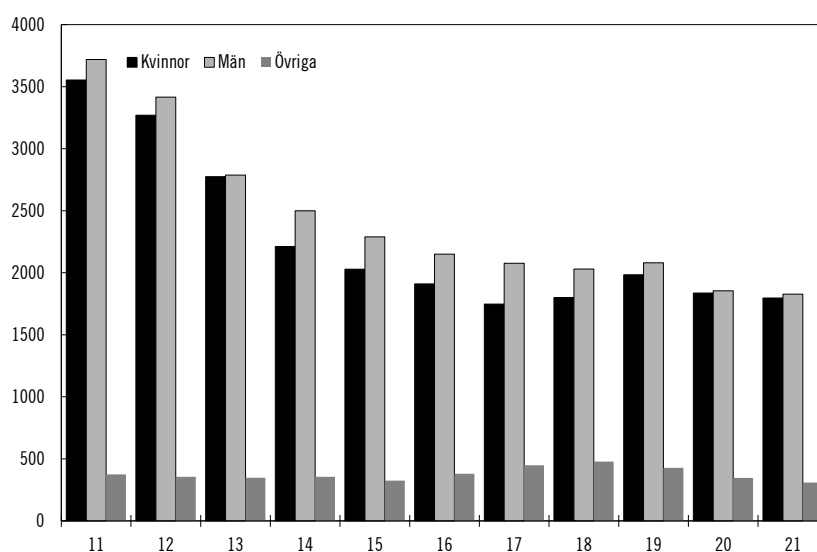
Under flera år har dagspressens omsättning minskat. Huvudorsaken är den strukturella omvandlingen av mediemarknaden där en allt större del av investeringarna har flyttats från traditionella medier som tryckta tidningar, till internetbaserade reklamkanaler. Ett exempel på denna långsiktiga trend är att de 10,2 miljarder kronor som investerades som reklam i tryckta nyhetsmedier 2010 hade minskat till 2,8 miljarder kronor för 2020 (Medieekonomi, MPRT och Göteborgs universitet [Nordicom], 2021).

Samtidigt som konkurrensen om reklaminvesteringar ökar från globala plattformar fortsätter digitala annonsintäkter att utvecklas starkt och den ökade betydelsen av publik- och användarintäkter förstärktes under 2020. Pandemin ledde till en ökad nyhetskonsumtion hos allmänheten och en ökad betalningsvilja för nyheter i digitala kanaler. Enligt statistik från Tidningsutgivarna ökade morgonpressens digitala läsarintäkter med 13 procent 2021 samtidigt som intäkterna från de tryckta tidningarna minskade med 5 procent.

Under 2020 minskade de svenska tidningsföretagens samlade rörelseintäkter med ca 2 procent samtidigt som lönsamhetsgraden stärktes något bland annat tack vare kostnadseffektiviseringar och ett ökat mediestöd. Det samlade rörelseresultatet för 2020 blev dock ett underskott på 50 miljoner kronor för 2020 (underskott var 221 miljoner kronor 2019) enligt Institutet för reklam och mediestatistik.

Fortsatt minskning av antalet taltidningsprenumeranter

Under ett decennium har antalet taltidningsprenumeranter nära nog halverats. Myndigheten för tillgängliga medier (MTM) bedömer att svårigheterna att ge användarstöd genom hembesök under covid-19-pandemin bidragit den fortsatta minskningen under 2021. Samtidigt ökade antalet taltidningar till 127 (125).

Diagram 14.2 Antal taltidningsprenumeranter 2011–2021

Källa: Tal- och punktskriftsbibliotekets årsredovisningar 2011–2012 och Myndigheten för tillgängliga mediers årsredovisningar 2013–2021.

MTM har på regeringens uppdrag sett över hur taltidningsverksamheten skulle kunna anpassas till det moderna medielandskapet. I rapporten En taltidning i takt med tiden (Ku2021/00658) har myndigheten analyserat förutsättningarna att bredda verksamheten så att fler innehålls- och spridningsformer för nyheter och samhällsinformation kan inkluderas. Frågan om taltidningsverksamhetens framtida inriktning bereds i Regeringskansliet.

Public service

Den nuvarande tillståndsperioden för Sveriges Radio AB (SR), Sveriges Television AB (SVT) och Sveriges Utbildningsradio AB (UR) är sexårig och löper t.o.m. den 31 december 2025.

Public service-företagens utbud

SR sänder FM-radio i de fyra rikstäckande kanalerna P1, P2, P3 och P4. P4 är den lokala nyhets- och aktualitetskanalen och även kris- och beredskapskanal. Därutöver sänds P6, P4 Södertälje och P3 Din Gata lokalt via FM. SR erbjuder också ett antal kanaler via utsändningstekniken DAB+. De sändningarna når områdena Stockholm, Södertälje, Uppsala, Göteborg, Malmö och Luleå vilka omfattar ca 42 procent av Sveriges befolkning. Totalt sändes 121 092 timmar i marknätet 2021 varav 106 537 timmar var förstasändning. Lokala förstasändningar utgjorde 81 424 timmar.

SVT sänder i fyra programtjänster som delas in i fem kanaler: SVT1, SVT2, SVT Barn, SVT24 och Kunskapskanalen som sänds i samarbete med UR. Kanalerna sänds via det digitala marknätet och är även tillgängliga via kabel-tv, satellit, ip-tv genom fiber samt det öppna internet. Under 2021 sändes 22 127 timmar i marknätet varav 8 560 timmar var förstasändning. Därutöver sändes lokala nyheter i 21 lokala sändningar. Det lokala utbudet sänds med några få undantag parallellt och varje lokal redaktion sände 152 timmar per vecka. SVT1 och SVT2 har parallellsänds i hd (high definition) under flera år. Totalt har SVT tillhandahållit 18 979 timmar på SVT Play under 2021. Huvuddelen av det innehållet bestod av program som också sänds i SVT:s kanaler i marknät.

Under 2021 sände UR 3 535 timmar tv, vilket är en minskning med 4,8 procent jämfört med 2020. Cirka 80 procent av UR:s tv-utbud har sänts i Kunskapskanalen. UR:s utbud i radio uppgick 2021 till 384 sändningstimmar, vilket är en ökning med 1,3 procent jämfört med 2020. Radioprogrammen sändes primärt i P1 och P4 Riks. Av sändningsvolymen i tv utgjorde 714 timmar förstasändningar. Förstasändningar i radio uppgick till 185 timmar. Sändningstiderna för UR:s utbildnings- och folkbildningsprogram i SR:s och SVT:s kanaler fastställs i överenskommelser mellan företagen. UR tillgängliggör också sitt utbud på webbplattformen UR Play samt det slutna nätverket UR Access, som riktar sig till skolor, folkhögskolor, studieförbund, högskolor och universitet.

Tabell 14.1 SR:s sändningar i marknätet per programkategori 2016–2021

Sändningstid, procentuell fördelning och totalt antal timmar

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nyheter	7,9	7,9	8	9	10	10
Samhälle	12,2	12,3	12	14	15	15
Livsstil	3,4	3,4	3	3	4	3
Kultur	7,5	7,4	8	8	8	8
Sport	1,9	1,9	2	2	2	2
Underhållning	4,8	4,8	5	5	5	5
Musik	60,9	61	61	57	54	55
Service	1,4	1,5	1	2	2	2
Total sändningstid i timmar	153 425	153 604	151 083	134 165	122 426	121 092

Källa: SR:s public service-redovisningar för perioden 2016–2021.

Tabell 14.2 SVT:s sändningar i marknätet per programkategori (exklusive barnprogram) 2016–2021

Sändningstid, procentuell fördelning och totalt antal timmar

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Fiktion	14	15	16	16	18	11
Underhållning	10	9	10	10	8	5
Sport	9	9	10	11	7	8
Kultur och musik	9	8	9	9	10	6
Fakta	40	41	39	39	43	31
Nyheter	9	8	7	6	7	5
SVT Forum	9	10	9	9	8	6
Total sändningstid i timmar	16 950	16 273	16 463	16 886	16 297	16 539

Källa: SVT:s public service-redovisningar för perioden 2016–2021.

Ökad räckvidd och ökat förtroende

Sammantaget tog fler del av public service-företagens utbud under året. SVT:s totala räckvidd, mätt som andel av befolkningen som tar del av utbudet via traditionella sändningar eller online en vanlig vecka, är 85 procent. Räckvidden är stabil i de flesta åldersgrupper utom den yngsta gruppen, 9–15 år, där det sker en fortsatt nedgång. I gruppen 16–29 år har det dock skett en ökning. Antalet personer som under en vecka tar del av SR:s utbud ökade under 2021 med 1,4 procent till 7,4 miljoner. Vanlig linjär radio är fortsatt stark men fler väljer att ta del av det digitala utbudet. Under 2021 har användningen av UR:s utbud på digitala plattformar, egna såväl som externa, fortsatt att öka. Antalet strömstarter på UR Play har ökat med 27 procent och antalet användare av UR Play har ökat med 78 procent.

Allmänhetens förtroende för public service-företagen har ökat. I Medieakademiens årliga Förtroendebarmeter redovisas en ökning av förtroendet från 68 procent till 70 procent för SR och från 65 procent till 66 procent för SVT. UR ingår inte i undersökningen men företaget mäter löpande bl.a. användarnas upplevelse av hur UR:s utbud bidrar till lärande. Under 2021 märktes förbättrade resultat såväl bland allmänheten som bland lärare och elever. Andelen lärare som uppger att UR:s utbud bidrar i deras undervisning ökade med 4 procentenheter till 82 procent. Andelen elever som uppger att de lär sig av UR:s program uppgår till 86 procent vilket är en ökning med 4 procentenheter från 2020.

Nya villkor för tillståndsperioden

I medelsvillkoren för perioden 2020–2025 finns bl.a. ett nytt villkor om att SVT och SR i sin nyhetsverksamhet ska ta hänsyn till kvalitativa nyhetsmediers konkurrensförutsättningar, i syfte att värna en mångfald av perspektiv på en livskraftig mediemarknad. I sändningstillstånden förtydligas också att företagen ska stärka den journalistiska bevakningen av svagt bevakade områden. Både SR och SVT har tecknat avtal med ett flertal mediekoncerner gällande citeringar och fokuserar i allt högre grad sina verksamheter på ljud respektive rörlig bild. 2021 var andelen artiklar på SVT Nyheter med rörlig bild 66 procent vilket är en ökning med 6 procentenheter från 2020. Ljudklipp eller program från SR är tillgängliga för andra medier att bädda in på de egna plattformarna.

SR har 51 fasta redaktioner fördelade på 49 kommuner och har därutöver haft popup-redaktioner i ytterligare 67 kommuner samt på olika platser i 14 av de kommuner som har fast redaktion. Under 2021 var SR på plats och sände direkt eller gjorde inslag från 184 kommuner per vecka, jämfört med 176 kommuner per vecka 2020. Företaget har infört en målsättning att minst ett inslag ska ha gjorts från varje svensk kommun varje tertiäl vilket uppfylldes under 2021. SVT finns på 43 orter och har under 2021 öppnat tre nya lokala redaktioner i Lund, Fagersta och Flemingsberg. SVT:s lokala nyheter har som mål att publicera nyheter från varje kommun minst tre gånger per år och varje kommun ska besökas av en reporter minst en gång per år. Målet uppfylldes med några få undantag.

Ökat fokus på nytt utbud på de nationella minoritetsspråken

I de nya sändningstillstånden har villkoren gällande sändningar på de nationella minoritetsspråken förändrats i syfte att fokusera på nytt utbud snarare än på total sändningstid. De s.k. förstasändningarna på vart och ett av de nationella minoritetsspråken finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska ska öka under tillståndsperioden. Sammantaget har förstasändningarna på minoritetsspråken ökat under 2021. Villkoret gäller även för sändningar på teckenspråk där en viss ökning kan noteras i jämförelse med 2020.

Fortsatt ökat utbud av tillgänglighetstjänster

SVT och UR omfattas av särskilda krav på tillgänglighet till tv-sändningar genom textning, teckenspråkstolkning, uppläst text och syntolkning. Företagen ska bl.a. texta samtliga förproducerade program och minst 75 procent av de direktsända programmen. Kraven har uppfyllts av företagen under 2021. Även syntolkningen och teckenspråkstolkningen har ökat och 2021 uppfyllde både SVT och UR kravet om att 5 procent av de svenska programmen ska syn- respektive teckenspråkstolkas. Vidare erbjuds uppläst text för alla program med översättningstext. Från den 1 januari 2021 gäller särskilda krav på textning, teckenspråkstolkning, syntolkning och uppläst text i

beställ-tv. SVT har levt upp till kravet att utbudet av förstapubliceringar av teckenspråkstolkade och syntolkade program ska öka jämfört med 2019 års nivå.

Public service-dialog

Enligt propositionen Ett modernt public service nära publiken – villkor 2020–2025 (prop. 2018/19:136), som ligger till grund för de nuvarande sändningstillstånden, ska en public service-dialog genomföras under tillståndsperioden. Kulturministern bjöd därför in de tre programföretagen samt branschaktörer och intresseorganisationer till en hearing den 10 juni 2022. Under hearingen framförde 18 företag och organisationer sina synpunkter utifrån temat Utmaningar och möjligheter för public service under nästa tillståndsperiod.

Granskningsnämndens bedömningar

Granskningsnämnden för radio och tv vid MPRT granskar årligen SR:s, SVT:s och UR:s public service-redovisningar. Utifrån dessa redovisningar bedömer nämnden om programföretagen har uppfyllt sina uppdrag i allmänhetens tjänst enligt sändningstillstånd, medelsvillkor och beslut om tillgängliggörande av tv-sändningar för personer med funktionsnedsättning. Bedömningarna av public service-redovisningarna för 2021 är de andra för tillståndsperioden 2020–2025.

Granskningsnämnden anser sammantaget att SVT och UR uppfyllt sina public service-uppdrag under 2021. SR anses sammantaget i stort ha uppfyllt sitt uppdrag under 2021. Nämnden bedömer också att SVT och UR har uppfyllt kraven avseende tillgänglighet till tv-sändningar för personer med funktionsnedsättning (Ku2022/01188).

Granskningsnämnden anser att SR har brustit i uppdraget genom att endast delvis uppfylla kravet på att särskilt redogöra för intäkter vid sidan av avgiftsmedel. SR:s intäkter vid sidan av avgiftsmedel uppgick under 2021 till 42,9 miljoner kronor, inklusive sidoverksamheter. Eftersom SR endast redogjort för vad 4 miljoner kronor av 16,2 miljoner kronor i posten ”Övrigt” bestått av, bedömer nämnden att företaget endast delvis uppfyllt kravet på att särskilt redogöra för intäkter vid sidan av avgiftsmedel.

När det gäller kravet att ta hänsyn till kvalitativa nyhetsmediers konkurrensförutsättningar i syfte att värna en mångfald av perspektiv på en livskraftig mediemarknad, bedömer nämnden att SVT får anses ha uppfyllt kravet.

Granskningsnämnden konstaterar att SVT bland annat redovisar att andelen artiklar med video var 66 procent 2021 jämfört med 60 procent året innan. Nämnden anser att det är angeläget att företaget fortsätter sitt arbete med att fokusera på rörlig bild och att andelen artiklar utan video online minskar. Nämnden kommer under tillståndsperioden att särskilt följa hur SVT redovisar efterlevnaden av detta krav.

Övriga tv- och radiosändningar

Tv-sändningar

I dag har 20 programbolag 47 tillstånd att sända tv i marknätet fram till 31 december 2025 (inklusive Sveriges Television AB och Sveriges Utbildningsradio AB). Tillstånden gäller t.o.m. den 31 december 2025. I samband med Storbritanniens utträde ur EU har Nent Group från 2021 flyttat sin verksamhet till Sverige.

Ett 20-tal tv-kanaler i marknätet har uppgraderats till modernare komprimeringsteknik och utsändningsformat. Denna tekniska uppgradering medförde att tittare i vissa fall

behövde göra en ny kanalsökning eller komplettera sin utrustning för att kunna ta del av programmen.

Sändningar av kommersiell radio

Det finns 3 nationella och 35 lokala och regionala tillstånd för analog kommersiell radio som gäller t.o.m. den 31 juli 2026. Därutöver finns tillstånd att sända digital kommersiell radio i 21 nationella och 4 lokala eller regionala programtjänster som gäller till och med den 30 september 2022.

Den 11 maj beslutade riksdagen propositionen Bättre villkor för kommersiell radio som bl.a. innebär flexibla reklamregler samt förlängning av de digitala tillstånden till den 31 juli 2026 (prop. 2021/22:163, bet. 2021/22:KU37, rskr. 2021/22:287).

Under hösten 2021 fick MPRT i uppdrag att se över villkoren för kommersiell radio på längre sikt. I dialog med relevanta aktörer, inklusive branschen, ska myndigheten analysera behovet av eventuella förändringar i regelverket för tillståndsgivningen. Uppdraget ska redovisas i december 2022.

Registrering av icke-tillståndspliktig verksamhet

Satellitsändningar, trådsändningar och beställ-tv-tjänster kräver inte tillstånd men ska registreras hos MPRT. Utvecklingen av icke-tillståndspliktig sändningsverksamhet och beställ-tv-tjänster framgår av tabellen nedan.

Tabell 14.3 Registrerad icke-tillståndspliktig sändningsverksamhet och beställ-tv-tjänster 2015–2020

Antal	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Programtjänster, satellit	68	66	59	47	39	46	79
Trådsändningar	-	-	418	402	412	1 120	1 377
Kabel-tv	84	77	-	-	-	-	-
Lokala kabel-sändarorganisationer	21	20	19	15	14	15	X
Beställ-tv	52	59	64	63	60	67	71

Anm.: från och med 2017 görs ingen uppdelning mellan kabel-tv och annan trådsändning, utan all trådsändning – både radio och tv – redovisas samlat.

Källa: Myndigheten för press, radio och tv:s årsredovisningar 2015–2021.

Tillsyn

Granskningsnämnden för radio och tv prövar om innehållet i radio- och tv-sändningar följer de regler som finns i sändningstillstånden och i radio- och tv-lagen (2010:696). Antalet anmälningar till granskningsnämnden för radio och tv uppgick 2021 till 2 565, vilket är något färre än 2020 (2 774).

Av det totala antalet granskningsärenden avser knappt 86 procent public service-företagen, vilket är 1 procentandel högre än föregående år.

Under 2021 avgjordes 1 750 ärenden, jämfört med 1 732 ärenden föregående år. Av de ärenden som prövades friades programföretagen i 33 procent av fallen (samma som föregående år). I knappt 2 procent av fallen fälldes dem (samma andel för 2020). Under året har Medieombudsmannen övertagit prövningen av intrång i privatlivet för public service-bolagen, TV4 och CMore.

MPRT har även granskat om leverantörer av medietjänster har uppfyllt kraven att tillgängliggöra program för personer med funktionsnedsättning. Uppföljningen för perioden 1 juli 2020 till 30 juni 2021 omfattade hur TV4 och ett urval av leverantörer

med generella krav följt skyldigheterna. TV4 AB har för programtjänsterna TV4, Sjuan och TV12, som under den senaste redovisningsperioden omfattades av särskilda skyldigheter, uppfyllt kraven. Elva leverantörer med generella krav har uppfyllt kravet avseende elva programtjänster, jämfört med föregående period då fem leverantörer uppfyllde kraven avseende tio programtjänster. Totalt fem leverantörer med generella krav, har inte uppfyllt kravet för sina fem programtjänster, jämfört med föregående period då sju leverantörer inte uppfyllde kraven för sju programtjänster.

Stärka barn och unga som medvetna medieanvändare och skydda dem från skadlig mediepåverkan

Statens medieråd har sedan 2018 haft i uppdrag att arbeta för ökad medie- och informationskunnighet (MIK) t.ex. genom samverkan. Myndigheten har inom ramen för uppdraget utvecklat samverkan inom det nationella aktörsnätverket för MIK med ett 20-tal organisationer och myndigheter som medlemmar, genomfört en nationell kartläggning av MIK-insatser samt utvecklat en digital kunskapsbank för pedagogiska MIK-resurser. Under 2021 har arbetet i nätverket breddats och fördjupats, genom en utökad medlemskrets och två nya samverkanskretsar för forskning respektive folkbildning. Den digitala kunskapsbanken som lanserades i maj 2021 syftar till att öka tillgängligheten till MIK-resurser för praktiker och därigenom stärka nyttjandet av existerande resurser (Ku2020/02624).

Som ett led i att stärka barns skydd mot integritetsintrång på internet har en rapport om s.k. *sharenting*, när vårdnadshavare publicerar bilder på sina barn på internet, tagits fram av Statens medieråd tillsammans med Institutet för Juridik och Internet (*Juridiken bakom sharenting*). Syftet är att myndigheter och andra större verksamheter ska få vägledning i rättsväsendets syn på fenomenet, var gränser går och barnets rättigheter i förhållande till vårdnadshavares bestämmanderätt.

Statens medieråd publicerade under året forskningsöversikten Utsatt på internet, som ger en samlad bild av den internationella och svenska nätmobbingsforskningen. Rapporten visar att i huvudsak samma riskfaktorer har betydelse för att bli utsatt för nätmobbing som för att utsätta andra, t.ex. tidigare erfarenhet av mobbing och hur mycket man är ute på internet. Det finns en tendens till att vissa grupper löper större risk att bli utsatta för nätmobbing än andra, t.ex. unga med annan etnicitet än majoriteten där man bor, hbtqi-personer och personer med funktionsnedsättning. Både flickor och pojkar utsätts, men delvis på olika sätt. Träning i medie- och informationskunnighet och kunskapshöjande insatser framhålls som insatser som kan motverka nätmobbing.

Statens medieråd fastställer även åldersgränser för film enligt lagen (2010:1882) om åldersgränser för film som ska visas offentligt. Under 2021 fattade myndigheten beslut i 672 granskningsärenden, varav 252 rörde långfilmer, att jämföra med totalt 531 ärenden 2020 och 891 ärenden 2019, där pandemin förklarar en stor del av minskningen.

För att uppnå en mer ändamålsenlig myndighetsstruktur inom medieområdet har en utredare haft i uppdrag att utreda konsekvenserna av ett inordnande av uppgifterna vid Statens medieråd i Myndigheten för press, radio och tv. Uppdraget redovisades den 15 augusti 2022 i en departementspromemoria (Ds 2022:17), vilken har remitterats.

14.4 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

Regeringens bedömning är att de olika insatser som gjorts på medieområdet bidragit till att uppfylla målen för mediepolitiken. Nyhetsmedier har under de senaste åren drabbats hårt av bl.a. fallande annonsintäkter och andra utmaningar för tryckta nyhetstidningar. Regeringen har samtidigt stärkt mediestödet och infört nya stödformer och tillfälliga lättnader i regelverk som bidragit till förbättrade möjligheter att bedriva journalistik i hela landet, särskilt under pandemin. Efter flera års nedgång har minskningen av antalet redaktioner i Sverige stannat av. Både stödet för lokal journalistik och public service-bolagens nystartade redaktioner har haft betydelse för trendbrottet (Mediestudiers årsbok – tillståndet för journalistiken 2021). Ökade kostnader för driftsstödet har dock minskat utrymmet för övriga former av mediestöd samtidigt som kombinationen av flera stödformer gör systemet komplicerat. En utredare tillsattes därför för att bistå Kulturdepartementet med att föreslå hur stödet till nyhetsmedier kan förbättras genom att anpassa press- och mediestödsystemet till det moderna medielandskapet (Mediestödsutredningen, Ku 2021:B). En del av uppdraget har varit att de förslag som lämnas ska ha brett parlamentariskt stöd. Utredningen lämnade sitt förslag *Ett hållbart mediestöd i hela landet* (Ds 2022:14) den 27 juni 2022 och förslaget har remitterats.

Taltidningsverksamheten har fortsatt bedrivits i enlighet med den inriktning som riksdagen godkänt, dvs. att personer med sådana funktionsnedsättningar som innebär att de inte kan ta del av en vanlig dagstidning ska få god tillgång till dessa tidningar genom taltidningar (prop. 2012/13:1 utg.omr. 17, bet. 2012/13:KrU1, rskr. 2012/13:111). Regeringen bedömer att målet för verksamheten utifrån denna inriktning får anses uppfyllt.

I sändningstillstånd, medelsvillkor och beslut om tillgängliggörande av tv-sändningar för personer med funktionsnedsättning ställs grundläggande villkor och krav på public service-företagens verksamhet. Utifrån dessa public service-uppdrag bidrar SR, SVT och UR till att uppfylla de mediepolitiska målen. Regeringen bedömer, utifrån granskningsnämnden för radio och tv:s beslut, att SVT och UR uppfyllt sina public service-uppdrag och att SR i stort uppfyllt sitt uppdrag under 2021.

Regeringen bedömer att de insatser som gjorts av Statens medieråd i samverkan med andra myndigheter och organisationer för att stärka barn och unga som medvetna medieanvändare och att verka för att skydda dem från skadlig mediepåverkan har bidragit till att uppfylla det riksdagsbundna målet inom området.

14.5 Politikens inriktning

Mediernas frihet ska värnas, och mångfalden av olika medier ska främjas. Public servicemediernas oberoende ska bestå och dess långsiktiga finansiering vidmakthållas. I ett delvis nytt medielandskap behöver public service-verksamheten utvecklas, som en del av den demokratiska infrastrukturen. Detta ska vara inriktningen inför den kommande tillståndspanoriden 2026–2033.

Det nuvarande press- och mediestödet gäller t.o.m. 2023 i enlighet med EU-kommissionens statsstödsgodkännande. Mediestödsutredningens förslag till ett hållbart mediestöd från 2024 innebär behov av ökade medel under en övergångsperiod för att säkra en ordnad övergång för de nyhetsmedier som har haft presstöd under lång tid. Anslaget för mediestöd ökas därför från 2024. Det nya stödet innebär även behov av ökade resurser hos MPRT. Myndighetens förvaltningsanslag ökas därför fr.o.m. 2023 för att förbereda inför det nya stödet.

14.6 Budgetförslag

14.6.1 11:1 Sändningar av TV Finland

Tabell 14.4 Anslagsutveckling 11:1 Sändningar av TV Finland

Tusental kronor

2021	Utfall	8 721	Anslagssparande	
2022	Anslag	9 721 ¹	Utgiftsprognos	9 627
2023	Förslag	9 671		
2024	Beräknat	10 317 ²		
2025	Beräknat	10 790 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 9 671 tkr i 2023 års prisnivå.

³ Motsvarar 9 671 tkr i 2023 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till Sverigefinska Riksförbundet för sändningar av TV Finland.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 14.5 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 11:1 Sändningar av TV Finland

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	9 721	9 721	9 721
Pris- och löneomräkning ²		649	1 125
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-50	-53	-56
<i>varav BP23³</i>	-50	-50	-50
– Omfördelning	-50	-50	-50
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	9 671	10 317	10 790

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2022. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2024–2025 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 50 000 kronor fr.o.m. 2023 för omprioriteringar inom utgiftsområdet.

Regeringen föreslår att 9 671 000 kronor anvisas under anslaget 11:1 *Sändningar av TV Finland* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 10 317 000 kronor respektive 10 790 000 kronor.

14.6.2 11:2 Forskning och dokumentation om medieutvecklingen

Tabell 14.6 Anslagsutveckling 11:2 Forskning och dokumentation om medieutvecklingen

Tusental kronor

2021	Utfall	3 434	Anslagssparande	
2022	Anslag	3 471 ¹	Utgiftsprognos	3 471
2023	Förslag	3 488		
2024	Beräknat	3 568 ²		
2025	Beräknat	3 638 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 3 488 tkr i 2023 års prisnivå.

³ Motsvarar 3 488 tkr i 2023 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för förmedling av forskningsresultat om svensk och internationell medieutveckling, för sammanställning av mediestatistik och för dokumentation av ägar- och marknadsförhållanden på den svenska mediemarknaden av Nordiskt informationscenter för Medie- och Kommunikationsforskning (Nordicom).

Skälen för regeringens förslag

Tabell 14.7 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 11:2 Forskning och dokumentation om medieutvecklingen

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	3 471	3 471	3 471
Pris- och löneomräkning ²	17	97	167
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	3 488	3 568	3 638

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2022. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2024–2025 är preliminär.

Regeringen föreslår att 3 488 000 kronor anvisas under anslaget 11:2 *Forskning och dokumentation om medieutvecklingen* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 3 568 000 kronor respektive 3 638 000 kronor.

14.6.3 11:3 Avgift till Europeiska audiovisuella observatoriet

Tabell 14.8 Anslagsutveckling 11:3 Avgift till Europeiska audiovisuella observatoriet

Tusental kronor

2021	Utfall	422	Anslagssparande	61
2022	Anslag	483 ¹	Utgiftsprognos	478
2023	Förslag	533		
2024	Beräknat	533		
2025	Beräknat	533		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till Europeiska audiovisuella observatoriet.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 14.9 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 11:3 Avgift till Europeiska audiovisuella observatoriet

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	483	483	483
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	50	50	50
<i>varav BP23</i>	50	50	50
– Omfördelning	50	50	50
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	533	533	533

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 50 000 kronor fr.o.m. 2023 för ökade kostnader för Sveriges avgift till Europeiska audiovisuella observatoriet.

Regeringen föreslår att 533 000 kronor anvisas under anslaget 11:3 *Avgift till Europeiska audiovisuella observatoriet* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 533 000 kronor respektive 533 000 kronor.

14.6.4 11:4 Statens medieråd

Tabell 14.10 Anslagsutveckling 11:4 Statens medieråd

Tusental kronor

2021	Utfall	23 472	Anslagssparande	675
2022	Anslag	24 144 ¹	Utgiftsprognos	24 580
2023	Förslag	24 401		
2024	Beräknat	25 048 ²		
2025	Beräknat	25 589 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 24 401 tkr i 2023 års prisnivå.

³ Motsvarar 24 401 tkr i 2023 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Statens medieråds förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 14.11 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 11:4 Statens medieråd

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	24 144	24 144	24 144
Pris- och löneomräkning ²	257	904	1 445
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	24 401	25 048	25 589

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2022. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2024–2025 är preliminär.

Regeringen föreslår att 24 401 000 kronor anvisas under anslaget 11:4 *Statens medieråd* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 25 048 000 kronor respektive 25 589 000 kronor.

14.6.5 11:5 Stöd till taltidningar

Tabell 14.12 Anslagsutveckling 11:5 Stöd till taltidningar

Tusental kronor

2021	Utfall	37 273	Anslagssparande	8 208
2022	Anslag	47 856 ¹	Utgiftsprognos	47 396
2023	Förslag	48 456		
2024	Beräknat	51 556		
2025	Beräknat	51 556		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till taltidningar. Anslaget får även användas för vissa förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 14.13 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 11:5 Stöd till taltidningar

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	47 856	47 856	47 856
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	600	3 700	3 700
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	48 456	51 556	51 556

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 600 000 kronor för 2023 och beräknas öka 3 700 000 kronor fr.o.m. 2024 till följd av att tidigare omprioriteringar från anslaget upphör.

Regeringen föreslår att 48 456 000 kronor anvisas under anslaget 11:5 *Stöd till taltidningar* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 51 556 000 kronor respektive 51 556 000 kronor.

14.6.6 Public service

Medelstildelning 2023

Regeringens förslag: Medelstildelningen för 2023 från public service-kontot till Sveriges Radio AB med 3 265 400 000 kronor, till Sveriges Television AB med 5 349 800 000 kronor och till Sveriges Utbildningsradio AB med 472 300 000 kronor godkänns.

Tabell 14.14 Medelstildelning för SR, SVT och UR 2023

Kronor

Sveriges Radio	3 265 400 000
Sveriges Television	5 349 800 000
Sveriges Utbildningsradio	472 300 000
Summa	9 087 500 000

Skälen för regeringens förslag: Enligt lagen (2018:1893) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst ska riksdagens beslut om tilldelning av avgiftsmedel inför att ett sändningstillstånd meddelas avse hela den period som tillståndet gäller. Riksdagen beslutade i oktober 2019 om tilldelning av medel till public service-företagen för tillståndsperioden 2020–2025 (prop. 2018/19:136, bet. 2019/20:KrU2, rskr. 2019/20:20). I enlighet med riksdagens beslut om tilldelning av medel för tillståndsperioden 2020–2025 tilldelas Sveriges Radio AB 3 265 400 000 kronor, Sveriges Television AB 5 349 800 000 kronor och Sveriges Utbildningsradio 472 300 000 kronor för 2023 från public service-kontot.

Ändring i lagen om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst

Ärendet och dess beredning: I Kammarkollegiets årliga åiterrapportering av utvecklingen på public service-kontot (Ku2022/00572) framkommer att det vid årets slut kommer att vara ett överskott på kontot. Förslaget att justera public service-avgiften

är en del i den löpande förvaltningen av kontot och regeringen har inte ansett det nödvändigt att inhämta ytterligare upplysningar i ärendet. Den föreslagna justeringen förutsätter en ändring i lagen (2018:1893) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst. Förslag till lag om sådan ändring redovisas under avsnitt 2.1 Lagförslag. Förslaget är författningstekniskt och även i övrigt av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse.

Regeringens förslag: Public service-avgift ska betalas med 1 procent av den beskattningsbara förvärvsinkomsten upp till en inkomst som motsvarar 1,75 inkomstbasbelopp för beskattningsåret.

Skälen för regeringens förslag: Public service-avgift betalas av alla som är över 18 år och som har en beskattningsbar förvärvsinkomst. Avgiftens storlek regleras i lagen om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst. Avgiften 2022 är 1 procent av den beskattningsbara inkomsten upp till en inkomst som motsvarar 1,870 inkomstbasbelopp för beskattningsåret. Avgiftens koppling till inkomstbasbeloppet innebär att taket i avgiften i normalfallet räknas upp varje år. År 2021 var avgiftens tak 1 329 kronor per person och år. Innevarande år är taket 1 328 kronor. Avgiften sänktes något 2022 som en följd av förslag i budgetpropositionen 2022. Avgiftsintäkterna samlas in av Skatteverket och förs över till public service-kontot i Riksgäldskontoret. Public service-kontot förvaltas av Kammarkollegiet som betalar ut medel till public service-företagen.

När det nya finansieringssystemet infördes konstaterade regeringen att avgiftsintäkterna från public service-avgiften i så hög grad som möjligt bör följa riksdagens beslut om tilldelning av medel till public service-företagen (prop. 2017/18:261 s. 36). Avgiften bör därför justeras om det blir stora skillnader mellan hur mycket medel som kommer in i systemet och tilldelningen till public service-företagen.

I Kammarkollegiets återrapportering av utvecklingen på public service-kontot (Ku2022/00572) framkommer att det vid årets slut kommer att finnas ett överskott på public service-kontot. Överskottet beror delvis på att den sänkning som gjordes av avgiften 2021 och även 2022 ännu inte slagit igenom på kontot. Det är inte heller känt hur stor effekt som konsekvenserna av pandemin haft på avgiftsintäkterna för 2021. Överskottet kan av dessa skäl förväntas minska något i samband med den slutliga avräkning för 2021 års avgifter som genomförs i mars 2023. Trots detta bör en ytterligare justering av avgiften genomföras för att undvika ett alltför stort överskott på kontot. Regeringen föreslår att taket för full avgift justeras från 1,87 till 1,75 inkomstbasbelopp. I förslaget har hänsyn tagits till den osäkerhet som råder gällande hur mycket överskottet på kontot kommer att minska i samband med avräkningen i början av 2023. Tilldelningen till public service-bolagen påverkas inte av avgiftsjusteringen. I det fall det skulle uppstå ett underskott på public service-kontot avser regeringen att återkomma till riksdagen.

15 Ungdomspolitik

15.1 Mål för området

I avsnitt 3.4 anges de mål som riksdagen beslutat för ungdomspolitiken.

15.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Resultatredovisningen inom området Ungdomspolitik utgår från följande bedömningsgrunder:

- unga som bedömer sitt allmänna hälsotillstånd som bra i åldern 16–24 år,
- unga som anger att de har besvär av ångslan, oro eller ångest i åldern 16–24 år,
- unga som inte studerar och som inte genomfört en gymnasial utbildning,
- unga som varken arbetar eller studerar i åldern 15–24 år, efter kön och inrikes- och utrikes född,
- mediantid i arbetslöshet i åldern 18–24 år,
- unga som bor kvar i föräldrahemmet i åldern 20–24 år,
- unga som besöker fritidsgård eller ungdomens hus varje månad i åldern 16–25 år,
- unga som är medlemmar i en förening i åldern 16–25 år,
- unga som anger att de är medlemmar i ett politiskt parti eller förbund, och
- unga som vill och kan påverka lokalt.

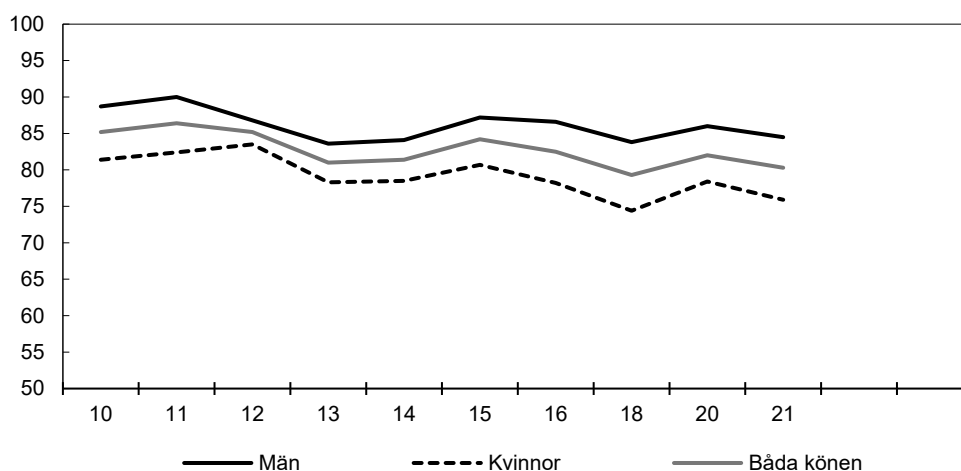
15.3 Resultatredovisning

Den 11 mars 2022 överlämnade Statskontoret sin rapport (2022:03) om utvärderingen av det ungdomspolitiska uppföljningssystemet till regeringen. Statskontorets övergripande slutsats är att uppföljningssystemet till stora delar fungerar ändamålsenligt i förhållande till syftet att följa upp målet för ungdomspolitiken. Statskontoret bedömer även att systemet är kostnadseffektivt eftersom kostnaderna är relativt låga samtidigt som systemet ger mervärde i form av samlad kunskap om unga.

Unga bedömer sin hälsa som bättre än övriga grupper

Diagram 15.1 Andel som bedömer sitt allmänna hälsotillstånd som bra i åldern 16–24 år, efter kön

Procent av befolkningen

Anm.: Mellan 2010–2016 utförde Folkhälsomyndigheten enkäten varje år. Därefter utförs den vartannat år.

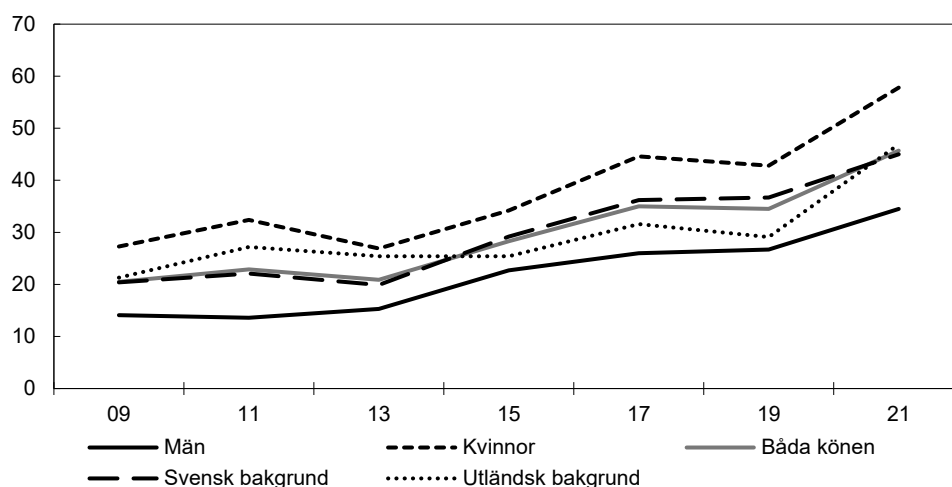
Källa: Statistiska centralbyrån (SCB).

En god fysisk och psykisk hälsa utgör en grundförutsättning för att uppnå det ungdomspolitiska målet. Ungdomar bedömer sin hälsa som överlag bättre än övriga grupper, men det finns tydliga tecken på att den psykiska ohälsan bland unga ökar. Andelen unga 16–24 år som bedömer sitt allmänna hälsotillstånd som bra minskade något från 85,2 till 80,3 procent mellan 2010 och 2021. Andelen är dock högre än 2018 då den låg på 79 procent. Skillnaden mellan könen har varit stabil över tid men ökade 2021 jämfört med tidigare år. Fler unga kvinnor än unga män uppger att de lider av dålig hälsa. I åldersgruppen 16–24 år uppger 4,5 procent av de unga kvinnorna och 1,9 procent av de unga männen att de har en dålig hälsa 2021 (SCB, 2022). Bland unga hbtqi-personer och unga med funktionsnedsättning uppger en lägre andel att de upplever sin hälsa som god jämfört med andra unga.

Ungas självskattade psykiska ohälsa är högre än hos äldre

Diagram 15.2 Andel unga som anger att de har besvär av ängslan, oro eller ångest, i åldern 16–24 år, efter kön

Procent av befolkningen

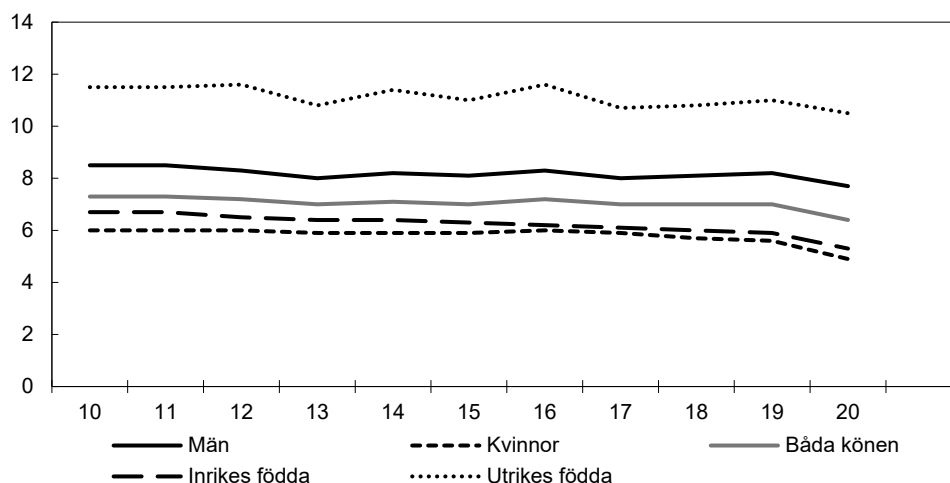
Källa: SCB.

Bland gruppen unga är den självskattade psykiska ohälsan hög. Det är vanligt med ängslan, oro eller ångest i hela befolkningen, men andelen som upplever dessa besvär är högre bland unga i åldern 16–24 år än i andra åldersgrupper. Statistiska centralbyråns (SCB) undersökning av levnadsförhållanden visar att andelen unga i åldern 16–24 år med psykiska symtom i form av ängslan, oro eller ångest ökade från 21 procent åren 2008 och 2009 till 36,7 procent år 2020. För 2021 är andelen som uppger dessa symtom 45,7 procent. Ökningen över tid har skett för såväl unga kvinnor som unga män, däremot är andelen som upplever psykiska symtom högre bland unga kvinnor än bland unga män, 57,8 respektive 34,5 procent. Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte) har fått i uppdrag att under 2022 genomföra en kartläggning av forskning som kan bidra till kunskap om och förståelse för hur ungas fritid och fritidsaktiviteter bidrar till friskfaktorer hos ungdomsgruppen, särskilt avseende psykisk hälsa. I uppdraget ingår att belysa kunskapsläget så väl som att peka på forskningsbehov (Ku2021/01889). Uppdraget ska redovisas senast den 15 september 2023.

Andelen unga utan gymnasieutbildning har minskat

Diagram 15.3 Unga som inte studerar och som inte har en fullföljd gymnasieutbildning

Procent av befolkningen

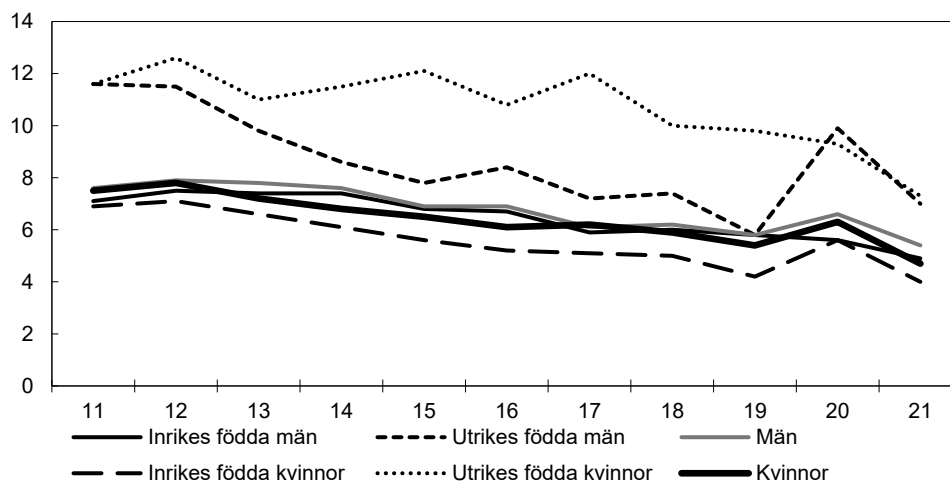
Källa: SCB.

Andelen unga som har lämnat utbildningsväsendet utan att ha uppnått motsvarande minst två års gymnasieutbildning har haft en svagt nedgående trend de senaste tio åren. År 2020 var det 6,4 procent av unga i åldern 16–24 år som saknade en gymnasieutbildning och som inte studerade jämfört med 7,8 procent 2008. Under hela perioden har andelen varit större bland unga män än bland unga kvinnor. För unga män var andelen 7,7 procent 2020, respektive 4,9 procent för unga kvinnor. Andelen har även varit större bland unga utrikes födda än bland unga inrikes födda under hela perioden. För unga utrikes födda var andelen 10,5 procent 2020, respektive 5,3 procent för unga inrikes födda. Skolverkets uppföljning av pandemins långsiktiga effekter visar att den fjärr- och distansundervisning som under pandemin bedrivits inom gymnasieskolan bedöms ha fått konsekvenser både vad gäller undervisningens kvalitet och lärarnas arbete med bedömning och betygsättning. En del av undervisningen under pandemin har varit svår att genomföra, i synnerhet de praktiska momenten. Uppföljningen visar även på att det finns en risk att det blivit ett kunskapstapp för avgångseleverna våren 2021 även om detta ännu inte har visat sig i statistiken om betyg och genomförandegrad. En ökad andel av eleverna uppges också i intervjuer med rektorer må psykiskt sämre på grund av pandemin. Detta är inte enbart beroende på situationen i skolan, utan även på grund av att många andra möjligheter till kontakter och aktiviteter också har begränsats. Det är vidare viktigt att betona att det finns stora skillnader, mellan huvudmän och mellan skolor, i hur omfattande påverkan av pandemin har varit. (Covid-19-pandemins påverkan på skolväsendet Delredovisning 4 – Gymnasieskolan, Skolverket 2021 och Kunskapstapp och betyg i gymnasieskolan under covid-19-pandemin, Skolverket 2022). Se även vidare utg.omr. 16 avsnitt 3 Barn och ungdomsutbildning.

Andelen unga som varken arbetar eller studerar har minskat

Diagram 15.4 Unga i åldern 15–24 år som varken arbetar eller studerar

Procent av befolkningen

Källa: SCB.

Efter att andelen unga som varken arbetar eller studerar steg under 2020 har andelen för 2021 minskat. Andelen unga i åldersgruppen 15–24 år uppgick till 5,1 procent 2021, jämfört med 6,5 procent 2020. Detta är den lägsta nivån sedan 2009. Skillnader mellan könen kan konstateras då andelen unga kvinnor var 4,7 procent och andelen unga män var 5,4 procent 2021, vilket motsvarar 25 600 kvinnor och 32 500 män. Av statistiken framgår stora skillnader mellan utrikes och inrikes födda, även om skillnaden har minskat något jämfört med 2020. Den totala andelen uppgick till 7,1 respektive 4,5 procent under 2021. Jämfört med tidigare mätningar, där framför allt utrikes födda unga kvinnor uppvisat en hög andel som varken arbetar eller studerar, är skillnaden mellan könen bland utrikes födda kvinnor och utrikes födda män inte lika stor. För utrikes födda unga kvinnor var andelen 7,3 procent medan den för utrikes födda unga män var 7,0 procent under 2021. Motsvarande andel för unga utrikes födda kvinnor 2019 och 2020 var 9,8 respektive 9,9 procent. För samtliga grupper i statistiken har andelen minskat jämfört med mätningarna året innan pandemin, utom för gruppen utrikes födda unga män. För gruppen utrikes födda unga män var andelen 5,8 procent 2019, jämfört med 7,0 procent 2021.

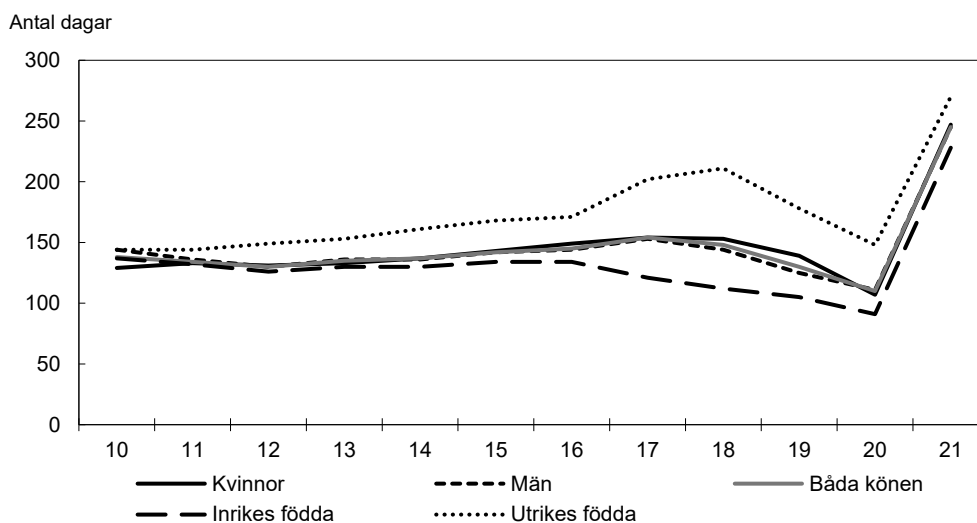
Sedan 2018 har Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) haft i uppdrag att stödja de aktörer, i första hand kommuner, som bidrar till etablering av unga som varken arbetar eller studerar. Av MUCF:s slutrapportering av regeringens uppdrag framgår att aktörer som tagit del av MUCF:s stöd samordnar sina insatser till unga som varken arbetar eller studerar på ett mer ändamålsenligt sätt än tidigare. Därtill har uppdraget resulterat i att kunskapen kring frågor som rör unga som varken arbetar eller studerar har ökat hos både ansvariga verksamheter och verksamhetspersonal som möter unga. Under uppdragets gång har myndigheten även tagit fram kunskap som visar att vissa undergrupper av unga har en förhöjd risk att långvarigt befinna sig utanför arbete eller studier. Att som ung ha psykisk ohälsa, funktionsnedsättning eller sjukdom kan försvåra etablering inom arbete eller studier (Ku2021/02471).

Arbetslösheten bland unga har minskat men mediantiden i arbetslöshet har ökat

Ungas situation på arbetsmarknaden påverkades i hög utsträckning av pandemin då flera av branscherna med ingångsjobb för unga drabbades hårt av restriktioner, i

kombination med att de berörda branscherna har en hög andel tillfälligt anställda som ofta inte omfattades av stödet vid korttidsarbete, vilket gjorde det svårare för unga att få och behålla sina jobb (Finanspolitiska rådets rapport 2022). Andelen som är öppet arbetslösa och sökande i program med aktivitetsstöd i åldern 16–24 år minskade från 18,1 procent 2011 till 8,4 procent 2019, men ökade sedan till 11,4 procent 2020. År 2021 har andelen åter minskat till 9,7 procent. Skillnader finns mellan olika grupper av unga, där andelen var betydligt större bland utrikes födda än bland inrikes födda, 20,8 respektive 7 procent. För utrikes födda minskade andelen jämfört med 2019 då den var 24,8 procent. Bland inrikes födda minskade andelen från 8,6 till 7 procent. Under hela perioden 2011 till 2021 var det en större andel unga män än unga kvinnor som var inskrivna arbetslösa, vilket gäller för båda grupperna inrikes och utrikes födda.

Diagram 15.5 Mediantid i arbetslöshet bland inskrivna på Arbetsförmedlingen i åldern 16–24 år

Källa: Arbetsförmedlingen.

Under de senaste åren har andelen unga med längre tider i arbetslöshet ökat. Andelen unga som var arbetslösa i mer än 90 dagar ökade från 6,1 procent 2020 till 6,3 procent 2021. Andelen har länge varit något högre bland unga män än bland unga kvinnor och var 2021 7,2 procent respektive 4,9 procent. Mellan 2017 och 2020 har mediantiden i arbetslöshet för inskrivna arbetslösa mellan 16–24 år minskat för både könen. En kraftig ökning har dock skett mellan 2020 och 2021, då mediantiden ökade från 110 till 245 dagar. Skillnaderna mellan könen är relativt små, 245 dagar för unga män jämfört med 247 dagar för unga kvinnor. Det finns stora skillnader mellan inrikes och utrikes födda ungdomar. Mediantiden i arbetslöshet var 270 dagar bland utrikes födda jämfört med 228 dagar bland inrikes födda unga år 2021. Både Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) och Riksbanken har lyft risken för långvariga negativa effekter på arbetsmarknaden för unga, även efter att konjunkturen vänt (Ungas försörjning och ekonomiska levnadsvillkor, MUCF 2022).

Ungas försörjning och ekonomiska levnadsvillkor

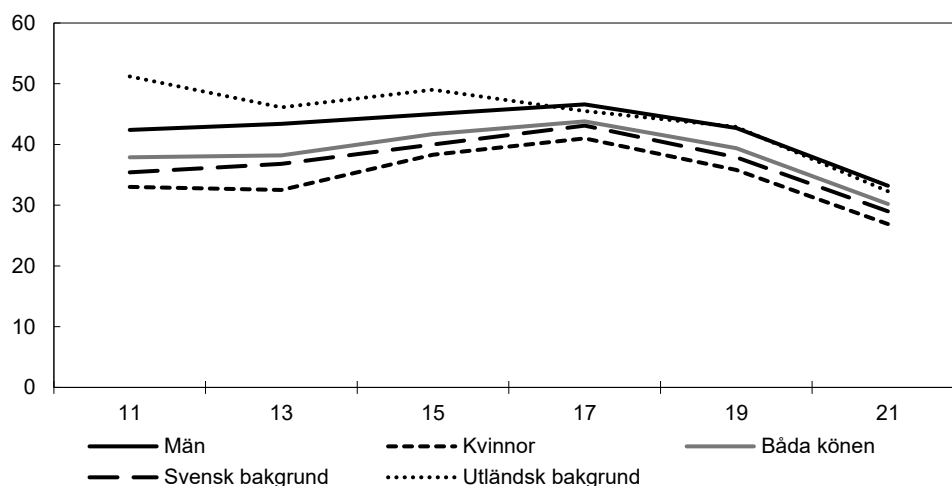
MUCF har undersökt ungas försörjning och ekonomiska levnadsvillkor (Ung idag 2022). Rapporten visar bl.a. att 17,1 procent av unga i åldern 16–25 vid ett eller flera tillfällen under det senaste året har haft svårt att klara sina löpande utgifter för mat, hyra och räkningar med mera. Denna andel har minskat jämfört med 2018 och ligger på den lägsta nivå som uppmätts sedan 2006. Vissa skillnader finns dock mellan olika grupper av unga. Andelen är högre bland unga kvinnor än bland unga män, 18,7 respektive 15,6 procent. Även andelen bland utrikes födda unga är högre än bland inrikes födda unga, 24,6 respektive 16,3 procent. Det är även en högre andel bland

unga med funktionsnedsättning som det senaste året har haft svårt att klara löpande utgifter än bland unga utan funktionsnedsättning, 25,6 procent respektive 15,8 procent.

Ungas boendesituation är överlag bra men många unga vill bo annorlunda

Diagram 15.6 Andel som bor kvar i föräldrahemmet i åldern 20–24 år, efter kön samt svensk eller utländsk bakgrund

Procent av befolkningen

Anm.: Varje redovisat år består av sammanslagning av data från två årliga undersökningar.

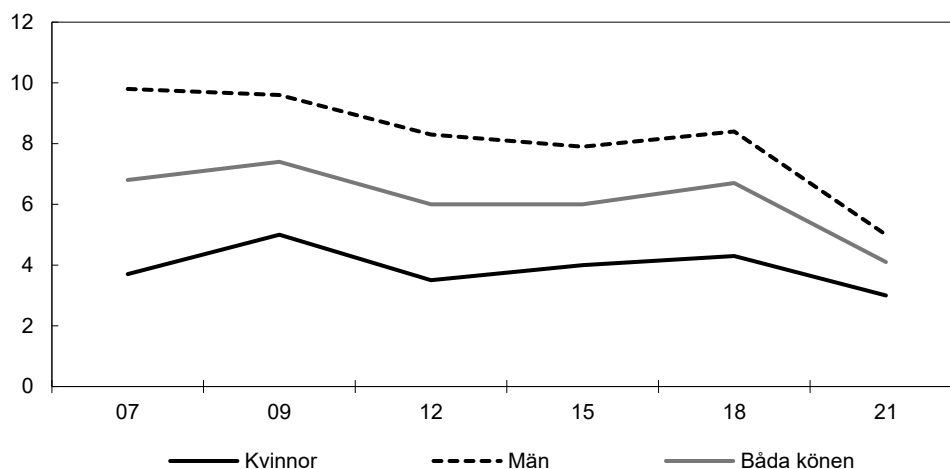
Källa: Källa: SCB.

År 2021 bodde 30,2 procent av 20–24 åringar kvar hos sina föräldrar, jämfört med 39 procent 2019. Liknande mönster följer unga kvinnor och unga män, liksom unga med svensk respektive utländsk bakgrund. De flesta unga har goda boendeförhållanden, vilket är en förutsättning för goda levnadsvillkor. Det finns dock unga som har en svårare boendesituation med t.ex. trångboddhet, osäkra hyreskontrakt eller avsaknad av egen bostad. En majoritet av landets kommuner bedömer att det finns ett underskott på bostäder för unga på den lokala bostadsmarknaden. Enligt kommunerna beror detta främst på att det generellt finns för lite bostäder, men också på att de bostäder som finns att tillgå är för stora eller för dyra för ungdomar. Då unga ofta har en sämre ekonomisk ställning är det svårt för många att skaffa ett eget boende och att anpassa sin boendesituation efter ändrade livsförhållanden. Detta leder till att unga i flera fall bor kvar i föräldrahemmet. Att unga vuxna bor med sina föräldrar behöver enligt betänkandet från utredningen om en socialt hållbar bostadsförsörjning (SOU 2022:14) inte i sig vara något negativt. Det är först när priser, hyror eller utbudet på bostäder begränsar ungas möjligheter att ta steget ut i vuxenlivet som det kan bli problematiskt ur ett samhällsperspektiv. Enligt Hyresgästföreningens undersökning Unga vuxnas boende från 2021 var det cirka 238 000 unga i åldern 20–27 som bodde med sina föräldrar. Av dessa svarade 84 procent att de egentligen ville bo på ett annat sätt. Det finns enligt undersökningen samtidigt en positiv trend där antalet unga med eget boende ökar (se vidare utg.omr. 18 avsnitt 3 Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet).

Kostnader utgör hinder för unga att delta i fritidsaktiviteter

Diagram 15.7 Andel unga som besöker fritidsgård eller ungdomens hus varje månad, i åldern 16–25 år, efter kön

Procent av befolkningen

Anm.: Enkätundersökningen genomförs vart tredje år.

Källa: MUCF.

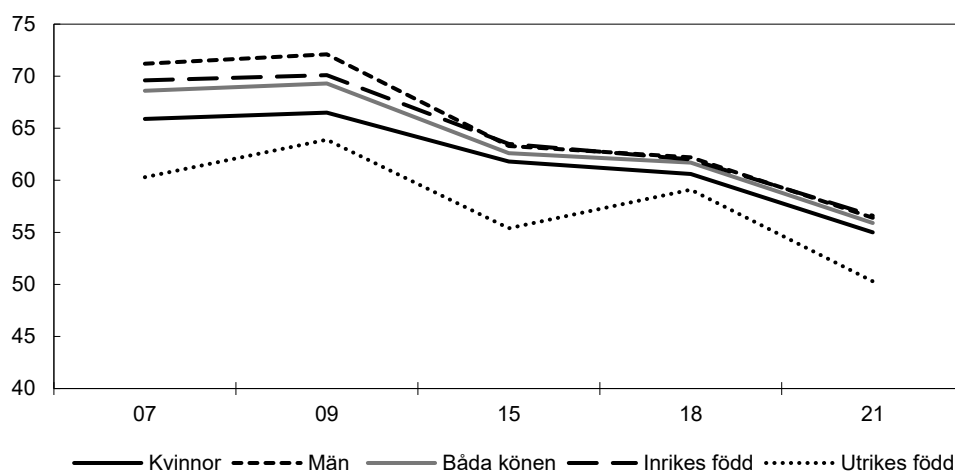
Att alla unga ska ha goda levnadsvillkor innebär bl.a. att unga ska ha tillgång till meningsfulla och utvecklande fritidsaktiviteter. Omkring 4,1 procent av unga i åldern 16–25 år besökte en fritidsgård varje månad under 2021. Andelen har endast varierat marginellt under perioden 2007–2021. Däremot har det för hela perioden varit en större andel bland de unga männen än bland de unga kvinnorna som besöker fritidsgård varje månad. Andelen besökare i detta åldersintervall ger dock inte en helt rättvisande bild eftersom många verksamheter främst riktar sig till och besöks av unga som går på högstadiet. Regeringen har i juni 2022 tillsatt en utredning som ska inhämta kunskap om och analysera den öppna fritidsverksamheten för ungdomar med syftet att identifiera hur den kan utvecklas för att bli en mer tillgänglig och jämlik verksamhet med hög kvalitet. Därtill ska utredaren särskilt analysera om den öppna fritidsverksamheten för ungdomar kan inkluderas i det övergripande brotts- och våldsförebyggande arbetet (dir. 2022:96). Uppdraget ska redovisas senast den 1 december 2023.

Unga anger att de vanligaste hindren för att delta i fritidsaktiviteter är tidsbrist på grund av skola eller arbete samt att kostnader för aktiviteter är för höga. År 2021 uppgav 34 procent bland unga i åldern 16–25 år att de avstått från någon fritidsaktivitet under de senaste 12 månaderna eftersom den kostat för mycket pengar. Andelen har minskat jämfört med 2018, då 39,8 procent uppgav att de avstått. Bland unga som är utrikes födda är andelen som avstått från en fritidsaktivitet för att den kostat för mycket betydligt högre än bland inrikes födda unga. År 2021 uppgav varannan ung utrikes född (49,1 procent) att de avstått jämfört med ca var tredje (32,2 procent) ung inrikes född.

Ungas föreningsengagemang följer tidigare trend

Diagram 15.8 Andel som är medlemmar i en förening i åldern 16–25 år, efter kön samt inrikes och utrikes född

Procent av befolkningen

Anm.: Enkätundersökningen genomförs vart tredje år.

Källa: MUCF.

Andelen unga i åldern 16–25 år som är medlemmar i en förening har minskat från 68,6 procent 2007 till 55,9 procent 2021. Det finns ingen statistisk skillnad mellan könen. År 2021 var andelen som var medlem i en förening större bland inrikes födda unga jämfört med utrikes födda unga. Ungefär sex av tio unga är medlemmar i en förening och en av tio är medlem i en förening som är uttalat samhällsorienterad. Dessutom uppger varannan ung att de arbetar ideellt i någon form. Intresse och tid är grundläggande faktorer för att unga ska vilja och kunna engagera sig. Ungas levnadsvillkor påverkar också förutsättningar för engagemang. En aktiv och engagerad omgivning är en viktig främjande faktor, medan brist på kunskap, kontaktnät och tillgänglighet skapar sämre förutsättningar. Förutsättningarna varierar även utifrån var i landet unga bor. Utbudet av organisationer och föreningar är ofta mindre utanför större städer, vilket kan göra det svårare för unga att hitta ett sammanhang där de vill och kan vara aktiva (Fokus 21 – Vilja att förändra, MUCF 2021).

Det tillfälliga stödet till barn- och ungdomsorganisationer har stärkt det unga civilsamhället

Barns och ungas möjligheter att organisera sig har stor betydelse för deras möjligheter att forma sina egna liv och ha inflytande över samhällsutvecklingen. MUCF fördelar statsbidrag enligt förordningen (2011:65) om statsbidrag till barn- och ungdomsorganisationer. Syftet med statsbidraget är att stödja barns och ungdomars självständiga organisering och inflytande i samhället. Antalet unga som är medlemmar i en barn- och ungdomsorganisation har varierat under de senaste åren, och MUCF bedömer att runt 638 000 medlemmar i åldern 6–25 år tog del av bidraget 2021. Enligt myndighetens årsredovisning för 2021 är det lika många unga kvinnor som unga män som är medlemmar.

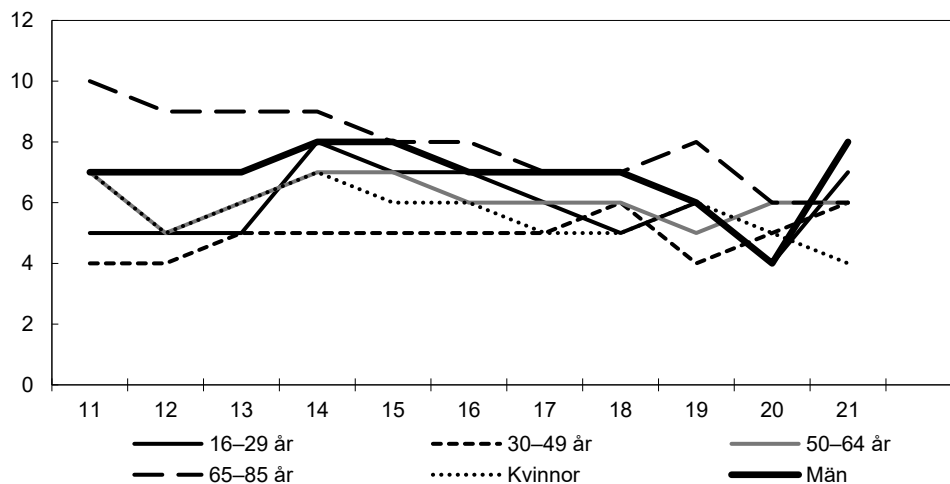
Under perioden 2020 till 2022 har riksdagen beslutat om en tillfällig förstärkning av statsbidraget till barn- och ungdomsorganisationerna med 50 miljoner kronor årligen. Totalt fördelade MUCF under 2021 cirka 262 miljoner kronor i organisationsbidrag till 109 barn- och ungdomsorganisationer och ca 18,2 miljoner kronor i projektbidrag till 26 projekt för ungdomars organisering (Ku2022/00385). För barn- och ungdomsorganisationerna utgjorde statsbidraget i genomsnitt 61 procent av de totala intäkterna

under 2020. Den tillfälliga ökningen av stödet har enligt paraplyorganisationen LSU – Sveriges ungdomsorganisationer varit välbehövlig och gett många organisationer andrum under de utmaningar som följt av covid-19-pandemin. Att ökningen varat i tre år har dessutom stärkt organisationernas möjligheter att planera långsiktigt och bidragit till att personal och lokaler kunnat behållas trots pandemins negativa ekonomiska konsekvenser.

Ungdomars politiska engagemang är relativt stabilt över tid

Diagram 15.9 Andel som anger att de är medlemmar i ett politiskt parti eller förbund, efter ålder och kön

Procentuell andel

Anm.: Könsuppdelad statistik finns endast för den totala befolkningen 16–85 år.

Källa: SOM-institutet.

Bland unga i åldern 16–29 år uppger 7 procent att de är medlemmar i ett politiskt parti 2021, vilket är högre än 2020 då andelen var 4 procent. För befolkningen i stort ligger motsvarande siffra för 2021 på 6 procent. Sett under en längre tid har andelen medlemmar i politiska partier minskat i hela befolkningen. Detta gäller även unga i åldersgruppen 16–29 år, även om nedgången inte varit lika tydlig i denna grupp. Under de senaste tio åren har andelen unga som anger att de är medlemmar i ett politiskt parti dock legat relativt stabilt och varierat mellan 4 och 8 procent. (Svenska demokratitrender, SOM-institutet 2022).

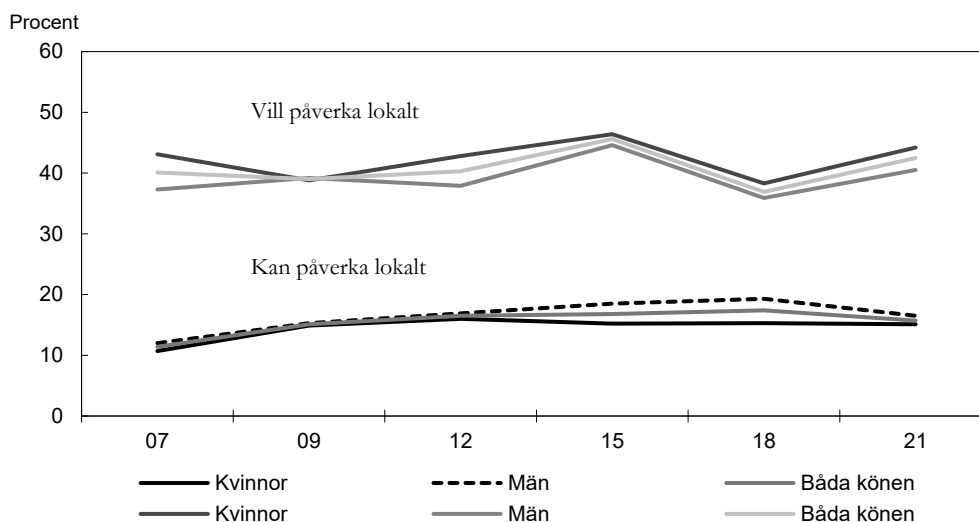
Unga skiljer sig inte väsentligt i nivåer när det gäller politiskt intresse och engagemang i jämförelse med tidigare ungdomsgenerationer eller i förhållande till äldre grupper. Färre unga är i dag engagerade i politiska partier och i andra föreningar, jämfört med tidigare decennier. Samtidigt har ungas engagemang i samhällsfrågor ökat på andra sätt och tagit sig delvis nya former. Även om de flesta ungdomarna inte är medlemmar i någon politisk eller social organisation visar sammanställningar som Forte gjort att nästan tre av fyra unga är engagerade i någon form av politisk eller medborgerlig aktivitet (Ungas organisering och politiska deltagande, Forte 2022).

Utöver formerna är det framför allt platsen för ungas politiska deltagande som har förändrats under senare år. Enligt MUCF (Fokus 2021) uppger sju av tio unga att de under det senaste året har gjort någon form av politisk handling. Den vanligaste är att stötta åsikter i samhällsfrågor på internet eller sociala medier. Över hälften (56 procent) av de unga uppger att de stöttat en åsikt på nätet eller i sociala medier, vilket i dag är den vanligaste formen av politisk handling bland unga. Partierna och deras ungdomsförbund har enligt Forte förlorat attraktionskraft och internet har gjort det möjligt för unga att delta på nya sätt. Det tycks också pågå ett värderingsskifte kring

ungdomarnas egna föreställningar av det som rör politik och det är många som inte identifierar sig med den rådande normen om ett aktivt politiskt medborgarskap, trots att deras handlingar och värderingar vittnar om betydande politiskt intresse och engagemang (Forte 2022).

Andelen unga som är intresserade av att påverka lokala beslut ökar men de upplever hinder

Diagram 15.10 Unga i åldern 16–25 år som vill och kan påverka lokalt

Anm.: Enkätundersökningen genomförs vart tredje år.

Källa: MUCF.

Drygt 42 procent av unga 16–25 år säger sig vilja påverka i frågor som rör deras kommun, vilket är en ökning från 2018 då andelen låg på 36,9 procent. Intresset för att vara med och påverka i frågor som rör den egna kommunen är större bland utrikes födda än bland inrikes födda unga, 48,7 procent respektive 41,9 procent. Det finns ingen statistiskt säkerställd skillnad mellan könen. Samtidigt som fler unga vill påverka lokalt har andelen unga som upplever att de kan påverka legat relativt stabilt under de senaste tio åren. Under 2021 uppgav 15,7 procent av unga 16–25 år att de upplever att de har möjligheter att föra fram åsikter till beslutsfattare i kommunen. Andelen unga män som upplever att de har möjligheter att föra fram åsikter till beslutsfattare i kommunen har minskat sedan 2018, från 19,3 procent till 16,5 procent 2021. För unga kvinnor är andelen 15,1 procent 2021, jämfört med 15,3 procent 2018.

15.4 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

Ungdomspolitikens utveckling påverkas av insatser som genomförs inom flera olika utgiftsområden. Regeringens insatser bedöms ha haft positiva effekter för måluppfyllelsen. Det finns skäl att fortsatt följa upp de långsiktiga effekterna av covid-19-pandemin för unga.

Det kan konstateras att ungdomar överlag bedömer sin hälsa som bättre än övriga grupper. Samtidigt finns det tydliga tecken på att den psykiska ohälsan bland unga ökar, särskilt bland unga kvinnor. Regeringen följer utvecklingen och där bedöms Fortes kartläggning bidra med mer kunskap.

För många unga innebar covid-19-pandemin försämrade förutsättningar på arbetsmarknaden. Samtidigt visar erfarenheter från tidigare ekonomiska kriser att unga generellt har bättre förutsättningar att klara sådana utmaningar än äldre åldersgrupper. Även om ungdomsarbetslösheten har minskat från januari 2021 t.o.m. januari 2022

finns det, som IFAU och Riksbanken pekat på, en risk att tiden utanför arbetsmarknaden blir långvarig för unga som redan tidigare stod längre från arbetsmarknaden. Regeringen bedömer att MUCF:s uppdrag att stödja de aktörer, i första hand kommuner, som bidrar till etablering av unga som varken arbetar eller studerar har bidragit till att stärka gruppens förutsättningar.

Kostnader utgör ett hinder för unga att delta i organiserade fritidsaktiviteter. Samtidigt är det en relativt låg andel av ungdomsgruppen som regelbundet besöker en fritidsgård eller ungdomens hus. Den öppna fritidsverksamheten erbjuder såväl mötesplatser som meningsfulla aktiviteter för unga och har även en potential i att nå unga som inte deltar i organiserade fritidsaktiviteter.

Den tidsbegränsade ökningen av stödet till barn- och ungdomsorganisationerna bedöms ha bidragit positivt till att stärka organisationernas verksamheter och ungas engagemang under pandemin. Stödet har gett organisationerna möjligheter att fortsätta arrangera aktiviteter samt bibehålla kanslier och kompetens, trots uteblivna intäkter till följd av restriktioner under pandemin. Pandemins negativa effekter på organisationernas medlemsrekrytering bedöms ha mildrats av den stabilitet det extra stödet inneburit för ungdomsorganisationerna.

Ungas inflytande och delaktighet har utvecklats positivt sett utifrån att unga är samhällsengagerade i högre grad. Även om många unga inte är medlemmar i olika föreningar för politisk eller annat medborgerligt engagemang finns det många som engagerar sig på andra sätt, via olika forum på internet och på sociala medier. Samtidigt finns det utmaningar i att unga utrikes födda, unga med funktionsnedsättningar och unga från gles- och landsbygdskommuner deltar i lägre utsträckning än andra unga i frågor som rör samhällsutvecklingen.

15.5 Politikens inriktning

Inom ungdomspolitik prioriterar regeringen att ungas sociala inkludering och etablering på arbetsmarknaden ska öka, alla unga ska ha en meningsfull fritid, alla unga ska vara delaktiga i samhällsbygget samt att den psykiska hälsan bland unga ska öka (skr. 2020/21:105).

Det ungdomspolitiska målet om att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor innebär även att unga ska ha tillgång till en aktiv och meningsfull fritid i gemenskap med andra. För att värna och stärka barns och ungas tillgång till fritidsaktiviteter inför regeringen ett fritidskort. Ett system arbetas fram under 2023 för att införas under 2024 (se vidare utg.omr. 9 avsnitt 5 Folkhälsopolitik).

En god psykisk hälsa är en förutsättning för goda levnads- och uppväxtvillkor bland unga och kräver breda insatser inom flera politikområden. Regeringen följer utvecklingen och genomför flera insatser för att motverka psykisk ohälsa bland barn och unga, kvinnor och män. Den nya nationella strategin för psykisk hälsa och suicidprevention kommer att vara en viktig del i detta arbete. Därtill ska den fysiska hälsan bland unga bli mer jämlik (se vidare utg.omr. 9 avsnitt 4 Hälso- och sjukvårdspolitik och avsnitt 5 Folkhälsopolitik).

Ungas egen organisering är en viktig del i att öka ungas inflytande och delaktighet i samhällsbygget. Att unga i hela landet har möjlighet att organisera sig och få inflytande i demokratin är en central del i regeringens ungdomspolitik. Statsbidraget till barn- och ungdomsorganisationerna bidrar till att skapa förutsättningar för detta på ett betydelsefullt sätt. Därför föreslår regeringen att statsbidraget till barn- och ungdomsorganisationerna tillförs medel 2023–2025.

Social inkludering och etablering på arbetsmarknaden är en förutsättning för att unga ska ha goda levnadsvillkor och makt att forma sina liv, särskilt för de grupper av unga som riskerar långvarigt utanförskap. Det är därför fortsatt viktigt att samla och sprida information om insatser inom detta område.

15.6 Budgetförslag

15.6.1 12:1 Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Tabell 15.1 Anslagsutveckling 12:1 Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Tusental kronor

2021	Utfall	51 574	Anslagssparande	1 615
2022	Anslag	59 053 ¹	Utgiftsprognos	58 485
2023	Förslag	59 690		
2024	Beräknat	61 278 ²		
2025	Beräknat	62 591 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 59 690 tkr i 2023 års prisnivå.

³ Motsvarar 59 690 tkr i 2023 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 15.2 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 12:1 Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Tusental kronor

Anvisat 2022 ¹	59 053	59 053	59 053
Pris- och löneomräkning ²	637	2 225	3 538
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	59 690	61 278	62 591

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2022. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2024–2025 är preliminär.

Regeringen föreslår att 59 690 000 kronor anvisas under anslaget 12:1 *Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 61 278 000 kronor respektive 62 591 000 kronor.

15.6.2 12:2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet

Tabell 15.3 Anslagsutveckling 12:2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet

Tusental kronor

2021	Utfall	287 554	Anslagssparande	3 126
2022	Anslag	340 680 ¹	Utgiftsprognos	336 843
2023	Förslag	290 680		
2024	Beräknat	290 680		
2025	Beräknat	290 680		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till ungdomsorganisationer. Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag och visst övrigt stöd till nationell och internationell ungdomsverksamhet för ungdomspolitikens genomförande. Anslaget får användas för sådana administrativa utgifter som är en förutsättning för genomförandet av insatser inom området.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 15.4 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 12:2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	290 680	290 680	290 680
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
<i>varav BP23</i>	<i>50 000</i>	<i>50 000</i>	<i>50 000</i>
– <i>Stärkt stöd till barn- och ungdomsorganisationer</i>	<i>50 000</i>	<i>50 000</i>	<i>50 000</i>
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	290 680	290 680	290 680

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 50 000 000 kronor för 2023 för en förstärkning av statsbidraget till barn- och ungdomsorganisationer. För 2024 och 2025 beräknas motsvarande belopp tillföras anslaget. Finansiering sker genom en neddragning av satsningen på personcentrerade och sammanhållna vårdförlopp inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, anslag 1:6 *Bidrag till folkehälsa och sjukvård*.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 50 000 000 kronor fr.o.m. 2023 till följd av att tidsbegränsade medel upphör.

Regeringen föreslår att 290 680 000 kronor anvisas under anslaget 12:2 *Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 290 680 000 kronor respektive 290 680 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2023 för anslaget 12:2 *Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 262 000 000 kronor 2024.

Skälen för regeringens förslag: För att nå en ökad förutsägbarhet i medelstildelningen som avser statsbidrag i form av organisationsbidrag till barn- och ungdomsorganisationer bör MUCF under 2023 kunna fatta beslut om stödets fördelning 2024. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2023 för anslaget 12:2 *Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 262 000 000 kronor 2024.

Tabell 15.5 Beställningsbemyndigande för anslaget 12:2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet

Tusental kronor

	Utfall År 2021	Prognos År 2022	Förslag År 2023	Beräknat År 2024
Ingående åtaganden	0	262 000	212 000	
Nya åtaganden	262 000	212 000	262 000	
Infriade åtaganden		-262 000	-212 000	-262 000
Utestående åtaganden	262 000	212 000	262 000	
Erhållet/föreslaget bemyndigande	262 000	212 000	262 000	

15.6.3 12:3 Särskilda insatser inom ungdomspolitiken

Tabell 15.6 Anslagsutveckling 12:3 Särskilda insatser inom ungdomspolitiken

Tusental kronor

2021	Utfall	1 609	Anslagssparande	391
2022	Anslag	22 000 ¹	Utgiftsprognos	21 789
2023	Förslag	22 000		
2024	Beräknat	22 000		
2025	Beräknat	2 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för särskilda insatser inom ungdomspolitiken. Anslaget får användas för sådana administrativa utgifter som är en förutsättning för genomförandet av insatser inom området.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 15.7 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 12:3 Särskilda insatser inom ungdomspolitiken

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	22 000	22 000	22 000
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			-20 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	22 000	22 000	2 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 22 000 000 kronor anvisas under anslaget 12:3 *Särskilda insatser inom ungdomspolitiken* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 22 000 000 kronor respektive 2 000 000 kronor.

16 Politik för det civila samhället

16.1 Mål för området

I avsnitt 3.4 anges de mål som riksdagen har beslutat för politiken för det civila samhället.

16.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Resultatredovisningen inom Politik för det civila samhället utgår från följande bedömningsgrunder:

- hur de statliga bidragen har fördelats med avseende på det civila samhällets självständighet och oberoende
- insatser för att besluts- och beredningsprocesser inom olika områden ska omfatta dialog med det civila samhället
- insatser för att det civila samhället ska kunna verka i rollen som utförare och ingå partnerskap med det offentliga, samt insatser för att öka kunskap om det civila samhället hos offentliga aktörer
- insatser för att stärka stabilitet, enhetlighet och förutsebarhet i villkor och bidrag
- insatser för öppenhet och tillvaratagande av det civila samhällets kunskaper i frågor som rör dem, exempelvis genom remisser, sakråd och möten
- tillstånd och utveckling som gäller befolkningens deltagande i det civila samhället, förutsättningar för civilsamhällets aktörer att verka inom olika samhällsområden och hur det civila samhället speglar den mångfald som finns i befolkningen.

16.3 Resultatredovisning

I det civila samhället ingår allt från nätverk, tillfälliga sammanslutningar och frivilliga insatser till ideella föreningar, registrerade trossamfund, stiftelser och kooperativ. En rad faktorer påverkar villkoren för det civila samhällets organisationer. De effekter som insatser inom politiken för det civila samhället har på dessa villkor är svåra att avgränsa från effekterna av insatser som görs inom andra verksamhetsområden. Redovisning av resultat görs mot denna bakgrund.

Resultat utifrån principen om självständighet och oberoende

Principen om självständighet och oberoende handlar bl.a. om det civila samhällets centrala betydelse för demokratin och vikten av organisationernas fristående ställning.

Fördelning av statsbidrag

Statsbidrag om sammanlagt cirka 26,4 miljarder kronor (varav 12 miljarder kronor till biståndsverksamheter) fördelades till det civila samhällets organisationer under 2021, vilket är cirka 2,1 miljarder kronor mer än 2020. Av statsbidragen har cirka 2,9 miljarder kronor tillförts mot bakgrund av pandemin, vilket är en ökning med cirka 750 miljoner kronor. Under 2021 uppgick andelen generella bidrag till 94,8 procent, vilket kan jämföras med 93,5 procent 2020. En hög andel generella bidrag är i linje med regeringens ambition om självständighet och oberoende med stort utrymme för egna initiativ.

Statsbidrag till det civila samhällets organisationer fördelas inom flera områden. Inom området Politik för det civila samhället ligger stöd till idrotten, bidrag till allmänna samlingslokaler, stöd till friluftorganisationer och bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer. I avsnitten 16.6 respektive 16.7 redogörs det närmare för stödet till idrotten och bidraget till friluftorganisationerna. I utgiftsområde 13 avsnitt 5.3 redogörs det närmare för bidraget till riksdagspartiers kvinnoorganisationer.

Bidrag till allmänna samlingslokaler

Antalet ansökningar till Boverket om statsbidrag till allmänna samlingslokaler ökade från 2020 till 2021. Under 2021 beviljades 106 av 295 ansökningar om investeringsbidrag respektive 16 av 52 ansökningar om verksamhetsutvecklingsbidrag. Vidare beviljades 134 av 144 ansökningar om organisationsbidrag som infördes i samband med en förstärkning för att mildra de ekonomiska konsekvenserna till följd av spridningen av covid-19. De tre samlingslokalorganisationerna Bygdegårdarnas riksförbund, Folkets Hus och Parker samt riksorganisationen Våra gårdar förmedlade majoriteten av medlen till sina medlemsorganisationer. Under 2022 beslutade riksdagen om ytterligare 60 miljoner kronor för samma ändamål (prop. 2021/22:86, bet. 2021/22:FiU16, rskr.2021/22:142).

Uppföljning av det civila samhällets villkor

På uppdrag av regeringen följer Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (förkortad MUCF) årligen upp ideella föreningars villkor. Uppföljningen avseende 2021 (Ku2022/01019) visar att pandemin liksom året innan påverkat de ideella föreningarnas möjlighet att bedriva verksamhet, främst för föreningar som framför allt består av barn och ungdomar eller äldre. Vidare har föreningar som i huvudsak består av äldre tappat medlemmar i högre grad än andra föreningar. Samtidigt visar både årets och förra årets uppföljning att föreningarna har en stark tro på framtiden och möjligheterna att fortsätta bedriva sina verksamheter. Vad gäller föreningarnas finansiering och långsiktiga förutsättningar har utvecklingen över tid varit stabil och majoriteten av föreningarna uppger att de under året haft goda förutsättningar att bedriva verksamhet.

Skattereduktion för gåvor

Under 2019 återinfördes skattereduktionen för gåvor till ideell verksamhet (prop. 2018/19:92, bet 2018/19:SkU21, rskr. 2018/19:248). Skattereduktionen, som avser gåvor till ideell verksamhet för social hjälp, uppgår till 25 procent av gåvobeloppet. Reduktionen fördubblades genom en ändring i 67 kap. 26 § inkomstskattelagen (1999:1229) som trädde i kraft den 1 januari 2022 (bet. 2021/22:FiU1, rskr. 2021/22:46). Maximal reduktion uppgår nu till 3 000 kronor, vilket motsvarar gåvor på totalt 12 000 kronor. Skattereduktionen gäller för fysiska personer och bara för gåvor till på förhand godkända gåvomottagare.

Resultat utifrån principen om dialog

Principen om dialog handlar bl.a. om att dialog ska finnas mellan regeringen och det civila samhället i alla frågor och beslutsprocesser som rör civilsamhällets villkor och verksamheter.

Under 2021 fanns i Regeringskansliet 44 fasta forum för samråd med det civila samhällets organisationer. Utöver dessa fasta forum anordnade Regeringskansliet 112 möten för samråd med det civila samhällets organisationer i specifika frågor. Av dessa möten var 26 sakråd varav nio EU-sakråd och fem skedde med anledning av pandemin. MUCF:s uppföljning av ideella föreningars villkor 2021 visar att andelen

föreningar som har haft kontakt med företrädare för offentlig sektor minskat något jämfört med föregående år.

Partsgemensamt forum

Partsgemensamt forum (förkortad PGF), som är en plattform för dialog mellan regeringen och det civila samhällets organisationer, ska bl.a. följa upp och bidra till att utveckla politiken för det civila samhället. Under de dialogmöten som har genomförts 2021 har 19 organisationer varit representerade. Dialogerna har utifrån olika teman gett ökad kunskap om civilsamhällets förutsättningar och bidragit till att utveckla de generella villkoren för det civila samhället. En beskrivning av den genomförda verksamheten finns i årsskriften Partsgemensamt forum 2021 som tas fram av Nationellt organ för dialog och samråd mellan regeringen och det civila samhället (förkortad NOD).

Nationellt organ för dialog mellan regeringen och det civila samhället

NOD har under 2021 fortsatt att vara en resurs för regeringen och civilsamhället i hanteringen av pandemin genom samlade lägesbilder och genomförande av ett flertal dialoger. NOD har även under året arbetat med bl.a. det nationella genomförandet av Agenda 2030 och ungdomsråd inför miljökonferensen Stockholm+50 i samarbete med Miljödepartementet. NOD har även samlat civilsamhället i en avsiktsförklaring om demokrati inom ramen för firandet av Demokratin 100 år samt administrerat PGF. Enligt en delrapport från pågående forskning om NOD har NOD under 2021 visat sin relevans i olika aktuella samhällsutmaningar så som pandemin, frågan om minskat demokratiskt utrymme och klimatförändringarna (Årsrapport i NOD:s följeforskning 2021, Luleå tekniska universitet).

Resultat utifrån principen om kvalitet

Principen om kvalitet handlar bl.a. om att det offentliga ska ha kunskap om och erkänna det egenvärde som finns i att aktörer från civilsamhället deltar i välfärden.

Civila samhällets roll i samhällsekonomin

Det civila samhället bidrog under 2019 med verksamheter till ett värde (förädlingsvärde) av 159 miljarder kronor (155 miljarder kronor 2018), vilket utgjorde 3,1 procent av Sveriges totala BNP (3,2 procent 2018). Den totala produktionen för det civila samhället 2019 var 275 miljarder kronor (267 miljarder 2018), vilket utgjorde 3,0 procent av Sveriges totala produktion (3,0 procent 2018). Av detta utgjorde 40 miljarder kronor betalningar från offentlig förvaltning (Det civila samhället 2019, Statistiska centralbyrån SCB, 2021). År 2020 fanns det 261 000 organisationer i det civila samhället (257 000 år 2019) varav 99 000 var ekonomiskt aktiva (99 000 år 2019). Totalt sett förvärvsarbetade 188 000 personer inom det civila samhället år 2020 (199 000 år 2019), med fördelningen 61 procent kvinnor och 39 procent män (Det civila samhället 2020 – delrapport, SCB 2022).

Kunskap om civila samhället i offentlig sektor

MUCF har under 2021 genomfört flera aktiviteter för att förbättra samverkan mellan den offentliga sektorn och det civila samhället. Ett flertal träffar har genomförts med regioner i syfte att öka kunskapen om och samverkan med det civila samhället. Insatser har även genomförts för att samordna och förbättra myndighetsinformation till civilsamhället avseende covid-19-pandemin. Enligt MUCF:s uppföljning av ideella föreningars villkor 2021 anser en majoritet av föreningarna att offentliga företrädare har förståelse för föreningarnas villkor och förutsättningar.

Förutsättningar för idéburen välfärd

Regeringen beslutade i mars 2022 om propositionen Idéburen välfärd (prop. 2021:22/135, bet. 2021/22:FiU28, rskr. 2021/22:349) i syfte att underlätta för idéburna organisationer att delta i och bidra till den offentliga välfärden. Det beslutade förslaget innebär att valfrihetssystemet, enligt lagen om valfrihetssystem (2013:311), kan reserveras för idéburna aktörer så länge det inte rör det lagstadgade vårdvalet.

Forskning för kunskap på lång sikt

Inom Vetenskapsrådets flervetenskapliga forskningsprogram om det civila samhället togs beslut om nya forskningsprojekt under hösten 2021. Av 80 inkomna ansökningar beviljades nio projekt som behandlar frågor om alltifrån antifeministisk utrikespolitik, samiska civilsamhället och migration till hållbar energi och civilsamhällets roll i utvecklingen (Ku2022/00650). MUCF har beviljat medel till tre forskningsprojekt utifrån 26 inkomna ansökningar till studier inom identifierade behovsområden avseende det civila samhället.

Resultat utifrån principen om långsiktighet

Principen om långsiktighet handlar bl.a. om att det civila samhällets organisationer ska ha goda och stabila villkor och förutsättningar för sin verksamhet.

Av totalt 255 statsbidrag till det civila samhällets organisationer under 2022 beviljades 66 för två år eller mer, motsvarande cirka 26 procent. Detta är en högre andel jämfört med 2020. MUCF:s uppföljning av ideella föreningars villkor 2021 visar att andelen föreningar som har haft ekonomiska förutsättningar att bedriva kärnverksamhet är oförändrad trots pandemin. 88 procent av föreningarna tror sig även ha goda möjligheter att bedriva verksamheten de kommande åren.

Resultat utifrån principen om öppenhet och insyn

Principen om öppenhet och insyn handlar bl.a. om att civilsamhället ska ha inflytande i processer för beslutsfattande i frågor som rör civilsamhällets villkor och verksamhet.

Synpunkter inhämtas från det civila samhällets organisationer

Regeringskansliets uppföljning visar att totalt 216 remisser har skickats ut till 3 382 organisationer inom det civila samhället under 2021. Svarsfrekvensen var 51 procent, vilket är en minskning jämfört med 2020 då det var 60 procent som svarade. Som komplement till remissförfarandet har synpunkter och perspektiv från det civila samhällets organisationer även inhämtats genom t.ex. sakråd.

Främjande av civilsamhällets medverkan i beslutsprocesser

Europeiska koden för främjande av idéburna organisationers medverkan i offentliga beslutsprocesser (Europarådet 2019) stödjer samverkan mellan det offentliga och det civila samhället och har under året använts och spridits av MUCF och NOD.

Resultat utifrån principen om mångfald

Principen om mångfald handlar bl.a. om att det civila samhället bör rymma en mångfald av verksamheter samt spegla och omfatta människor från olika delar av befolkningen. Uppföljning av principen inbegriper att ett jämställdhetsperspektiv ska finnas inkluderat.

Deltagande i det civila samhället

Drygt hälften av befolkningen gör ideella insatser i eller utanför föreningslivet, en nivå som är stabil över tid. Den långsiktiga tendensen är dock att andelen av befolkningen som är medlemmar i en förening minskar. Enligt en undersökning av SOM-institutet vid Göteborgs universitet (Ku2022/01257) var 70 procent av Sveriges befolkning i åldern 16–85 medlemmar i en förening 2021, en minskning med 8 procentenheter sedan mätningarna inleddes 1998. För män var andelen som är medlemmar i en förening 71 procent och för kvinnor 69 procent. För personer med högre utbildning var andelen 80 procent och för personer med lägre utbildning 48 procent. Med högre utbildning avses personer som studerat på högskolenivå och med lägre utbildning avses personer som inte avslutat grundskolestudier eller motsvarande. En mindre andel personer som är uppväxta utomlands är medlemmar i en förening jämfört med personer uppväxta i Sverige, 58 procent jämfört med 72 procent. Andelen i befolkningen som deltar aktivt i en förening uppgår enligt samma undersökning till 22 procent. Att vara aktiv i en förening är något vanligare bland män än bland kvinnor, 24 procent jämfört med 20 procent.

Av MUCF:s uppföljning av ideella föreningsvillkor 2021 framgår att pandemin inte haft så stor negativ påverkan under 2021 som 2020. En majoritet av föreningarna uppger att antalet medlemmar inte påverkats alls av pandemin. Dock har föreningar som består av barn och unga eller äldre drabbats negativt i högre utsträckning.

Ofrivillig ensamhet bland äldre

Socialstyrelsen har under 2021 fördelat 18,5 miljoner kronor till totalt 126 organisationer, både pensionärsorganisationer och andra organisationer med verksamhet som vänder sig till äldre, för insatser som bidrar till att motverka ofrivillig ensamhet bland äldre personer. Totalt inkom 281 ansökningar om sammanlagt ca 136 miljoner kronor, myndigheten gav bifall till ca 45 procent av antalet sökande. Bidraget har bl.a. möjliggjort nya mötesplatser för äldre om kultur, hälsofrämjande aktiviteter utomhus, kompetenshöjande digitala kurser samt uppsökande verksamhet. Socialstyrelsen uppger att minst 72 000 deltagare nåtts eller deltagit i aktiviteter som finansierats av statsbidraget. Bidraget har bidragit till att förebygga och bryta ensamhet och isolering bland äldre. I samband med budgetpropositionen för 2022 permanentades bidraget och 25 miljoner kronor tillförs årligen (prop.2021/22:1 utg.omr.17, bet. 2021/22:KrU1, rskr.2021/22:85).

Stöd till organisationer som arbetar med människor i socialt särskilt utsatta situationer

Covid-19-pandemin har fortsatt att ge ökade behov av civilsamhällets insatser för samhällets mest utsatta. Under 2021 tillfördes sammanlagt 150 miljoner kronor till organisationer som bedriver verksamhet som riktar sig mot människor i socialt särskilt utsatta situationer. De stöd som redovisades i budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22 utg.omr. 17 avsnitt 16.3) fördelades av MUCF vid två utlysningar. Av sammanlagt 180 ansökningar beviljades 47 organisationer stöd. I rapporten Bidrag med anledning av covid-19 till organisationer som arbetar med människor i socialt särskilt utsatta situationer 2020 (Ku2021/02038) redovisar MUCF att bidraget varit av stor betydelse för organisationernas verksamhet och att medlen i huvudsak gått till boende, mat, hygienartiklar, juridisk rådgivning, psykosociala stödsamtal och själavård. Flera av organisationerna uppger att bidraget varit avgörande. Utsatta grupper har med bidragets hjälp kunnat fortsätta få de mest basala behoven tillgodosedda och organisationer har kunnat fortsätta trots krisläge. I rapporten anges att majoriteten av organisationerna anser att bidraget möjliggjort att verksamheterna kunnat möta den ökade fattigdom och utsatthet som blivit en direkt följd av pandemin. Under våren

2022 tillfördes ytterligare 80 miljoner kronor för samma ändamål (prop. 2021/22:113 utg.omr. 17, bet. 2021/22:FiU44, rskr. 2021/22:171).

Stöd för insatser med anledning av flyktingsituationen

Som en följd av Rysslands invasion av Ukraina och EU:s aktivering av massflyktsdirektivet söker ett stort antal personer skydd i Sverige. Detta har lett till behov av humanitära insatser via organisationer inom det civila samhället, t.ex. i form av samordning av och stöd till olika slags frivilliginsatser i samband med mottagandet av skyddsbehövande. Civila samhällets organisationer har mot denna bakgrund tillförts totalt 100 miljoner kronor för humanitära insatser som avser organisationernas arbete med flyktningmottagandet i Sverige (prop. 2021/22:269, bet. 2021/22:FiU49, rskr. 2021/22:467). MUCF har inom ramen för sitt förstärkta kunskapsuppdrag fått uppdrag om att sprida information till det civila samhällets organisationer och samverka med andra myndigheter till följd av flyktingsituationen med anledning av Rysslands invasion av Ukraina (Ku2022/00688).

16.4 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

Regeringen bedömer att de statliga insatserna bidrar till att uppfylla målet inom politiken för det civila samhället. För en bättre måluppfyllelse behöver politiken för det civila samhället utvecklas i riktning mot att ytterligare stärka civilsamhällets villkor och förutsättningar samt dess delaktighet i samhällsutvecklingen. Insatserna för att uppfylla målen inom politiken för det civila samhället utgör även ett bidrag till Sveriges genomförande av Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling.

Andelen generella bidrag som fördelas till civilsamhällets organisationer ligger alltså på en hög nivå, vilket bl.a. bidrar till att upprätthålla civilsamhällets självständighet och oberoende som en central del av demokratin.

Covid-19-pandemin har påverkat olika verksamheter inom det civila samhällets villkor negativt även under 2021. De ytterligare stödåtgärder som beslutats under året och den dialog som skett med civilsamhället bedöms ha bidragit till att stärka civilsamhällets förutsättningar och dess möjligheter att ta aktiv del i de samhällsutmaningar som pandemin fört med sig. Bidraget för insatser som bidrar till att motverka ofrivillig ensamhet bland äldre personer har bidragit till att förebygga och bryta ensamhet och isolering bland äldre. Bidraget har vidare stärkt lokal samverkan mellan civilsamhällets organisationer.

Såväl covid-19-pandemin som mottagandet av människor som flyr från kriget i Ukraina har synliggjort betydelsen av civilsamhället och gett ökad kunskap om det civila samhället hos offentliga aktörer.

Vetenskapsrådets forskningsprogram för det civila samhället respektive SCB:s statistikuppdrag om det civila samhället bedöms ha bidragit till ökad kunskap om hur det civila samhällets villkor utvecklas.

Regeringen bedömer vidare att det civila samhällets organisationer bidragit till fördjupning och breddning av underlag för offentligt beslutsfattande. Dialog och samråd har varit viktiga redskap för detta. De statliga medel som avsatts för NOD har stärkt dialogen med det civila samhället, inklusive dialogen i PGF.

16.5 Politikens inriktning

Det civila samhället utgör både en omistlig förutsättning för ett levande samhällsliv och ett uttryck för ett öppet demokratiskt samhälle som är större än staten. I det civila

samhället ryms såväl stora organisationer som små gemenskaper människor emellan. I civilsamhällets gemenskaper och mänskliga möten kan mänsklig värme, förståelse och respekt växa och motverka hat och polarisering. Det civila samhället verkar som demokratiskola och röstbärare samt skapar samhällsnyttig verksamhet inom olika sektorer. En utgångspunkt för politiken är att skapa goda villkor för det civila samhället och värna dess vitaliserande roll i demokratin. Av stor vikt för genomförandet av politiken är god kunskap bland offentliga aktörer om det civila samhällets särart och förutsättningar, välfungerande former för dialog mellan det offentliga och det civila samhället, samt långsiktig och rättssäker hantering av statsbidrag till det civila samhället.

Regeringen avser utreda förbud mot utländsk finansiering av organisationer på civilsamhällets område med kopplingar till islamism och extremism samt ta fram förslag om skärpt regelverk och tillsyn när det kommer till sådana organisationers finansiering.

Det finns ett stort behov av civila samhällets insatser för att bryta ofrivillig ensamhet bland äldre personer och i andra utsatta grupper där ensamheten kan vara betydande. Regeringen föreslår därför, som en del i en större gemenskapssatsning för att motverka ofrivillig ensamhet (se utg.omr. 9 avsnitt 5.5), att ytterligare medel tillförs för detta fr.o.m. 2023.

16.6 Idrottspolitik

16.6.1 Mål för området

I avsnitt 3.4 anges de mål som riksdagen beslutat för idrottspolitik.

16.6.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Bedömningen av resultatet inom idrottspolitik utgår bland annat från bedömningsgrunder och resultatindikatorer som har formulerats med utgångspunkt i de indikatorer som anges i regeringens uppdrag till Centrum för idrottsforskning om att följa upp statens stöd till idrotten. Bedömningsgrunderna är följande:

- antal medlemmar inom idrottsrörelsen
- fördelning av lokalt aktivitetsstöd
- barn och ungdomars deltagande i föreningsidrott
- andel kvinnor och män på ledande positioner på förbunds nivå.

Vissa av föregående års bedömningsgrunder har i år utelämnats.

Bedömningsgrunderna deltagande i ledarutbildning, insatser inom arbetet mot dopning samt antal medaljer i internationella mästerskap minskade alla tre relativt kraftigt på grund av pandemin och bedöms därmed inte vara relevanta att redovisa. Bedömningsgrunderna antal ideella ledare inom idrottsrörelsen samt antal personer som idrottar på fritiden har utelämnats då uppdaterad statistik saknas. Om ny statistik finns till nästa års budgetproposition kommer dessa bedömningsgrunder att ingå.

Resultatet inom idrottspolitik redovisas också särskilt utifrån Riksrevisionens granskning av statens ekonomiska stödåtgärder till idrotten och kulturen, med anledning av pandemin, och det särskilda regeringsuppdrag Centrum för idrottsforskning haft att genomföra i form av en fördjupad analys av pandemins påverkan på idrottsrörelsen.

16.6.3 Resultatredovisning

Resultat utifrån idrotten som folkrörelse

Antal medlemmar inom idrottsrörelsen

Efter 2021 års Riksidrottsmöte har Sveriges Riksidrottsförbund (RF) 72 specialidrottsförbund som medlemmar. I dessa förbund är 18 299 idrottsföreningar medlemmar som i sin tur har sammanlagt ca 3,2 miljoner personer som medlemmar. Vid 2021 års Riksidrottsmöte invaldes Svenska Padelförbundet och Svenska Islandshästförbundet som nya medlemmar i RF.

Bland specialidrottsförbunden är Svenska Fotbollförbundet störst med närmare 1,2 miljoner medlemmar fördelat på mer än 3 000 föreningar. De 15 största förbunden samlar 77 procent av RF:s totala medlemskår medan de 48 minsta förbunden samlar 12 procent. Det totala antalet medlemmar ökade mellan 2019 och 2020 med över 430 000 personer enligt förbundens statistik och endast åtta förbund redovisade ett minskande medlemskapsantal. Denna statistik kan emellertid vara behäftad med viss osäkerhet.

Könsfördelningen i RF:s totala medlemskår 2021 var 45 procent flickor och kvinnor och 55 procent pojkar och män. Skillnaden i könsfördelningen är i princip oförändrad över tid. Hela 52 av specialidrottsförbunden har emellertid en ojämn könsfördelning, varav 46 förbund har mer än 60 procent män bland sina medlemmar och sex förbund har mer än 60 procent kvinnor bland sina medlemmar.

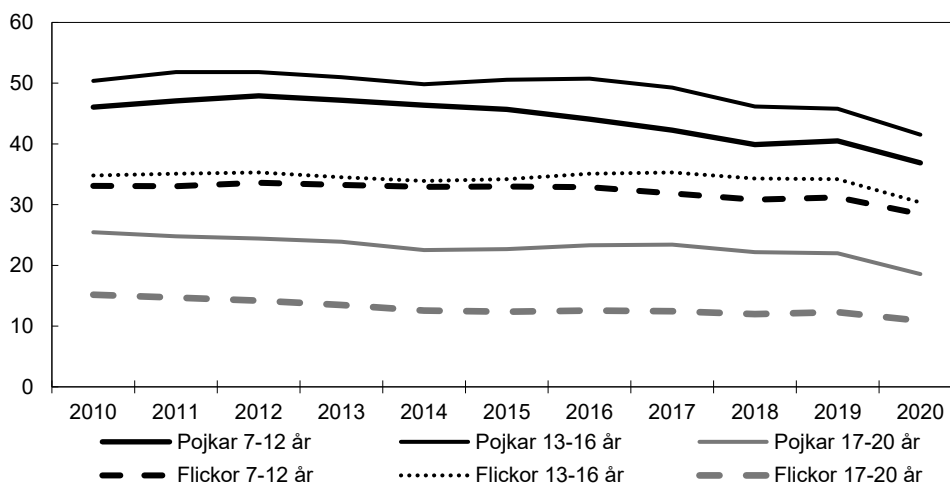
Resultat utifrån idrottens betydelse för folkhälsan

Fördelning av lokalt aktivitetsstöd

Statistiken för statligt lokalt aktivitetsstöd (LOK-stöd) är en tydlig indikator på aktivitetsnivån i svensk barn- och ungdomsidrott. LOK-stödet utgår för idrottslig verksamhet för barn och ungdomar i åldern 7–25 år och ledare i åldern 13–25 år. För deltagare och ledare inom idrott för personer med funktionsnedsättning finns ingen övre åldersgräns. Verksamheten påverkades av pandemin men det är för tidigt att fastslå de långsiktiga effekterna. Sett till idrotten i stort minskade deltagartillfällena i åldern 7–20 år med 10 procent mellan 2019 och 2020, en kraftig nedgång som också kan ställas mot en tydligt minskad aktivitetsnivå över tid.

Diagram 16.1 Aktivitetsnivån i barn- och ungdomsidrotten 2010–2020 fördelad på pojkar och flickor i respektive åldersgrupper

Antal deltagartillfällen per capita

Källa: Centrum för idrottsforskning.

Att pandemin påverkade enskilda idrotter i olika grad står klart och framför allt drabbades inomhusidrotter. För utomhusidrotter var nedgången betydligt lägre och inom fotbollen skedde ingen nedgång alls avseende deltagartillfällen. Den största nedgången noterades för personer med funktionsnedsättning vilka i stor utsträckning tillhör olika riskgrupper avseende covid-19. Mellan 2019 och 2021 minskade deltagartillfällena i denna grupp bland personer 26 år och äldre med 67 procent för kvinnor och med 71 procent för män.

Pojkar svarade för 60 procent av samtliga deltagartillfällen och flickor för 40 procent. Denna fördelning har varit i huvudsak oförändrad sedan Centrum för idrottsforskning (CIF) första uppföljning av statens stöd 2009. Det finns en stark dominans av pojkar i de tre största barn- och ungdomsidrotterna fotboll, innebandy och ishockey, samtidigt som de storleksmässigt efterföljande idrotterna gymnastik och ridsport är starkt dominerade av flickor. Fyra av tio idrotter har en jämställd könsfördelning (minst 60/40). Vidare framkommer att andelen pojkar ökar något med stigande ålder, upp till och med 25 år. Sammantaget indikerar statistiken att pojkar redan i unga år är något mer aktiva inom föreningsidrotten än flickor, och att skillnaderna därefter tilltar under ungdomsperioden.

Tabell 16.1 Förbund med flest deltagartillfällen 2020, fördelade på pojkar och flickor 7–25 år

Procent av befolkningen

	Pojkar	Flickor
Fotbollförbundet	71	29
Innebandyförbundet	66	34
Ishockeyförbundet	93	7
Gymnastikförbundet	17	83
Ridsportförbundet	4	96
Handbollförbundet	45	55
Simförbundet	44	56
Basketbollförbundet	53	47
Tennisförbundet	64	36
Friidrottsförbundet*	42	58

Anm.: Många lokalföreningar i Friskis & Svettis är medlemmar i Svenska Friidrottsförbundet.

Källa: RF/LOK-stöd.

Resultat utifrån alla flickors och pojkars, kvinnors och mäns lika förutsättningar till deltagande

Barns och ungdomars deltagande i föreningsidrott

Statistiska centralbyrån (SCB) har genomfört intervjuer med barn och unga i åldrarna 12–18 år om deras levnadsförhållanden i Undersökningarna av barns levnadsförhållanden (Barn-ULF). Mer än hälften av de svarande barn och unga sade sig idrotta minst en gång i veckan under 2018–2019 (57 procent bland flickor och 59 procent bland pojkar). Dessa uppgifter skiljer sig från RF:s aktivitetsstatistik som tydligt visar att pojkar idrottar mer än flickor. En förklaring till skillnaden kan vara att SCB endast frågade om de unga föreningsidrottar minst en gång i veckan, medan LOK-stödsstatistiken visar det totala antalet träningstillfällen. CIF redovisar att den överordnade empiriska tendensen är att idrottens tillgänglighet samvarierar med människors socioekonomiska position. Det innebär att barn till föräldrar med eftergymnasial utbildning idrottar i större utsträckning än barn till föräldrar med högst gymnasieutbildning. Barn med sammanboende föräldrar idrottar mer än barn till ensamstående. Likaså idrottar barn i storstäder och förortskommuner mer än barn

boende på landsbygden. Det finns även indikationer på att unga med utländsk bakgrund, dvs. unga som är utrikes födda eller som har minst en utrikes född förälder, idrottar i mindre utsträckning än andra unga. Den bild som framträder är att svensk föreningsidrott är socialt stratifierad och att ojämlika förutsättningar i samhället även återspeglas på idrottens område.

Andel kvinnor och män på ledande positioner på förbunds nivå

Av RF:s 71 specialidrottsförbund (2020) hade 61 förbund gått mot en mer jämställd sammansättning i sina centrala förbundsstyrelser, där båda könen uppgår till minst 40 procent bland ledamöterna. Detta är en kraftig ökning av denna jämställdhetsaspekt jämfört med föregående år, då endast 44 av 72 förbundsstyrelser nådde den nivån. Inga förbund hade 2020 färre än två ledamöter av vardera kön vilket kan jämföras med 2019 års mätning då sex förbund inte hade någon eller endast en kvinna i sina styrelser. Det finns fortsatt en tydlig dominans av män både som ordförande och generalsekreterare i idrottsrörelsens specialidrottsförbund. Bland de 71 förbunden innehades posten som ordförande av 24 kvinnor och 47 män. Samma siffror gällde för positionen som generalsekreterare. Den manliga dominansen på ledande positioner i den svenska idrottsrörelsen är än mer påtaglig i fråga om internationella uppdrag. Av specialidrottsförbundens 324 representanter i internationella förbundsstyrelser och kommittéer 2020 var 97 kvinnor och 227 män.

Resultat utifrån de särskilda krisstöden till idrotten

Riksrevisionens granskningsrapport Operation Rädda branschen – statens krisstöd till idrott och kultur under pandemin

Riksrevisionen granskade om statens ekonomiska stödåtgärder till idrotten och kulturen, med anledning av covid-19-pandemin, hade genomförts på ett effektivt sätt. Granskningen avsåg stödgivningen från mars 2020 till juni 2021. Den övergripande slutsatsen var att regeringen och RF utformade och fördelade de granskade krisstöden på ett i huvudsak ändamålsenligt och effektivt sätt. Granskningen visar emellertid på vissa brister i bidragsgivningens transparens och det uppges också ha funnits skillnader mellan föreningar från socioekonomiskt starka respektive svaga områden, där den senare kategorin uppfattades ha haft det svårare att söka stöd till följd av bristande administrativ förmåga. Med den raka ersättningsmodell som RF beslutade om har en stor del av krisstödet till idrotten gått direkt till fotbollens och ishockeyns elitföreningar och nästan allt detta stöd har gått till herridrott. I samband med utformningen av stödvillkoren under hösten 2020 förtydligade regeringen att pengarna skulle gå till att mildra negativa ekonomiska konsekvenser av covid-19, underlätta uppstart och bidra till en jämställd och jämlik idrottsverksamhet. Riksrevisionen kunde emellertid inte fastställa om de förändrade skrivningarna ledde till några mer konkreta ändringar för det stöd som RF fördelade till specialidrottsförbunden.

Centrum för idrottsforskning för djupade analys av pandemins påverkan på idrottsrörelsen

Den ovan redovisade minskningen av deltagartillfällena utifrån LOK-stödsstatistik kompletteras av CIF med en studie från Ungdomsbarometern om förändrade träningsvanor under pandemin bland unga i åldern 15–24 år. Studien indikerar att ungas idrotts- och träningsaktiviteter varit förhållandevis konstant under åren 2020–2021 jämfört med tiden före pandemin. Ett allmänt resultat av studien är att pandemin inte lämnat bestående negativa effekter på ungas intresse för träning och fysisk aktivitet. Inte heller verkar pandemin ha orsakat någon förskjutning i ungas idrottsval från föreningsidrott till träning och fysisk aktivitet i privat eller egen regi. CIF:s analys visar också att medan vissa delar av idrottslivet tvingades att ställas in, fanns det andra som prövade att ställa om och anpassa verksamheten till de nya förutsättningarna.

Analysen visar också att det statliga stödet varit av betydelse för svensk idrott och mildrat effekterna av covid-19-pandemin. De få studier som hittills gjorts av såväl elitklubbar som lokala idrottsföreningars ekonomi under pandemin pekar på att idrottsrörelsen klarat krisen förhållandevis väl och att statens stöd har bidragit till detta.

CIF menar att idrottsrörelsen slöt upp bakom den svenska pandemistrategin. Till följd av pandemin ställdes många idrottsaktiviteter in men samtidigt var det stora delar av idrottsrörelsens verksamhet som kunde fortgå, inte minst den organiserade barn- och ungdomsidrotten. CIF menar att den påtvingade omställningen och de nya erfarenheter som idrottsrörelsen fått under pandemin kanske kan bli ett stöd i idrottsrörelsens förändringsarbete i riktning bort från en stark tävlings- och prestationslogik för att snarare växa som folkrörelse. Med detta minskar risken att förlora de som främst idrottar för att ha roligt och att må bra.

16.6.4 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

Regeringen bedömer att de statliga insatserna i form av stöd till idrotten bidrar till att uppnå mål och syften för idrottspolitiken, även om mycket återstår att göra inom flera områden. Idrottsrörelsen ska vara öppen och tillgänglig för alla människor och behöver fortsätta och fördjupa sitt arbete med att erbjuda idrott och motion till de barn och unga som av olika skäl inte söker sig till föreningsidrotten, liksom till de som lämnar den. I detta arbete behövs ett fokus på ökad jämlikhet och jämställdhet inom idrotten i stort men även inom idrottens alla separata delar. Möjligheten till idrott och motion för barn och unga i områden med socioekonomiska utmaningar behöver prioriteras. Regeringen anser att det är viktigt att Sveriges Riksidrottsförbund (RF) fortsätter sitt påbörjade arbete med förändringar i fördelningen av statens stöd till idrotten för att fördela stödet i bättre förenlighet med de mål och syften som riksdagen beslutat för idrottspolitiken.

Styrkan i den idrottspolitiska modellen ligger i att staten stödjer en fri och självständig idrottsrörelse som delar de mål och syften med stödet som staten satt upp och arbetar efter dessa. Idrottsrörelsen behöver löpande utvärdera sin organisation och verksamhet i syfte att eftersträva ett så effektivt användande som möjligt av det statliga stödet till idrotten. Utöver att stödet i högre grad bör stimulera en jämställd och jämlik idrott bör stödet också tydligare bidra till att grundlägga ett hälsosamt och långvarigt förhållningssätt till idrott och motion.

Regeringen ser det också som angeläget att bättre värna barns och ungas skydd och rättigheter inom alla delar av idrotten och betonar att stöd endast ska lämnas till verksamhet som bedrivs ur ett barnrättsperspektiv. Alltför få personer med funktionsnedsättning deltar i den organiserade idrottsverksamheten och det är angeläget att åtgärder som ökar deltagandet får högre prioritet. Idrottsrörelsens utmaningar i detta avseende blev än tydligare under pandemin.

Regeringen bedömer att de särskilda krisstöden till idrotten under pandemin bidrog till att idrottsrörelsen kunde upprätthålla en relativt god nivå av aktiviteter för barn och unga. Till detta bidrog också att samhällets smittskyddsåtgärder utformades utifrån ett bredare folkhälsoperspektiv där inte minst barn och ungas behov av fysisk aktivitet vägdes in. De statliga krisstöden och smittskyddsåtgärdernas utformning bidrog också till att under en svår tid ge alla i Sverige möjlighet till positiva upplevelser av idrott som underhållning vilket är ett av statens mål och syften med statens stöd till idrotten.

Regeringen konstaterar att det är svårt att bedöma resultatet av idrottens internationella konkurrenskraft eftersom resultatet till stor del påverkats av omständigheter utanför statens stöd till idrotten. Under pandemin har många

mästerskap ställts in varför en rimlig jämförelse inte låter sig göras. De insatser som genomförts i arbetet mot dopning inom idrotten med statligt stöd bedöms vara av betydelse för en god folkhälsa och att svensk idrott följer bestämmelserna i och bidrar till att upprätthålla världsantidopningskoden.

16.6.5 Politikens inriktning

Idrott

En viktig utgångspunkt för statens idrottspolitik är en fri och självständig idrottsrörelse, en folkrörelse som engagerar många och är en betydelsefull del av vår gemensamma välfärd. Det är viktigt att idrotten är inkluderande och tillgänglig, oavsett kön, könsidentitet, könsuttryck, sexuell läggning, etnisk tillhörighet, religions- eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, ålder eller socioekonomiska och utbildningsmässiga förutsättningar i hela landet. Regeringen avser att utifrån detta öppna en dialog med Sveriges Riksidrottsförbund (RF) om ändamålsenliga förändringar i fördelningen av statens stöd till idrotten. Bidragsregler som RF beslutat om har tidigare medfört en bidragsfördelning till förmån för socioekonomiskt starka områden på bekostnad av områden med socioekonomiska utmaningar samt till förmån för pojkars idrottande på bekostnad av flickors idrottande.

Regeringen avser även föra nära dialog med RF om att stärka barnrättsperspektivet inom idrotten. Föreningsidrott ska vara en trygg plats för alla barn och unga och arbetet mot osunda idrottsmiljöer ska vara prioriterat. Det måste till ett mer strukturerat arbete som förebygger och förhindrar bristfälligt ledarskap, tystnadskultur och slutna miljöer men även företeelser som för tidiga elitsatsningar och tidig specialisering i en idrott bör diskuteras i detta sammanhang.

Regeringen föreslår att medel tillförs för idrottsverksamhet i utsatta områden, särskilt för barn och unga. Att stärka idrottsrörelsens närvaro i sådana områden kan ge boende en mer aktiv och meningsfull vardag. Utöver de hälsovinster och den sociala gemenskap föreningsidrotten ger för den enskilde bedömer regeringen att idrotten i sig fyller en viktig funktion i arbetet med att främja integration och i det brottsförebyggande arbetet.

Äldre personer har god effekt av fysisk aktivitet och det är aldrig för sent att börja träna. Regelbunden fysisk träning förebygger inte minst risken för fall och fallskador, vilket drabbar många äldre idag. Regeringen föreslår därför att medel tillförs för ett förstärkt arbete med idrott för äldre. Idrottsrörelsen bör kunna erbjuda alla äldre idrotts- eller motionsaktiviteter men också föreningsarbete och gemenskap som bidrar till ett aktivt liv och ett friskt åldrande.

Regeringen föreslår att ett så kallat fritidskort införs för barn och ungas kostnader för idrotts- och andra fritidsaktiviteter (se vidare UO9 avsnitt 5 Folkhälsopolitik).

16.7 Friluftslivspolitik

16.7.1 Mål för området

I avsnitt 3.4 anges målen för friluftslivspolitik.

16.7.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Regeringens tio friluftslivsmål och deras preciseringar följdes upp av Naturvårdsverket 2019 och redovisades i budgetpropositionen för 2021. I år är underlaget för regeringens bedömning av resultat och måluppfyllelse inom området främst Naturvårdsverkets rapport Återrapportering av medelsanvändning och resultat för

skydd av och åtgärder för värdefull natur 2019–2021 (Naturvårdsverkets rapport 7041) då en särskild redovisning av friluftsmålen görs nästa gång 2023.

16.7.3 Resultatredovisning

År 2019–2021 beviljade länsstyrelserna bidrag till totalt 1 079 åtgärder med inriktning på människa och friluftsliv med stöd av förordning (2003:598) om statliga bidrag till lokala naturvårdsprojekt (Lona-bidrag). De fyra vanligaste friluftsmålen som åtgärderna syftar till är Tillgänglig natur för alla, Attraktiv tätortsnära natur, Tillgång till natur för friluftsliv och Friluftsliv för god folkhälsa. Stöden går till åtgärder som underlättar utövandet av friluftsliv och får fler människor att vistas i naturen. Många naturskolor har också beviljats stöd för att undervisa om naturen och allemansrätten vilket bl.a. bidrar till friluftsmålet om ett rikt friluftsliv i skolan.

Det statliga ledsystemet i fjällen har fortsatt att rustas upp med bl.a. nya och renoverade broar, rastskydd och spänger. Sedan upprustningssatsningen startade under 2015 har ledförvaltarna kunnat genomföra omfattande upprustningsinsatser längs stora delar av ledsystemet. Hittills har t.ex. drygt 400 broar rustats upp eller bytts ut, över 7 000 nya vägvisare har tillkommit till ledsystemet, över 400 mil led har fått förbättrad ledmarkering samt över 200 mil led har röjts. Under 2021 blev en ny 19 mil lång skid- och vandringsled klar i Västerbotten. Den nya leden har fått namnet Lapplandsleden och sträcker sig mellan Borgafjäll och Hemavan. Detta arbete bidrar bl.a. till det övergripande målet för friluftsliv samt till friluftsmålet Tillgänglig natur för alla.

SLU Centrum för naturvägledning (CNV) har i samarbete med Naturvårdsverket bl.a. planerat för de två blivande nationalparkerna i Bästeträsk och Nämndöskärgården. Arbetet med naturvägledning bidrar bl.a. till friluftsmålet Tillgänglig natur för alla.

Med målet att förebygga olyckor och tillbud, bidra till tryggare fjällupplevelser och öka kunskapen om laviner och lavinfara driver Naturvårdsverket tjänsten Lavinprognoser. Under vintersäsongen 2021 hade tjänsten 150 000 besökare.

Naturvårdsverket har stimulerat samverkan mellan friluftslivets aktörer och spridit kunskap om friluftsliv, bl.a. genom konferensen Tankesmedja för friluftsliv. Även under detta år, präglad av pandemin, har antalet besökare i natur- och kulturlandskap varit högt och även ökat på vissa ställen. Naturvårdsverket har bemött det ökade antalet besökare i naturen med kampanjen Ta hand om varandra och naturen. Kampanjen har fått en bred spridning.

År 2021 fördelade Naturvårdsverket 5,3 miljoner kronor till ideella föreningar och organisationer som arbetar med att öka kunskapen om allemansrätten. Det är 2 miljoner kronor mer än 2020. Bidragen fördelades till 21 föreningar och organisationer i jämförelse med åtta året innan. Bidrag delades ut till informations- och kommunikationssatsningar som riktar sig till tre prioriterade målgrupper; barn och unga, nyanlända och grupper som utövar aktiviteter med risk för störning och skador på mark. Uppföljningen visar att insatserna når människor som i dag saknar eller har väldigt liten kännedom om allemansrätten och är ovana vid friluftsliv. Arbetet bidrar bl.a. till friluftsmålet om allemansrätten.

Länsstyrelserna i de tre storstadslänen Stockholms län, Västra Götalands län och Skåne län har fortsatt att arbeta med sina program om skydd av tätortsnära natur. Inriktningen är att programmen ska vara genomförda 2025. Arbetet bidrar till friluftsmålet om en attraktiv tätortsnära natur.

För att möta det fortsatt höga besöksstrycket i skyddade områden har nya parkeringar anlagts, nya friluftsanordningar satts upp och skyltning förbättrats. Leder har röjts och

rustats med nya spänger och vägvisning. Arbetet bidrar bl.a. till friluftsmålet om skyddade områden som resurs för friluftslivet.

Tabell 16.2 Förbrukning av länsstyrelsernas, Stiftelsen Tyrestaskogens och föreningen Laponiatjuottjudus bidrag för skötsel av skyddade områden – medel som rör friluftsliv, 2019–2021.

Tusental kronor

Kostnadspost	2019 ¹	2020	2021
Information, naturvägledning	26 786 ²	30 415	37 259
Friluftsanordningar och renhållning	35 261	48 721	70 591
Leder	15 580	24 582	30 398
Uppföljning friluftsliv	5 750	2 697	3 421
Summa	83 377	106 415	141 669

¹ För 2019 redovisas nettokostnader medan det för 2020 och 2021 redovisas bruttokostnader.

² I föregående års redovisning saknades summan för naturvägledning (ca 5 miljoner) under denna kostnadspost, vilket i år är justerat.

Källa: Naturvårdsverkets rapport 7041 Återrapportering av medelsanvändning och resultat för skydd av och åtgärder för värdefull natur 2019–2021.

Besöksantalen i Sveriges 30 nationalparker har totalt sett minskat med 3,7 procent jämfört med 2020, men ligger fortsatt på en hög nivå (se tabell 16.3). Även webbplatsen www.sverigesnationalparker.se har haft många besökare under 2021. Nationalparkerna Söderåsen, Kosterhavet, Dalby Söderskog och Ängsö är exempel där antalet besökare minskat jämfört med föregående år medan besöksantalet i bland andra Norra Kvill, Sarek, Hamra och Tivedens nationalparker ökat i jämförelse med 2020.

Tabell 16.3 Antal besök i Sveriges nationalparker och på webbplatsen

	2018	2019	2020	2021
Besök i nationalparker	2,74 miljoner	2,78 miljoner	3,13 miljoner	3,01 miljoner
Besök på sverigesnationalparker.se	0,83 miljoner	1,08 miljoner	1,70 miljoner	1,70 miljoner

Källor: Naturvårdsverkets rapport 7041.

Under 2021 ägnade sig ca 1,5 miljoner personer i åldrarna 16–80 år, varav ca 1 miljon män och 0,5 miljoner kvinnor, som är folkbokförda i Sverige åt fritidsfiske i svenska vatten minst en gång. Detta enligt statistik som är framtagen av Statistiska centralbyrån på uppdrag av Havs- och vattenmyndigheten (Fritidsfiske i Sverige 2021). Fritidsfisket stod tillsammans för 12,4 miljoner fiskedagar vilket är en minskning gentemot föregående år som var det högsta i mätserien. Fritidsfiskets sammanlagda utgifter 2021 inklusive utgifter för större inköp var enligt undersökningen omkring 15,3 miljarder kronor, men statistiken uppvisar här stora felmarginaler.

Friluftslivets år

År 2021 var Friluftslivets år. Det genomfördes av Svenskt Friluftsliv med stöd från Naturvårdsverket. Friluftslivets år 2021 syftade till att få fler människor att prova friluftsliv och långsiktigt fortsätta, att öka medvetenheten om friluftslivets värden samt att öka samarbetet mellan friluftslivets aktörer. Målgrupper för projektet var ovana friluftsutövare med fokus på barn, personer med utländsk bakgrund och beslutsfattare. De preliminära resultaten är att projektet totalt engagerade 384 aktörer, exempelvis föreningar, kommuner, stiftelser, myndigheter, skolor, markägare och företag. Projektet genomfördes med 12 olika teman, ett per månad, inom vilket det kommunicerades, spreds kunskap och nyheter etc.

Digitalisering av friluftsliv för samhällsplanering

Genom att nationellt heltäckande standardiserade data för friluftslivsvärden tillgängliggörs digitalt i relevanta infrastrukturer för information så blir det möjligt att rätt hänsyn tas till friluftsliv i samhällsplanering, att friluftslivet kan utvecklas i enlighet med friluftslivsmålen och att dessa mål kan följas upp. Under året har Naturvårdsverkets arbete med digitalisering av friluftsliv för samhällsplaneringen fortgått i två parallella spår: Digitalisera friluftsvärden och Information för uppföljning av friluftsmål. Arbetet med digital information om vandringsleder har fortsatt med fokus på förvaltningsinformation och marknadsföring. Ett slutligt förslag för vilka begrepp som bör ingå i digital information om vandringsleder har tagits fram i samverkan med Lantmäteriet och i nära dialog med Nationella ramverket för vandringsleder. Det bidrar till uppdaterad och kvalitetssäkrad digital kartinformation om leder och skapar förutsättningar för att ledinformation kan tillgängliggöras i den nya infrastrukturen för samhällsbyggnadsprocessen.

Statsbidrag till friluftorganisationer

Statsbidrag till friluftorganisationer omfattade under 2021 47 785 000 kr. Dessa fördelades till 23 organisationer där åtta fick organisationsbidrag, åtta verksamhetsbidrag och sju organisationer fick både organisations- och verksamhetsbidrag. Organisationerna som har fått stöd har genomfört aktiviteter som bidragit till att många människor fått möjlighet att komma ut i naturen och fått ökad kunskap om naturen eller om allemansrätten. Även under detta år har pandemin påverkat organisationernas verksamhet. En del organisationer har t.ex. ställt om och fokuserat på utbildning och kompetensutveckling för att lägga grund för framtida verksamhet, men fler konkreta aktiviteter som lägerverksamhet har genomförts 2021 jämfört med 2020.

16.7.4 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

Regeringens bedömning är att Naturvårdsverkets och länsstyrelsernas arbete har bidragit till en ökad tillgänglighet till natur- och kulturlandskap, både för befolkningen i stort och för särskilda grupper. Regeringen bedömer att arbetet med att tillgängliggöra och möta fler besökare i skyddade områden, samtidigt som man begränsar slitage etc. har varit betydelsefullt under ett år präglad av covid-19-pandemin eftersom fler då sökt sig till natur- och kulturlandskap. Upprustningen av det statliga ledsystemet i fjällen har bidragit till att fler kan vandra i fjällen, till ökad fjällsäkerhet och till regional tillväxt. Regeringen bedömer att stödet till länsstyrelsernas förvaltning och upprustning i skyddade områden har bidragit till att dessa områden har kunnat ta emot ett stort antal besökare.

Regeringen bedömer att syftet med stödet till friluftorganisationerna uppfyllts, trots de utmaningar som pandemin inneburit, och att människor i högre grad organiserar sig, vistas i naturen och utövar friluftsliv genom de organisationer och aktiviteter som beviljats medel.

Regeringen bedömer att de insatser som gjorts för att stärka friluftslivet bidrar till flera av de 17 globala målen för hållbar utveckling.

16.7.5 Politikens inriktning

Friluftslivspolitik

Regeringen anser att det behövs en hög ambitionsnivå för att nå friluftslivsmålen och att arbetet med målen ska fortsätta och utvecklas med sikte på 2030. Friluftsliv är en hörnsten i naturvårdspolitiken. Friluftslivet bidrar till såväl fysisk aktivitet som till

upplevelser och återhämtning och har därför stor betydelse för människors hälsa och välbefinnande. Den svenska naturen kan också tillföra andra positiva aspekter som att utgöra en mötesplats och bidra till integration och lärande. Det är viktigt att göra det möjligt för grupper som är relativt sett ovana vid svenskt friluftsliv att lättare få ta del av svensk natur och bedriva friluftsliv. Det kan till exempel handla om barn och ungdomar och utlandsfödda. Alla människor, oavsett förutsättningar, ska ha möjlighet att vistas i naturen och utöva friluftsliv med allemansrätten som grund. Det ska finnas förutsättningar för människor att utöva friluftsliv i alla delar av landet.

Under covid-19-pandemin har friluftslivets betydelse blivit särskilt tydlig då många människor har sökt sig ut i naturen. Att stärka infrastrukturen i och kring skyddade områden för att ge fler tillgång till naturen med bibehållen kvalitet och utan slitage och nedskräpning är viktigt. Regeringen anser att utövandet av friluftsliv ska underlättas genom ökad tillgänglighet till skyddade natur- och kulturmiljöer, tillgång till information om friluftsliv samt upprustning av vandringsleder och fjälleder. Genom en utbyggnad av friluftsanordningar kan tillgängligheten öka. Förståelsen för de rättigheter och skyldigheter som följer med allemansrätten behöver bli bredare och djupare. Verksamheter som orsakar skador på privat egendom med hänvisning till allemansrätten behöver stävas så att friluftsliv, naturturism och det privata markägandet kan fortsätta att gå hand i hand. Utvecklingen av natur- och kulturbaserad turism är en betydelsefull del av en hållbar turism och besöksnäring genom den sysselsättning och de bidrag till den lokala ekonomin och platsutveckling som denna turism skapar. Kunskapsuppbyggnad inom detta område är därför viktig.

Regeringen anser att den tätortsnära naturen är av stor betydelse. En stor del av friluftslivet till vardags utövas nära bostaden eller tätorten. Arbetet med att säkerställa tillgång till skyddad tätortsnära natur är viktigt för att ge människor i städer tillgång till naturen och skapa ökade rekreationsmöjligheter i vardagen. Ansvaret för att ge friluftslivet goda förutsättningar är delat mellan stat och kommun och mellan många myndigheter. En god samordning är viktig. Ansvarsfördelningen för friluftsfrågor mellan olika myndigheter behöver bli tydligare.

16.8 Budgetförslag

16.8.1 13:1 Stöd till idrotten

Tabell 16.4 Anslagsutveckling 13:1 Stöd till idrotten

Tusental kronor

2021	Utfall	3 921 630	Anslagssparande	181
2022	Anslag	2 786 811 ¹	Utgiftsprognos	2 786 811
2023	Förslag	2 091 811		
2024	Beräknat	2 116 811		
2025	Beräknat	2 116 811		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till idrotten. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till specialidrott inom gymnasieskolan, kunskapsstöd och forskning samt insatser mot dopning.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 16.5 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 13:1 Stöd till idrotten

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	2 366 811	2 366 811	2 366 811
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-275 000	-250 000	-250 000
<i>varav BP23</i>	<i>125 000</i>	<i>150 000</i>	<i>150 000</i>
– Äldrelyftet	25 000	50 000	50 000
– Stöd till idrotten i utsatta områden	100 000	100 000	100 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	2 091 811	2 116 811	2 116 811

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget

För en satsning på brottsförebyggande arbete avsätts 100 000 000 kronor fr.o.m. 2023. Inom ramen för ett äldrelyft avsätts för idrotten 25 000 000 kronor för 2023 och beräknat 50 000 000 kronor per år för 2024 och 2025. Anslaget minskas med 275 000 000 kronor för 2023. För 2024 beräknas anslaget minska med 250 000 000 kronor och för 2025 med 250 000 000 kronor.

Regeringen föreslår att 2 091 811 000 kronor anvisas under anslaget 13:1 *Stöd till idrotten* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 2 116 811 000 kronor respektive 2 116 811 000 kronor.

16.8.2 13:2 Bidrag till allmänna samlingslokaler

Tabell 16.6 Anslagsutveckling 13:2 Bidrag till allmänna samlingslokaler

Tusental kronor

2021	Utfall	101 133	Anslagssparande	1 031
2022	Anslag	112 164 ¹	Utgiftsprognos	111 085
2023	Förslag	52 164		
2024	Beräknat	52 164		
2025	Beräknat	52 164		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till allmänna samlingslokaler. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till Bygdegårdarnas Riksförbund, Folkets Hus och Parker och Riksföreningen Våra Gårdar för organisationernas information, rådgivning, utvecklingsarbete och arbete gällande ansökningar om statligt stöd.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 16.7 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 13:2 Bidrag till allmänna samlingslokaler

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	52 164	52 164	52 164
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	52 164	52 164	52 164

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 52 164 000 kronor anvisas under anslaget 13:2 *Bidrag till allmänna samlingslokaler* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 52 164 000 kronor respektive 52 164 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2023 för anslaget 13:2 *Bidrag till allmänna samlingslokaler* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 40 000 000 kronor 2024–2026.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget används bl.a. för investeringsbidrag till fleråriga projekt enligt förordningen (2016:1367) om statsbidrag till allmänna samlingslokaler. Detta innebär att bidragen betalas ut ett eller flera år efter det år då projektbidrag beslutats. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2023 för anslaget 13:2 *Bidrag till allmänna samlingslokaler* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 40 000 000 kronor 2024–2026.

Tabell 16.8 Beställningsbemyndigande för anslaget 13:2 Bidrag till allmänna samlingslokaler

Tusental kronor

	Utfall År 2021	Prognos År 2022	Förslag År 2023	Beräknat År 2024	Beräknat År 2025	Beräknat År 2026
Ingående åtaganden	37 309	36 281	40 000			
Nya åtaganden	27 204	30 379	26 800			
Infriade åtaganden	-28 232	-26 660	-26 800	-28 000	-8 000	-4 000
Utestående åtaganden	36 281	40 000	40 000			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	40 000	40 000	40 000			

16.8.3 13:3 Stöd till friluftorganisationer

Tabell 16.9 Anslagsutveckling 13:3 Stöd till friluftorganisationer

Tusental kronor

2021	Utfall	47 785	Anslagssparande	
2022	Anslag	97 785 ¹	Utgiftsprognos	97 785
2023	Förslag	97 785		
2024	Beräknat	97 785		
2025	Beräknat	97 785		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till friluftorganisationer.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 16.10 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 13:3 Stöd till friluftorganisationer

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	97 785	97 785	97 785
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	97 785	97 785	97 785

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 97 785 000 kronor anvisas under anslaget 13:3 *Stöd till friluftorganisationer* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 97 785 000 kronor respektive 97 785 000 kronor.

16.8.4 13:4 Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer

Tabell 16.11 Anslagsutveckling 13:4 Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer

Tusental kronor

2021	Utfall	15 000	Anslagssparande	
2022	Anslag	15 000 ¹	Utgiftsprognos	14 856
2023	Förslag	15 000		
2024	Beräknat	15 000		
2025	Beräknat	15 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer i enlighet med lagen (2010:473) om statligt stöd till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 16.12 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 13:4 Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	15 000	15 000	15 000
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	15 000	15 000	15 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 15 000 000 kronor anvisas under anslaget 13:4 *Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 15 000 000 kronor respektive 15 000 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2023 för anslaget 13:4 *Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 15 000 000 kronor 2024.

Skälen för regeringens förslag: För att Partibidragsnämndens administration ska kunna bedrivas effektivt bör stödet till riksdagspartiers kvinnoorganisationer handläggas samtidigt som stödet till de politiska partierna enligt lagen (1972:625) om statligt stöd till politiska partier. Detta innebär att åtaganden om stöd till riksdagspartiers kvinnoorganisationer beslutas under hösten för det kommande året och därmed medför behov om framtida anslag. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2023 för anslaget 13:4 *Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 15 000 000 kronor 2024.

Tabell 16.13 Beställningsbemyndigande för anslaget 13:4 Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer

Tusental kronor

	Utfall År 2021	Prognos År 2022	Förslag År 2023	Beräknat År 2024
Ingående åtaganden	15 000	15 000	15 000	
Nya åtaganden	15 000	15 000	15 000	
Infriade åtaganden	-15 000	-15 000	-15 000	-15 000
Utestående åtaganden	15 000	15 000	15 000	
Erhållet/förslaget bemyndigande	15 000	15 000	15 000	

16.8.5 13:5 Insatser för den ideella sektorn

Tabell 16.14 Anslagsutveckling 13:5 Insatser för den ideella sektorn

Tusental kronor

2021	Utfall	207 644	Anslagssparande	14 113
2022	Anslag	228 758 ¹	Utgiftsprognos	224 331
2023	Förslag	123 758		
2024	Beräknat	123 758		
2025	Beräknat	123 758		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för bidrag till forskning samt annan kunskapsutveckling som avser det civila samhället. Anslaget får även användas för utgifter för uppföljning och annan verksamhet för genomförandet av politiken för det civila samhället samt för sådana administrativa utgifter som är en förutsättning för genomförandet av insatser inom området.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 16.15 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 13:5 Insatser för den ideella sektorn

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	48 758	48 758	48 758
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	75 000	75 000	75 000
<i>varav BP23</i>	<i>75 000</i>	<i>75 000</i>	<i>75 000</i>
– <i>Ofrivillig ensamhet</i>	<i>75 000</i>	<i>75 000</i>	<i>75 000</i>
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	123 758	123 758	123 758

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 75 000 000 kronor årligen för 2023–2025 för insatser som bidrar till att motverka ofrivillig ensamhet. Därefter beräknas ökningen till 25 000 000 kronor årligen fr.o.m. 2026.

Regeringen föreslår att 123 758 000 kronor anvisas under anslaget 13:5 *Insatser för den ideella sektorn* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 123 758 000 kronor respektive 123 758 000 kronor.

17 Folkbildning

17.1 Mål för området

I avsnitt 3.4 anges de mål som riksdagen har beslutat för politiken för folkbildning.

17.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Statens stöd till folkbildningen uppgick 2021 sammantaget till ca 5 miljarder kronor. Folkbildningens verksamhet följs i första hand upp i förhållande till de fyra syften som gäller för statsbidraget för folkbildningen. Dessa fyra syften presenteras nedan och ligger till grund för resultatindikatorerna. De resultatindikatorer som används för folkbildningens område är i huvudsak kvantitativa och beskriver främst den verksamhet som genomförs.

Underlag för uppföljningen har hämtats i redovisningar från Folkbildningsrådet, SISU Idrottsutbildarna, Myndigheten för yrkeshögskolan, Specialpedagogiska skolmyndigheten och Statistiska centralbyrån.

17.3 Resultatredovisning

Resultat

Syfte: Stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin

Indikator: Antalet folkhögskolor och studieförbund i landet

Det finns 154 folkhögskolor och 11 studieförbund (inklusive SISU Idrottsutbildarna) som får statsbidrag enligt förordningen (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen. Enligt den senaste statistiken från 2021 rapporterades därutöver 173 filialer till folkhögskolor, vilket är en minskning med 5 filialer sedan 2020.

Indikator: Fördelning av folkhögskolor och studieförbund i hela landet

Landets folkhögskolor och studieförbund har stor geografisk spridning. Folkhögskolorna erbjöd under 2021 långa folkhögskolekurser i 151 kommuner, vilket är 5 kommuner färre än innan covid-19-pandemin. Studieförbunden har sedan flera år tillbaka varit verksamma i alla landets kommuner men alla studieförbunden erbjöd studiecirkel i färre kommuner 2021 jämfört med 2019. I många kommuner är numera färre studieförbund än tidigare verksamma.

Den största delen av deltagarna inom folkhögskolans allmänna och särskilda kurs återfanns 2021, likt föregående år, i storstäder, större städer eller i städernas omgivande pendlingskommuner. För studieförbundens studiecirkel återfanns likt föregående år största delen av deltagarna i storstäder och större städer med tillhörande pendlingskommuner. I relation till antalet kommuninvånare har antalet deltagare i allmän och särskild kurs tidigare varit störst i landsbygdskommuner, mindre städer och tätorter samt de kommuner som omger mindre städer, men under 2021 var andelen deltagare i relation till befolkningens storlek ungefär lika stor i alla kommuntyper. I förhållande till befolkningens storlek var antalet deltagare i studiecirkel också ganska jämnt i de olika kommungrupperna, med en något lägre andel i pendlingskommuner nära storstad och en något högre andel i landsbygdskommuner.

På grund av pandemin genomfördes under 2020 en större del av folkhögskolornas verksamhet på distans än tidigare. Under 2021 har det dock skett en kraftig minskning av deltagandet i verksamhet på distans. Inom folkhögskolan studerade 7 procent av deltagarna i allmän kurs och 41 procent av deltagarna i särskild kurs på distans 2021. Detta är en minskning med 48 procentenheter inom allmän kurs och 23 procentenheter inom särskild kurs, jämfört med 2020. Detta innebär att andelarna distansstuderande inom folkhögskolans långa kurser nästan är tillbaka på 2019 års nivåer, alltså innan pandemin.

Under pandemin ställde studieförbunden om delar av sin verksamhet till distans. Under 2021 deltog 19 procent av cirkeldeltagarna, 23 procent av deltagarna i annan folkbildningsverksamhet och 21 procent av deltagarna i kulturprogram på distans. Det är en kraftig höjning jämfört med 2019 då andelarna var nästan obefintliga.

SISU Idrottsutbildarna

SISU Idrottsutbildarna hade under 2021, i likhet med föregående år, verksamhet i alla Sveriges kommuner. Under 2021 samverkade SISU Idrottsutbildarna med knappt 6 900 föreningar i landet. Det är en minskning med 1 700 föreningar jämfört med 2020.

Syfte: Bidra till att göra det möjligt för en ökad mångfald av människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen

Indikator: Deltagare i folkhögskolekurs efter ålder och kön

Under 2021 deltog ca 58 000 unika deltagare i folkhögskolans allmänna och särskilda kurser, vilket är en ökning med drygt 600 deltagare inom särskild kurs och en minskning med 260 deltagare i allmän kurs jämfört med föregående år. Av deltagarna i allmän kurs var 57 procent kvinnor och 43 procent män. Inom särskild kurs var 68 procent kvinnor och 32 procent män. Könsfördelningen inom allmän kurs försköts därmed något jämfört med 2020, då 55 procent var kvinnor och 45 procent var män, medan den i princip var i linje med föregående år inom särskild kurs. Under 2021 var medelåldern bland deltagarna i allmän kurs 29 år och 38 år bland deltagarna i särskild kurs, i likhet med föregående år.

Indikator: Unika studiecirkeldeltagare efter ålder och kön

Under 2021 deltog ca 294 500 unika deltagare i en studiecirkel, vilket är en minskning med ca 125 800 deltagare jämfört med föregående år. Totalt hölls ca 85 500 studiecirkel, vilket är ca 69 600 färre än 2020. Av deltagarna var 63 procent kvinnor och 37 procent män, vilket är en liten förskjutning jämfört med 2020 då 62 procent var kvinnor och 38 procent var män. De stora minskningarna i antalet deltagare och antalet studiecirkel bedöms i första hand bero på covid-19-pandemin, som för studieförbunden innebar att de bl.a. ställde in och sköt upp planerad verksamhet.

Av studieförbundens studiecirkeldeltagare 2021 hade 37 procent fyllt 65 år, jämfört med 2020 då 38 procent hade fyllt 65 år. Vidare var 50 procent av deltagarna i åldern 25–64 år, vilket är en ökning med 1 procentenhet jämfört med 2020. Av deltagarna 2021 var 14 procent under 25 år, vilket är en ökning med en procentenhet från föregående år.

Under 2021 hade SISU Idrottsutbildarna nära 387 000 unika deltagare i distriktens verksamheter (lägrupp, kurs och processarbete), vilket är i paritet med föregående år. Av deltagarna i lägrupp, kurs och processarbete var 46 procent kvinnor och 54 procent män, vilket är en ökning av andelen kvinnor med 1 procentenhet jämfört med föregående år. 50 procent av deltagarna 2021 var yngre än 25 år, 43 procent var 25–65

år och 6 procent var äldre än 65 år. Åldersfördelningen har endast förändrats marginellt jämfört med föregående år.

Indikator: Andel utrikes födda deltagare i folkhögskolans långa kurser och i studiecirklar

I folkhögskolans allmänna kurs var 47 procent av deltagarna utrikes födda 2021, vilket är en minskning med 1 procentenhet jämfört med 2020. Av de utrikes födda inom allmän kurs var 60 procent kvinnor och 40 procent män. I de särskilda kurserna utgjorde utrikes födda 17 procent av deltagarna, vilket är oförändrat sedan 2020. Av de utrikes födda inom särskild kurs var 67 procent kvinnor och 33 procent män.

Andelen utrikes födda deltagare i studieförbundens studiecirklar minskade med 2 procentenheter under 2021 jämfört med 2020. Bland studiecirkeldeltagarna var andelen utrikes födda deltagare 19 procent. Av de utrikes födda deltagarna var 60 procent kvinnor och 40 procent män. Utbildning i Svenska från dag ett ingår inte i denna redovisning.

SISU Idrottsutbildarna redovisar att 7 procent av deltagarna var utrikes födda, vilket är oförändrat sedan 2020.

Indikator: Andel deltagare med funktionsnedsättning i folkhögskolornas långa kurser respektive i studieförbundens studiecirklar

Under 2021 hade 35 procent av de unika deltagarna i allmän kurs en funktionsnedsättning, vilket är oförändrat jämfört med föregående år. Inom särskild kurs utgjorde unika deltagare med funktionsnedsättning 13 procent, vilket även detta är oförändrat jämfört med 2020. Inom studiecirkelarna hade 3,7 procent av deltagarna en funktionsnedsättning 2021, vilket är en minskning med 0,5 procentenheter sedan 2020.

SISU Idrottsutbildarna redovisar inte uppgifter om deltagare med funktionsnedsättning. Under 2021 genomförde SISU Idrottsutbildarna 458 arrangemang med 3 731 deltagare tillsammans med Svenska parasportförbundet, vilket är en minskning med 110 arrangemang sedan 2020, men en ökning med 565 deltagare.

Indikator: Antal asylsökande och nyanlända som bor i anläggningsboende som deltagit i särskilda folkbildningsinsatser

Svenska från dag ett är en verksamhet för asylsökande och nyanlända, som bor i anläggningsboende. Sammantaget beräknas ca 7 400 personer ha tagit del av verksamheten 2021, ca 6 300 inom studieförbunden och 1 100 inom folkhögskolan, vilket är en minskning med ca 4 100 deltagare jämfört med 2020. Insatserna beräknas ha nått ca 26 procent av den totala målgruppen, vilket är 7 procentenheter mindre än 2020. Bland dem som deltagit i folkhögskolornas verksamhet med Svenska från dag ett 2021 uppgick andelen kvinnor och män till 54 procent respektive 46 procent. Bland dem som deltagit i studieförbundens verksamhet med Svenska från dag ett 2021 uppgick andelen kvinnor och män till 51 procent respektive 49 procent. Andelen kvinnor som deltog i verksamheten utgjorde en större andel än i målgruppen som helhet, där andelen kvinnor uppskattas till 37 procent.

Insatsen Vardagssvenska inom studieförbunden samlade ca 5 000 deltagare under 2021, varav 49 procent var kvinnor och 51 procent män. Det är en minskning med ca 1 300 personer och könsfördelningen har förskjutits något med en ökning av antalet kvinnor med 2 procentenheter jämfört med 2020.

Studieförbunden erbjöd under 2021 asylverksamheter i 102 kommuner, vilket är en minskning med 54 kommuner jämfört med 2020. Folkhögskolorna erbjöd Svenska från dag ett i 42 kommuner 2021, vilket var en minskning med 12 kommuner jämfört med föregående år.

Inom ramen för Svenska från dag ett genomförde SISU Idrottsutbildarna 538 arrangemang i 47 kommuner 2021, vilket är en minskning med 17 arrangemang och 4 kommuner jämfört med 2020.

Syfte: Bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället

Indikator: Andel deltagare utan gymnasieutbildning

Deltagarna i folkhögskolans allmänna kurs har kortare utbildningsbakgrund än befolkningen i genomsnitt. Andelen deltagare i allmän kurs som hade högst förgymnasial utbildning var 59 procent under 2021, vilket är en ökning med 1 procentenhet sedan 2020. Av deltagarna med högst förgymnasial utbildning var 56 procent kvinnor och 44 procent män. I befolkningen som helhet var andelen med högst förgymnasial utbildning 18 procent. På de särskilda kurserna var andelen deltagare som hade förgymnasial utbildning 13 procent, vilket är en minskning med 2 procentenheter jämfört med 2020. Av deltagarna på särskild kurs med högst förgymnasial utbildning var 61 procent kvinnor och 39 procent män. Bland studieförbundens cirkeldeltagare hade 15 procent högst förgymnasial utbildning, vilket är 2 procentenheter lägre än föregående år. Av studieförbundens cirkeldeltagare med högst förgymnasial utbildning var 59 procent kvinnor och 41 procent män.

Indikator: Antal utfärdade intyg om grundläggande behörighet bland deltagare på folkhögskolans allmänna kurs

Under 2021 utfärdade folkhögskolorna ca 1 830 intyg om grundläggande behörighet för studier vid högskola. Av de studerande som intygen utfärdades för var 42 procent män och 58 procent var kvinnor. 75 procent var inrikes födda och 25 procent utrikes födda. Vidare utfärdades ca 470 intyg om behörighet för studier vid yrkeshögskolan. Av de studerande som intygen utfärdades för var 45 procent kvinnor och 55 procent män. 65 procent var inrikes födda och 35 procent utrikes födda. Jämfört med 2019 innebär det ungefär 17 procent fler intyg om grundläggande behörighet till högskolan och 11 procent fler intyg om behörighet till yrkeshögskolan. Hösten 2021 sökte 6 617 personer som studerat vid folkhögskola till utbildning vid universitet och högskolor, varav 3 837 personer antogs till studier.

Indikator: Antal utfärdade intyg om avslutad eftergymnasial yrkesutbildning på särskild kurs

Folkhögskolorna utfärdade under 2021 totalt ca 1 350 intyg om avslutad eftergymnasial yrkesutbildning på särskild kurs, vilket är en ökning med ca 30 intyg jämfört med 2020.

Syfte: Bidra till att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet

Indikator: Antal deltagare i folkhögskolors och studieförbunds kulturprogram

Studieförbunden anordnade ca 117 000 kulturprogram 2021, vilket är en minskning med ca 29 000 arrangemang jämfört med föregående år. Studieförbundens kulturprogram samlade totalt drygt 4,7 miljoner (inte unika) deltagare, vilket är en minskning med ca 1,3 miljoner deltagare jämfört med 2020.

Folkhögskolorna anordnade ca 1 270 kulturprogram 2021, vilket är 590 färre än 2020. Kulturprogrammen samlade ca 90 400 (ej unika) deltagare, vilket innebär en ökning med ca 27 800 deltagare jämfört med 2020.

SISU Idrottsutbildarnas distrikt arrangerade under 2021 sammanlagt 1 171 kulturprogram med ca 62 000 (ej unika) deltagare. Det är 94 färre kulturprogram än föregående år, men en ökning med ca 10 000 deltagare.

Indikator: Andel kvinnor respektive män i kulturprogram

Av deltagarna i studieförbundens kulturprogram var 54 procent kvinnor och 46 procent män, vilket är en marginell ökning av andelen män från föregående år. Inom folkhögskolans kulturprogram var 52 procent kvinnor och 48 procent män, vilket är en ökning av andelen män med 3 procentenheter i jämförelse med 2020. Av deltagarna i SISU Idrottsutbildarnas kulturprogram var 48 procent kvinnor och 52 procent män, vilket är en ökning av andelen män med 10 procentenheter i jämförelse med 2020.

Övriga insatser**Yrkesinriktade utbildningar – allmän och särskild kurs**

Hösten 2020 tillskötts medel till det riktade uppdraget yrkesinriktade utbildningar – allmän kurs och särskild kurs. Syftet med uppdraget är att möta behovet av utbildning bland vuxna som behöver återkomma i arbete efter covid-19-pandemin samt att skapa fler utbildningsplatser inom vård- och omsorgsutbildningar kopplat till Äldreomsorgslyftet. De här kurserna omfattade totalt ca 3 400 deltagare under 2021. Bland de yrkesinriktade allmänna kurserna var huvudinriktningarna allmän, bred ämnesinriktning samt medicin, hälsa och sjukvård vanligast, och bland de särskilda kurserna medicin, hälsa och sjukvård samt beteendekunskap, humaniora.

Folkbildning om mänskliga rättigheter

Folkbildningsrådet har under 2021 fördelat bidrag till 9 projekt som anordnas av folkhögskolor och studieförbund som syftar till att stärka kunskaperna om mänskliga rättigheter. Projekten har huvudsakligen riktats till deltagargrupper med särskilt behov av kunskaper för att hävda sina rättigheter samt till deltagare som i sin yrkesroll eller föreningsverksamhet kan skydda och främja mänskliga rättigheter (se även utg.omr. 1 avsnitt 1.33).

Demokratin 100 år

Folkbildningsrådet har tilldelats extra medel inom satsningen Demokratin 100 år för demokratistärkande insatser under 2020 och 2021. För 2020 och 2021 beviljade Folkbildningsrådet organisationen Studieförbunden i samverkan tillsammans med Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation och Offentligägda folkhögskolors intresseorganisation medel för projektet #vimåsteprata. Inom projektet har man genomfört folkbildningssammansatta aktiviteter, utvecklat och spritt metodmaterial och gett möjlighet till flera lokala och digitala demokratiarrangemang runt om i landet (se även utg.omr. 1 avsnitt 3.3.2).

Förstärkningsbidrag och särskilt utbildningsstöd

Folkbildningsrådet avsatte under 2021 sammanlagt ca 261,4 miljoner kronor i förstärkningsbidrag till deltagare med funktionsnedsättning eller med behov av extra stöd i svenska språket, vilket är en ökning med ca 24 miljoner kronor jämfört med föregående år. Vidare avsattes från statsbidraget till studieförbunden ca 142 miljoner kronor till ett tillgänglighetsbidrag för personer med funktionsnedsättning och behov av särskilt stöd. Under 2021 avsattes ca 193 miljoner kronor i särskilt utbildningsstöd. Bidraget fördelas av Specialpedagogiska skolmyndigheten och syftar till att underlätta studier på folkhögskola för personer med funktionsnedsättning. En mindre del av stödet får lämnas till universitet och högskolor respektive Synskadades Riksförbund. Jämfört med 2020 är bidraget oförändrat.

Studiemotiverande folkhögskolekurs

Studiemotiverande folkhögskolekurs (SMF) är en arbetsmarknadspolitisk insats för arbetssökande som varken har grundläggande behörighet till högskoleutbildning eller

gymnasieexamen. Kursen genomfördes under 2021 av 92 folkhögskolor, vilket är 1 färre jämfört med 2020. Under 2021 deltog 4 118 personer i kursen. Det är ca 150 färre personer än föregående år. Andelen utrikes födda deltagare uppgick till 71 procent, samma som föregående år. Personer äldre än 24 år utgjorde 60 procent av deltagarna, vilket är en minskning med 3 procentenheter på ett år. Av deltagarna äldre än 25 år var 60 procent kvinnor och 40 procent män. Bland deltagarna som var 24 år och yngre var 40 procent kvinnor och 60 procent män. Av de deltagare som studerade på en studiemotiverande folkhögskolekurs 2020 gick 33 procent av deltagarna under 25 år och 24 procent av deltagarna 25 år eller äldre vidare på allmän eller särskild kurs t.o.m. december 2021. Totalt gick 51 procent vidare till fortsatta studier oavsett utbildningsform.

Etableringskurs på folkhögskola

Etableringskurs på folkhögskola är en arbetsmarknadspolitisk insats som riktar sig till personer som omfattas av Arbetsförmedlingens etableringsuppdrag. Kursen genomfördes 2021 av 56 folkhögskolor, vilket är en minskning med 10 skolor jämfört med 2020. Under 2021 deltog totalt 1 732 personer i kursen, vilket är en minskning med ca 70 personer sedan 2020. Av deltagarna var 61 procent kvinnor och 39 procent män. Folkbildningsrådet rapporterar att minskningen i antalet deltagare framför allt beror på färre personer som omfattas av etableringsprogrammet. Jämfört med 2020 års resultat har dock andelen av målgruppen som folkhögskolorna når med etableringskursen ökat under 2021.

Svenska för föräldralediga

Med start 2020 fördelar Folkbildningsrådet särskilda medel för insatsen Svenska för föräldralediga, som framför allt riktar sig till utrikes födda kvinnor med barn och som har svaga kunskaper i det svenska språket. Under 2021 deltog 3 957 personer i insatsen, som genomfördes i 110 kommuner. Av deltagarna var 88 procent kvinnor och 12 procent män.

Insatser för personer som står långt från arbetsmarknaden

Under 2021 och 2022 har statsbidraget till folkbildningen förstärkts genom att 50 miljoner kronor tillförts i budgeten för respektive år för studieförbundsinsatser riktade till personer som står långt ifrån studier och arbete, utrikes födda kvinnor och vid behov andra målgrupper. Under 2021 deltog drygt 8 150 personer i 135 kommuner. Av dessa var 70 procent utrikes födda kvinnor och majoriteten (55 procent) var mellan 25 och 44 år.

Arbetsmarknadsnära insatser på distans

Under andra halvåret 2020 tillfördes studieförbunden 30 miljoner kronor för att genomföra arbetsmarknadsnära insatser på distans, i syftet att möta ett ökat behov av kompetensutveckling och andra utbildningsinsatser hos vuxna. Insatserna riktades till personer som blivit eller riskerade att bli korttidspermitterade, varslade eller arbetslösa under pandemin. Syftet var att skapa möjligheter för människor att vidareutbilda sig eller utbilda sig för att byta bransch för att vara bättre rustade när det vänder. Verksamheten fokuserades på ämnen inom it, ekonomi och språk. Genom att Folkbildningsrådet använde en del av sitt överskott från 2020 kunde bidrag fortsatt ges under 2021 till arbetsmarknadsnära insatser inom studieförbunden. Insatsen inleddes andra halvåret 2020 och nådde då ca 4 000 deltagare. Under 2021 deltog ungefär 4 200 personer.

Jämställdhet inom folkbildningen

Folkbildningsrådet ingår sedan 2016 i utvecklingsprogrammet Jämställdhetsintegrering i myndigheter (JiM), i syfte att utveckla jämställdhetsarbetet inom folkbildningen.

Folkbildningsrådet har haft i uppdrag att senast den 1 september redovisa inriktningen för arbetet med jämställdhetsintegrering för perioden 2022–2025. I redovisningen framgår att Folkbildningsrådet vill utveckla metoder för uppföljning av bidragsmottagarnas systematiska jämställdhetsarbete samt minska könsstereotypa utbud och könsstereotyp rekrytering av deltagare. Se även utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering avsnitt 2.

Uppföljning av funktionshinderspolitiken

Folkbildningsrådet fick under 2021 i uppgift att följa upp funktionshinderspolitiken under 2021–2031. Folkbildningsrådet rapporterar att de under hösten 2021 tagit fram en plan för arbetet med att utveckla sin kompetens och sitt uppföljningssystem. Arbetet kommer att ske i samråd med funktionshindersorganisationer och andra berörda myndigheter och med stöd av Myndigheten för delaktighet.

Tolkutbildning inom folkbildningen

Utbildning till tolk för personer med dövhet, hörselnedsättning och dövblindhet, skrivtolk och kontakttolk bedrivs vid folkhögskolor och studieförbund. Teckenspråks- och dövblindtolkutbildning bedrevs 2021 på 2 folkhögskolor. Antalet deltagare som 2021 påbörjade en utbildning till teckenspråkstolk uppgick till 25 personer, varav de allra flesta var kvinnor. Det är en stor minskning jämfört med 2020 då antalet som påbörjade en utbildning var 46 personer. Detta beror på en inställd utbildningsstart. 2021 slutförde 17 deltagare utbildningen med godkänt resultat, vilket är en marginell ökning jämfört med 2020 då 16 deltagare slutförde utbildningen med godkänt resultat. Skrivtolkutbildning bedrevs på en folkhögskola 2021. 15 deltagare påbörjade skrivtolkutbildningen 2021, varav en övervägande majoritet var kvinnor. Totalt har 30 deltagare slutfört utbildningen med godkänt resultat under perioden 2019–2021. Den sammanhållna grundutbildningen till kontakttolk bedrivs av 3 folkhögskolor och 5 studieförbund. Under 2021 slutförde 147 deltagare en utbildning till kontakttolk med godkänt resultat, varav 78 procent kvinnor och 22 procent män. Detta kan jämföras med 2020 då 176 deltagare slutförde utbildningen med godkänt resultat. Dessa siffror ska dock tolkas med viss försiktighet då Myndigheten för yrkeshögskolan upptäckt att det kan finnas kvalitetsbrister i data som statistiken bygger på, vilket gör att antalet kan vara underskattat. Under 2021 fick vidare 36 personer utbildningsbevis genom validering, vilket är en minskning med 14 personer jämfört med 2020. Det innebär att sammanlagt 183 personer fått utbildningsbevis som kontakttolk under 2021, jämfört med 226 personer 2020.

17.4 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

Regeringen bedömer att syftena med statsbidraget till folkbildningen uppfylls. Samtidigt kan det konstateras att pandemin fortsatt haft stor påverkan på folkbildningens verksamheter 2021, med bl.a. kraftigt minskat antal deltagare i studieförbundens verksamheter och folkhögskolornas korta kurser jämfört med innan pandemin. Under 2020 och 2021 har folkbildningens verksamheter ifrågasatts, efter att studieförbunden upptäckt fusk och felaktigheter i verksamheten. Folkbildningsrådet och studieförbunden har till följd av detta vidtagit ett antal åtgärder. Vidare har Riksrevisionen genomfört en granskning av statsbidraget till studieförbunden och granskningsrapporten lämnades i september 2022. Riksrevisionens övergripande bedömning är att det finns brister i alla led från studieförbundens utbetalningar och kontroll via Folkbildningsrådets styrning och uppföljning till regeringens styrning. Kontrollsystemet som folkbildningens aktörer har utformat fångar inte upp felaktigheter på ett tillräckligt effektivt sätt. Granskningen visar även att det finns en överhängande risk att statsbidraget går till

annat än folkbildningen. Riksrevisionens bedömning är att såväl kontrollen av, som transparensen i, hur statsbidraget hanteras och används av studieförbunden behöver stärkas väsentligt. Riksrevisionen bedömer att regeringen har använt sig av de styrverktyg som den har tillgång till inom ramen för den nuvarande styrmodellen men att regeringen inte har haft tillräckligt fokus på kontrollen av hur statsbidraget använts. Regeringen kommer att lämna en skrivelse till riksdagen med anledning av rapporten.

Folkbildningen stödjer verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin

Folkbildningen har spelat en viktig roll i demokratins framväxt och fortsätter att spela en viktig roll i dess utveckling. Folkbildningen bidrar till att ge fler människor förutsättningar att aktivt delta i demokratin och i det demokratiska samtalet. Folkbildningen står samtidigt inför en utmaning när det gäller att säkra att verksamheten som finansieras av statsbidraget i alla led uppfyller demokratisyftet och överensstämmer med det demokratiska samhällets principer.

Pandemin och de restriktioner som vidtagits för att förhindra smittspridning har medfört att antalet deltagare i folkbildningen har minskat betydligt under 2020 och fortsatt under 2021. Studieförbunden och folkhögskolorna har trots pandemin tillsammans samlat ungefär ca 670 000 deltagare under 2021 med stöd av statliga medel, framför allt från folkbildningsanslaget. Om man även räknar deltagarna i kulturprogrammen blir antalet mångdubbelt större. Utöver detta samlar SISU Idrottsutbildarna ett stort antal deltagare i sina verksamheter.

En framtida utmaning för folkbildningen är att såväl studieförbund som folkhögskolor i dag har många homogena miljöer där möten inte skapas naturligt, t.ex. folkhögskolornas filialer och studieförbundens studiecirkelar inom musik och hantverk.

Folkbildningen bidrar till att göra det möjligt för en ökad mångfald av människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen

Folkbildningen är en mötesplats för människor med olika bakgrund och förutsättningar. Folkbildningen är en betydelsefull aktör för utbildning av utrikes födda personer, personer med någon form av funktionsnedsättning och personer med kort tidigare utbildningsbakgrund. Folkhögskolans särskilda miljö och arbetssätt bidrar till att stärka deltagarnas självförtroende och ger personer nya perspektiv samt bättre studieresultat än de har uppnått tidigare. Pandemin har samtidigt gjort det svårare för folkbildningen att nå vissa grupper, bl.a. personer som står långt ifrån utbildning och arbete.

Det särskilda statsbidraget för folkbildningens verksamhet för asylsökande och nyanlända har fortsatt att ge goda resultat, även om antalet deltagare har minskat framför allt mot bakgrund av färre antal asylsökande. Verksamheten har bidragit till att öka kunskaperna i svenska och har gett deltagarna en meningsfull sysselsättning under asyltiden. Sedan våren 2022 kan verksamheten också omfatta medborgare från Ukraina som fått uppehållstillstånd med tillfälligt skydd med stöd av EU:s massflyktsdirektiv och inte sökt asyl.

Även under 2021 har andelen utrikes födda deltagare i SISU Idrottsutbildarnas ordinarie verksamhet fortsatt varit lågt. Efter beslut av regeringen har SISU Idrottsutbildarna tagit fram en handlingsplan för ökad mångfald i SISU Idrottsutbildarnas folkbildningsverksamhet 2021–2025, i vilken utrikes födda är en prioriterad målgrupp. Regeringen fortsätter att noga följa studieförbundets arbete med dessa frågor. SISU Idrottsutbildarna har sedan 2017 ökat sin verksamhet för asylsökande inom ramen för Svenska från dag ett.

Folkbildningen bidrar till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället

Folkbildningen har sedan sin framväxt genomfört verksamhet för personer som av olika skäl har kortare formell utbildningsbakgrund än befolkningen i genomsnitt och som står långt ifrån arbetsmarknaden. Folkbildningen spelar därigenom en viktig roll för att utjämna de utbildningsklyftor som finns i samhället. Folkbildningen bidrar också i arbetet med att ge stöd och vägledning till unga som varken arbetar eller studerar. Under en följd av år har andelen utrikes födda, personer med funktionsnedsättning och lågutbildade ökat bland folkhögskolans deltagare. Den stora omställningen till verksamhet på distans med anledning av pandemin har ofta haft större negativ påverkan på lärandet hos deltagare i behov av särskilt stöd eller med svaga kunskaper i det svenska språket. Konsekvenserna av detta behöver följas framöver.

Uppföljningar av studiemotiverande folkhögskolekurs och etableringskurs på folkhögskola har visat goda resultat. Studiemotiverande folkhögskolekurs har haft ett stort antal deltagare, varav många är unga eller utrikes födda. Många av deltagarna går sedan till vidare studier. Deltagandet i etableringskursen och antalet folkhögskolor som erbjuder kursen har dock minskat över tid. Den fortsatta utvecklingen behöver följas.

Folkbildningen bidrar till att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet

Folkhögskolor och studieförbund fungerar som lokala och regionala arenor där deltagare får möjlighet att delta i kulturlivet både som konsumenter och som skapare av kultur. Studieförbund och folkhögskolor spelar en viktig roll för att fler ska kunna bli professionella konstnärer och erbjuder även en arbetsmarknad för professionella konstnärer och andra yrken inom kulturområdet. Under 2020 minskade antalet deltagare i folkbildningens kulturprogram betydligt med anledning av pandemin och de restriktioner som infördes för att minska smittspridningen. Deltagandet är fortsatt lågt jämfört med innan pandemin. Konsekvenserna av detta behöver följas. Särskilt studieförbundens verksamhet skapar möjligheter till kultur i hela landet. Inom de flesta studieförbund är kulturen den största verksamheten. Genom studieförbundens kulturinriktade studiecirklar breddas deltagarnas intresse för kulturlivet. Deltagande i studiecirklar kan öka förståelsen för både den egna kulturen och andras kultur.

Folkbildningen behöver även fortsättningsvis arbeta för att göra verksamheten inom kulturområdet tillgänglig för nya deltagare samt bredda kulturverksamheten till nya inriktningar.

Samhällets tolkförsörjning

Skrivtolk-, teckenspråks- och dövblindtolkutbildningarna har ett begränsat deltagarantal. Andelen deltagare som slutför dessa utbildningar är fortsatt låg och könsfördelningen är ojämn. Behovet av kontakttolkar i offentlig sektor bedöms även fortsatt vara omfattande.

17.5 Politikens inriktning

Folkbildningens roll

Folkbildningen är viktig för Sverige. Studieförbund och folkhögskolor möjliggör att människor över hela landet kan delta i studiecirklar, kortare och längre kurser och kulturevenemang. Folkbildningen bidrar till att stärka den svenska demokratin och

ökar människors deltagande i samhället. Folkbildningens aktörer spelar även en viktig roll när det gäller att förbättra människors möjligheter att få eller komplettera en utbildning för etablering på arbetsmarknaden och för att tillhandahålla ett rikt kulturliv i hela Sverige. Unga, nyanlända, personer med funktionsnedsättning och personer som behöver komplettera sin utbildning eller vill vidareutbilda sig är exempel på grupper som nås av folkbildningens verksamhet.

Styrning och uppföljning av folkbildningen behöver utvecklas

Under de senaste åren har folkbildningens verksamheter ifrågasatts, efter att det upptäckts omfattande fusk och felaktigheter i studieförbundens verksamhet. Mot bakgrund av detta bedömer regeringen att det behövs ett omtag bl.a. avseende bidragsgivningen till folkbildningen och en översyn av nuvarande modell för fördelning av statsbidraget för att säkerställa att folkbildningen styrs effektivt. I juni 2022 beslutade den förra regeringen att tillsätta en utredning, Styrning och uppföljning av folkbildningen – vägval inför framtiden (dir. 2022:75), som för närvarande arbetar med dessa frågor. Syftet med utredningen är att säkerställa en ändamålsenlig styrning, uppföljning och kontroll av statsbidraget till folkbildningen. Uppdraget ska redovisas senast den 19 februari 2024.

Systemet för stödet till folkbildningsväsendet ska reformeras. En bred reform behövs av modellen för medelstildelning och uppföljning inom folkbildningspolitiken för att göra den mer transparent och förutsägbar. I det sammanhanget ska övervägas om medelstildelningen ska hanteras av en myndighet i stället för av Folkbildningsrådet. I avvaktan på förslagen från den pågående utredningen om uppföljning och kontroll av statsbidraget behövs ytterligare åtgärder för att reformera stödet till folkbildningen. Genom översynen ska folkbildningsväsendet effektiviseras.

Folkbildningen är viktig för asylsökande och flyktingar från Ukraina

Folkbildningen har fått ökad aktualitet i samband med Rysslands invasion av Ukraina. Förlängning av insatsen Svenska från dag ett innebär att asylsökande och personer som har uppehållstillstånd med tillfälligt skydd enligt EU:s massflyktsdirektiv, bl.a. flyktingar från Ukraina, fortsatt ska kunna ha en meningsfull sysselsättning i avvaktan på beslut om uppehållstillstånd eller under tiden de har tillfälligt skydd enligt massflyktsdirektivet och stärka kunskaperna i svenska språket och om samhället. Regeringen föreslår därför att den pågående insatsen, Svenska från dag ett, förlängs.

17.6 Budgetförslag

17.6.1 14:1 Bidrag till folkbildningen

Tabell 17.1 Anslagsutveckling 14:1 Bidrag till folkbildningen

Tusental kronor

2021	Utfall	4 769 683	Anslagssparande	
2022	Anslag	4 829 783 ¹	Utgiftsprognos	4 829 783
2023	Förslag	4 337 783		
2024	Beräknat	4 337 783		
2025	Beräknat	4 337 783		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till folkbildningen. Anslaget får även användas för statsbidrag till Föreningen Nordiska Folkhögskolan i Genève samt för

utgifter för statsbidrag i form av det särskilda verksamhetsstödet till SISU Idrottsutbildarna. Vidare får anslaget användas för utgifter för utvärdering av folkbildningen samt för utgifter avseende bidrag till teckenspråkstolkutbildning.

Kompletterande information

I förordningen (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen finns bestämmelser om statsbidrag till folkbildningen.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 17.2 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 14:1 Bidrag till folkbildningen

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	4 829 783	4 829 783	4 829 783
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-492 000	-492 000	-492 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	4 337 783	4 337 783	4 337 783

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 4 337 783 000 kronor anvisas under anslaget 14:1 *Bidrag till folkbildningen* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 4 337 783 000 kronor respektive 4 337 783 000 kronor.

17.6.2 14:2 Bidrag till tolkutbildning

Tabell 17.3 Anslagsutveckling 14:2 Bidrag till tolkutbildning

Tusental kronor

2021	Utfall	48 067	Anslagssparande	7 264
2022	Anslag	60 331 ¹	Utgiftsprognos	55 393
2023	Förslag	48 831		
2024	Beräknat	55 331		
2025	Beräknat	57 331		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för statsbidrag till tolkutbildning. Anslaget får i begränsad omfattning även användas för utgifter för administration, utveckling, validering, utvärdering och rekryteringsfrämjande insatser.

Kompletterande information

I förordningen (2012:140) om statsbidrag för viss utbildning som rör tolkning och teckenspråk finns bestämmelser om bidrag till kontakttolkutbildning och om bidrag till teckenspråkstolkutbildning.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 17.4 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 14:2 Bidrag till tolkutbildning

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	60 331	60 331	60 331
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-11 500	-5 000	-3 000
<i>varav BP23</i>	<i>-3 000</i>	<i>500</i>	<i>500</i>
– Tolkutredningen, reserverade medel återtogs.	-3 000	500	500
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	48 831	55 331	57 331

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Förslag som aviserades i budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1, utg.omr. 16), har inte genomförts. Anslaget minskas med 3 000 000 kronor för 2023 och beräknas därefter öka med 500 000 kronor fr.o.m. 2024.

Regeringen föreslår att 48 831 000 kronor anvisas under anslaget 14:2 *Bidrag till tolkutbildning* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 55 331 000 kronor respektive 57 331 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2023 för anslaget 14:2 *Bidrag till tolkutbildning* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 120 000 000 kronor 2024–2028.

Skälen för regeringens förslag: Myndigheten för yrkeshögskolan fördelar bidrag till tolkutbildningar som genomförs vid folkhögskolor och studieförbund. Kontakttolkutbildningarna är ettåriga och tvååriga medan teckenspråkstolkutbildningarna är treåriga och fyraåriga. Detta innebär att Myndigheten för yrkeshögskolan behöver fatta beslut om bidrag för flera kommande år. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2023 för anslaget 14:2 *Bidrag till tolkutbildning* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 120 000 000 kronor 2024–2028.

Tabell 17.5 Beställningsbemyndigande för anslaget 14:2 Bidrag till tolkutbildning

Tusental kronor

	Utfall År 2021	Prognos År 2022	Förslag År 2023	Beräknat År 2024	Beräknat År 2025	Beräknat År 2026–2028
Ingående åtaganden	75 263	72 423	120 000			
Nya åtaganden	46 043	107 908	51 831			
Infriade åtaganden	-69 040	-60 331	-51 831	-54 831	-55 000	-10 169
Utestående åtaganden	72 423	120 000	120 000			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	120 000	120 000	120 000			

17.6.3 14:3 Särskilda insatser inom folkbildningen

Tabell 17.6 Anslagsutveckling 14:3 Särskilda insatser inom folkbildningen

Tusental kronor

2021	Utfall	100 000	Anslagssparande	
2022	Anslag	110 000 ¹	Utgiftsprognos	60 000
2023	Förslag	30 000		
2024	Beräknat	0		
2025	Beräknat	0		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för att genomföra insatser för att stärka kunskaper i svenska, om samhället och främja deltagande i samhällslivet för asylsökande och personer som fått uppehållstillstånd men bor kvar i anläggningsboende samt för personer som har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd med stöd av bestämmelserna i utlänningslagen och som inte är folkbokförda här i landet.

Kompletterande information

I förordningen (2015:521) om statsbidrag till särskilda folkbildningsinsatser för asylsökande och vissa nyanlända invandrare finns bestämmelser om statsbidrag till särskilda folkbildningsinsatser för asylsökande och vissa nyanlända invandrare.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 17.7 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 14:3 Särskilda insatser inom folkbildningen

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	60 000	60 000	60 000
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-30 000	-60 000	-60 000
<i>varav BP23</i>	<i>30 000</i>		
<i>– Svenska från dag ett</i>	<i>30 000</i>		
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	30 000	0	0

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

För att fortsatt möjliggöra insatsen Svenska från dag ett, bland annat för flyktingar från Ukraina, ökas anslaget med 30 000 000 kronor för 2023.

Regeringen föreslår att 30 000 000 kronor anvisas under anslaget 14:3 *Särskilda insatser inom folkbildningen* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 0 kronor respektive 0 kronor.

17.6.4 14:4 Särskilt utbildningsstöd

Tabell 17.8 Anslagsutveckling 14:4 Särskilt utbildningsstöd

Tusental kronor

2021	Utfall	193 130	Anslagssparande	13
2022	Anslag	202 158 ¹	Utgiftsprognos	200 213
2023	Förslag	202 158		
2024	Beräknat	202 158		
2025	Beräknat	202 158		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för särskilt utbildningsstöd som ges till folkhögskolor och universitet och högskolor samt för analyser av och utveckling av folkhögskolornas och lärosätenas lärmiljöer. Anslaget får även användas för statsbidrag för teknisk anpassning av studiematerial för synskadade och dövblinda.

Kompletterande information

I förordningen (2011:1163) om statsbidrag för särskilt utbildningsstöd finns bestämmelser om statsbidrag för särskilt utbildningsstöd och särskilda utbildningsinsatser.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 17.9 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 14:4 Särskilt utbildningsstöd

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	202 158	202 158	202 158
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	202 158	202 158	202 158

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 202 158 000 kronor anvisas under anslaget 14:4 *Särskilt utbildningsstöd* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 202 158 000 kronor respektive 202 158 000 kronor.

18 Spelmarknaden

18.1 Mål för området

I avsnitt 3.4 anges de mål som riksdagen har beslutat för spelmarknadsområdet.

18.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Följande indikatorer används för att bedöma resultatet för området:

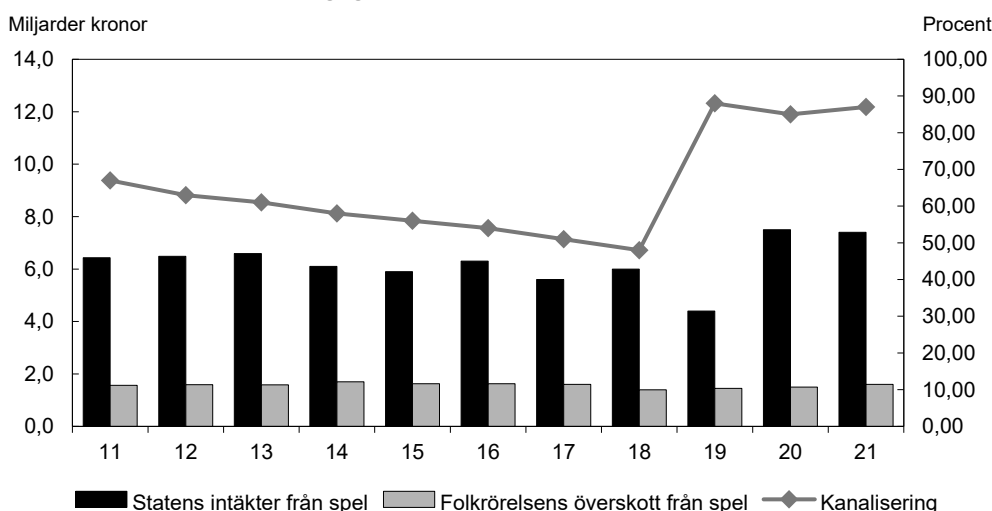
- kanaliseringsgraden (dvs. hur stor del av spelandet på den konkurrensutsatta marknaden som sker hos aktörer med licens i Sverige)
- statens intäkter från spel
- folkrörelsernas överskott från spel
- antal avstängda på spelpaus.se.

Indikatorerna visar vissa centrala aspekter av spelmarknaden utifrån målen. För en rättvisande resultatbedömning används även rapporter och undersökningar från exempelvis Statskontoret och Spelinspektionen, där Statskontorets rapport Utvärdering av omregleringen av spelmarknaden – slutrapport (Statskontoret 2022:5) har en central roll.

18.3 Resultatredovisning

Omregleringen värnar intäkterna och ökar kontrollen

Diagram 18.1 Statens intäkter respektive folkrörelsernas överskott från spel och kanaliseringsgraden

Källor: Spelinspektionen och Statskontoret.

Efter omregleringen av spelmarknaden den 1 januari 2019 har andelen av det totala spelandet som sker hos aktörer med svensk licens ökat kraftigt, och den tidigare långsamt nedåtgående trenden brutits (se diagram 18.1). Kanaliseringsgraden beräknas 2021 ha uppgått till 87 procent, vilket var en marginell ökning jämfört med 2020. Uppgifterna som ligger till grund för beräkningarna bygger delvis på uppskattningar

och bör därför tolkas med viss försiktighet. Statskontoret bedömer i sin rapport Utvärdering av omregleringen av spelmarknaden (Statskontoret 2022:5) att kanaliseringsgraden innan omregleringen var under 50 procent. Myndigheten konstaterar vidare i rapporten att den offentliga kontrollen över spelmarknaden har ökat, vilket var ett av målen för omregleringen. Kanaliseringsgraden är dock något lägre jämfört med den bedömning som gjordes i samband med omregleringen (prop. 2017/18:220 s. 285). Statskontoret menar att kanaliseringsgraden bör ses som ett verktyg för att följa utvecklingen och att mindre vikt bör läggas vid det exakta värdet, eftersom det utgår från en uppskattning.

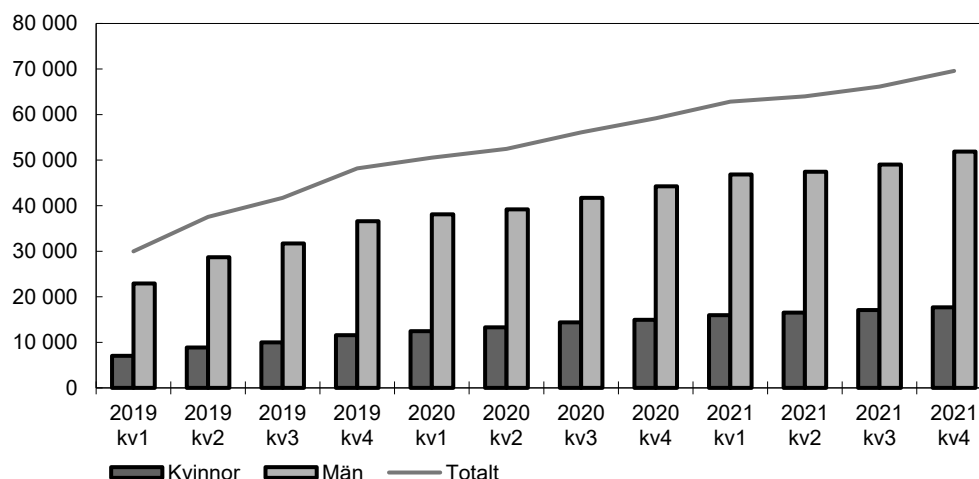
I Spelinspektionens årliga undersökning Allmänheten om spel 2021 svarade endast 10 procent av de som hade spelat de senaste tolv månaderna att de visste hur de kan se om ett bolag har svensk licens eller inte. I undersökningen svarade 52 procent av de som hade spelat det senaste året att det finns fördelar att spela hos bolag med svensk licens. Vidare svarade 4 procent av spelarna att de absolut kunde tänka sig att spela hos bolag utan svensk licens, och 16 procent att de kanske kunde tänka sig att göra det. I undersökningen svarade 46 procent att de troligen inte kunde tänka sig att spela hos bolag utan svensk licens, och 33 procent att de absolut inte kunde tänka sig att göra det. Andelen av de svarande som kunde tänka sig att spela hos bolag utan svensk licens var högre bland män än kvinnor. I undersökningen svarade 1 procent av spelarna att de under året avsiktligt hade spelat på spelbolag utan svensk licens.

Statens intäkter från spel uppgick 2021 till 7,4 miljarder kronor, vilket var en minskning med 0,1 miljard kronor jämfört med 2020. Intäkterna var dock fortfarande högre än innan omregleringen, då de uppgick till ca 6 miljarder kronor. En stor del av ökningen berodde enligt Statskontoret på en tillfälligt högre utdelning från AB Svenska Spel. De allmännyttiga organisationernas intäkter från spel ökade något, från 1,5 miljarder kronor 2020 till 1,6 miljarder kronor 2021, och är i stort sett oförändrade efter omregleringen.

Antalet personer som stänger av sig från spel fortsätter öka

Diagram 18.2 Antal avstängda på spelpaus.se

Antal personer

Källa: Spelinspektionen.

Det nationella självavstängningsregistret spelpaus.se lanserades i samband med omregleringen av spelmarknaden, och innebär att individer kan stänga av sig från allt spel under en tidsperiod eller tills vidare med möjlighet att bryta avstängningen var tolfte månad. Antalet avstängda personer har ökat varje år sedan tjänsten lanserades,

även om ökningen var störst det första året (se diagram 18.2). Under det sista kvartalet 2021 var nästan 70 000 personer avstängda. Sedan tjänsten startades har ca 25 procent av de som använt tjänsten varit kvinnor. Vid slutet av 2021 var 70 procent avstängda tills vidare. I undersökningen Allmänheten om spel 2021 (Spelinspektionen november 2021) svarade 59 procent av de som spelat det senaste året att de känner till möjligheten att stänga av sig från spel på spelpaus.se.

Den 24 mars 2022 presenterades en ny strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken samt spel om pengar för perioden 2022–2025, den s.k. ANDTS-strategin (skr. 2021/22:213). Strategin har breddats jämfört med tidigare så att den även inkluderar bl.a. spelberoende. Syftet med strategin är att ange mål och inriktning för hur samhällets insatser inom området ska genomföras, samordnas och följas upp. De sociala skadeverkningarna av spel behandlas under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg.

Matchfixning är ett stort hot mot idrottens integritet och är i många fall en del av en organiserad och internationellt förgrenad brottslighet (Statskontoret 2022:5 och Brottsförebyggande rådet 2015:18). Polismyndigheten inledde sju förundersökningar om misstänkt matchfixning under 2021 och enligt Statskontoret finns det sannolikt ett mörkertal när det gäller antalet fixade matcher och tävlingar. Statskontoret konstaterar dock att antalet fall av misstänkt matchfixning som omfattas av Spelinspektionens föreskrifter minskade 2020 och 2021 jämfört med tidigare år. Minskningen berodde troligen till viss del på att många matcher och tävlingar flyttades eller ställdes in på grund av spridningen av sjukdomen covid-19. Spelinspektionens föreskrifter och allmänna råd om begränsningar och förbud mot viss vadhållning för att motverka manipulation av resultat (bl.a. matchfixning) inom sport samt rapportering av misstänkt manipulation (SIFS 2020:2) trädde i kraft den 1 januari 2021. Även detta kan enligt Statskontoret ha bidragit till minskningen.

En stärkt spelreglering och åtgärder mot matchfixning

En förstärkt spelreglering

Den 17 maj 2022 överlämnades propositionen En förstärkt spelreglering (prop. 2021/22:242) till riksdagen. Förslagen i propositionen syftar till att ytterligare stärka spelregleringen och säkerställa en långsiktigt hållbar spelmarknad med ett starkt konsumentskydd. I propositionen lämnas bl.a. förslag på åtgärder för att stänga ute olicensierat spel från den svenska marknaden och för att minska skadeverkningarna av spel. Vidare föreslås en skyldighet för licens- och tillståndshavare att lämna uppgifter för att öka möjligheterna att följa utvecklingen på spelmarknaden. Det lämnas även förslag som syftar till att underlätta för allmännyttiga lotterier att bedriva verksamhet på spelmarknaden. De flesta av lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2023.

Åtgärder mot matchfixning och olicensierad spelverksamhet

Regeringskansliet gav i november 2020 en utredare i uppdrag att lämna förslag för att ytterligare stärka arbetet mot matchfixning och olicensierad spelverksamhet. Utredaren överlämnade i september 2021 promemorian Åtgärder mot matchfixning och olicensierad spelverksamhet (Ds 2021:29). Den 9 juni 2022 överlämnades lagrådsremissen Åtgärder för att säkerställa en sund och säker spelmarknad till Lagrådet, i vilken promemorians förslag behandlas.

Omregleringen och tillfälliga åtgärder med anledning av spridningen av covid-19 följs upp

Statskontorets slutredovisning av uppdraget att följa upp och utvärdera omregleringen

Statskontoret har getts i uppdrag att fram t.o.m. 2022 följa upp och utvärdera omregleringen av spelmarknaden (Fi2018/01523 och Fi2019/00298). Myndigheten konstaterar i sin rapport Utvärdering av omregleringen av spelmarknaden att spelmarknaden fungerar bättre efter omregleringen och att omregleringen har förbättrat förutsättningarna för att nå målen för spelområdet (Statskontoret 2022:5). Konsumentskyddet bedöms vidare ha stärkts genom omregleringen. Enligt Statskontoret har även omregleringen i hög grad bevarat förutsättningarna för föreningslivet och staten att ta del av intäkterna från spel.

Spelinspektionens uppdrag att följa upp utvecklingen av spelandet och spelproblemen på spelmarknaden

Spelinspektionen har getts i uppdrag att utvärdera de tillfälliga spelansvarsåtgärder som vidtagits med anledning av pandemin samt följa upp och analysera hur bl.a. spelformer, tillgängligheten till spel och spelandet utvecklas på kort respektive lång sikt och föreslå åtgärder för att stärka konsumentskyddet på spelmarknaden (Fi2021/03520). Spelinspektionen redovisade i mars 2022 den första delen av uppdraget. Myndigheten konstaterar i sin redovisning att det är svårt att skilja effekterna av de tillfälliga spelansvarsåtgärderna från effekterna av omregleringen av spelmarknaden som bara gjordes ett år innan (Fi2022/00936). Andelen av befolkningen som har spelproblem verkar inte ha ökat under pandemin, men det finns tecken på att spelandet och spelproblemen har ökat bland de som hade spelproblem sedan tidigare. Det går dock inte att fastslå hur spelandet och spelproblemen sett ut om de tillfälliga spelansvarsåtgärderna inte hade vidtagits. Den andra delen av uppdraget ska redovisas senast den 31 oktober 2023.

18.4 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

Den offentliga kontrollen över spelmarknaden har stärkts efter omregleringen av spelmarknaden eftersom en större andel av spelandet sker hos företag med svensk licens. Detta ger bättre förutsättningar än tidigare att skapa en sund och säker spelmarknad, med ett starkt konsumentskydd.

Att intäkterna till staten har varit relativt oförändrade och att de allmännyttiga organisationernas intäkter har stigit något till följd av omregleringen visar att omregleringen har varit ändamålsenlig, och att målen om att värna intäkterna till det allmänna och att ge goda förutsättningar för allmännyttig verksamhet att erhålla finansiering genom intäkter från spel har uppfyllts.

Flera åtgärder har vidtagits för att förhindra att spel missbrukas för kriminell verksamhet, bl.a. har lagstiftningen skärpts och ett särskilt råd mot matchfixning inrättats.

Konsumentskyddet är centralt för att spelmarknaden ska vara sund och säker för konsumenter. I det avseendet har spelpaus.se spelat en viktig roll genom att konsumenter på ett säkert sätt kunnat stänga av sig från spel. Efterfrågan på tjänsten har ökat, vilket tyder på att fler har upptäckt möjligheten att stänga av sig från spel. Att de flesta av de personer som använder tjänsten har valt att stänga av sig tills vidare tyder på att man ser tjänsten som ett viktigt verktyg för att hålla sig borta från spel, och inte bara ett sätt att ta bort möjligheten att spela en kortare tid.

18.5 Politikens inriktning

Omregleringen har skapat bättre förutsättningar för en mer välfungerande spelmarknad och för att nå riksdagens mål för spelmarknadsområdet (Statskontoret 2022:5). Det krävs dock att fler åtgärder vidtas för att öka den offentliga kontrollen och skydda konsumenterna. Möjligheterna för allmännyttig ideell verksamhet att få finansiering genom intäkter från spel är en prioriterad fråga för regeringen. Statskontorets slutsatser och rekommendationer i dessa avseenden i utvärderingen om omregleringen av spelmarknaden kommer att utgöra ett viktigt underlag för det fortsatta arbetet.

Spelproblem kan få allvarliga sociala och ekonomiska konsekvenser för den som drabbas. Arbetet med att minska skadeverkningarna av spel och att stärka konsumentskyddet är därför prioriterat. Utvecklingen av det nationella självavstängningsregistret spelpaus.se utgör en viktig del i arbetet för att skydda de mest sårbara konsumenterna på spelmarknaden.

För att kunna kanalisera spelandet till ansvarsfulla, tillförlitliga och kontrollerbara aktörer är det viktigt att det är möjligt att stänga ute sådan olicensierad spelverksamhet som, i strid med spellagen (2018:1138), riktar sig till svenska konsumenter. Den stora och snabba omsättningen av pengar som ofta förekommer inom spelverksamhet medför betydande risker för att verksamheten utnyttjas för t.ex. matchfixning. Matchfixning utgör ett allvarligt hot mot idrottens integritet. Regeringen avser att lämna förslag till fler åtgärder för att stänga ute olicensierat spel från den svenska spelmarknaden och motverka matchfixning.

18.6 Budgetförslag

18.6.1 15:1 Spelinspektionen

Tabell 18.1 Anslagsutveckling 15:1 Spelinspektionen

Tusental kronor

2021	Utfall	74 192	Anslagssparande	-102
2022	Anslag	77 376 ¹	Utgiftsprognos	76 754
2023	Förslag	78 332		
2024	Beräknat	80 145 ²		
2025	Beräknat	81 716 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2022 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 78 332 tkr i 2023 års prisnivå.

³ Motsvarar 78 331 tkr i 2023 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Spelinspektionens förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 18.2 Förändringar av anslagsnivån 2023–2025 för 15:1 Spelinspektionen

Tusental kronor

	2023	2024	2025
Anvisat 2022¹	77 376	77 376	77 376
Pris- och löneomräkning ²	956	2 769	4 340
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	78 332	80 145	81 716

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2021 (bet. 2021/22:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2022. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2024–2025 är preliminär.

Regeringen föreslår att 78 332 000 kronor anvisas under anslaget 15:1 *Spelinspektionen* för 2023. För 2024 och 2025 beräknas anslaget till 80 145 000 kronor respektive 81 716 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 18.3 Avgiftsfinansierad verksamhet vid Spelinspektionen

Tusental kronor

	Ack. resultat t.o.m. 2021	Resultat 2022	Verksamhetens intäkter 2023	Kostnader som ska täckas 2023	Resultat 2023	Ack. resultat utgående 2023
Avgiftsbelagda verksamheter där intäkterna inte disponeras av myndigheten						
<i>Offentligrättslig verksamhet</i>						
Kontroll och tillsyn	73 016	5 000	50 000	35 000	15 000	88 016
Licenser/tillstånd och registrering	8 076	-14 100	28 600	30 000	-1 400	-7 424

Källa: Spelinspektionen.

Avgifterna som redovisas mot inkomstitel 9455 *lotteriavgifter* motsvarar endast delvis den aktuella verksamhetens kostnader. De åtgärder som är att betrakta som rättsvårdande är sedan 2007 anslagsfinansierade.